Ana l.

HISTORISKE FORTÆLLINGER

om

ISLÆNDERNES FÆRD

HJEMME OG UDE.

Efter de islandske grundskrifter

ved

Niels Matthias
N. M. Petersen.

Første bind.

Anden udgave.

---

c København.

Fr. Wøldikes forlagsboghandel.

1862.

Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Muhle.

EGILS SAGA

eller

FORTÆLLING OM EGIL SKALLEGRIMSEN.

Efter det islandske grundskrift

ved

N. M. Petersen.

Egill Skallagrímsson.

Anden udgave.

København.

Fr. Wøldikes forlagsboghandel.

1862.

Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Muhle.

Indledning.

De fortællinger, der her skulle meddeles, angå Island. Nogle indledende ord om denne ø, der ikke blot er mærkværdig ved sin ejendommelige natur, men også, sin fjerne beliggenhed uagtet, har haft en så stor og velgörende virkning på de nordiske rigers litteratur, en kort oversigt over dens hoveddele og over hovedbegivenhederne i dens ældre historie, ville derfor her være passende. Læseren vil da med största lethed kunne samle de adspredte historiske enkeltheder, som i sagaerne forekomme, vil kunne henføre de mærkeligste hovedgårde og steder til den egn, hvor de have ligget, og ved at tage kortet for sig göre sig fortællingen end mere levende.

Disse herefter følgende bemærkninger ere naturligvis tagne dels af sagaerne, dels af nyere skrifter, så at kun sammenstillingen og et og andet lidet bidrag til at stille noget i det rette lys tilhøre mig. At nævne disse skrifter var her upassende; lærde læsere kende dem; for andre ere deres titler og endnu mere deres sidetal ligegyldige.

Island ligger i en afstand af 120 til 150 mil fra

Norge, höjt imod nord, omtrent under samme brede som Throndhjemsfjord. Øens störste længde fra østen mod vesten udgör 70 mil, breden fra nord til syd på forskellige steder 40, 50 til 65 mil. Dens fladeindhold angives til 1867 kvadratmil. Hvis den ved en naturrevolution blev løsreven fra sin faste klippegrund, og kunde flyttes ned til os, vilde den, henlagt ved Jyllands kyst, omtrent kunne udfylde breden af Nordsøen, og danne en fast bro imellem Jylland, England og Skotland.

På alle sider er øen omgivet af et stort stormende hav, hvis skyhöje bølger frembringe frygtelige brændinger på de klippefulde kyster, navnlig på landets sydkyst, hvor der på en strækning af over 40 mil ikke findes en eneste bugt eller havn; på de andre steder danne de mange fjorde og forbjerge et værn imod havets voldsomhed. Luftens barskhed formildes af havet, idet en arm af Golfströmmen berører landet. Idet havet brydes på landets yderpynter, fremkomme der raster eller havhvirvler, der som en rivende ström strække sig langt ud i havet. De störste af disse ere Reykenæsrast, og Latrarasten på vestkysten, men Langenæsrasten på nordkysten; disse raster danne et værn imod drivisen, der ofte føres af ström og vind fra de grönlandske ørkener henimod Islands kyster, og bedækker landets nordkyst; imod nordvest drives ismassen tilbage af Latrarasten; imedens Isefjorden derfor er bedækket af drivis, er Bredebugten og Faxebugten fri. Når nordkysten er bedækket af drivisen, mærkes dette strax tværsigennem landet af en skarp bidende kulde, der, når dette indtræffer om foråret, hemmer al vegetation og bringer misvæxt og slet år. Det indre af øen er et höjland. En hovedbjergryg strækker sig skrås igennem øen fra nordvest mod sydost, og danner i midten, især hen mod sydost, en stor bjergflade, fra hvilken der, ligesom fra de nord-

vestlige bjergrygge, udbreder sig grene til alle sider. Mange af disse bjerge ere meget höje; de höjeste spidser hæve sig over 6000 fod over havet; andre danne flader af en anseelig brede. Fra en sådan bjergflade imod sydost, der indtager en strækning af ti mil henimod havet, udbrede vidtløftige bjergkeder sig imod vestnordvest; og længere nordpå går ligeledes en höj landryg, der deler sig i to hovedgrene, af hvilke den ene går mod vesten, den anden, der atter deler sig i to, stryger nordpå; begge ende sig i höje forbjerge. Mange af bjergene ere bedækkede med evig is og sne, og kaldes da jökler. I det hele optage jöklerne henved 270 □ mil af landets overflade. Den störste samlede jökelmasse er Vatnejökel på Sönderlandet; denne forfærdelige jökel optager 160 □ mil, er altså större end Sjælland og Falster tilsammen. I det indre af Island findes der foruden de udstrakte jökler også ørkener. Den störste af disse er Odadahraun (forbryderørkenen) der optager 60 □ mil; om denne ørken gives der en mængde sagn; der fortælles, at der i det indre af landet skal findes en frugtbar dal, der i svundne tider blev bebygget af flygtninge og forbrydere, der her skulle have forplantet sig afsondrede fra den øvrige verden. Undertiden danne bjergene stejle kegler, der kaldes hnuper, eller bjergbrinke, der kaldes hjaller, eller höje bjergflader, der hedde heder. Forbjergene eller næssene ende sig enten i et enkelt höjt bjerg, der sædvanlig kaldes hornbjerg, eller i en smal landtunge, der hedder höfde (dannet af ordet hoved). Laviner eller nedstyrtende snemasser, der ikke ere sjeldne, kaldes skrider. I fortiden synes der overalt i landet at have været ildsprudende bjerge, af hvilke mange efterhånden have ophørt, og andre ere igen fremkomne. Nu strækker den store vulkanske linie sig tværsover landet fra sydvest mod nord-

ost, så at den altså overskærer de øvrige bjerges hovedretning, der går fra nordvest til sydost; ved den ene ende omtrent ligger Hekla, ved den anden Krabla; i den sydlige del af landet har denne vulkanske linie en langt större brede, end imod norden. Den fra disse bjerge udströmmende lava kaldes hraun. Temmelig store floder, der her kaldes åer eller elve eller fljot, have deres udspring i de indre höjlande, falde ned fra bjergene imod havet, og danne ved udfaldet ofte brede fjorde; blandt disse floder udmærke sig Thjorså, Ölfuså på Sönderlandet; Jökelså på Solheimasand; på Vesterlandet Hvidå, på Nordlandet Blanda, Heradsvötn, Skjalfandafljot, på Østerlandet det brede Lagarfljot. I disse elve er der ofte en stor vandmængde; idet de optage en mængde mindre elve. Floderne, der udspringe på isjöklerne, have en hvid farve, da vandet er blandet med ler og pimpsten; herfra hidrøre navnene Hvidå, Blanda o. s. v. Men mærkelige ere især de forskellige arter af varme kilder og bade; de egentlige varme bade eller stående vande kaldes lauger (bade); de hede sprudende eller kogende kilder, hverer (kedler). Surbröndene eller de mineralske kilder hedde ølkelder eller ølkilder; i tvende egne af landet findes endelig mærkelige svovlminer eller namer. Enkelte hverer sprudle frem af isen, ja man finder dem endog i selve havet, hvor de opvarme vandet rundt omkring sig.

Landets beliggenhed og virkningen af dets höje bjerg- og ismasser i forbindelse med den ild, der bestandig brænder i dets indre, frembringe en blanding af kulde og hede, samt forunderlige naturfænomener, hvilke atter indvirke på beboernes vel og ve. Klimaet er et forholdsvis tempereret øklima, en hed sommer er meget sjelden, en streng vinter derimod hyppigere; foråret er ofte råt og stormfuldt. Middeltemperaturen er

forskellig på Nord- og Sönderlandet, i Reykevig på Sönderlandet er den om vinteren ÷ 1, om sommeren + 9° og for hele året + 3° Reaumur, på Akreyri på Nordlandet derimod om vinteren ÷ 5°, om sommeren + 6° og hele året — 0°. Den længste dag varer fra 20—24 timer; fra maj til september hersker næsten ingen nat, men det er, især på Nordlandet, bestandig lyst; ved sommersolhverv ses solen på nordkanten af landet i nogle dage over synskredsen, dog er midnatssolen noget dunkel og rødlig. Selv i de lange vinternætter kommer der lysning af sneen og isen, af månens og stjernernes skin, samt af de temmelig hyppige og stærke nordlys. Disse udbrede sig i længere og kortere, hurtigere og langsommere striber, stråler og grene af forskellig, sædvanlig gulagtig, farve, som spiller over i rødt og grönt, og ledsages af en egen knitrende lyd eller brusen. Blæst hersker næsten bestandig, ofte heftige storme, hvorved luften renses, og sommerens hede køles. Ved vinden spredes tillige den kolde tykke tåge eller frostrøg, der har sin oprindelse af drivisen, og som snart indhyller toppen af bjergene, medens det nedentil er klart, snart derimod står lavt nede, medens der over den er blå himmel. I sidste tilfælde ser man undertiden en såkaldet tågebue, der er temmelig klar, men kun sjelden og svagt viser regnbuens farver. En anden såkaldet støvtåge eller mist, vindmist, fremkommer af sand, pimpsten og støv, der fejes ned af bjergene, føres flere mil igennem luften, og giver den en brun, rød eller sort farve. Raser nu tillige en stærk storm, så bliver det til en stenregn, og forunderlige toner høres i luften, når stormen farer igennem klipperifterne. Foruden den almindelige regnbue, der er hyppig, og hvoraf der stundum ses flere, den ene over den anden, vise sig bisole, af hvilke man endog på en gang har set ni; fremdeles

en såkaldet luftild, et skin i luften, der viser sig under snefog; snelys, der fremkomme, når lysstrålerne kastes tilbage fra sneen; løgtemænd, der vise sig over moserne eller ved stormvejr over havet; en anden art havild eller blinken, der kaldes mor; og om sommeren på flere steder de såkaldte ophellinger, der i andre lande ere bekendte under navnet fata morgana. Jordskælv forbinde sig undertiden med udbrudet af de ildsprudende bjerge. Disse stå udentvivl i forbindelse selv med Vesuv og Ætna, i det underjordiske ild- og dampårer strække sig hist fra det fjerne syden til höjt imod nord. På Island vil man have bemærket, at udbrudene gerne ere i vente, når sneen og isen voxer meget til på toppen af bjerget, og standser uddunstningen, ved at tilstoppe de kløfter, hvoraf ilden för har banet sig en udvej. Da ryster jorden; vulkanen sprænger sit isdække, og udkaster stærke flammer, grus og stene; undertiden bedækkes hele omegnen med aske; en utålelig svovllugt udbreder sig; tykke skyer af aske og sand opfylde luften, føre gloende stene med sig, og gennemskæres af lynglimt; forneden flyde uophørlig store hraunströmme frem af bjerget, eller store kogende vandmasser, i hvilke isstumperne endnu ikke ere smæltede; over landet rundt omkring lægger sig en skorpe af lava og ler; större og mindre flodlejer der i nærheden udtörre, i det deres vand opløser sig i lutter damp, eller en uhyre hraunström bryder ud på vulkanens side, vælder frem, styrter sig bragende ned i flodlejet, og udfylder det, ja står op over dets bredder, og oversvömmer den omliggende slette; engang udtörredes endog den hele store sø Myvatn ved et sådant udbrud. Længe efter udbrudet står endnu en höj røgstølte op af krateret; ikke sjelden er det forbundet med en usædvanlig kulde, der ledsages af vedholdende snefog, og efter det følge ofte frygtelige hagelvejr og heftige regnskyl.

Under de vulkanske udbrud begynde også enkelte hverer med fordoblet kraft at koge og sprude, eller der opstå ny, imedens andre ganske forsvinde. En sådan hver består i almindelighed af et med kogende vand fyldt bassin, i hvilket der ved sprudningen efterhånden af mineralske dele danner sig et rør, der bliver bestandig snævrere, indtil det endelig tilstoppes; fra dette opkastes en vandstøtte til en höjde af hundrede alen og mere, med en så bragende lyd, at jorden ryster. Årsagen til sprudningen tilskriver man den i de underjordiske huler udviklede gas, der sammenpresses indtil dens udvidende kraft kan overvinde vandets tryk, og da slynger det i luften.

Da den hele store midterste del af landet ikke blot er ubeboet, men ubeboelig, så er folkemængden, der nu udgör 66,000 mennesker, fordelt på kysterne og dalførene, og omkring de dybe fjorde, der skære sig ind i landet, og afsætte brede daltragter, der ofte strække sig dybt ind i landet. Det således beboede land kan anslås til omtrent, 760 □ mile. Her findes dog hverken store byer eller landsbyer, foruden enkelte handelspladser, men kun gårde, der atter bestå af flere huse. De ere simple af bygning, væggene opførte af grönsværd og sten lagvis med et tag af grönsværd; den indhegnede hjemmemark nærmest husene kaldes tun. Fødemidlerne, som landet giver, skyldes især kvægavl og fiskeri; tör fisk benyttes tildels for brød; en hovedret er skyr eller tyk mælk; til drik bruges sur mælk blandet med vand, eller valle (syre). Får ere almindelige; i den nordlige del af landet findes også på enkelte steder geder; hornkvæget er af liden væxt; ligeså de forresten livfulde og behændige heste; svinavl findes nu ikke, sköndt den i oldtiden har været almindelig på flere steder. Til maling af mel benyttes endnu håndmøller. Rejser, der naturligvis ere meget besvær-

lige, ske til hest, såvel af kvinder som af mænd, kvindesadlen er i form af en lænestol, hvori ryttersken sidder med ansigtet vendt til den ene side. Al transport af varer over landet sker på heste klövvis — thi vogne kender man ikke — ofte i store karavaner på flere snes heste, som man enten driver foran sig eller den ene hest bindes bagved den anden, hvorved det hele tog kommer til at danne en lang række. På de øde heder, som oftest ved grændserne af dem, findes hvilepladser eller bedesteder; for at vise vejen på de øde fjelde, opføres små pyramider af sten, som kaldes varder, i vis afstand fra hinanden; på nogle steder findes ved vejen gamle stendysser, hvortil hver af de rejsende lægger en sten, hvorved der efterhånden opstår en stenhob. Indbyggerne ere af middelvæxt, have et åbent ansigt, blondt, sjelden kröllet, hår, skönne tænder, temmelig stærkt fremstående kindknokler, men ellers, især kvinderne, ret smukke træk. De ere sædvanlig ranke og smalle, sjelden korpulente. Når fremmedes indflydelse ikke har gjort sig gældende, udmærke de sig ved en overordentlig gæstfrihed og ved ufordærvet sædelighed. Skönd undervisningen sker hjemme, kan dog i almindelighed enhver Islænder læse og skrive. Det gamle sprog har vedligeholdt sig uforvansket, så at enhver bonde endnu kan læse de gamle sagaer, der udgöre deres vintermoro og deres kæreste læsning. Digtekunsten var især för blomstrende; i andre videnskaber og sprog, af hvilke latinen især dyrkes, har Island haft mange berömte mænd, der dog tildels have modtaget deres dannelse i Danmark.

Island blev allerede meget tidlig inddelt i fire fjerdinger efter de fire verdenskanter; nemlig Sönderlandet eller Söndlændingefjerding, Vestlandet eller Vestfjordingefjerding, Nordlandet eller Nordlændingefjerding, og Østlandet eller Østfjordingefjerding, hvilke fjerdinger nu ere

fordelte i amter. I fristatens tid var landet inddelt i 13 ting. Efter foreningen med Norge opstod benævnelsen syssel istedet for de gamle ting. Hvert syssel deles i i hrepper (verdslig) og sogne (gejstlig). **Sönderlandet**, der begynder mod østen ved Solheimasand, og strækker sig mod vesten til Borgefjord, eller efter den gamle inddeling, til Hvalfjord, indeholder følgende sysler: 1) Rangåvallesyssel, paa landets sydlige side. Her findes mod østen Øfjeldejökel, samt det bekendte ildsprudende bjerg Hekla, hvis höjde er noget over 5000 fod, og hvis første bekendte udbrud skete år 1104. Sysselet gennemströmmes af adskillige större og mindre floder, hvoraf vi mærke Jökelså på Solheimasand, Fljot eller Markarfljot, Tværå og to Rangåer, den østre og den vestre; på grændsen imod vesten løber Thjorså. Mærkelige landstrækninger ere: Mark eller Thorsmarken østen for Markarfljot; Lien eller Fljotshlid, en frugtbar egn imellem Markarfljot og Rangå, med gårdene Storolfshvol og Hlidarende eller gården ved Liens ende; og Rangåvalle eller Rangåmarkerne imellem Rangå og Thjorså, med gården Odde, hvor Sæmund Frode boede. — Udenfor ligger 2) Vestmanneøerne, der danne et eget syssel. — 3) Årnæssyssel, den bedst befolkede del af øen. Vesten for Thjorså udbreder landstrækningen Floen sig hen til Hvidå, der kommer fra søen Hvidåvatn, og ved sit udløb, hvor den løber igennem landstrækningen Ölfus, også kaldes Ölvuså. Mod norden er Haukadalen med en gård hvor Are Frode blev opdraget, noget sydligere Reykedalen mærkelige. Længer nede ligger Skalholt, Islands gamle bispesæde, omtrent ved sammenstødet af Broå og Hvidå, med landstrækningen Biskopstunger mod norden og Hrepper mod østen. Noget vesten for Skalholt, i landstrækningen Grimsnæs, ligger gården

Mosfjeld, eller Øvre-Mosfjeld. Mod vesten kommer man da til den dybe fiskerige sø Tingvallevatn, der har 5 til 6 mil i omkreds, og hvis sydlige del kaldes Ölvusvatn. Strax norden for denne sø ligger Thingvalle eller Tingmarkerne, der gennemströmmes af Öxarå (Øxeåen), og hvor det gamle for hele landet almindelige ting eller altinget blev holdt; man viser endnu det egentlige tingsted eller lovbjerget på en tunge, der dannes af to dybe lavakløfter; i nærheden findes der i lavaen eller hraunet en uhyre kløft eller spalte, der er bekendt under navnet Almannagjå; tvekampene holdtes på en holm eller ø i Öxarå. Sydligere i sysselet ligger Ingolfsfjeld, og i nærheden deraf Ingolfshöj, hvor den første landnamsmand Ingolf skal være höjlagt. Dette syssel har adskillige varme kilder: norden for søen Apavatn ved det såkaldte Laugarvatn findes flere hverer. I egnen omkring Skalholt findes en hver ved Laugarnæs. Imod sydvest ved mundingen af Hvidå eller Ölvuså findes flere hverer i nærheden af Reyke, deriblandt en Geyser, og Reykelaug i Laugardalen er bekendt fra oldtiden. Men mærkelig er især Haukadalen, hvor der ved Haukadalsgård findes en hver ved badet St. Mortens bad, og noget længer mod vesten den mærkeligste af alle Islands varme kilder, Geyser. Denne berömte kilde omtales dog ikke i de ældste tider; den findes på en tör sten- og grusmark, der mod sydost begrændses af en moseegn, og består af et bassin med et efterhånden dannet rør. Det noget ophöjede bassin ligner en omvendt kegle, er sirkelrundt, har udvendig en diameter af 37, ved den indre rand af 30 alen, og en dybde af 4 alen; røret har en dybde af 40 alen. Sprudningen beskrives således: Når et udbrud er forbi, synker vandet i bassinet til henimod 8 alen, og står da ganske rolig. Efter tre til fire timers forløb begynder

det at stige indtil halvdelen af bassinet, i begyndelsen i fuldkommen ro, men når det kommer til halvdelen, høres under stigningen underjordiske knald; efter hvert sådant begynder en sagte brusen, ledsaget af dampe, hvorpå vandet hver gang igen bliver roligt. Jo mere bassinet fylder sig, desto hyppigere og stærkere blive skudene, og kogningen eller opbrusningen tiltager. Når bassinet er fuldt, opstå af og til små udbrud, hvorved vandet kastes til en höjde af omtrent 20 alen; derpå tiltage de heftige knald, man hører omtrent tre skud i hvert sekund, klippen bæver, og nu følger endelig det store udbrud, ved hvilket vandet flere gange i en tid af 5, stundum også 10 til 15, minuter kastes i vejret til en höjde af over 100 alen, og igen falder tilbage i bassinet; meget sjelden slynges det ud over randen. Sådanne store udbrud ske regelmæssig hver sjette time, så at 4 store udbrud finde sted i 24 timer. Kaster man stene i bassinet, saa føres de i vejret med vandstrålen. Vandets temperatur er fra 180°—212° Fahrenh. Vandstøtten har nedentil 8 fod i gennemsnit; om dens höjde ere beretningerne forskellige. I nærheden af Geyser findes en lignende, men mindre, springende kilde, der efter dens form kaldes Strok, hvilket betyder en kerne. — 4) Guldbringe- og Kjosesyssel ender mod sydvest i forbjerget Reykenæs, og går derfra mod norden til Hvalfjord. På den nordlige side ligger øens hovedstad Reykevig ved den store vestlige havbugt, der hedder Faxefjord; på Alftenæs Bessestad, der engang tilhørte Snorre Sturlesen; samt havnen Havnefjord. Ogsaa dette syssel har mærkelige kilder; navnene Reykevig, Reykenæs o. lign. angive allerede dette, da de ere sammensatte med ordet Reyke, der udtrykker rygende, dampende steder. Østen for byen Reykevig findes en hver på Laugarnæs; ligeså Reykenæshverer ved Reykenæs; samt Krisuvigshverer på

den sydlige side ved Krisuvig. Ikke langt fra sidstnævnte sted ved foden af Krisuvigsfjeld findes endelig Krisuvigs namer eller svovlminer i en lille dal, hvis jordbund består af gibs med rød og blå, med svovlkis blandet, boljord; de bestå i adskillige kogende kilder, der ikke ere bundne til noget sted, men sprudle frem snart hist, snart her, i det de gamle tilstoppes og ny komme frem af jordbundens mange ridser og spalter. Her findes fremdeles landstrækningen Mosfjeldssveit med kirken Mosfjeld, og den varme kilde Reykelaug. Fra øens hovedbjergkede gå flere grene imod vesten, iblandt disse en hovedgren, kaldet Hellishede, der går ind imellem Hvalfjord og Thingvallevatn, og ender sig her i sysselet i forbjerget Esja og landtungen Kjalarnæs (Kjølnæs), der er bekendt af sit gamle tingsted; her ser man ogsaa lævninger af et i oldtiden mærkeligt hov eller hedensk gudehus. På denne landtunge ligger Saurbær med gården Esjuberg, ved foden af det 1500 fod höje bjerg Esja eller Esjan. — 5) Norden for Hvalfjord følger Borgefjordssyssel, der går op til Borgefjord, i hvilken floden Hvidå falder, så at den hele landstrækning omkring Borgefjorden deles i to dele: Borgefjord sönden for Hvidå og Borgefjord norden for Hvidå. Her henregnes den del, der ligger sönden for Hvidå, under navnet Borgefjordssyssel, til Sönderlandet, hvorimod den del, der ligger norden for Hvidå, eller Myresyssel, hører til Vestlandet. I Borgefjordssyssel ligger bjergkeden Skardshede eller Østre-Skardshede med Blåkullen eller Havnefjeld, og Akrafjeld ved landtungen Akranæs. Ved foden af Akrafjeld ligger kirken Garde, og på samme landtunge Indreholm. Nordligere, dog på den sydlige side af Skardshede, ligger Leirå med en kirke, ved Leiruvåg. Længer inde ligge flere dalstrækninger, som begge Reykedalene, den söndre og nordre, Lundereykedal, Flokedal, Svinedal o. fl. I Lundereykedal, der

forhen hed Söndre-Reykedal, findes den varme kilde Krosslaug eller Korslaug, så kaldet fordi en del af indbyggerne ved kristendommens indførelse år 1000 her bleve døbte. I den nordre Reykedal ligger gården Reykholt på den sydlige side af Hvidå, hvilket var Snorre Sturlesens gård; her ses lævninger, dels af gården selv, dels af hans bad, Snorralaug, der allerede omtales år 1230. I denne dal findes der en mængde hverer; tæt ved Reykholt er hveren Skrifla. Midt i dalen vælder en hver op af en höj klippe midt i en elv. I mundingen af dalen findes en samling af hverer, Tunguhverer; den hvide gennemsigtige dampsöjle stiger höjt, og ses langvejs fra når luften er ren og klar. — **Vestlandet** strækker sig fra fjorden Borgefjord mod norden om til Hrutafjord. Hertil høre følgende sysler: 6) Myresyssel har navn af sine myrer eller sumpe, thi hele den vestlige og sydvestlige del er lav og moradsig; langsmed Hvidå findes derimod skönne græsgange. Her findes flere floder og dale, som Nordå og Nordådal, Tværå og Tværåhlid, Langå, Alptå og Hitarå. Mærkelige steder ere især: Borg med en kirke; Alptanæs ved Borgefjord; Akre ved kysten, og der udenfor Hvalvøerne; Alptatunge ved Alptå i Hraundalen vesten for bjergegnen Vestre-Skardshede. Herpå følger Hitardalen, der strækker sig mod vesten til bjergstrækningen Fagerskovsfjeld, bekendt af sine huler, og den udbrændte vulkan Husafjeld. En anden udbrændt vulkan, Eldborg, der ligger sydvest for Fagreskovsfjeld i Hnappadalssyssel, sprudede efter gamle efterretninger ild i det niende århundrede. Endnu vestligere ligger kirken Raudamel, og omtrent en fjerdingvei fra samme Raudamels ølkilde, en mærkelig surbrönd. — 7) Norden for Faxefjord følger halvøen Snefjeldsnæssyssel, der gennemskæres af den meget höje landryg Snefjeldsnæs, som ender med Snefjeldsjökel, en gammel udbrændt vulkan, hvis lava endnu tydelig ses ved

landtungen Öndverdtnæs. På den nordlige side af sysselet ligger forbjerget Bulandshöfde, og længer mod østen halvøen Thorsnæs med fjeldet og gården Helgafjeld, hvor Snorre Gode fordum boede. Her i nærheden ved Thingvalle var et gammelt tingsted. Fremdeles ligger her Bjarnarhavn eller Björnshavn og i nærheden deraf en lavastrækning, kaldet Berserkehraun. Sönden for Hvamsfjord ligger Bredebolsted. Udenfor ligge en mængde småøer, hvoriblandt Brokø. — 8) Norden for Snefjeldsnæs åbner sig en stor fjord, Bredefjord, efter hvilken de østen for samme liggende dale kaldes Bredefjordsdale eller nuværende Dalesyssel, en smuk græsrig egn, der gennemskæres af flere rækker af höje, og kun mod det indre begrændses af lave fjelde. Det består, som navnet viser, af flere dale; Snoksdal og Saudafjeld ligge sydvestlig for Hvamsfjorden; Haukadalså løber igennem Haukadalen, kort fra denne flod ligger Kvennabrekka, Arne Magnusens fødested; på gården Hjardarholt i Laxådalen boede i fordums dage Olaf På; Sælingsdal og Hvam ligge ved den nordlige indre ende af Hvamsfjorden. På gården Laugar levede Gudrun Osvifsdatter, tæt ved denne gård findes Sælingsdalslaug; lige overfor Laugar er gården Tunge, hvor Snorre Gode boede. På gården Hvam blev Snorre Sturlesen født. Sysselets yderste spidse mod vesten hedder Dagverdarnæs, udenfor hvilket der ligger en hel mængde småøer. Nordligere ved kysten ligger Skard, og der udenfor Olafsøerne og en del mindre øer. Endelig følge Budardalen og nogle flere strækninger mod norden op til Gilsfjorden, som danner sysselets grændse. — Norden for Bredefjord udstrækker sig imod nordvest en halvø, der indbefatter Bardestrands-, Isefjords- og största delen af Strandesyssel, og sædvanlig kaldes Vestfjordene; den smalle landtunge, hvorved halvøen hænger sammen med den øvrige Island, udgör næppe halvanden

mil. 9) I Bardestrandssyssel ligger på den nordlige side af Gilsfjorden Garpsdal og Kroksfjord; på en af de udgående halvøer Reykhole og forbjerget Reykenæs; Thorskefjord med Thorskefjordsstrand; Gufudalen ved Gufufjord; Mule på enden af det höje forbjerg Skalmarnæs. Sönden herfor ligge en mængde øer, hvoriblandt Flatø. Længer mod vesten følger Vatnsfjorden og vesten for samme Brjamslæk. Mod norden strækker sig bjergegnen Fosshede. På vestsiden ligge fjordene Patrixfjord, Talknafjord, og på grændsen Arnarfjord. — 10) I Isefjordssyssel følge fremdeles fra syd mod nord fjordene Dyrefjord,Ønundsfjord, Sugandafjord, og den store Isefjord, på hvis sydlige side der igen ligge flere mindre fjorde, hvoriblandt Vatnsfjord. Fremdeles følge imod norden Jökelsfjordene, som ved Ritagnup skilles fra Adalvig. På nordsiden ligge de såkaldte Hornstrande med forbjerget Horn eller Nordkap. — 11) Herpå følge atter i Strandesyssel adskillige fjorde og viger, hvoraf vi mærke Bjarnarfjord eller Björnsfjord, på hvis sydlige side ligger Kaldadarnæs, Stengrimsfjord, og på grændsen Hrutafjord. — **Nordlandet** udgör hele den øvrige side af landet fra Hrutafjord mod vesten til Langenæs imod østen, og indbefatter: 12) Hunavatnssyssel. Her kommer man fra Hrutafjord mod østen til Midfjord, hvor den fra oldtiden af bekendte Reykelaug findes ved gården Reyke; derpå til landtungen Vatnsnæs, og atter østen for samme til Hunafjord eller Vatnsfjord. Her ligger på en landtunge Thingøre. Længer inde ligger østen for Midfjord Videdalen, så Vatnsdalen med Vatnsdalså, og mod norden Vesterhop. Østen for Vatnsdalen ligger Svinedalen, og Blandadalen ved floden Blanda. Fra Grimstunge i Vatnsdalen rejser man til den sydvestlige del af landet over Kølvejen. Vesten herfor går Arnarvatnshede, hvor den såkaldte Grettershytte findes og i hvis sydlige del den mær-

kelige Surthule eller den sorte hule findes i lavaklipper, der have deres oprindelse fra Geitlandsjökel i Borgefjordssyssel. Nordpå i sysselet strækker endelig Skagestrand sig med fjeldet Spåkonefjeld op imod Skagen. — 13) Skagefjords- eller Hegrenæssyssel har navn af den i midten indgående Skagefjord eller næsset i samme, der hedder Hegrenæs. På vestsiden af fjorden ligger det höje Tindastol, der i oldtiden kaldtes Eilifsfell, med en mærkelig hule. Længer nede Reynestadkloster ved foden af det höje Kaldbak. I Skagefjord falde floderne Svartå i Svartådalen, og den store flod Heradsvötn eller Herredsvandene, som henimod udspringet deles i Vester- og Østerå; vesten for disse ligge Goddalene. Østen for Heradsvötn kommer man til Hjaltedalen med det gamle bispesæde Holar; i nærheden af samme findes en offersten ved Hof; sönden for Holar lå forhen kirken Ås, der var den første kristne kirke i Island. Fremdeles kan mærkes Oslandshlid med Miklebær i Oslandshlid; Kolbensdalen med Kolbenså; samt Deildarjökel. Nordligst ved kysten ligger landstrækningen Fljot imellem Skagefjord og Siglufjord. — 14) Øfjordssyssel, der ellers også kaldes Vadlesyssel, har navn efter fjorden Øfjord. Det begynder mod vesten ved Siglufjord med Siglunæs; noget sydligere ligger Olafsfjord. Akreyre eller Øfjord på vestsiden af fjorden er Islands betydeligste handelsplads næst efter Reykevig. Sysselet har smukke dalstrækninger, som Svarfadardal, Hörgådal, Öxnedal. Modruvalle på den vestlige side af Hörgå i Hörgådal var forhen et kloster; på den sydlige side af Hörgås munding ligger Topøre, bekendt af den gamle landingsplads Gåse. I Øfjordsdal ligger kirken Grund og gården Espehol, samt Saurbær. Tværå eller Munketværå var forhen et kloster. Herunder hører den omtrent sex mil ude i havet liggende ø Grimsø, der ligger nordenfor polarsirklen. —

15) Thingøsyssel, hvor man østen for Øfjord kommer til den østre Øfjordstrand med kirken Svalbard, Fnjoskedalen med floden Fnjoskå, og bjerget Kaldbak. Forbjerget Thorgeirshöfde skiller den lille Thorgeirsfjord fra Hvalvatnsfjord. Herpå følger fjorden Skjalfande, i hvilken floden Skjalfandafljot falder. Vesten for denne i den frugtbare dal Ljosavatnsskard ligger kirken Ljosavatn ved en dyb sø af samme navn, der skal stå i forbindelse med havet. Mærkelige dale ere Bårdardalen ved Skjalfandafljot, Reykedalen, og Laxådalen med floden Laxå, der kommer fra søen Myvatn. Denne sø er fire til fem mil i omkreds, og har sit navn af den uhyre mængde myg, der sværme omkring den. På den østlige side af Skjalfandebugten ligger handelspladsen Husevig, hvor Islands opdager Gardar landede og tilbragte en vinter. Denne hele egn norden og østen for Myvatn har flere naturmærkværdigheder. Ved Husevig og flere steder østenfor Myvatn findes namer eller svovlminer; på den nordlige side af Myvatn de såkaldte Reykehverer, der have en temperatur af omtr. 65° Reaumur, og af hvilke den betydeligste heder Oxehver, hvilken næst efter Geyser er den mærkeligste af alle; dens åbning består af et rør, der ligner en omvendt klokke, og hvis gennemsnit nedentil er 12 fod, oventil 8 fod. Nordost for Myvatn ligger det ildsprudende bjerg Krabla, der dog først 1724 begyndte at sprude. Det er et ikke just anseeligt bjerg, der er bedækket med sand og aske, hvorimellem findes striber af svovl, stinkende støtter af damp og kogende pytter af svovligt dynd. En af disse pytter har omtrent 300 fod i omkreds, er fyldt med en sorteblå svovlet boljord, der uophørlig syder og koger, og kaster undertiden en støtte af dynd i vejret til en höjde af 50 fod. Fra Krabla ere store lavaströmme fludte ned, dels i Myvatn, dels til de nærliggende dale. Nordpå i sysselet ligger forbjerget

Tjörnæs; og længer mod østen falder Jökelså ud i Øxefjord. Endnu østligere ligger forbjerget Raudegnup, samt landstrækningen Slette eller Melrakkaslette; derefter Thistilfjord, samt Langenæs ved sysselets grændse. — **Østlandet** går fra Langenæs eller den indenfor samme liggende Helkundarhede helt om til Solheimasand paa landets sydlige Side. Det indbefatter de to Mulesysler og Skaftefjeldssyssel. 16) Langsned af kysten af Nordre Mulesyssel ligge flere fjorde, hvoraf vi bemærke Vopnafjord, indenfor hvilken ligger kirken Hof, og på den vestlige side af Jökelså på Bro Hofsteig; fremdeles Njardvik og Borgefjord. Imellem den store flod Lagarfljot, der nærmere ved sit udspring kaldes Fljotdalså, og Jökelså ligge Fljotsdalen og Tunge. 17) I Söndre Mulesyssel følge fremdeles adskillige fjorde, som Lodmundsfjord, Seydisfjord, Eskefjord og Reydarfjord, Berufjord, samt den nordre og söndre Alptefjord, imellem hvilke ligger Melrakkanæs. Udenfor Berufjord ligge en del øer, af hvilke den största hedder Papø, hvor landets ældste beboere, nogle irske munke, først skulle have nedsat sig. Indenfor den söndre Alptefjord ligger kirken Hof norden for den ofte i tåge indhyllede Lonshede. Her er grændsen af Mule- og 18) Skaftefjeldssyssel ved forbjerget Østre-Horn; hvorpå følger landstrækningen Lon, forbjerget Vestre-Horn, så Hornafjord, og en smal sandig kyststrækning Breidamerkrsand; derefter forbjerget Ingolfshöfde, hvor Ingolf først landede, og der indenfor kirken Hof. En ørken Öræfi danner nu overgangen til den vestlige halvdel af Skaftefjeldssyssel, hvor landstrækningen Fljotshverfe ligger norden for Skaptå og landstrækningen Medalland vesten for samme. Kirken Kirkjubær eller Kirkeby ligger vesten for Skaptå. Her omkring er også herredet Sida eller Siden. På Alptevær eller den vestlige side af Kudafljot ligger Thykkvebær, der forhen var et

kloster. Forbjerget Hjörleifshöfde er opkaldt efter Ingolfs medfølger Hjörleif, som landede her. Mod vesten ligger endelig Mydal eller Myrdal ved Myrdalsjökel, og Solheime på Solheimasand.

Længe för Island var bekendt må det have haft ildsprudende bjerge, og have undergået store naturomvæltninger, af hvilke man tildels endnu ser spor. De ældste efterretninger om landet skyldes en irlandsk munk. I følge disse sejlede kristne munke og eneboere fra Skotland til de norden for samme liggende øer, og kom således, omtrent år 725, til Færøerne. Derfra fortsatte de deres sejlads videre, og opdagede Island, hvor de, efter de ældste efterretninger, nedsatte sig på to steder, nemlig på øen Papø på den østlige side af landet, og på Papyle eller landstrækningen omkring Kirkeby på sydkanten. Disse navne vise, at beboerne vare paper eller munke. Her fandt man også senere ved landets bebyggelse irske bøger, klokker, krumstave og slige ting, som vidnede om, at der havde været kristne. Nordboernes opdagelse af landet skete, som så mange andre, tilfældig. En svensk mand, ved navn Svafar, havde købt sig jorder i Danmark, og boede i Sjælland; hans sön Gardar vilde, omtrent i året 860, sejle over til Syderøerne ved Skotland, men blev i den farlige Petlandsfjord, norden for dette land, overfaldet af stormvejr, og drev ud i havet. Efter at have tumlet længe om paa søen, kom han til den østlige side af Island ved forbjerget Østre-Horn, hvor han fandt en god havn. Ved at følge kysterne sejlede han rundt om øen, og kom på denne sin sejlads til fjorden Skjalfande på nordsiden, hvor han byggede nogle huse for at overvintre. Dette sted kaldtes siden Husevig, og hedder så endnu. En mand, som han havde med sig, nedsatte sig her i nærheden, men Gardar sejlede tilbage, kom til Norge, og roste det af ham opdagede land, som man

efter ham kaldte Gardarsholm. En viking fra Norge, ved navn Nadod, synes også, uden at vide noget af Gardars opdagelse, at have fundet landet; han sejlede nemlig flere gange imellem Norge og Færøerne, og blev på en af disse rejser af storm dreven til Island, hvor han ligeledes landede på Østsiden ved Reydarfjeld. Han besteg bjergene, så at det var et stort land, og kaldte det Sneland, fordi der faldt megen sne på fjeldene, men vendte igen tilbage om høsten, uden at undersøge det videre. Da det nu imidlertid var blevet bekendt i Norge, at der imod vesten lå et stort og godt land, så besluttede den norske viking Floke Vilgerdesen at opsøge det. Ledesten eller kompas havde han ikke, og benyttede sig derfor af ravne for at finde vejen. På grændsen af Hordeland og Rogeland, på den vestlige side af Norge, ligger en varde, der i lang tid bar navn efter ham og nu kaldes Ryvarden, og i nærheden af denne havnen Smörsund; efter at have blotet eller helliget sine tre ravne til guderne, sejlede han ud herfra over til Hjaltland eller Shetland, derfra til Færøerne, og fra disse øer vovede han sig med sine tre ravne ud paa det vide hav. Da han lod den første ravn løs, flöj den over bagstavnen tilbage mod land, hvoraf han kunde skönne, at der intet sådant var på den anden side; den næste, der løslodes, flöj rigtig nok op, men vendte så igen tilbage til skibet, til bevis på, at der ikke var andet end det vilde hav til alle sider; den tredie derimod flöj frem over forstavnen til den kant, hvor man siden virkelig fandt landet. Også Floke kom i egnen ved Østrehorn, og fulgte derfra kysten sönden om. Da de vare komne helt om forbi det sydvestlige forbjerg Reykenæs, og så höjt op, at de kunde se den store fjord, som åbner sig der, sagde Faxe, en syderøsk mand, der fulgte med, at det måtte være et stort land, og her faldt store vande. Efter ham kaldes også fjor-

den den dag i dag Faxefjord. Floke sejlede nu forbi Snefjeldsnæs, og kom over den store Bredefjord til Bardestrand, hvor han gik i land i Vatnsfjord. Her tilbragte han en vinter; fjorden var fuld af fisk, men for fiskeriets skyld forsömte de at bjærge hø, så at kvæget, som de havde med, døde for dem om vinteren. Om foråret gik Floke længer op i landet, for at betragte det, og så da nord over fjeldene en fjord fuld af havis; nu kaldte han landet Island. Om sommeren sejlede han igen tilbage forbi Reykenæs, hvor Herjolf, der fulgte med ham, og var gået over i en båd, blev skilt fra dem. De samledes imidlertid atter, og kom lykkelig tilbage til Norge, hvor Floke dadlede landet meget, men hans medfølgere roste det.

Island var således bekendt, men andre omstændigheder måtte komme til, för det kunde blive bebygget. Hovedårsagen var kong Harald Hårfagers erobringer i Norge; han besluttede nemlig at opkaste sig til enekonge, drog fra den ene ende af landet til den anden, afsatte og forjog dets mange småkonger eller gjorde dem til sine jarler, og tilegnede sig al odel eller alt frit jordegods. På nogle steder underkastede man sig ham uden synderlig modstand, på andre forenede kongerne sig imod ham, men han overvandt alle hindringer. Efter det store slag i Hafursfjord i den nordlige del af Rogeland kunde han anse sig for Norges herre, og nu især tyede konger, jarler, herser og andre høvdinger til fremmede lande, nogle over til Jæmteland, andre til øerne ved Skotland og til Færøerne, men den störste del til Island, hvor der var land nok, fiskeri og græsgange nok, og hvor de, langt fra kong Haralds herredömme, kunde have fuldkommen frihed. Allerede för den tid herskede hyppige stridigheder imellem de store slægter i Norge, og en sådan strid gav anledning til Islands første bebyggelse. Fostbrødrene

Ingolf og Leif eller, som han senere kaldtes, Hjörleif, vare formedelst drab blevne landflygtige fra Fjordefylke i Norge. De udrustede da et skib for at opsøge det af Ravnefloke besøgte land. Også de kom til østkanten af Island, hvor de landede i den söndre Alptefjord, men bleve her denne gang kun en vinter over. Hjörleif drog derefter i vesterviking til Irland, hvorfra han førte en halv snes trælle med sig; han forenede sig med Ingolf, der havde besluttet en ny rejse. Denne anstillede et stort blot eller offer, for at erfare gudernes villie, og gudesvaret eller, som det kaldtes, fretten viste ham hen til Island. De sejlede da, i året 874, ud fra Norge, hver på sit skib. Da de kom så nær, at de kunde se Island, bleve de skilte fra hinanden. Ved siden af husbondens höjsæde stode i Norge, som i andre nordiske lande, to höje støtter, der kaldtes höjsædesstøtterne eller setstokkene, og på hvilke der var udskåret billeder af en og anden gud; Ingolf førte sine med sig, skød dem overbord, og gjorde løfte, at han vilde nedsætte sig der, hvor de dreve i land. Han landede ved det forbjerg, der siden har båret navnet Ingolfshöfde, men fandt ikke her sine setstokke. Hjörleif var imidlertid af vinden dreven mod vesten, gik i land ved den efter ham opkaldte Hjörleifshöfde, og lod her to boliger rejse for sig og sine trælle. Næste forår vilde han så noget korn, han havde med sig, og lod trællene trække ploven, sköndt den oxe, han havde med, vel kunde have forrettet dette arbejde. Trællene dræbte derfor oxen, foregave at en björn havde gjort det, og imedens Hjörleif med sine folk satte efter denne, overfaldt trællene dem, dræbte dem alle, og flygtede med deres efterladte koner og gods over til øerne sönden for landet. Om foråret var det Ingolfs første forretning at få sine setstokke opsøgte; han sendte sine trælle ud for at søge dem; da de kom til Hjörleifshöfde, fandt de ligene

af de dræbte, og bragte Ingolf efterretning derom. Denne begav sig nu selv derhen, stod bedrøvet ved sin frændes og fostbroders lig, og beklagede især, at han således skulde falde for trællehånd; men da Hjörleif aldrig havde villet blote eller offre til guderne, så fandt han fornemmelig heri grunden til hans død. Efter at have ladet de dræbte begrave, en af oldtidens helligste pligter, gik Ingolf op på forbjerget, for at se efter morderne, thi den næste pligt var at hævne de faldnes død; og såsnart han så øerne mod syden, faldt det ham strax ind, at trællene måtte være flygtede derover på skibsbåden, som manglede. Han traf dem også her, og dræbte dem alle; øerne kaldtes siden Vestmanneøerne eller Vestmændenes øer efter disse trælle, som vare fra vesten. Efter at have tilbragt en vinter ved Hjörleifshöfde, drog Ingolf langsmed kysten mod vesten, og tilbragte den tredie vinter her under Ingolfsfjeld. Nu bleve hans setstokke fundne, hvorpå han drog over heden, og tog sin bopæl der, hvor de vare komne i land, nemlig ved Reykevig. Han tilegnede sig derpå hele den sydvestlige del af landet lige op til Hvalfjord og Øxerå eller nuværende Kjose- og Guldbringe- samt en stor del af Årnæs-Syssel. Dette var den første landnamsmand eller den første, som tog fast bopæl i landet, og han blev derved den navnkundigste af alle nybyggerne.

Rygtet om denne nedsættelse, om landets störrelse og godhed, kaldte efterhånden flere misfornöjede norske stormænd derover. Ligesom Ingolf havde taget det meste af landet ved Faxefjord imod syden i besiddelse, så kom siden en anden, der bemægtigede sig landet omkring Borgefjord, en tredie nedsatte sig på Snefjeldsnæs, en fjerde tog de indre dale ved Bredefjord, o. s. fr.; hvilket tildels vil blive en genstand for de herefter følgende fortællinger; og i en tid af 60 år, den såkaldte landnams-

tid, omtrent fra 874 til 934, blev øen så befolket, som den nogensinde siden har været. De fleste af nybyggerne vare norske slægter, der enten droge over umiddelbar fra Norge selv, eller først toge til Örkenøerne, Syderøerne og Skotland og Irland, og når de ikke fandt sig fornöjede der eller vare fordrevne derfra, droge til Island. Nogle vare dog også fra Sverrig og Danmark; iblandt de sidste var Gardars sön Une den Danske. Selv fra det fjernere Irland kom enkelte mænd, dels fri, dels trælle; og der forenedes således på samme ø efterkommere af slægter fra norden og vesten. Disse udvandrere vare ikke simple mænd, men höjbårne høvdinger, der udledte sin æt fra konger, jarler og herser; de kom ikke sejlende som enkelte flygtninge, men førte kone og börn og en hel mængde undergivne, tildels megen rigdom med sig; de henhørte ingenlunde til folkets udskud, men førte al den kultur med sig, som da var udbredt over norden. Således kan man let forklare sig, at der hengik en så kort tid, för øen fik en ordnet, selvstændig forfatning. Når en sådan nybygger nærmede sig landet, skød han, som Ingolf, sine setstokke overbord, for at erfare gudernes villie, hvor han skulde tage land; og efter at have landet, byggede han sig selv en bolig, beså landet deromkring, og tilegnede sig såmeget deraf, som han selv vilde; efter at have bestemt sine egne grændser, uddelte han derpå det øvrige til sine medfølgere eller undergivne, ja endog til nogle af sine trælle; over alle disse blev han da høvding. Såsnart flere nybyggere begyndte at nedsætte sig i hinandens nærhed, bleve visse tegn eller symboler nødvendige for at tilkendegive, at en landstrækning var taget i besiddelse; man antændte ild ved mundingen af hver flod, og tilegnede sig derved floden med hele dens omgivelse, eller man vandrede i en dag over en landstrækning, og tændte ild på forskellige steder, således at den

ene ild stedse kunde ses fra den næste, eller man skød en brændende pil hen over landet; andre toge barken af en stav, og rejste den i vejret, til tegn på at her havde været mennesker, og at dette var deres; eller man hug mærker ind i fjeldene, eller lod under sin vandring flere forskellige ting, enten penge eller stykker af en kam o. desl. blive liggende efter sig, eller man lod sin øxe blive siddende i en fjeldpynt o. s. fr. Var høvdingens bolig opført, i hvilken setstokkene anbragtes ved hans fremtidige höjsæde, så måtte der først og fremmest tænkes på opførelsen af et gudehus eller, som det kaldes, et hov. Mange, som i Norge havde været hovgoder eller tempelforstandere, førte endog en del af deres gamle tempel med sig, især mulden under gudernes stalle eller det alter, hvorpå billederne stode, for at stedet, hvor det ny alter rejstes, kunde være såmeget helligere. Slige hov opførtes rundt om i landet; og høvdingen var da ikke blot verdslig herre, men også hovgode; dette hans embede kaldtes godord, og alle hans undergivne godordsmænd. Til hovet henlagtes et stykke jord, hovteig eller hovmark, der gerne benævnedes efter den gud, som hovet især var helliget, f. Ex. Thorsmarken; og alle derunder hørende mænd betalte en hovtold eller tempelskat, vare forpligtede til at yde hovgoden visse tjenester, og udgjorde ved offenlige foretagender hans følge. I nærheden af hovet bestemtes dernæst et almindeligt tingsted eller en plads, hvor fælles ting og sager bleve afgjorte, og hvor der efter tinget tillige holdtes marked. Slige ting kaldtes herredsting. Høvdingen var altså ikke alene hovgode, men tillige dommer; han forenede, især sålænge de enkelte herreder endnu ikke vare trådte i nöjere forbindelse med hverandre, i sin person husfaderens, kongens og præstens værdighed.

På levnetsmidler var der ingen mangel. Nybyggerne

førte heste, oxer, får og svin over med sig, og de formeredes og trivedes godt; inde under fjeldene kunde kvæget finde ly, og ernære sig selv; en kvie forvildede sig til en dal, og fandtes siden med 40 nöd, der alle havde selv søgt deres næring; en orne og en so, der bleve satte i land, havde tre år efter et afkom af 70. Imellem fjeld og strand og hist og her i dalene groede skove og krat; af enkelte træer kunde man endog danne køl til et skib; havet bragte stort drivtömmer, som man da opsamlede på kysten. I havet var herligt fiskeri af sælhunde o. desl., og af og til kastede det en hval op på kysten. Fjordene, indsøerne og floderne havde lax og andre mindre fiske; på øerne kunde man virke salt. På Sönderlandet og på øerne i Bredefjorden såede man endog korn, og sagaerne vise, at det på nogle steder kunde modnes og høstes.

Alt hvad nybyggerne havde lært i Norge førte de over med sig, tilligemed deres gamle sæder, skikke og vedtægter. Krigen var den vigtigste idræt; smedning af våben derfor også en vigtig håndtering. Men næsten al nordisk krig var søkrig; derfor måtte skibsbyggeri også drives; tömmer dertil hentede man især fra Norge. Skaldekunsten øvedes fra barndommen af; forfædrenes minder bevaredes i slægtregistre, i fortællinger, der gik fra mund til mund i de lange vinteraftener; sagnmænd, som vare særdeles kyndige heri, fortalte dem i badene, ved gilderne, på tinge og ved lignende sammenkomster. På denne måde ere de følgende fortællinger opståede, en tid lang bevarede i hukommelsen, og endelig nedskrevne.

Det vigtigste af de gamle tingsteder var herredstinget på Kjalarnæs; derhen tyede man i lang tid endog fra fjerne dele af øen, for at se sine sager afgjorte og pådömte. Men trangen til et almindeligt ting blev snart

følelig. For at afhjælpe denne rejste den næsten 60 år gamle Ulfljot, en mand, der havde nedsat sig på Østlandet, over til Norge, og opholdt sig der i tre år hos lavmanden Thorleif den Spage, for at lade sig undervise i lov og ret. Da han var kommen tilbage, lod han sin fostbroder Grim Gedesko gennemrejse den hele ø, for at udsøge det bekvemmeste sted til tinget. Og da dette var fundet, indsattes med alle indbyggernes samtykke det såkaldte alting, i året 928, på de såkaldte Thingvalle ved Øxerå på Sönderlandet; og Ulfljot, der blev den første lovsigemand, fremsagde eller bekendtgjorde de første såkaldte Ulfljotslove. De vare meget simple. Ingen måtte på sit skib, når han sejlede mod landet, på forstavnen have noget billede med opspærret mund eller gabende hoved, men skulde aftage det forinden, at det ikke skulde skræmme landvætterne eller landets skytsguder. På stallen i hvert hov skulde ligge en ring, som goden i ethvert lovting skulde tage på hånden, efter at den var dyppet i offerdyrets blod. På denne ring skulde dommerne og alle, der havde noget for retten at göre, aflægge ed og i denne påkalde Frey, Njord, og den almægtige As (Thor). Til tinget blev henlagt en jordlod, på hvilken tingmændene, når de samlede sig, oprejste deres boder eller træhytter. Til at besætte tinget, der begyndte ved den niende, senere ved den tiende sommeruges udgang (i slutningen af juni), og sædvanligvis varede fjorten dage, valgtes de forstandigste og lovkyndigste mænd fra hele øen, og i spidsen for dem stod overlavmanden eller lovsigemanden, som han kaldtes, fordi han skulde fremsige, forkynde lovene, eller gentage dem for folket, at de kunde bevares i hukommelsen; han var da også formand for lovretten eller landets lovgivende forsamling.

Henved 35 år efter altingets indstiftelse blev landets politiske inddeling, i fjerdinger, ting og godord, foretaget efter den vise Thord Gellers forslag. En mordbrand, der i sagaerne er bekendt under navnet Blundketilsbrenne, efter en høvding, ved navn Blundketil, der blev indebrændt, gav anledning til denne vigtige statsordning. Man blev i året 964 opmærksom på det mislige ved, at der for herredstingene og deres udstrækning ikke gaves nogen sikker bestemmelse, så at en sag stundum måtte søges på et fremmed ting. Man blev derfor efter Thord Gellers forslag, i en tale som han holdt fra lovbjerget, enig om, at dele hele landet i fjerdinger, og vedtog, at der i hver fjerding skulde være tre ting, undtagen i Nordlændingefjerdingen, hvor der blev fire, fordi indbyggerne der ikke på nogen anden måde kunde enes. Hvert af disse ting skulde omfatte tre godord eller så mange beboere, som hørte under tre hovedhov; hver af de tre goder udnævnte tolv mænd til dommere, hvilke da dannede en ret, hvis varighed ej måtte overstige en uge. Og på altinget bleve strax efter indsatte fire forskellige overretter, en for hver fjerding, hvilke kaldtes fjerdingsdomme eller fjerdingsretter, og benævnedes efter sin fjerding, f. ex., Nordlændingedom, Østfjerdingedom, o. s. v. Disse retter dömte hver i sine fjerdings sager, men ikke i nogen af de andres. Hver gode, hvis distrikt udgjorde $\frac{1}{3}$ af et vårting, altså $\frac{1}{9}$ af en fjerding, valgte en mand til dommer i hver ret; vare godordene delte, så måtte to eller flere goder forene sig om at udnævne en; hver fjerdingsret på altinget bestod altså af 36 dommere (Njalssaga kap. 98). Nogen tid efter, i året 1004, besluttede man endelig, efter den lovkyndige Njals forslag, tillige at oprette en art höjeste ret, kaldet femterdommen eller den femte ret, for hvilken sager kunde indstævnes fra fjerdingsretterne, og som bestod af 36 dommere; deres fulde antal var nemlig 48, men hver

af parterne havde lov at udskyde sex, hvilken fraskilte tylft skulde gentage sagens omstændigheder og indlede den til doms, men deltog ikke selv i dommens afsigelse. Lovretten derimod eller landets almindelige lovforsamling bestod af fulde fire tylfter. Den dannedes nemlig af tre bænke, så store, at der på hver kunde sidde fire tylfter mænd. Tolv mænd af hver fjerding eller de otte og fyrretyve regerende såkaldte goder eller landstyrelsesmænd toge plads på den midterste bænk; men hver af dem skulde tillige af sine undergivne have to mænd med sig, som de kunde rådføre sig med; den ene lod han sidde foran sig, den anden bagved sig, hvorved altså alle tre bænke bleve fuldt besatte, hver med sine otte og fyrretyve mænd. Indenfor sad lovsigemanden, udenfor stod almuen. De fleste stemmer gjorde udslaget, men ved stemmegivningen måtte hver mand tillige beedige sin mening, med mindre den svagere del var under tolv stemmer; var lovsigemanden på den svagere side, så måtte den stærkere i det mindste have to stemmer flere, for at kunne gå af med sejeren. Om den temmelig indviklede rettergang vil det for læseren være bekvemmest at erholde de fornødne oplysninger på de behørige steder i fortællingerne selv.

Adskillige blandt landets nybyggere, som vare komne fra de skotske øer, havde her lært at kende kristendommen, og bevarede deres tro til deres dødsdag, sköndt de vare udsatte for hedningenes forfølgelse; andre vare temmelig blandede i troen, thi de påkaldte i almindelighed Kristus, men ved ret vanskelige tilfælde anråbte de tillige deres gamle guder. Om en af disse nybyggere, Asolf Alskik, fortæller legenden, at han aldeles intet samkvem vilde have med hedningene, ikke engang modtage føde af dem; de vilde derfor heller ikke tåle ham iblandt sig, men forjoge ham fra sted til sted.

Han byggede sig en hytte under Øfjeldene på Sönderlandet; hans hedenske naboer, der ikke kunde begribe hvad han levede af, droge hen til ham, og fandt en fiskerig bæk ved hans hytte, samt denne fuld af fisk: de joge ham bort, men med det samme forsvandt alle fiskene, hvorimod der atter ved hans ny hytte var overflødighed. Således fulgte fiskene ham efterhånden, alt som han blev dreven videre mod vesten helt om til Akrenæs. På Kirkeby, der hvor Paperne för havde nedsat sig, boede en anden kristen, Ketil den Fiflske eller dåren, som hedningene kaldte ham. Da han døde, droge hedningene til gården, men såsnart de nærmede sig den, omkom de pludselig; thi gud havde, efter legendens sigende, valgt dette sted til sin dyrkelse, og tålte ikke, at nogen vanhellig fod betrådte det. I alt fald stemme beretningerne overens i, at kristendommen her forplantedes fra fader til sön, imedens den øvrige del af øen tilbad Odin, Thor og Frey. Såsnart derimod kristendommen nærmede sig norden, blev den også bekendt, ja forkyndet på Island. En mand Kodran, der boede på gården Gilå i Vatnsdalen havde en sön Thorvald, der er bekendt under tilnavnet den Vidførle eller vidtberejste. Denne sejlede ned til Danmark, og begav sig i viking med den danske kongesön, Svend Tveskæg, hvis liv han frelste på et tog i Bretland eller Wales. Senere drog han til Saxland eller den nordlige del af Tyskland, hvor han blev døbt af en biskop Frederik, og denne biskop overtalte han til at tage med ud til Island, for der at forkynde kristendommen. De ankom her i året 981, da Thorkel Måne var lovsigemand, om hvem det er noksom bekendt, at han i sin sidste sygdom lod sig bære ud under åben himmel, og sköndt hedning tilbad den gud, der havde skabt solen. Thorvald og biskop Frederik opholdt sig den første vinter på gården Gilå, og gjorde derfra rejser om

i Nordlandet. Thorvald vilde overtale sin fader til at forlade hedningenes skik, men faderen satte större lid til en sten, hvori hans fædres skytsgud boede, end til den ubekendte gud; biskoppen sang derfor eller messede over stenen til den brast, hvorpå Kodran lod sig døbe med hele sit hus, undtagen Thorvalds ældre broder Orm, der hellere vilde forlade sin slægt, end sine gamle guder, og drog over til Borgefjord. Om foråret toge Thorvald og biskoppen bopæl på gården Lækemot i Vatnsdalen. Om høsten skulde der stå et gilde hos Thorkels svigerfader Olaf på Haukagil, som hans gård senere kaldtes; han var så gammel, at han altid lå i sengen, og drak af et horn. Da de fremmede havde en anden tro, saa lod han dem være i et hus for sig. Der skulde nu holdes et gilde, men da der vare to berserker, begge ved navn Hauk, som alle vare bange for, thi de tudede som hunde, bede i deres skjolderand, og gik med bare fødder igennem brændende ild uden at tage skade, så spurgte Thorkel Krafla, der også var kommen der, biskoppen, om han ikke vidste noget råd til at få dem taget af dage. Biskoppen svarede, at når de andre vilde lade sig døbe, skulde han nok skaffe disse ildgerningsmænd af vejen; han viede da ilden, som brændte på gulvet, og da berserkerne i deres raseri kom ind, og vilde gå igennem den, forbrændte de sig så stærk, at de andre let kunne dræbe dem med knipler, thi våben bede ikke på dem. Deres lig bleve siden førte op til den gil eller fjeldkløft, som efter dem kaldes Haukagil, og hvoraf gården fik navn. Biskoppen ventede nu, at Thorkel Krafla skulde lade sig døbe, men han kunde ikke finde sig i den besynderlige skik at lade sig to, og lod sig kun primsigne eller betegne med korsets tegn; hans svigerfader Olaf blev derimod døbt, og denne begivenhed virkede også på mange andre, så de erkendte den frem-

mede guds magt, og lode sig døbe. Overhovedet havde kristendommen ret god fremgang på Nordlandet, i det mange sönderbrøde deres skurdguder eller afgudsbilleder, og nægtede at betale den sædvanlige hovtold til hovets vedligeholdelse. Her blev også i året 984, den første kristne kirke bygget på gården Ås i Hjaltedalen, og gårdens ejer Thorvard fik af biskoppen en præst til den; alt til ikke liden forargelse for dem, der endnu hang fast ved den gamle tro. En af disse, der som høvding havde megen indflydelse, henvendte sig endog til Thorvards broder, og spurgte ham, hvilket han vilde helst, enten brænde den ny kirke af eller dræbe den ny præst. At dræbe præsten, svarede den anden, lod han nok være, thi hans broder havde strængt hævnet ringere fornærmelse, end denne; at brænde kirken kunde derimod vel gå an, dog vilde han ikke have noget dermed at göre. Den hedenske høvding fik da nogle andre med sig, men da de kom hen på kirkegården, forekom det dem, at der slog ild ud af alle gluggerne på kirken, og det så livagtig ud for dem, som den stod i lys lue. De vendte derfor om igen, da de tænkte, som sandt var, at de behøvede ikke at stikke ild på den, siden den allerede brændte. Dagen efter fik hedningen imidlertid at vide, at kirken ikke fejlede noget; han fik derfor næste nat Thorvards broder med sig, for at gentage forsøget. De brød kirken op, og han søgte at tænde ild i nogle tørre ris, men den vilde ikke fænge; da han nu havde lagt sig ned, for at puste til ilden, kom der en pil flyvende over hans hoved, og strax efter en anden, som trængte ind imellem hans klæder og kroppen; da sprang han forfærdet op, og råbte, at han vilde ikke bie efter den tredie. Kirken blev således frelst, og stod i mange århundreder efter. De forsøg, som Thorvald og biskoppen gjorde på kristendommens udbredelse i Vestlandet vare

ikke så heldige; her lod ikke en eneste sig omvende. De kom iblandt andre steder til gården Hvam, hvis ejer ikke var hjemme, thi det var just altingstid, hans kone derimod blotede i det hedenske hov på samme tid som biskoppen prækede troen, og de vare hinanden så nær, at den ene kunde høre den andens ord; husets unge sön, der var tilstede, kom dette så underligt for, at han gav sig til at le af dem. Endnu værre gik det på altinget; thi da Thorvald, der næsten overalt måtte føre ordet, eftersom biskoppen ikke kunde tale islandsk, efter biskoppens begering her gav sig til at forkynde troen, stod en anseelig høvding, Hedin fra gården Svalbard i Øfjord, op imod ham, og skeldte ham hårdt. Ja, man fik endog en skald til at synge en nidvise om Thorvald og biskoppen, hvilken lød så:

Båret haver bispen
börn ni;
til dem alle
er Thorvald fader.

Over denne nidvise dræbte Thorvald to mænd, og da biskoppen spurgte ham, hvorfor han havde gjort det, sagde han: de sige jo om os, at vi have börn sammen. Du misforstår deres ord, svarede biskoppen, havde du börn, da skulde jeg i sandhed med glæde bære dem alle i mit hjerte. Efter at Thorvald og biskoppen vare vendte tilbage til Nordlandet, fandt de også der modstand; thi da de vilde ride til Hegrenæs-ting, kom hedningene efter dem og kastede stene på dem, så de næppe kunde komme frem; på tinget selv lyste de dem efter deres gamle love i fredløshed; og denne lov bekræftedes på næste alting. For at udføre den, samlede en stor del hedninge sig, og vilde ride hen til gården Lækemot, at indebrænde biskoppen. Men efterat de på vejen havde

bedet og igen vilde stige til hest, flöj der nogle fugle op tæt ved dem; hestene bleve forskrækkede og kastede dem af; nogle brød arme, andre ben, atter andre sårede sig på deres egne våben, eller hestene løb fra dem, så de vendte tilbage med uforrettet sag, og biskoppen fik ikke noget af det hele at vide, förend bagefter. Alle disse forfølgelser bevægede imidlertid biskoppen til at forlade landet. Han sejlede med Thorvald, i året 986, over til Norge. Medens de her lå i en havn, kom Hedin fra Svalbard til det samme sted, og gik strax op i skoven for at hugge ved. Dette så Thorvald, fulgte efter ham med en træl og lod ham dræbe. Da biskoppen erfarede dette, sagde han til Thorvald, at de nu måtte skilles ad, thi han var hævngerrig. Biskop Frederik sejlede da til Saxland, hvor han døde; men Thorvald Vidförle begav sig på handelsrejser, drog siden ud til Jerusalem, besøgte på tilbagevejen Miklegård eller Konstantinopel, og døde endelig i Rusland i et kloster han selv skal have anlagt i nærheden af byen Paltesk, nuværende Paloczk.

En anden Islænder, Stefner Thorgilsen, der havde antaget kristendommen i Danmark, fulgte Olaf Tryggvesen, der i England var bleven kristnet, til Norge. Den første sommer efter at Olaf var bleven konge, år 996, overtalte han Stefner til at drage til Island, for at forkynde kristendommen. Men Stefner kunde ikke udrette noget med det gode, thi alle toge hårdt imod ham og hans lære, hans frænder næsten endnu værre end de andre; han gav sig derfor til, hvor han kunde, at bryde hoverne ned og at sönderslå skurdguderne, hvorover hedningenes forbittrelse blev endnu större. De samlede sig imod ham, så at han med nød og næppe undkom, og flyede over til sine frænder på Kjalarnæs. Hans skib

stod her i mundingen af Gufå, men reves løs om vinteren og drev ud. Derom digtede hedningene:

Stefners stavnval[1]) knejste;
Fjeldstormen flux sig rejste;
vinden rev landtovet over,
og ud i de stormende vover
for den; strömmen skrider
ind ad dens knuste sider.
Visselig det monne volde
herskeren Frey den Bolde.

Sommeren efter på altinget blev det lovtaget, at selv de kristne mænds nærmeste frænder skulde sagsøge den ny tros udbredere for gudsbespottelse; hvoraf følgen blev, at fire af Stefners frænder anklagede ham, da man anså kristendommen for frændeskam. For Stefner var der da intet andet at göre, uden for denne gang at give efter, og han drog endnu samme sommer, 997, over til kong Olaf i Norge. Her levede den gang en præst, ved navn Thangbrand, en stærk og voldsom mand, der kunde svinge sværdet ligeså vel som bispestaven, og derfor ej var uskikket til at skaffe den ny tro indgang hos krigerske hedninge. Han var en sön af grev Vilbald af Bremen, var ved kristendommens indførelse i Danmark kommen did, og blev klerk hos biskop Adelbert i Århus. Denne blev indbudet til et besøg af sin broder biskop Hugbert af Kanterborg i England, ved hvilken lejlighed den engelske biskop uddelte gaver til sin broders følge. Da han kom til Tangbrand, sagde han: du har en ridderlig færd, derfor giver jeg dig et skjold; korset derpå med vor herres billede betegner din lærdom. Nogen tid efter kom Thangbrand til Vindland eller de vendiske lande ved

[1]) stavnfalk, d. e. skibet.

Østersøen, og traf der Olaf Tryggvesen, der, såsnart han så skjoldet, spurgte, hvad mærket herpå skulde betyde. Da Thangbrand nu havde fortalt ham det og undervist ham om vor herres lidelse og død, falede hin på skjoldet; men Thangbrand forærede ham det. Olaf Tryggvesen, der ikke vilde stå tilbage i ædelmodighed, gav ham imidlertid dets værdi i skært sølv, for hvilken Thangbrand købte sig en smuk irsk mø, der var taget til fange i krigen, og førte hende hjem med sig til Danmark. Men her syntes en kæmpe, der af kejser Otto var bleven sendt did som gissel, så godt om møen, at han vilde tage hende fra Thangbrand, som derover nedlagde ham i tvekamp, og nu måtte forlade Danmark. Han tyede da til Olaf Tryggvesen, der imidlertid var bleven konge i Norge, var i nogen tid hans hirdpræst, og blev derefter præst ved den første norske kristne kirke, som kong Olaf lod bygge paa øen Moster. Her besad han både gård og jorder; men han holdt så ilde tilråde med hvad han havde, at alle hans penge gik op; da udrustede han et langskib, gav sig til at hærge på hedningene, plyndrede rundt om i landet, og delte byttet imellem sine folk. Der indløb klage på klage over ham til kongen, der endelig blev så misfornöjet med hans færd, at han vilde forvise ham som en ransmand af sin tjeneste, og give ham afsked; men Thangbrand bad ham hellere at pålægge ham en eller anden farlig rejse; og kongen lovede ham tilgivelse, hvis han kunde få Island kristnet. Thangbrand sejlede da derover om sommeren 997, og landede i den nordre Alptefjord på Østlandet; men her vilde ingen tage imod ham, för Hal på Sida, som han senere kaldtes, men som den gang boede på gården Å eller Thvottå, kom hjem. Til ham henvendte Thangbraud sig med budskab fra kong Olaf, der havde sendt ham did og henvist ham til Hal, hvis han skulde

lande øster på. Hal lod da skibet føre hen til den söndre Alptefjord, satte det der op, og lod et telt rejse på sin tunmark, hvor Thangbrand læste messe. Dagen för Mikkelsdag begyndte de kristne allerede at holde helligdag om eftermiddagen, hvorfor Hal, som besøgte dem i teltet, spurgte, hvi de ikke toge sig noget for? Thangbrand forklarede ham årsagen, at det næste dag var hovedengelen Mikaels höjtid, at denne engel var sat til at modtage de kristne afdødes sjæle, og fortalte ham adskilligt mere om englene. Den må være vældig, sagde Hal, som sådanne engle tjene, og lod sine folk næste dag bivåne gudstjenesten, at de kunde se de kristne mænds adfærd. Næste dag sang Thangbrand messe i teltet, og Hal med alle hans husfolk bivånede den; de syntes alle godt om det ny, de her så og hørte, klokkeringningen, den vellugtende røgelse og de prægtige klæder af silke og purpur. Næste år, 998, løverdagen för Påske lod Hal sig døbe med hele sit hus i åen ved hans gård, som siden den tid kaldtes Thvottå (Tvætå). Om sommeren red Thangbrand med Hal til altinget; og da denne var en meget anset mand og havde en stor slægt, så virkede hans exempel meget på andre; men mange vedbleve dog med hænder og fødder at sætte sig imod den ny lære. På vejen kom de til Skogahverfe, hvor hedningene købte en mand, der kaldtes Galdre-Hedin, til at fælde jord under Thangbrand, det vil sige, at han ved galder og hexeri skulde få jorden til at synke under ham. Efter et besøg på Kirkeby, hvor der boede en sönnesön af Ketil den Fiflske, og hvor alle vare kristne, sank også Thangbrands hest, da de rede videre, ned under ham, men han sprang af hesten, og blev stående uskadt på randen af jordsvælget. På denne rejse døbte Thangbrand adskillige mænd, Gissur den Hvide, en af de fornemste høvdinger i landet, hans svigersön Hjalte

Skeggesen fra Thjorsådal, samt Hal i Haukedalen, der den gang var et barn på tre år. På altinget selv forkyndte han med fynd guds ærende, så at mange mænd på Sönderlandet antoge troen. Efter tinget for han nordpå til Øfjord, og døbte her mange dels i en bæk ved Øxefjord, dels i en dam ved Myvatn; men da han kom til Skjalfande, fandt han en sådan modstand hos hedningene, at han igen måtte begive sig til Østfjordene. Herfra begav han sig atter på vejen, snart til Sönder-, snart til Vestlandet, dræbte den ene mand efter den anden, fordi de digtede nidviser om ham eller nægtede ham levnetsmidler, fældede berserker, og forfægtede således kristendommen både med hånd og mund. Men da han for de begåede drab blev anklaget på altinget, måtte han også efter omtrent to års ophold, i sommeren 999, vende tilbage til Norge.

Efter Thangbrands bortrejse kom der stor splid imellem høvdingerne om den lære, han havde forkyndt; hedningene spottede gud, og de kristne udskeldte de gamle guder. På selve lovbjerget kvad Hjalte Skeggesen en nidvise, der begyndte med:

Guderne gerne for mig må leve,
Freya tykkes mig dog en tæve;

og herover anklagede høvdingen Runolf Gode ham for gudsbespottelse. Men Hjalte havde så mange venner, at Runolf ikke kunde få retten sat, förend han med våbenmagt havde ladet begge brohoveder besætte ved Øxeråbro, og det varede endda længe förend nogen vilde indlede sagen til doms. Efter denne blev Hjalte dømt til landflygtighed. Da han nu for at forlade landet sejlede ned ad den vestre Rangå mod havet, kom der en mand løbende efter ham med spyd og skjold. Du har en halmvisk isteden for hjerte, råbte Hjalte til ham, og op-

fangede spydet, som den anden kastede, i sit skjold, hvorpå hans mænd sprang i land, og grebe ham. Nu fik de at vide, at det var en, der også var landsforvist, men som for at fri sig selv havde lovet Runolf Gode at dræbe den fredløse Hjalte. Denne tog manden med til Norge. Ogsaa Gissur Hvide sejlede samme sommer derover.

Kong Olaf Tryggvesen havde imidlertid søgt at indføre kristendommen i Norge; han havde denne sommer i samme hensigt været i Helgeland eller de norske Nordlande, og vendte om efteråret tilbage til byen Nidaros, nuværende Throndhjem. Her opholdt sig den gang en hel mængde unge Islændere, sönner eller frænder af øens mest ansete mænd, og alle endnu hedninge; blandt andre Olaf Pås sön, Kjartan Olafsen. En dag, da det var godt vejr, og adskillige mænd gik ud af byen for at svömme, så Kjartan, der med sine ledsagere var på sit skib i havnen, at en af Nordmændene var både störte og langt dygtigere svömmer, end nogen af de andre. Hans frænde Bolle, der stod ved siden af ham, spurgte, om han ikke havde lyst til at göre en svömmetur med hin mand? men Kjartan svarede nej. Hvor er da din kappelyst bleven af? sagde Bolle, og begyndte at kaste sine klæder. Da sprang Kjartan op, klædte sig af, og bad Bolle slå sig til ro; strax derpå sprang han i søen, gav sig ifærd med manden, trak ham ned under vandet, og holdt ham dernede en stund. Derefter kom de op, og Kjartan trak ham ned anden gang, men da han nu selv vilde op, greb manden ham, og holdt ham nede en god stund. Og tredie gang førte manden Kjartan under vandet og holdt ham så længe nede, at han nær var bleven kvalt. Nu svömmede begge til land, og manden spurgte Kjartan ad, om han vidste, hvem det var han havde prøvet styrke med, hvortil Kjartan svarede nej.

Manden forærede ham derpå en skarlagens kappe, og sagde, at nu kunde han vel gætte det. Nu mærkede Kjartan nok, at det var kongen selv, og takkede sömmelig for gaven; men de andre Islændere vare misfornöjede med at han havde modtaget den, thi derved erklærede han sig ligesom kongen forpligtet. St. Mikkels dag gik mange af Islænderne hen for at høre de kristnes messe og at se deres skik, og da de kom tilbage derfra, talte de med hinanden derom; Kjartan syntes godt om det, men kun få af de andre. Dette fik kongen snart at vide, sendte bud efter Kjartan, og spurgte ham, om han vilde antage kristendommen? Han svarede, at kongen kunde göre ham så gode tilbud, at han ikke sagde nej. Nu hvad forlanger du da? spurgte kongen. At I lover mig en ligeså hæderlig forfremmelse her, svarede Kjartan, som jeg kunde vente mig på Island, sköndt jeg ikke kommer der. Dette lovede kongen, hvorpå Kjartan blev døbt, og var kongens gæst medens han var i de hvide klæder, som alle nydøbte bleve iførte. Just på denne tid kom Thangbrand tilbage fra Island, og berettede kongen, hvilket fjendskab han havde mødt, og at der var intet håb om, at kristendommen der på øen vilde have nogen fremgang. I sin vrede lod kongen mange af Islænderne gribe og lægge i jern, og truede nogle med døden, andre med lemlæstelse eller andre straffe; thi han skulde vise dem, sagde han, hvad han vilde göre ved dem, hvis fædre toge således imod hans budskab. Gissur Hvide og Hjalte Skeggesen bade da for de fængslede, og sagde, at kongen havde selv för givet sit ord på, at ingen skulde have forbrudt sig så meget, det jo skulde tilgives ham, når han vilde lade sig døbe. Gissur beråbte sig desuden på sit slægtskab med kongen, thi deres mødre vare kødelige søskendebörn; og tilföjede, at der nok kunde være håb om kristendommens fremgang på Island,

når man bar sig rigtig ad dermed, men Thangbrand for voldsom frem der, som her, begik endog drab, og det syntes hans landsmænd utåleligt at tage imod af en fremmed mand. Derpå sagde kongen, at alle skulde have fred, når Gissur og Hjalte vilde forpligte sig til at indføre kristendommen på Island, og til det viste sig, hvorledes det vilde gå dermed, vilde han beholde nogle af de unge og mest dannede Islændere som gisler. Dette indgik Gissur og Hjalte, hvorpå de fængslede bleve løste af deres lænker, og døbte alle, så mange der vare. Blandt andre blev også skalden Halfred døbt, og kongen selv stod fadder til ham, thi på andet vilkår vilde Halfred ikke, hvorover kongen gav ham tilnavnet Vandrådeskald, det vil sige skalden, som gör vanskeligheder, og forærede ham et sværd til navnfæste.

Vinteren over bleve Gissur og Hjalte hos kong Olaf, men næste forår, år 1000, satte de deres skib i stand, for at sejle til Island. De kom til Vestmanneøerne, og lagde til ved Hörgaør, hvor der, som navnet tilkendegiver, var et gammel offersted; der bragte de blandt andet det tömmer i land, som kong Olaf havde ladet hugge til dem, med den bestemmelse, at de skulde opføre en kirke deraf på det sted, hvor de skøde deres skibsbrygger i land. Förend de begyndte derpå, blev der dog kastet lod, på hvilken side af vågen kirken skulde stå, og da faldt lodden så, at det skulde være just der, hvor de gamle hörger eller altere havde været. De opholdt sig kun to dage på øen, og sejlede så ind til landet, hvilket just var samme dag, som man red til altinget; de kunde derfor ingen steder få heste eller anden fordelse, thi Runolf Godes tingmænd lå rundt om i alle husene der ved kysten; og de måtte da gå til fods til de kom hen til en gård til en mand, hvis sön var en svoger af Hjalte. Her fik de heste, og rede til Laugardalen, hvor de fik

Hjalte overtalt til at blive tilbage, eftersom han var erklæret fredløs. Da Gissur med de andre vare komne til Ölfus, sendte de derfra bud til altinget til deres frænder og venner, og bade dem ride sig imøde, thi de havde spurgt, at deres fjender vilde formene dem adgangen til tingmarken. Endnu förend de rede bort fra Ölfus, indhentede den utålmodige Hjalte dem, og da deres frænder og venner ligeledes kom dem imøde, så rede de alle tilhobe i en stor skare til altinget, og toge hen til Gissurs søstersön Asgrim Ellidagrimsens bod. Da flokkede også hedningene sig fuldvæbnede, og det havde såre nær kommet til slag, men selv iblandt hedningene vare der mange, som på alle måder søgte at forebygge, at det ej skulde komme til det yderste.

Den præst, som kong Olaf havde givet Gissur og Hjalte med, hed Thormod; han sang dagen efter messe på Gjåbakken ved Vestfjordingernes bod. Derfra gik de i tog til lovbjerget; syv mænd vare præsteklædte, og der bleve bårne to kors, hvoraf det ene angav kong Olafs, det andet Hjalte Skeggesens höjde. Desuden havde de røgelse på gløder, og dens vellugt udbredte sig til alle sider, såvel imod vinden, som med. På lovbjerget vare alle tingmænd samlede. Her forkyndte nu Gissur og Hjalte deres ærende; og man forundrede sig over, hvor vel de talte for sig, og hvor snildt alle deres ord faldt, ja, deres tale slog alle så meget, at ingen vovede at tale imod dem. Men følgen heraf blev, at der opkom en stor uenighed; den ene vendte sig til den anden, og krævede vidne på, at de herefter ikke vilde have fælles love, de kristne og hedningene. I det samme kom en mand løbende, og råbte, at der var opkommen en jordbrand i Ölfus, og udbredte sig henimod en af godernes gård. Da råbte hedningene, at det var intet under, at guderne fortörnedes over sådanne taler, som her lød.

Men Snorre Gode fra Helgefjeld, en af de anseeligste høvdinger på Vestlandet, tog ordet, og sagde, hvad fortörnedes da guderne for, da hraunet brændte, som vi her stå på? Lovbjerget er nemlig en i oldtiden udbrændt lavagrund. Derefter stilledes tummelen og man forlod lovbjerget. Alle de kristne bade nu Hal fra Sida, at han skulde forkynde de love, som skulde gælde om kristendommen; hvoraf følgen måtte blive, at landet delte sig i to partier, hvert med sin lovsigemand. Men Hal undslog sig derfor, og betalte den virkelig daværende lovsigemand, Thorgeir fra Ljosavatn, et halvt hundrede i sølv, forat han, endskjöndt endnu hedning, skulde forkynde de love, der med hensyn til troen skulde være gældende både for kristne og hedninge. Det var et vanskeligt hverv. Da alle vare gåede til deres boder, lagde Thorgeir sig ned i sin, bredte et skind over sit hoved, for endnu mindre at forstyrres i sine tanker, og blev liggende således hele den dag, natten over, og den næste dag til ved samme tid. Imidlertid holdt hedningene mandstærke stævnemøder, og besluttede at blote to mænd af hver fjerding, og anråbte deres afguder, at kristendommen ikke måtte udbrede sig over landet. Hjalte og Gissur holdt ligeledes møder med de kristne, og vilde have, at man også, men på kristelig vis, skulde offre to mænd af hver fjerding, nemlig ligeså mange som de andre. Hedningene, sagde de, offre forbrydere og de værste ildgerningsmænd, og styrte dem ned af bjerge og stejle klipper; vi ville udtage de mest udvalgte mænd, og hellige dem som en sejersgave til vor herre Jesus Kristus, så at de skulle føre et renere liv og sky synden endnu mere end för; og vi begge tilbyde os som en sejersgave for vor fjerding. Derefter fremstillede sig, ligeledes af de mest udmærkede mænd, to for hver af de andre fjerdinger, undtagen for Vestlandet, hvor den

ny tro ikke var så udbredt; for denne stillede der sig kun en mand, Gest Odleifsen fra Bardestrand, som Thangbrand havde døbt. Men i denne forlegenhed trådte Thorvald Vidførles broder, Orm Kodransen frem, den samme, som för af vedhængenhed til hedenskabet havde forladt sin faders hus; dersom min broder Thorvald, sagde han, havde været her, så vilde den anden mand ikke mangle; nu tilbyder jeg mig i hans sted, hvis I ville tage imod mig. De modtoge ham med glæde, og han blev strax døbt.

Dagen efter stod Thorgeir op, og sendte bud om til boderne, at alle mænd skulde begive sig til lovbjerget; og da de vare komne did, holdt han en tale, hvori han forestillede dem, hvor misligt det vilde stå til med landet, når de herefter ikke skulde have en lov gældende for alle, formanede dem at afstå derfra, og viste, at deraf måtte opstå ufred og blodig strid, og følgen vilde blive, at landet ødtes. Han fortalte dem om hine konger, som idelig lå i krig med hinanden; den ene hed Dag og var konge i Danmark, den anden, Tryggve, var konge i Norge; med dem kunde det aldrig komme til nogen enighed, förend begge landes indbyggere lagde sig derimellem, og, hvor nødig kongerne end vilde, stiftede fred; og få år derefter sendte de hinanden gaver, og bleve de bedste venner sålænge de levede. Nu, vedblev han, tykkes det mig også her rådeligt, ikke at høre efter dem, som med magt ville sætte deres villie igennem, men at begge give noget efter, og at begge have sin fordel, men at vi alle beholde en lov og en skik; thi sandt er det, at slide vi loven, da slide vi freden. Han vendte sin tale således, at begge parter ved dens slutning lovede, at de love, han vilde forkynde, skulde ubrødelig holdes. Og da forkyndte han som lov: at alle landets indbyggere skulde lade sig døbe, og tro på en

gud. Men om börns udsættelse og spisning af hestekød skulde de gamle love holdes i hævd. Vilde nogen blote til afguderne, da måtte han, men blev det bevist med vidner at han gjorde det, skulde han være fredløs. Ved disse vise love standsedes al strid og blodsudgydelse i landet. Börns udsættelse og spisning af hestekød kunde vel ikke ganske hæves, da man derved udsatte landet for hungersnød, ved dels at overbefolke det, dels at berøve det et af de bedste og almindeligste fødemidler. Vare der nogle mænd, som de gamle guder vare groede så dybt ind i hjertet, at de ej kunde lade dem fare, da nyttede det kun lidet, at befale dem troen på en gud; ved Thorgeirs sidste lov gjordes det dem muligt at tilfredsstille deres hjertes trang, men da de vare nødte til at göre dette i den dybeste stilhed og aldeles uden vidner, så forebyggedes derved al udbredelse af deres tro og den slette virkning den kunde have på andre. Hedenskabet ophørte også nogle år efter. Alle tingmændene bleve døbte den samme sommer, år 1000, da de rede hjem fra tinget; Nordlændingerne og Sönderlændingerne i den varme Reykelaug i Laugardalen, thi de vilde ikke gå i koldt vand. Ved denne lejlighed sagde Hjalte Skeggesen, da Runolf Gode blev døbt: Nu lære vi dog den gamle Gode at gumle på saltet[1]). De fleste mænd fra Vestlandet bleve døbte i Reykelaug i den söndre Reykedal. Den samme sommer var det, at kong Olaf faldt i slaget ved Svolder.

Efter kristendommens indførelse hengik nogen tid med dens befæstelse i landet; derpå udviklede sig efter bekendtskab med de sydlige landes videnskabelighed, og

---

[1]) I den katholske tid var det skik når en blev døbt at give ham salt i munden, for derved billedlig at udtrykke frelserens ord: »I ere jordens salt.«

indførelsen af det bekvemme latinske alfabet, den islandske historieskrivning, som har vedligeholdt landets berömmelse indtil vore dage; men stormændenes herredömme voxte tillige så meget, at øens forening med Norge blev uundgåelig.

Sexten år efter kristendommens indførelse ophævedes, efter den norske konge Olaf den Helliges opfordring, den sidste lævning af hedenskabet, lovene som tillode at udsætte börn og spise hestekød. Endnu havde man imidlertid kun fremmede præster; for at landets börn kunde oplæres dertil, måtte de rejse udenlands, og selv efterat skoler vare oprettede i landet selv, bleve dog biskopperne viede i fremmede lande, især i Norge. Vejen mod syden førte over Danmark gennem Hedeby; målet var gerne i det mindste Rom; og selv lægfolk efterlignede de gejstliges rejser, besøgte helgenes grave, endog i det fjerne syden. Således blev kristendommen et nyt og nöje forbindelsesmiddel imellem hin fjerne ø og Evropas mest oplyste og dannede lande. Rommernes klassiske skrifter, i det mindste brudstykker af de fortrinligste, bragtes til Island, og foredroges i skolerne, de strængere videnskaber fik faste sæder på øen; dette måtte vække smagen for den rene, ægte historieskrivning, ligesom længer hen bekendtskabet med de spanske romaner fra middelalderen bidrog til at fordærve den.

Gissur Hvide, der først boede på Höfde, byggede sig en anden gård på Skalholt, flyttede derhen, og lagde især vind på at befæste kristendommen. Han sendte sin sön Isleif til Saxland, hvormed der menes hele den nordlige del af Tyskland imellem Danmarks grændse og Rhinen; her blev Isleif oplært i klosterkolen Herfurda, d. e. klosteret Hervorden i Vestfalen. Da han kom tilbage herfra, og Islænderne mærkede, hvilken lærd klerk han var bleven, så bade de ham, at han atter skulde

rejse udenlands for at lade sig vie til biskop, at de isteden for de fremmede præster kunde få lærde mænd blandt deres egne landsmænd. 50 år gammel blev Isleif i året 1056 af biskop Adelbert i Bremen viet til biskop, blev en vinter over i Danmark og vendte så tilbage til Island, og var biskop i Skalholt i 24 år. Han oprettede en skole, oplærte mange af landets börn til præster, og døde på Skalholt 1080. Efter ham fulgte hans sön Gissur, der blev viet 1082 af biskop Hardvig i Magdeburg, og vendte hjem efter en rejse til Danmark. Også han bidrog særdeles til at befæste kristendommen, om end tildels efter den tids anskuelser. Thi da han var meget afholdt, blev det, 1096, efter overlæg med præsten Sæmund Frode og lovsigemanden Markus Skeggesen, lovtaget, at hver mand i landet skulde opgive störrelsen af sin rørlige og urørlige ejendom, og give tiende deraf. Han bestemte tillige, at Islands bispesæde skulde være i Skalholt, og gav til at fundere det en stor del af sit eget gods, land og løsøre; og da han nu troede, at denne bispestol var rig nok, skenkede han mere, end fjerdedelen af hans bispedömme var værd, til, efter Nordlændingernes begering, at grundlægge endnu en bispestol på Nordlandet. Her blev da Jon Ögmundsen, hvis moder var en sönnedatter af Hal på Sida, i året 1106 af biskop Azer i Lund indviet som første biskop til Holar i Hjaltedal. Gissur døde 1118. Foruden at der således grundedes tvende hovedsæder for kristendommen, bleve mange af landets mænd rundt om på øen indviede til præster, hvilke man ikke må forestille sig at have stået i samme forhold til menigheden som vor tids. Under hedenskabet var nemlig, som vi för have set, høvdingen tillige hovgode eller offerpræst, og deraf viste sig endnu et genskin under kristendommen. Hine goder beholdt nemlig, sköndt godordene efterhånden bleve flere og

mindre, deres verdslige myndighed; og i de første tider især lod en stor del af dem, som vare blevne oplærte dertil, sig indvie til præster ved de kirker, som deres forfædre eller de selv tildels havde ladet bygge, så at de på en gang vare både verdslige høvdinger og guds ords tjenere. Efter at dette ophørte, vedbleve de dog at beholde kaldsrettigheden til den kirke de ejede, kunde kalde præst til den og oppebære dens indkomster imod at holde den vedlige. På historieskrivningen måtte hint forhold have megen og gavnlig indflydelse; thi det var især præster eller af præster oplærte høvdinger og høvdingesönner, der skreve, altså mænd, der med den lærde dannelse forenede indsigt i alle politiske og andre verdslige forhold.

Der gives to måder, på hvilke menneskene kunne tildrage sig almindelig opmærksomhed og fremhæve sig fra den store hob, ved enten selv at øve sjeldne og mærkelige gerninger, eller ved at fortælle dem for andre. Ved kristendommens indførelse måtte de gamle krigerske sæder formildes, vikingetogene ophørte, og med dem mange lejligheder til stordåd; men at bevare mindet om disse bedrifter, om fædrenes dåd, at forherlige dem ved sange, at forplante dem ved fortællinger, og endelig ved pennen at bevare dem for efterslægten, det stod endnu enhver kyndig, klygtig og flittig mand åbent. Den travle herreborg og det enlige kloster bleve begge lige vigtige sæder for denne boglige kunst. Men hovedgrunden til at den øvedes og næredes var den naturlige kærlighed til fædrene, og den hos alle øboer herskende nysgerrighed og begerlighed efter at høre nyt fra fremmede lande. Øen var bleven besat af en stor mængde, næsten alle höjbårne slægter; enhver ved floder og bjerge fra de øvrige dele af landet afsondret landstrækning udgjorde en lille stat for sig, dens beboere ligesom en stor familie.

Hvad der forefalder i denne, hvad der hændtes ved grændserne, ved berørelse af naboer, hvad der foregik i familiens skød, det opbevaredes, ligesom endnu i vore dage familieefterretninger vedligeholdes fra slægt til slægt. Enhver stor høvding, hans dåd, hans familieliv og hans börn, hans forbindelse og strid med andre slægter, alt dette var genstand for hans undergivnes og hans efterkommeres betragtning; mangen en, der i en sådan slægt udmærkede sig ved noget usædvanligt, ved stor dåd eller stor udåd, blev det tillige for landets. Og hvad der således engang var blevet til som sang eller fortælling, det bevaredes ved idelig gentagelse i høvdingens hal, i boden på tinge, ved forsamlinger for at holde lege, og i de for en stor mængde tilgængelige bade. Ikke blot opfattede manden det i ord, kvinden dannede sig et eller andet billede deraf, og bordede det i teppet. På denne måde opstode efterhånden de såkaldte herredssagaer eller fortællinger om begivenheder i enkelte herreder eller landstrækninger. Men også begivenhederne i fremmede lande vakte i höjeste mål Islændernes videlyst. Når et skib kom til landet, så ilede store og små til stranden for at høre nyt, og herredshøvdingen, den mest ansete på hele egnen, var ikke blandt de sidste; han tilegnede sig endog, ligesom han havde forret ved handelen, en slags ret til først at høre hvad nyt de fremmede bragte med sig. Han indbød dem til sin gård, lod deres formand sætte sig lige over for hans eget höjsæde, lod ham beværte, spurgte ham ud, og lod ham fortælle. Det var således ikke blotte rygter, der strøge om blandt den simple almue, hvilke lagtes til grund for de følgende skrifter; det var meddelelser fra mænd, der selv havde hørt og set, ja som oftest været deltagere i det de fortalte, til en anset høvding, der havde interesse for de fremmede høvdingers politiske forhold, hvis riger han i

almindelighed mere end en gang havde besøgt; og atter at fortælle sin sön det mærkeligste af hvad han således havde erfaret, det var ham både en glæde og en ære. Kjartan Olafsen, der var bleven døbt, kom tilbage fra Norge; hans brud var bleven ham utro, han var så sørgmodig, at han ikke havde sands for andet; og under alt dette gjorde især det hans fader ondt, at han var så tavs, at man slet ikke kunde have godt af hans fortællinger. Stundum gik denne nysgerrighed så vidt, at man ikke lod den nysankomne have ro til først at nyde sit måltid i fred, men han måtte erindre stormanden om, hvor lidet høvdingligt det var, således at spörge en fremmed ud om hver mand og hver egn, uden at betænke hans egen tarv. Den samme videlyst vedligeholdt sig også i den følgende tid. Efterretningerne om det store Jomsvikingeslag i Hjörungevåg i Norge bragtes til Island af mænd, der selv havde deltaget i slaget, og man vidste endnu længe efter hvad hver havde fortalt, og hvorledes den ene havde sagt det, den anden det. Engang, i året 1135, var der en stor trætte på tinget, og det var ikke muligt for høvdingerne at blive enige. Da kom der et bud, at en af biskopperne, der havde besøgt Saxland og havde taget hjem over Norge, var ankommen til landet, og kom nu ridende til tinget; pludselig var striden glemt, almindelig glæde udbredte sig i hele forsamlingen, alle forlode tinget, og biskoppen måtte træde op på en forhöjning ved kirken, og fortælle den samlede mængde alt hvad der havde tildraget sig i Norge, imedens han var udenlands. Det var heller ikke hos almuesfolk i de fremmede lande, men hos konger og høvdinger Islændingerne indhentede de efterretninger de bragte hjem med sig; en af de senere berömte skalde besøgte den danske konge Valdemar den anden, og fik hos ham herlige efterretninger om adskillige begiven-

heder, ja endog om den tids skrift og videnskab; med Norge var forbindelsen endnu nöjere og almindeligere. At alt hvad der således fortaltes, desuagtet ikke altid var fuldkommen pålideligt, at personlige forestillinger og interesser blandede sig deri, at selv öjevidners fortælling om en og samme begivenhed ikke i alle omstændigheder stemmede overens, hvor kunde det være andet? hvilken historie, selv vore dages, er fri derfor? også den bærer jo præg af den måde, hvorpå den er opstået, og af den usikkerhed, som er al menneskelig kundskabs lod.

Den mundlige fortælling måtte gå over til skriftlig optegnelse. Under hedenskabet kendte man allerede runer, og det var den første skrift man anvendte; nu ombyttede man disse ubekvemme og ufuldstændige tegn med latinske bogstaver, og beholdt af runerne kun nogle enkelte tegn for lyde, som Rommerne ikke kendte. Hidtil havde selv lovene været mundlig bevarede; just derfor kaldtes landets lavmand lovsigemand, fordi han hvert år på lovbjerget måtte fremsige en del deraf, en forretning som han måtte have fuldstændig tilendebragt i tre år. 1116 blev efter lovsigemanden Bergthor Rafnsens foranstaltning bestemt, at loven skulde forfattes skriftlig, hvorved tillige adskillige ny forbedringer skulde indføres; næste sommer skulde den således forfattede lov oplæses på altinget, og det, som fandt de flestes bifald, antages. Dette skete, og der forfattedes tre håndskrifter, hvoraf det ene rimeligvis opbevaredes hos lovsigemanden, de to andre hver på sit af de to bispesæder; disse ere grundlaget for den såkaldte Grågås, den lovbog, der var gældende sålænge fristaten var til. Også for den gejstlige forfatning måtte man snart tænke på en gejstlig lov; den såkaldte Kristenret forfattedes, efter ærkebiskoppen af Lunds opfordring, i året 1122 af begge biskopperne efter rådførsel med Sæmund frode og andre lærde mænd. Omtrent ved

samme tid begyndte også den islandske historieskrivning; og en stor del af sagaerne om Island blev skreven för år 1200. Hvad man først opskrev var naturligvis enkelte hovedbegivenheder og den tid da de vare indtrufne; man havde derved et slags kronologiske fortegnelser, hvortil man kunde henføre de begivenheder, der indeholdtes i en vel bekendt sang eller mundlig fortælling. Man opskrev vel også, ligesom man allerede under hedenskabet havde gjort det med runer, visse hoveddele af sangen, hvorved man kom hukommelsen til hjælp; og omdannede efterhånden denne sang til en saga, der var kort, og ligesom sangen, kun indeholdt hovedstrøgene. Men jo mere øvet man blev i at bruge pennen, desto hellere beklædte man denne benrad med kød og blod, for at den skrevne saga kunde så meget mere komme til at ligne de gamle, udførlige, de livfulde Islændere så kære, mundlige fortællinger. Hørte de noget fortælle om en mand, så måtte de strax vide, hvorledes han gik klædt, hvordan han var skabt, om han var stor eller lille, om han havde visse legemsfejl, hvorledes han forstod at bruge sine våben, og desl., men dette var naturligvis heller ikke nok, de måtte også vide, hvem hans slægtninge vare, hvorledes han behandlede dem, hvorledes hans handlinger hang sammen med hans karakter, o. desl., og af alt dette tilsammen, af hvad man selv vidste, og af hvad man kunde udspörge hos andre kyndige, dannede der sig en fortælling, ikke blot om en enkelt mands, men om en hel slægts begivenheder, deres familieforholde og deres politiske forhold til andre hovedslægter. Således opstode sagaer med et grundlag af en i det hele velordnet tidsregning (sköndt den ikke igen altid stemmer ganske nöje med andre sagaers) men tillige med en udførlig skildring af steder, personer og begivenheder, så at alt griber ind i hinanden, og at fortællingen, når den

er tilende, efterlader at varigt indtryk ikke blot af hvad der skete, men også af de handlende personers ejendommelighed. Men en sådan fortælling er tillige som en genlyd af et almindeligt sagn; aldrig griber fortælleren ind i handlingen, aldrig træder hans personlighed frem; det hedder nok, at så sagde man, eller også: så sagde den og den, vel også, at ved denne handling forøgedes mandens anseelse, en anden pådrog ham manges daddel; men aldrig afsiger fortælleren selv nogen dom eller giver sin mening tilkende om dette og hint. Det er en taler, der står bag tæppet, hans røst lyder og udbreder sig over hele mængden, men af ham selv ser man intet, ikke engang hans fødder. Hjemmelsmændene til de i sagaen fortalte begivenheder ere derfor ofte bekendte og navngivne; men hvo der egenlig forfattede og opskrev sagaen, er næsten altid ubekendt.

Blandt de islandske historiekyndige gives der især tre, hvis navne fejres endnu den dag i dag, og som ville leve mange århundreder efter vor tid, ikke alene hos os nordboer, men selv ved Seines brædder, ja måske hin side Alperne og Pyrenæerne; thi det er således tilfældet med alt ædelt på jorden, at når man på et sted er bleven ked og ligesom mæt deraf, så blive andre, for hvem det er noget nyt, på andre steder opmærksomme derpå, og formedelst denne elskværdige videlyst vandre efterhånden de menneskelige kundskaber kloden rundt. Disse tre mænd ere Are Frode, Sæmund Frode og Snorre Sturlesen.

Are Frode, det vil sige den kyndige, den vise, eller Are den gamle, som han også kaldes til forskel fra en i tiden yngre, blev født 1067, og var som barn i huset hos sin farfader Geller Thorkelsen på Helgefjeld, der er bekendt af sit ophold hos den norske konge Olaf den hellige. Geller gjorde i sin alderdom en rejse til Rom,

og døde i Danmark 1073; da kom Are, syv år gammel, til Hal den milde i Haukadal, den samme, hvis dåb som barn vi nys have fortalt, og som ikke alene var vel bevandret i sit fødelands historie, men også havde sejlet frem og tilbage imellem Island og Norge, stod i venskab hos kong Olaf den hellige, og kendte godt til hans rige. Hos denne mand blev Are opfostret med biskop Isleifs sön Teit, forblev der i fjorten år, måske også til Hals død 1090. Derefter vendte han formodenlig tilbage til sine slægtninge, giftede sig, og fik rimeligvis en del af Thorsnæssets godord, men, ligesom flere høvdinger, der havde fået en lærd dannelse, lod han sig tillige vie til præst. Han døde 1148. Efter beretninger, som han dels indhentede hos sin egen slægt, dels havde fra Hal den milde, fra Od, en sönnesön af Hal fra Sida; der igen havde sit fra en anden ældgammel mand, og endnu flere, også en kvinde, nemlig Snorre Godes datter Thuride den Spage, eller vise, forfattede han et skrift kaldet Islændingebog, som indeholdt Islands opdagelse og ældste historie, fortsat til hans egne dage, samt de vigtigste begivenheder i de norske kongers liv, og ordnede alt dette efter en vis tidsregning, så pålidelig som nogen der på landet vidste af at sige. Men dette skrift er forgået, og hvad vi har tilbage er kun et udtog, der dog indeholder det hele grundlag, og just derfor er særdeles vigtigt for de nordiske rigers historie og tidsregning.

Sæmund Frode blev født 1056, og tilbragte sin ungdom udenlands, indtil biskoppen af Holum, Jon Ögmundsen, bragte ham hjem med sig; hvorefter Sæmund boede på sin fædrenegård Odde på Sönderlandet, og, ligesom Are, var både høvding og præst. Han gennemså Are Frodes arbejder, og forfattede selv, formodenlig på latin, omtrent 70 år gammel, de norske kongers historie fra Harald Hårfager til Magnus den gode, hvoraf vi dog

ikke have andet tilbage, end et senere, af en anden mand forfattet og videre fortsat udtog på vers. Derimod tillægger man Sæmund den overmåde vigtige samling af de ældste eddiske sange, hvilken endnu haves, og hvis mage intet andet nordevropæisk folk kan opvise.

Snorre Sturlesen, der talte Egil Skallegrimsen, Snorre Gode og flere berömte mænd iblandt sine forfædre, ikke at tale om de konger og jarler, fra hvilke disse igen nedstammede, blev født 1178 på garden Hvam i Dalesyssel, hvor hans fader Sturla Thordsen, sædvanlig kaldt Hvam-Sturla, boede. Tre år gammel kom Snorre i huset hos Sæmund Frodes sönnesön, den mægtige Jon Loptsen, der boede på gården Odde, en af de viseste og rigeste mænd i Island. Her blev Snorre i sexten år til Jons død 1197, og havde lejlighed til at blive bekendt med de gamle skaldes sange, med Are Frodes, Sæmund Frodes og andres historiske arbejder, at tilfredsstille sin tidlige lyst til historisk granskning og til skaldskab, og at udvikle sin klygt og sine sjeldne evner. Han opholdt sig endnu i nogen tid efter Jon Loptsens død hos dennes sön, Sæmund Jonsen, på Odde uden synderlig udsigt til at kunne tilfredsstille sin begerlighed efter rigdom og sin herskelyst; kun fem år gammel havde han mistet sin fader, der ikke efterlod ham noget synderligt; og moderen på Hvam var heller ikke i stand til at bringe ham i nogen fordelagtig vej. Han giftede sig derfor med Herdis, en datter af en rig præst på gården Borg i Myresyssel, og lagde ved dette giftermål grunden til sin følgende rigdom, som han ikke altid ved lovlige, i det mindste ikke ved ædle midler (giftermålet selv var jo heller ikke et sådant) forøgede således, at han næst efter Sæmund Jonsen blev den rigeste mand på landet. Han besad tilsidst sex store hovedgårde, hvoriblandt Bessestad, kunde ride til altinget med et følge af otte til ni hundrede

mand, kunde stille, om det skulde være, en endnu större i marken, og havde så store kvæghjorde, at han anså tabet af 120 øxne, hvilket han engang led på en af sine gårde, for ringe. Han boede først hos sin moder på Hvam, men efter sin svigerfaders død, 1202, på sin kones arvegård Borg, hvorfra han nogle år efter, 1206, flyttede til gården Reykholt i Borgefjordssyssel. Denne gård opbyggede han på det bedste, omgav den tilligemed huse og kirke med en meget höj vold, og lod indrette det berömte bad Snorralaug, ved at lede vandet fra den varme kilde, der kaldes Skrifla, til den af stene opførte runde badstue; til denne kunde man gå fra våningshuset igennem en muret hvælving, ned ad stentrapper; og badet selv kunde man efter behag fylde med varmt vand ved et igennem en stenhelle eller flad sten hugget rundt hul, der var forsynet med en told. På denne gård skrev Snorre et af nordens vigtigste historiske skrifter, hans Heimskringla eller de norske kongers historie; rimeligvis samlede han også der den yngre eller efter ham kaldte Snorres-Edda, der indeholder mythologiske fortællinger og vigtige bidrag til skaldekunsten. 1213 blev Snorre lovsigemand over Island, men var også som stormand og skald berömt udenlands. Omtrent ved samme tid sendte han en lovsang til den norske jarl Hagen Galin, der belönnede ham derfor med store foræringer, og indbød ham til Norge. Kort efter døde imidlertid Jarlen, og Snorre blev hjemme til 1218; da sejlede han til Norge, og søgte at indynde sig hos den mægtige Skule jarl og den unge konge Hagen Hagensen. Herfra gjorde han også en rejse til Sverrig, og indhøstede overalt berömmelse som skald. Næste vinter opholdt han sig hos Skule jarl, og blev af kongen ophöjet først til drost, siden til lensmand. På denne tid havde Sæmund Jonsen på Odde bemæg-

tiget sig adskillige norske købmænds gods, og man tænkte derfor i Norge på, at göre et hærtog til Island, enten for at tugte Sæmund og sikkre handelen, eller snarere, thi det var især den höjtflyvende Skule jarl, der drev på toget, for ved denne lejlighed at erobre Island. Dette tog afværgede Snorre ved at love, at han ved sine brødres hjælp vilde forskaffe de norske købmænd fuldkommen erstatning, samt tilsikkre de norske handelsfrihed og sikkerhed for fremtiden; andre sige at Snorre lovede uden sværdslag at bringe øen under kongens lydighed. Vist er det, at Skule jarl ved denne lejlighed første gang bragte det på bane, at Snorre skulde bringe landet under kongen; men hvorvidt Snorre samtykkede deri, kan ingen sige. Vist er det også, at denne til sikkerhed for sine løfter lovede at sende sin sön, Jon Murt, over til Norge, for at opdrages ved jarlens hof. Efter sin hjemkomst, 1220, sendte han virkeligen sin sön over, men for resten udrettede han lidet eller intet, enten fordi han ikke vilde eller fordi han hos sine landsmænd fandt for megen modstand. Tiden hvori han levede, var særdeles urolig, og eftergivende var han ingenlunde selv; han lå derfor i næsten bestandig strid med sine egne brødre, med sin brodersön, med sine svigersönner, med Sæmund Jonsen, stundum også med sin egen, dog uægte, sön Urækja, og mange andre, snart om herredömme, snart om jordegods. Ægteskabet med Herdis var ikke lykkeligt, og Snorre tænkte på at fri til Jon Loptsens rige sönnedatter Solveig, hvisårsag han ved skiftet efter hendes fader skal have forskaffet hende en större arvelod, end der tilkom hende efter loven, men hun blev, til hans fortrydelse, kort efter forlovet med en anden. Et par år efter, 1224, indgik da Snorre et slags ægteskab (thi hans forrige kone, Herdis levede endnu, og ægteskab opløstes efter

de da gældende kristne love først ved døden) med en hovedrig kone, Halveig, enke efter en af hans værste fjender. Med hende levede han til hendes død kort för hans egen, 1241, og indviklede sig i denne tid stedse i flere stridigheder med sine stifsönner, med to af sine svigersönner, der forskøde hans døtre og kom i trætte med ham om medgivten, og med hans broder Sighvat og dennes sön Sturla. Sturla Sigsvatsen var i Norge 1235 og den norske konge formåede ham til det løfte, at medvirke til Islands overgivelse til Norge ved at afsætte og fordrive landets mægtigste høvdinger. Sturla vendte tilbage til Island 1236, og erfarede, at Snorres sön Urækja i hans fraværelse havde gjort indfald på hans faders besiddelser; fader og sön forenede sig derpå, og fordreve Snorre fra Reykholt, toge hans ejendomme til sig, og bemægtigede sig hele hans høvdingedömme. Snorre flygtede først til sin anden gård Bessestad, så fra det ene sted til det andet, til han endelig håbede at finde et blivende sted hos sin frænde Thorleif på Garde. Men også denne blev anfaldet af Sturla, det tegnede til et stort slag, og Snorre flyede, med en eneste mand til følge, til Bessestad. Thorleif tabte slaget, blev fangen, og måtte love med sine vigtigste tilhængere at römme landet. Med ham begav nu Snorre sig til Norge, 1237, just på den tid, da Skule jarl, eller nu hertug Skule, var i færd med at göre oprør mod sin svigersön kong Hagen Hagensen. Snorre og hans ligeledes fordrevne sön Urækja sloge sig til hertugen, vare hos ham i Oslo, og fulgte siden med ham til Throndhjem. Hertugen skal efter nogle have ophöjet ham til jarl, og forsynede ham med sit eget skib til hjemrejsen, men som Snorre var rejsefærdig, kom der fra kongen, der ydermere var bleven fortörnet over en af Snorre digtet vise, ved hvilken en af kongens yndlin-

ger enten virkelig var fornærmet, eller fandt sig fornærmet, en stræng befaling, at han ikke måtte forlade riget. Desuagtet rejste Snorre, tog atter bopæl på Reykholt, 1239, og vandt en stor del af sin forrige indflydelse tilbage. 1238 var Sighvat og hans sön Sturla faldet i et slag imod Gissur Thorvaldsen, en af Snorres forrige svigersönner, med hvilke han lå i strid. Gissur var kong Hagen hengiven; kun Snorre kunde holde ham stangen; og efter at hertug Skule var falden, 1240, sendte kongen bud til Gissur, at han enten skulde sende Snorre som fange over til Norge, eller, hvis det ej kunde lykkes, rydde ham af vejen. Det første ønskede kongen helst, men det sidste stemmede mere med Gissurs hensigt at bemægtige sig Snorres ejendomme. En anden af dennes fjender forsøgte et væbnet overfald på selve altinget, hvilket han lykkelig undgik; men efter Halveigs død tyede hendes sönner, der vare misfornöjede med skiftet efter hende, til Gissur, og denne greb nu lejligheden; han drog flere og flere mænd over på sin side, åbenbarede dem indholdet af kong Hagens brev, og, medens hans tilhængere samlede större troppemasser omkring i landet, drog han selv forud med et følge af 70 mand til gården Reykholt. En mand, ved navn Od Snebjörnsen, advarede Snorre ved et brev, der var skrevet med en art indviklede runer, såkaldte stafkarlsletur, men hverken Snorre selv eller nogen af de tilstedeværende kunde læse dem. Gissur kom til Reykholt natten efter St. Mauricius dag, den 22de September, 1241, og opbrød Snorres sovestue; men Snorre mærkede uråd, og skjulte sig ved en præsts hjælp i en kelder. Gissur udspurgte præsten, hvor Snorre var, men han nægtede at vide det, indtil den underfundige Gissur forestillede, at når han ikke blev funden og var tilstede, kunde intet forlig komme i stand. Da man således

havde fået hans skjulested at vide, gik fem af de sammensvorne, dog ikke Gissur, derind. En af dem råbte til en anden, at han skulde hugge Snorre ned, men denne råbte: hug ikke! — Hug! gentog hin, hvorpå den anden gav Snorre et sår, der allerede for sig var dødeligt, og to andre fuldførte drabet. Således døde Snorre, 63 år gammel. Om hans karakter have meningerne været meget delte; om hans dygtighed som skald og historieskriver, om hans indsigter i det latinske sprog, i mathematik og mekanik vidner hele hans samtid og for en stor del hans uforgængelige værker.

Store ulykker havde i al denne tid af og til hjemsøgt Island. Snart indtraf hungersnød og misvæxt, snart rasede indbyrdes uroligheder imellem stormændene. Samme år som biskop Gissur døde, 1118, herskede der misvæxt, og der opkom et sådant stormvejr, at man i nogle kirker på Nordlandet slet ikke kunde holde gudstjeneste. Langfredag blev en knar på syv og tyve rum under Øfjeld af stormen løftet op i luften, og drejet således omkring, at den faldt ned med hulningen nedad; påskedag kunde næsten ingen besøge kirken, og mange, som vovede sig ud, tilsatte livet. I det næste år var manddøden så stor, at Sæmund Frode sagde på tinget, at der var flere døde af sygdom, end der den gang vare komne til tings. Og antallet af tingmændene var ellers i almindelighed ikke lidet. Herom får man et begreb ved det af nysnævnte biskop Gissur foranstaltede mandtal, thi ved dette talte man blot dem, som måtte udrede omkostningerne til tingrejser, af hvilke vel största delen selv besøgte tingene; de udgjorde i Østlandet 840, i Sönderlandet 1200, i Vestlandet 1080 og i Nordlandet 1440, altså i alt 4560. Hvad landets forfatning angår, da gik den efterhånden over til et eneherredömme af enkelte stormænd, hvorved

fristatens undergang forberedtes; de ringere bönder bleve efterhånden undertrykte, og blandt dem, der fremhævede sig, opstode blodige stridigheder. I de tvende første århundreder kæmpede man også, og holdt slag, men når der i et sådant faldt ti mand, så var det allerede meget. Omtrent ved kristendommens indførelse kunde en mægtig mand have hundrede tyende på sin gård, og rejse om i herredet for at dömme med et følge af tredive mænd; men når tingmændene bleve fortrydelige, fordi han kom med for mange eller lå for længe hos dem, så måtte han, hvis han vilde vel fare, give efter, forkorte sit ophold, og indskrænke sit følge; som, for at tage et virkeligt exempel, fra tredive mænd til sex. Men efterhånden hævede enkelte mægtige familier sig overdreven frem over alle andre, forbandt sig indbyrdes, og gjorde de andre til deres undergivne. Dog må den sidste halvdel af det 11te samt hele det 12te århundrede kaldes den islandske stats blomstringstid i verdslig henseende. I hele dette tidsrum blev landefreden blot to gange truet; først i året 1121, da Haflide Marsen og Thorgils Oddesen lå i strid med hinanden, og dernæst i slutningen af århundredet (1181), men begge gange blev dog sagen bilagt i mindelighed og uden blodsudgydelse, men i den følgende tid tiltog misforholdet imellem slægterne endnu mere. Begerlighed efter gods, magt, ære og hævn avlede uforsonligt had, så stormændene, isteden for at frede om landet, ødelagde det og sig selv indbyrdes. Enhver misbrug af magten, enhver overmagt straffer sig selv; og næppe begynder den at give sig blot, för andre mægtige blande sig i, nære og forstörre uenigheden, og søge derved at befordre de stridendes undergang til deres egen fordel. Dette var her tilfældet med Norges konger.

Fra de ældste tider af havde de norske konger haft öje på Island, så meget mere som det især vare norske mænd, deres forrige undersåtter, der besatte det. Harald Hårfager forbød først strængelig udvandringen derhen, men da denne desuagtet tiltog, befordrede han den, uden tvivl fordi han håbede endnu i sine dage at bringe øen under sit herredömme. Den forhen nævnte Une den danske skal endog være bleven sendt derover, for at han skulde underlægge sig landet og blive jarl derover; men han besad ikke de til et sådant foretagende fornødne egenskaber, og såsnart de andre landnamsmænd mærkede hans hensigt, forfulgte de ham fra sted til sted, indtil de endelig fik ham slået ihjel. Efter Harald Hårfagers død opkom stridigheder i Norge imellem hans sönner, hvorved faderens plan at underlægge sig øen tabtes af sigte; og det tog, den danske konge Harald Blåtand, der gjorde en kortvarig erobring i Norge, havde i sinde, blev til intet. Olaf Tryggvesen havde nok at göre med kristendommens indførelse og befæstelse; når Islænderne kom til Norge, betragtede han dem vel på en måde som sine undersåtter, dog havde han ingen virkelig magt over dem, længer end imedens de opholdt sig i hans rige. Olaf den hellige gjorde alvorlige forsøg på at tilvende sig øen. Han sendte Islænderne tømmer til en kirke, samt en klokke; kirken blev opført på tingmarken ved altinget; og derefter besøgte en del ansete Islændere ham i Norge, og bleve ham håndgangne eller gik i hans tjeneste. Han skikkede også vennegaver til de anseeligste høvdinger, der besvarede dem med andre; men under alt dette vare, som det snart viste sig, andre hensigter skjulte. Thi tilsidst sendte han Islænderen Thoraren Nefjulfsen derover, at han på altinget skulde fremsætte kongens ærende, og dette bestod i, at de som en vennegave skulde give kong Olaf

øen Grimsø, der ligger i havet udenfor Øfjord, hvorimod han lovede dem sin beskyttelse. Dette vakte mange rådslagninger på tinget, thi en del af kongens venner, især på Nordlandet, syntes tilböjelige til at föje ham i denne begering; det var en så ringe ø, at Nordlandet ej kunde lide synderligt tab ved dens afståelse. Da bad Einar Eyulfsen sine landsmænd at bemærke, at følgen af denne øs overgivelse vilde blive, at de og deres börn og sildigste efterkommere vilde komme til at betale kongen skatte og pålæg, ligesom de i Norge, og tabe deres frihed for bestandig. »Kongen,« sagde han, »er efter hvad jeg hører, en god mand, og jeg tror det, thi de, som kende ham bedst, forsikre det; men ældre end gammel bliver han dog ikke, og kommer der så et kongeskifte, så vil det gå som ellers, at nogle konger ere gode og andre ere slette. Men ville I, mine landsmænd, bevare den frihed og selvstændighed, som I have besiddet, siden landet blev beboet, så lader ingen få noget fast sted her, hvorfra de kunne anfalde os, og betaler ingen slags afgift, hvad navn den end monne have, der kan udlægges som skat eller landskyld. Hvad Grimsø angår, så lader sig vel der anbringe en hær og en flåde, og noget sådant har uden tvivl kong Olaf i sinde; men kommer her først sådanne fremmede gæster, så vil det ikke vare længe, för mangen fattig bonde, der nu ror rolig til sit hjem, når han vender hjem fra sit fiskeri, vil se det sværme tykt nok udenfor sine dörre.« Disse Einars vise ord gjorde et så stærkt indtryk på alle, at høvdingerne strax på altinget afsloge kongens begering. Kong Olaf gjorde imidlertig endnu et forsøg, imedens hans ven, Are Frodes farfader, den fornævnte Geller Thorkelsen, opholdt sig i Norge tilligemed en hel del anseelige Islændere. Kongen befalede nemlig, at alle disse skulde blive tilbage, imedens Geller rejste over,

for på altinget at røgte kongens ærende, der ikke bestod i ringere, end den begering, at Islænderne skulde indføre norske love i deres land, og betale ham skat; i andet fald truede han dem med fejde og alskens ulykker. Men denne begering blev aldeles afslået, og alle kongens trusler bleve til intet, da han havde nok at bekæmpe i sit eget land, til han endelig faldt i slaget på Stiklestad. Imedens de derefter følgende borgerkrige rasede i Norge, havde Island i det 11te og 12te århundrede ro til at udvikle hele sin politiske og videnskabelige stræben, indtil Norges konger efter borgerkrigenes ophør i det 13de århundrede atter begyndte at have øens underkastelse for öje. Denne slutningstid i den islandske fristats historie kalder man Sturlungetiden, efter den mægtige Sturlungeæt, der i disse stridigheder spillede en så stor og sørgelig rolle. Sturlungetiden, der beskrives i den mærkelige Sturlungesaga, forfattet af Sturle Thordsön, falder omtrent sammen med kong Hagen Hagensens regering (1216—1263). Denne konge lykkedes det at kuldkaste den islandske fristat, og bringe den under sit herredömme. Borgerkrigen, der blev næret af den norske konge, brød dog først ud i lys lue efter 1232, og rasede uafbrudt de følgende 20 år. Slag hvor henved tusend mand stode ligeoverfor hinanden, bleve flere gange leverede. Efter mordet på Snorre Sturlesen stillede Thord Kakale sig i spidsen for Sturlungerne for at hævne Snorres og sin faders og brødres død, og opkastede sig til herre på Nordlandet. Gissur Thorvaldsen rykkede imod ham fra Sönderlandet; men de bleve dog enige om, at de begge skulde rejse til Norge, og overgive sagen til kong Hagens dom. Denne overilede sig ikke, og gav ingen bestemmelse för 1247, da kardinal Vilhelm var i Norge og kronede kongen; i hans tanker burde Island have en konge ligesom alle andre lande. Der blev da bestemt,

at Thord skulde have overbefalingen på Island, imod at han skulde formå indvånerne til at underkaste sig kong Hagen; men Gissur blev i Norge, og fik der et len. Begge de islandske biskopper vare norske af fødsel, og befordrede kongens fordel; biskoppen af Holum angav Thord for kongen,. at han kun søgte at vinde øen for sig selv; hvorfor kong Hagen 1252 atter stævnede ham over til Norge, inddrog alle Snorre Sturlesens besiddelser, og forlenede Gissur med Nordlandet; Thord derimod fik et len i Norge. Men næppe var Gissur kommen over til landet, för alle Thords venner rejste sig imod ham, og han måtte igen begive sig til Norge. Nu kæmpede de tilbageblevne om magten, hærgede sig selv og landet, og gjorde det til et let bytte for en endnu mægtigere. Da udnævnte kong Hagen endelig Gissur, 1259, til jarl over Island, og sköndt denne endnu søgte at tilvende sig selv landet, blev han dog nødt til at erkende kongens overherredömme. De tre fjerdinger sluttede en overenskomst med kongen og underkastede sig ham i året 1262, Østlandet først 1264. Fra nu af var Island forenet med Norge, med hvilket det, som bekendt, i året 1387, gik over til Danmark.

Fortælling

om

Egil Skallegrimsen.

1–2. Om bonden Kveldulf og hans sönner.

I landskabet Fjordene i Norge levede der en mand, ved navn Ulf, som paa mødrene side nedstammede fra den berömte Hrafnistaæt[1]). Det var en stor og stærk mand, der i denne henseende søgte sin lige. Sin ungdom havde han tilbragt i viking og hærtoge, i selskab med Kåre fra Berdla[2]), en gæv Mand, der var øvet i alle idrætter og dertil var en berserk. Disse to vare de kæreste venner og delte alt med hinanden. Da de nu kom hjem fra deres hærtoge, drog Kåre til sin gård på Berdla, hvor han besad megen rigdom. Hans to sönner hed Eyvind Lambe og Ølver Hnufa; hans datter Salbjörg, en smuk og mandig kvinde, blev gift med Ulf, der også tog hjem til sine gårde. Han besad nemlig både jordegods og løsøre, fik samme lensmandsret, som hans forfædre i lang tid havde haft, og blev en mand af indflydelse. Han var en god avlsbruger, hed det sig, og havde for skik, at rejse sig tidlig hver morgen og at gå omkring for at se hvad hans værkmænd toge sig for, at besøge

[1]) Hrafnista er en ø med en gård af samme navn udenfor Nummedalen i Norge.

[2]) Nuværende gård Berle på Bremangerlandet i Nordfjord i Norge.

smedierne, og at se til kvæget og marken, men stundum var han også i tale med andre mænd, der tyede til ham, for at indhente hans råd; thi han var en klog mand, hvis råd ikke var at foragte. Hver dag derimod, når det led imod aften, blev han så heftig, at man ikke kunde tale med ham; om kvelden blev han også sovesyg, man mente endogså at han var hamram, det vil sige, at han kunde skifte ham eller skikkelse og få en anden natur, end sin egen. Deraf fik han navnet Kveldulf eller Aftenulf. Med sin kone havde han to sönner; den ældste hed Thorolf, den yngste Grim. Da disse nu voxte til, bleve de begge store og stærke, som deres fader var, men i øvrigt forskellige til legeme og sjæl. Thorolf var smuk, behændig og klygtig, og, ligesom sine mødrene frænder, munter og opvakt, en mand, der ikke vilde stå tilbage i noget, også en dygtig købmand; alle elskede ham. Grim derimod var sort, mörk og frastødende, som hans fader, både af åsyn og sind; men en god avlsbruger, en dygtig arbejder i træ og jern, en udmærket smed; om vinteren drog han også med mange huskarle på en skude ud på sildefangst.

Da Thorolf var bleven en snes år gammel, gjorde han sig rede til at drage på hærtoge; faderen Kveldulf forsynede ham med et langskib; og Berdlakåres sönner Eyvind og Ølver forenede sig med ham; de havde også et langskib og mange folk. Om sommeren droge de nu i viking, erhværvede sig gods, og gjorde godt bytte; og således lå de adskillige sommere i viking, men vare om vinteren hjemme hos deres fædre. Thorolf bragte mange kostbarheder hjem med sig, til sin fader og moder; der var nemlig den gang god lejlighed til både at erhværve gods og at indlægge sig ære. Kveldulf var da allerede en mand til års, men hans sönner i deres bedste alder.

Snart forlod imidlertid Ølver sine rejsefæller. Thi

engang, da der på Gule[1]) holdtes et stort blot eller offer om høsten, så han der Solveig den Fagre, en datter af Atle jarl hin Mjove; og han blev så indtaget i hende, at han bejlede til hende, men faderen fandt, at han ikke var fornem nok, og sagde nej. Da gav Ølver sig til at digte elskovssange, og hans sind havde så meget at göre med Solveig, at han tabte sin lyst til hærtoge. Fra den tid af droge Thorolf og Eyvind Lambe alene i viking.

3–5. Kong Harald Hårfager sender bud til Kveldulf.

På denne tid havde Halfdan Svartes sön Harald arvet riget efter sin fader, og aflagt det løfte, at han ikke vilde lade sit hår skære eller rede, förend han var bleven enevoldsherre over Norge. Til den ende drog han med en hær igennem landet, stred med kongerne og overvandt dem, hvorom der gives en lang fortælling. Fra Oplandene drog han til Throndhjem og Nummedalen, og undertvang dem. Derpå vendte han sig mod Mørerne, hvis konger søgte hjælp hos Ødbjörn, kongen over Fjordene, der også besluttede at samle en hær, og forene sig med dem. Han lod da budstikken[2]) gå om, og sendte, blandt andre, også bud til Kveldulf, at han skulde komme til kongen med alle sine huskarle. Men Kveldulf svarede: »kongen vil sagtens finde, at det er min skyldighed, at drage med ham, når han skal forlade sit land, og der bliver hærget på Fjordefylke, men jeg finder mig aldeles ikke forpligtet til at drage nordpå til Møre, for at stride der, og at værge deres land. Forkynder derfor eders konge den stund I træffe ham, at Kveldulf bliver siddende hjemme i dette hærløb, og samler ingen krigsfolk, og forlader ikke

[1]) Gaular eller Gule, en landstrækning i Fjordene, hvor der var et betydeligt hovedtempel.

[2]) et stykke træ i skikkelse af en pil, der sendtes fra gård til gård, for at opbyde landets mænd til krig.

sit hjem for at stride mod Harald Hårfager, thi jeg tror, at han har en hel dragtfuld lykke, når vor konge ikke har så meget som en håndfuld.« Sendebudene droge da hjem til kongen, og forkyndte ham udfaldet af deres ærende; og Kveldulf blev siddende hjemme på sine gårde.

Kong Ødbjørn drog da med de folk, han kunde få, til Møre, og forenede sig med kong Arnvid og Sølve Klove. Men kong Harald Hårfager var også kommen med sin hær; og de holdt et slag indenfor øen Solskel, i hvilket kong Ødbjörn og Arnvid faldt, men Sølve Klove undkom, og blev siden en stor viking. Kong Harald bemægtigede sig Mørerne, og satte Rognvald til jarl over dem og Romsdalen. Den samme høst gjorde Atles sönner et tog mod Ølver, som undflyede og kom til kong Harald i Møre, hvor han gik ham tilhånde[1]); og derfra fulgte han siden med kongen til Throndhjem, vandt i höj grad hans gunst, og blev hans skald. Berdlakåre drog ligeledes til Throndhjem og blev kong Haralds mand.

Kong Harald, der således efterhånden tilegnede sig store landstrækninger, som endnu ikke vare vante til hans herredömme, gav nöje agt paa lensmændene og de mægtige bönder; og hver gang han havde nogen grund til at vente en oprejsning[2]), tvang han alle til enten at give sig i hans tjeneste eller at forlade landet. Og hvis ikke, da måtte de friste endnu hårdere kår; thi nogle måtte lade livet, andre lod han lemlæste på hænder eller fødder. I alle fylker tilegnede han sig al odel og alt land, hvad enten det var bebygget eller ikke; dertil havet og søerne. Alle bönder måtte være hans lejlændinge; alle de som opryddede skovene, alle der virkede salt, de der levede af jagt på landet, og af fiskeri i søen, alle måtte betale ham skat og skyld. For denne trældoms

---

[1]) blev hans mand eller gik i hans tjeneste. [2]) opstand.

skyld forlode mange landet, og nedsatte sig, dels i Jæmteland og Helsingeland, dels i Vesterlandene, på Syderøerne, i Skotland, på Hjaltland[1]), i Normandiet i Valland[2]), og på Færøerne. Og dette gav også anledning til Islands bebyggelse.

Da kong Harald lå med sin hær i Fjordene, sendte han bud omkring i landet til de mænd, som ikke af sig selv vare komne til ham, og som han dog vilde tale med. Kongens sendebud kom da også til Kveldulf, og frembare deres ærende, at det var kongens villie, at Kveldulf skulde komme til ham. »Han har spurgt,« sagde de, »at du er en gæv mand og af stor slægt; du vil snart komme i megen anseelse hos ham, thi der ligger ham magt på, at have mænd omkring sig, der udmærke sig ved styrke og mod.« Kveldulf svarede, at han var nu en gammel mand, så han var ikke synderlig hærfør eller skikket til at ligge ude paa krigsskibe. »Jeg vil derfor,« sagde han, »blive hjemme, og ikke give mig i kongens tjeneste.« Sendemændene svarede da: »Så lad din sön fare til kongen; det er en stor, velvoxen mand;« og i det han vendte sig til Kveldulfs sön Grim, vedblev han: »kongen vil göre dig til lensmand, hvis du vil tjene ham.« »Nej,« svarede Grim, »sålænge min fader lever, vil jeg ikke være lensmand; thi sålænge skal han blive ved at være min overmand.« Sendemændene fore nu tilbage til kongen, og fortalte ham, hvad Kveldulf havde svaret. Kongen blev meget stødt derover, og ytrede i nogle ord, at det vare storladne folk, og hvad de da tænkte på? Ølver Hnufa stod i nærheden, og bad kongen ikke være vred. »Jeg vil fare hen til Kveldulf,« sagde han, »og når han hører, det er eder så meget om at göre, vil han komme til eder.« Ølver drog også virkelig til Kveldulf, og sagde ham, at kongen var vred, og at det ikke vilde gå godt,

[1]) Shetland. [2]) det nordvestlige Frankerig.

med mindre enten han selv eller en af hans sönner tog til kongen. Han forestillede ham, at han havde megen forfremmelse at vente, når de stillede kongen tilfreds, og fortalte ham en hel del om, hvor god en mand kongen var, hvilket også var sandt, imod sine tjenere, både med hensyn til penge og til ære. Men Kveldulf svarede, at det bares ham så for, at hverken han eller hans sön vilde göre lykke hos denne konge, og afslog ganske at drage til ham. »Men,« vedblev han, »hvis Thorolf kommer hjem i sommer, så behøver man ikke at bede ham længe om at foretage sig denne færd, og han vil heller ikke undslå sig for at blive kongens mand. Sig til kongen, at jeg vil være hans ven, og formå alle dertil, som bryde sig noget om mine ord; jeg vil også, hvis kongen så finder for godt, forestå landets bestyrelse og alle ombud på hans vegne, som under den forrige konge; og se så til, hvorledes jeg på det bedste kan komme overens med kongen!« Ølver vendte nu tilbage til kongen, og sagde ham, at Kveldulf vilde sende ham sin sön, der i grunden også var bedre skikket til kongens tjeneste, men som nu ikke var hjemme. Kongen lod det dermed bero, drog om sommeren til Sogn, og længer hen til Throndhjem.

6. Kveldulfs og Thorolfs samtale.

Thorolf Kveldulfsen og Eyvind Lambe kom om høsten hjem fra deres vikingtoge. Thorolf tog hjem til sin fader, og de gave sig i samtale med hinanden. Thorolf spurgte da, hvad ærende de mænd havde haft, som kong Harald havde sendt did. Og Kveldulf fortalte ham, at kongen havde sendt bud, at han selv (Kveldulf) eller en af hans sönner skulde blive kongens mand. »Hvad svarede du dertil?« sagde Thorolf. »Jeg svarede«, sagde Kveldulf, »som mit sind indskød mig, at jeg vilde aldrig

håndgå kong Harald, og det skulde hverken du eller din broder, når det stod til mig; thi jeg tror aldrig der vil times os andet af denne konge end ulykke og død.« »Da er det noget ganske andet, hvad mit sind indgiver mig,« sagde Thorolf; »thi jeg mener at vi have megen fremme at vente af ham; og det er min faste beslutning at drage til kongen og blive hans mand; jeg har spurgt for vist, at hans hird består af lutter udmærkede kæmper, og det vil være mig en stor glæde, at komme i deres følge, hvis de ville tage imod mig; de ere langt anderledes holdne, end nogen anden her i landet, og, hvad kongen selv angår, da har jeg ladet mig sige, at han er særdeles gavmild mod sine mænd, og sparer heller ikke på at forfremme dem til ære og magt, som han finder skikkede dertil. Derimod spörger jeg om alle dem, der vende ham ryggen og ikke ville søge venskab med ham, at det går tilbage for dem, så at somme må flygte bort fra landet, somme blive hans lejesvende. Det tykkes mig underligt, fader, at du, der er en så klog mand og så ærekær, stødte den hæder fra dig, som blev tilbudt dig af kongen. Men når du forudså, at vi havde ulykke at vente af denne konge, og at han vilde blive vor uven, hvorfor drog du da ikke i slaget imod ham med den konge, som du allerede var håndgangen? Usömmeligt tykkes det mig dog, hverken at være hans ven eller hans uven.« »I den henseende,« sagde Kveldulf, »fulgte jeg mit sinds indskydelse, at de, der strede med Harald Hårfager nord paa Møre, gik ingen sejer imøde; men ligeså vist er det, at kong Harald vil blive mine frænder til stor skade. Men jeg ser, Thorolf, at du vil råde for dine egne handlinger; og jeg frygter ikke for, at du jo blandt Haralds hirdmænd vil forsvare din plads og i alle mandsprøver stå ved siden af de fremmeste; vogt dig imidlertid for, at overskride mål og måde, og at stride

med dine overmænd; men jeg frygter for at du vil göre det modsatte.« Da Thorolf nu rejste bort, fulgte Kveldulf ham ned til skibet, omfavnede ham, og sagde ham farvel, og ønskede, at de måtte ses igen med helsen.

7. Om Björgolf og Hilderides sönner.

På gården Torgar i Helgeland boede der en mægtig og rig lensmand, ved navn Björgolf; han var halv en bjergrise[1]) i styrke, væxt og herkomst; nu havde han mistet sin kone, var selv en gammel mand, og havde overgivet bestyrelsen af alt sit gods til sin sön Brynjolf, der blev gift med Helga, en datter af Ketil Hæng fra Hrafnista. Deres sön Bård voxte op til en smuk og dygtig mand. En høst holdtes der et talrigt gilde, hvor Björgolf og hans sön vare de gæveste blandt de tilstedeværende. Blandt andre var der også en mand ved navn Högne, der havde en gård på øen Leka, en meget rig og anseelig mand, men som var af ringe herkomst, og havde hjulpet sig selv frem. Han havde en meget smuk datter, Hilderide. Om aftenen kastede man lod, for, efter gammel skik og brug, at sidde tvimenning[2]); og lodden faldt så, at Hilderide skulde sidde hos Björgolf. De talte meget med hinanden, og møens skönhed gjorde indtryk på den gamle Björgolf. På hjemvejen fra gildet tog han på sin med tredive mand besatte skude ind til Leka; ti mand lod han blive tilbage ved skibet, med de andre tyve gik han op til gården. Högne tog gæstfri imod ham, og førte ham ind i stuen. Da de nù havde lagt deres kapper og rejsetöj, lod Høgne et skaftkar[3]) bære ind med mundgåt; og Hilderide bar øllet om. Björgolf kaldte Högne

[1]) eller af jætteslægt.

[2]) hvad vi nu kalde: i bunterad, hver mand med sin kvinde.

[3]) et kar med skaft, hvori mundgåt, øl eller anden drik bragtes ind, for derfra at fyldes i drikkehornene.

bonde til sig, og sagde: »Det er mit ærende hid, at jeg vil have din datter hjem med mig; og jeg vil nu holde løsebryllup[1]) med hende.« Högne, der ikke så sig i stand til at göre modstand, måtte föje sig i hans villie; hvorpå Björgolf købte hende for en øre guld, gik i seng med hende, og tog hende hjem med sig til Torgar. Han avlede to sönner med hende, Hårek og Rærek, hvilke herefter kaldes Hilderides sönner. Brynjolf, der ikke havde syntes om dette giftermål, lod strax efter Björgolfs død Hilderide drage bort med hendes sönner, som han ikke gjorde meget af, og heller ikke lod tage arv efter deres fader. Hilderide tog hjem til Leka til sin fader, og hendes sönner bleve opfødte der. De bleve smukke, men vare små af væxt, samt klygtige som deres moders frænder. Hilderide og hendes sönner toge arv efter Högne, og bleve boende der på Leka, og formerede deres ejendomme. Bård Brynjolfsen og Hilderides sönner vare omtrent jævnaldrende.

Nord på Helgeland i fjorden Vefsner ligger øen Alost med gården Sandnæs. Her boede lensmanden Sigurd, den rigeste mand der nordpå, og en forstandig mand. Hans datter Sigrid, der var hans eneste barn og arving, holdtes for det bedste parti i Helgeland. Bård Brynjolfsen gik på en skude med tredive mand, og sejlede til Sandnæs for at bejle til hende. Han blev vel modtaget, fik løfte paa møen, og der gjordes aftale, at han næste sommer skulde komme igen for at holde bryllup.

8. Om Bård og Thorolf.

Den samme sommer havde kong Harald sendt bud til de mægtige bönder på Helgeland og stevnet dem til sig, der endnu ikke havde indfundet sig hos ham. Bryn-

[1]) et hastværksbryllup, uden de sædvanlige forberedelser af forlovelse, udredning af medgift o. desl.

jolf og hans sön Bård vare strax villige til denne rejse; de droge om høsten til Throndhjem, og traf kongen, der modtog dem med mildhed, og gjorde Brynjolf til lensmand. Kongen gav ham större forleninger, end han för havde havt, og desforuden Finnefærden og kongens syssel på fjeldet, samt Finnekjøbet eller handelen med Finnerne[1]). Brynjolf vendte så hjem til sine gårde, men Bård blev tilbage og blev kongens hirdmand. Af alle hirdmændene gjorde kong Harald mest af sine skalde; de indtoge det andet höjsæde i hallen. Inderst eller øverst af dem sad Ødun Ildskælde[2]), som var den ældste af dem og havde været skald hos kong Haralds fader, Halfdan Svarte; næst ham sad Thorbjörn Hornklove; så Ølver Hnufa; næst ved ham blev der anvist plads til Bård, som nu kaldtes Bård den hvide eller Bård den stærke, og var afholdt af alle; men især indgik han venskab med Ølver Hnufa.

Den samme høst kom Thorolf Kveldulfsen og Berdlakåres sön Eyvind Lambe til kong Harald; de havde en bemandet tyvesædig snekke, som de havde faret med i viking. Der blev anvist dem og deres følge ophold i gæstesalen, hvor de biede indtil det var tid at gå til kongen; og da fulgte Berdlakåre og Ølver Hnufa med dem. Da de havde hilst kongen, sagde Ølver Hnufa: »Her er nu Kveldulfs sön, som jeg sagde eder i sommer, at Kveldulf vilde sende til eder; I ser, at han holder sit

---

[1]) de i Finmarken boende Finner eller, som vi nu kalde dem, Lapper erkendte den norske konges overherredömme ved at betale ham skat, hvilken indkrævedes af en af lensmændene i den nordligste del af Norge.

[2]) Han blev kaldt således fordi han til et af sine digte havde lånt omkvædet eller stævet af en anden skalds drapa. Øduns digt blev derfor kaldt Stolinstefja (drapaen med det stjålne stæv), og digteren Ildskælde (den slette skald).

løfte, og I har nu visse jærtegn på, at han vil være eders fuldkomne ven, efterom han har sendt sin sön hid i eders tjeneste, saa drabelig en mand, som I selv kan se. Det er Kveldulf og alle vores bön, at I vil tage hæderlig mod Thorolf, og göre ham til en stor mand hos eder.« Kongen svarede nådig, og lovede at opfylde deres begering, hvis Thorolf skikkede sig så vel, som han så mandig ud. Derpå blev Thorolf kongens håndgangne mand, og gik i hirdloven[1]). Men Berdlakåre og hans sön Eyvind Lambe sejlede med skibet, som de vare komne på, hjem til deres gårde. Thorolf blev hos kongen, der anviste ham sæde imellem Ølver Hnufa og Bård, og de indgik snart venskab med hverandre; men især fandt man, at Thorolf og Bård lignede hinanden i smukt udseende, væxt, styrke og alle idrætter. Begge nøde de i höj grad kongens gunst.

Vinteren led og sommeren kom; da bad Bård kongen om orlov at drage hen at holde bryllup efter den skete aftale; hvilket kongen heller ikke nægtede ham. Og da han nu havde fået orlov, bad han Thorolf drage med sig; han sagde, som sandt var, at Thorolf der nordpå vilde finde mange af sine gæve frænder, som han vel ikke för havde set eller besøgt. Thorolf fik da også lyst til at rejse, og de droge, med kongens orlov, på et godt skib og med et passende følge til Torgar, hvorfra de sendte nogle mænd til Sigurd, for at lade ham vide, at Bård nu var kommen for at opfylde den aftale, der var sket forrige sommer. Sigurd svarede, at han vilde holde alt hvad de havde berammet; hvorpå der blev gjort aftale om bryllupsstævnet, og Bård skulde med sine frænder komme nordpå til Sandnæs. Da tiden til stævnet kom, drog Brynjolf og Bård derhen med mange stor-

---

[1]) blev optaget i kongens hird eller blandt hans hofmænd.

mænd, deres frænder og slægtninge; og det gik, som Bård havde sagt, at Thorolf fandt der mange af sine slægtninge, som han ikke havde kendt för. De rejste til de kom til Sandnæs, hvor der holdtes et stadseligt bryllupsgilde, og da det var forbi, drog Bård hjem med sin kone, og blev hjemme om sommeren tilligemed Thorolf. Men om høsten efter toge de til kongen, og vare hos ham den næste vinter. Denne vinter døde Brynjolf; hvorfor Bård, da han fik at vide, at arven nu tilfaldt ham, bad kongen om hjemlov, hvilken han erholdt. Men forinden gjorde kongen Bård til lensmand, således som hans fader havde været, og gav ham alle de forleninger Brynjolf havde haft. Bård drog hjem til sine gårde, og blev snart en stor høvding; men Hilderides sönner fik slet ikke noget af arven, ligeså lidet denne gang som för. Bård avlede med sin kone en sön, der hed Grim. Thorolf blev hos kongen og levede der i megen anseelse.

9 Slaget i Hafursfjord.

Kong Harald udbød stor leding, samlede en flåde, og stævnede folk til sig vide om fra landskaberne. Han sejlede fra Throndhjem sydpå, thi han havde spurgt, at en stor hær havde samlet sig fra Agde, Rogeland og Hordeland, at man stævnede folk sammen både fra de indre dele af landet og fra Vigen, og at mange stormænd havde forenet sig for at værge landet mod kong Harald. Denne sejlede nu, som sagt, med en stor hær og flåde imod dem; hans hird var ombord med, og i stavnen på hans skib vare Thorolf Kveldulfsen og Bård den hvide, samt Berdlekåres sönner, Ølver Hnufa og Eyvind Lambe. Men kongens tolv berserker[1]) vare i den del af skibet, som

[1]) Disse vilde kæmper vare i oldtiden klædte i björne- eller ulveskind, og kaldes derfor enten ulvhedner (af heðin en pels) eller berserker; det sidste navn er dog det hyppigste.

kaldes saxen. De fjendtlige flåder mødte hinanden i Hafursfjorden i Rogeland; og der holdtes det störste slag, som kong Harald havde slået. Der skete på begge sider et stort mandefald. Kongen lagde sit skib forrest i slaget, og der gik det varmest til; men enden blev, at kongen vandt sejer, og af hans modstandere faldt kongen af Agde, Thorer Hakland, og Kjøtve den rige flyedė, samt hele hans hær, på dem nær, der efter slaget gik kongen tilhånde. Da man efterså kong Haralds hær, vare en del faldne og mange sårede. Thorolf havde fået mange sår, men Bård endnu flere; og blandt alle dem, der vare på kongens skib foran masten, var ikke en eneste uden sår, undtagen dem, som jern ikke kunde bide på, nemlig berserkerne. Kongen lod nu de sårede forbinde, og takkede sine mænd for deres tapperhed; han uddelte gaver og ros eftersom de havde fortjent, og lovede dem forfremmelse. Desårsag udnævnte han skibsstyrere, dernæst stavnboer og andre frembyggere, som skulde stride fra skibsstavnen. Dette var det sidste slag, kong Harald holdt indenlands; efter det fandt han ingen videre modstand, men bemægtigede sig landet. Kongen lod nu dem forbinde, som vare komne derfra med livet, men de døde begrave efter den tids skik. Hvad Thorolf og Bård angår, da lå de af deres sår; den førstes lægedes dag for dag, men Bårds fandtes dødelige. Da lod han kongen kalde til sig, og sagde: »Hvis jeg skulde dø af disse mine sår, så beder jeg eder, at jeg må selv råde for min arv.« Og da kongen havde tilstået ham det, vedblev han: »Hele min arv vil jeg give min ven og frænde Thorolf, både jordegods og løsøre; og ham vil jeg også give min kone, samt min sön til opfostring, thi blandt alle mennesker har jeg heri den bedste tro til ham.« Og denne sag fæstede han på lovlig måde med kongens tilladelse. Bård døde, og blev hæderlig begravet; hans

død var en harmsdød for mange. Thorolf kom sig af sine sår, fulgte med kongen om sommeren, og indlagde sig megen berömmelse. Da kongen om høsten begav sig til Throndhjem, bad Thorolf om at måtte tage til Helgeland, for at se til de gaver, han forrige sommer havde fået efter sin frænde Bård. Kongen gav ham ikke blot lov dertil, men lod følge ordsending og jærtegn[1]), at Thorolf skulde have alt hvad Bård havde givet ham, at gaven var sket med kongens tilladelse og efter hans villie. Tillige gjorde kongen Thorolf til lensmand, så at han fik alle Bårds forrige forleninger, samt Finnefærden på de selvsamme vilkår som Bård; desuden gav han ham et godt langskib med alt tilbehør og hvad han ellers behøvede til rejsen. De skiltes i megen kærlighed. Da Thorolf nu kom til Torgar, blev han vel modtaget. Han fortalte da Bårds død, samt hvorledes denne havde givet ham land og løsøre og sin efterladte hustru; bekendtgjorde kongens budskab, og fremviste hans jærtegn. Men da Sigrid hørte denne tidende, sørgede hun meget over sin mand; hvad Thorolf angik, da kendte hun ham allerede, og vidste han var en dygtig mand, så der var ikke noget at udsætte på giftermålet; desuden var det jo kongens bud; hun og hendes venner fandt det derfor rådeligst, at hun trolovede sig med Thorolf, hvis hendes fader ikke havde noget derimod. Thorolf overtog da bestyrelsen af godset, såvel som kongens syssel; og drog så hjemmefra på et langskib med en tresindstyve mand. En aften lagde han til havn paa Alost ved Sandnæs, og drog, efter at skibet var tjeldet og bragt i orden, med tyve mand op til gården. Sigurd modtog ham vel, og

[1]) et eller andet tegn eller genstand f. ex. en ring, som man, i de tider, da man endnu ikke kendte til bogstavskrift, plejede til ydermere bekræftelse at lade følge med ordsendingen eller det mundlige budskab.

bad ham tage til takke hos sig, thi siden Sigurd og Bård vare komne i svogerskab sammen, havde han og Thorolf stiftet nöje kendskab med hinanden. Thorolf gik nu ind i stuen med sine mænd, og fik noget at leve af; hvorpå Sigurd satte sig hen at tale med Thorolf, og spurgte om tidende. Thorolf fortalte hvad vi allerede vide, om slaget, om Bårds død og gave, om kongens bud, og fremviste hans jærtegn; hvorefter han bejlede til Sigurds datter Sigrid. Sigurd optog det vel, og sagde, at adskillige ting talte derfor; for det første, at kongen vilde have det, dernæst at Bård havde bedet ham derom, og endelig, at Thorolf var ham vel bekendt, og han troede, at hans datter vilde blive vel gift. Således var han da strax villig til at give sit bifald; trolovelsen sluttedes, og der blev bestemt, at brylluppet skulde stå i Torgar om høsten. Thorolf drog så med sit følge hjem til sin gård, og gjorde anstalter til et stort gilde. Han indbød en stor mængde, især sine talrige gæve frænder. Sigurd kom også nordfra på et stort langskib og med udvalgte mænd. Gildet var meget talrigt, og det viste sig snart, at Thorolf havde meget, og heller ikke sparede derpå, og at han, som en stormand, havde et betydeligt følge omkring sig. Der gik meget med, men året var godt, og levnetsmidler at få i overflødighed. Om vinteren døde Sigurd på Sandnæs, så at Thorolf nu også fik al arven efter ham, som var meget betydelig. Hilderides sönner droge til Thorolf, og gjorde deres formenlige ret gældende, nemlig til arv efter deres fader Björgolf. Thorolf svarede dem: »Både Brynjolf og endnu mere Bård vare mig vel bekendte som dannemænd, der af arven efter Björgolf vilde have tilstået eder, hvad der tilkom eder med rette. Jeg stod ikke langt derfra, da I gjorde denne samme fordring til Bård, og jeg hørte, hvad han svarede eder, at han ikke fandt den grundet, thi han kaldte

eder frillesönner.« Hårek svarede, at de vilde skaffe vidner på, at deres moder var købt med mund[1]. »Det er sandt,« vedblev han, »at vi i begyndelsen ikke drev på denne sag hos vor broder Brynjolf, så nær beslægtede som vi vare, stod den os altid åben; af Bård derimod ventede vi al sömmelig ret, og trængte heller ikke meget på ham. Men nu er denne arv gået over til mænd, der ere os vildfremmede, og derfor kunne vi ikke længer tie til vort tab; men måske det også nu vil gå mere efter magt, end efter ret, hvis du ikke engang vil høre vore vidner, som vi ville føre på, at vi ere adel- og ægtebårne.« Thorolf svarede vredt: »Det er så langt fra, at jeg holder eder for arvbårne, at jeg meget mere har hørt, at eders moder blev ægtet med vold og som hærtagen[2] ført hjem.« Og dermed endte deres samtale.

10. Thorolfs Finnefærd.

Om vinteren foretog Thorolf sig en rejse op på fjeldet[3] med et stort følge, nemlig omtrent halvfemsindstyve mand. Forhen plejede sysselmændene ikke at have mere end tredive mand med sig, stundum endnu færre. Han havde mange handelsvarer med, holdt strax stævnelag med Finnerne, tog skat af dem, og holdt købstævne med dem; alting gik af i mindelighed og venskab, dog ikke uden frygt fra Finnernes side. Thorolf drog rundt om i Finmarken. Da han tyede øster over fjeldet, spurgte han, at Kylfingerne vare komne østenfra, og droge frem, tildels for at handle med Finnerne, men

---

[1]) det vil sige fribåren; mundr er egentlig den sum hvormed brudgommen købte sin brud, deraf ordet brudkaup (brudekøb); brudens medgift kaldtes derimod heimanfylgja.

[2]) bortført med magt eller behandlet som en, der var fangen i krig.

[3]) bjergstrækningen Kølen.

sommesteder også for at rane. Han lod derfor nogle Finner spejde efter deres færd, satte efter dem, og traf i et bol tredive mand, som han alle dræbte; på et andet sted fandt han femten eller tyve sammen; og i det hele dræbte han omtrent hundrede mand, og fik en utrolig mængde gods. Om våren vendte han tilbage til sin gård på Sandnæs. Nogen tid efter lod han sig bygge et langskib med dragehoved, og lod det forsyne med alle fornødenheder. Han lagde megen vind på allehånde fangst, hvortil der var lejlighed i Helgeland, af sild, stokfisk, sælhunde og fugleæg. Han havde aldrig færre end hundrede frigivne hjemme hos sig; var altid gæv og gavmild, og holdt venskab med alle stormændene deromkring. Han blev således en mægtig mand, hvortil kom hans omhu for skibsbygning og gode våben.

11. Gæstebudet hos Thorolf.

Kong Harald drog den sommer til Helgeland, og blev allevegne modtaget med gæstebud, dels på sine egne gårde, dels hos lensmændene og de mægtige bönder. Thorolf stod da heller ikke her tilbage, men lod, da det var blevet bestemt når kongen skulde komme, ikke spare på noget for at modtage ham med et stort gilde, og indbød de mest udvalgte mænd, der vare at få. Kongen kom med henved tre hundrede[1]) mand og hos Thorolf var der fem hundrede. Så mange kunde ingen stue rumme, hvorfor Thorolf lod indrette en stor kornlade til drikkehal. Han lod bænke stille langs med væggene, og rundt om i huset var der ophængt skjolde. Kongen satte sig i höjsædet, og da alle havde taget sæde fra øverst til nederst, så han omkring sig, og blev ganske rød i hovedet, men sagde intet; man kunde nok mærke,

[1]) her må man altid tænke sig et hundrede på 120 (12 × 10).

at han var vred[1]). Gæstebudet var særdeles prægtigt, og alle levnetsmidler vare af bedste slags. Men kongen var temmelig uglad. Da han nu havde været der de tre bestemte nætter, og dagen kom, da han skulde drage bort, gik Thorolf til ham, og bad ham følge med ned til stranden. Kongen gjorde det. Der ved landet lå den drage[2]), som Thorolf havde ladet bygge, med tjelding og alt andet tilbehør. Dette skib gav Thorolf kongen, og bad ham betragte gildet efter dets hensigt; at han havde bedet så mange gildesmænd, var sket alene til hæder for kongen, og ikke for at kappes med ham. Kongen syntes vel om disse Thorolfs ord, og blev igen mild og munter; mange af de tilstedeværende lagde også et godt ord imellem, og sagde, som sandt var, at gildet var særdeles hæderligt, afskedsgaven höjmodig, og at sådanne mænd vare en styrke for kongen. De skiltes da ad i kærlighed. Kongen fortsatte sin rejse sydpå, og tog til gilder, som vare beredte for ham.

12. Hilderides sönner.

Hilderides sönner droge også til kongen og bade ham til et tre dages gilde. Han bestemte når han vilde komme, men fandt ikke mange samlede, sköndt gildet for resten løb vel af, og kongen var ret munter. Hårek gav sig da i tale med kongen, og spurgte, hvor han havde taget ind om sommeren, hvorpå kongen fortalte om sin færd, og yttrede sin tilfredshed med den modtagelse, han havde nydt overalt, da hver havde gjort sit bedste. »I Torgar«, sagde Hårek, »gik det nok prægtig til, thi der skal have været mange samlede.« Dertil sagde kongen ja. »Det er at formode,« vedblev

[1]) nemlig over al den mængde, som Thorolf havde samlet

[2]) eller skibet med dragehoved.

Hårek, »thi til det gilde var der gjort store anstalter; og storligen, konge, må I takke eders lykke, at det gik, som det gik, så I ikke kom i livsfare, men hvem ved ikke, at I både er en klog mand og en lykkens yndling; thi at alt ikke var, som det skulde være, det anede du jo strax, da du så den store mængde folk, der var draget sammen, og man har fortalt mig, hvorledes du lod alle dine tjenere være fuldvæbnede og holde vagt både nat dag.« Kongen så på ham, og sagde: »Hvi siger du sligt, Hårek, og hvad kender du mere dertil?« »Må jeg have orlov, konge, frit at sige min mening?« spurgte Hårek. »Tal,« svarede kongen. »I vilde ikke,« vedblev Hårek, »synes vel om, hvis I, herre konge, hørte hver mands ord, hvad de således tale hjemme hos sig, hver efter sit sind, om den trældom, hvori I holder alle landets indbyggere; men vist er det, at der mangler ikke almuen andet til at rejse sig imod eder, end en djærv anfører. Hvad nu sådanne mænd, som Thorolf angår, da er det ikke underligt, at han tykkes ypperligere end andre; ham skorter hverken styrke eller tækkeligt udvortes, han har en hird omkring sig, som en konge, og besidder rigdom nok, om han end ikke ejede andet end sit eget gods, men han tilegner sig også andres, som sit; desuden har I givet ham store forleninger. Alt var nu beredt, at lönne eder slet derfor. Thi det er sandhed: da det spurgtes, at I vilde tage til Helgeland med så få folk, ikke mere end tre hundrede mand, overlagde indbyggerne med hverandre, at han skulde samle en hær, og tage dig af dage med hele dit følge. Thorolf var hovedmanden derfor; og til belönning skulde han være konge over Helgelands fylke og Nummedals fylke. Han drog derfor ud og ind ad hver fjord, og omkring til alle øerne, og samlede hver mand han kunde få og hvert våben. Og det var noget, som alle vidste, at han med denne hær

skulde stævne mod kong Harald, og byde ham et slag. Men det er også vist, konge, at sköndt eders magt var noget ringere end böndernes, så for der en skræk i dem, da de så eder komme sejlende; og man blev enig om, at gå eder imøde med venlighed, og byde eder til gilde, men når I havde drukket og lå og sov, at anfalde eder med ild og våben. Og til jærtegn derpå tjener, hvis jeg ellers har hørt ret, at I blev ført ind i en kornlade, thi Thorolf vilde ikke lade sin ny, smukke stue opbrænde; og et andet jærtegn er, at alle huse vare fulde af våben og hærklæder. Men såsom de ikke kunde få deres svigefulde anslag imod eder fuldførte, så grebe de til det, som for öjeblikket var tjenligst; de udsatte alt til en bedre lejlighed. At dette nu har kunnet holdes skjult, finder jeg rimeligt nok; thi få, tænker jeg, vide sig skyldfri, hvis sandheden kom for dagen. Det skal nu være mit råd, min konge, at du tager Thorolf til dig, og lader ham være i din hird, bære dit mærke, og være på stavnen i dit skib; dertil er han særdeles dygtig. Men vil du have, at han skal blive ved at være lensmand, så giv ham forleninger syd på i Fjordefylke; der findes al hans slægt, og du kan da se til, at han ikke bliver for mægtig; men giv sysselet her i Helgeland til mådeholdne mænd, som ville tjene eder med troskab, og som have sin slægt her, og hvis frænder för have havt den forretning. Jeg og min broder skulle altid findes villige til hvad du vil betro os; vor fader havde her i lang tid kongens syssel, og forestod det vel. Det er en temmelig vanskelig sag, konge, at få gode bestyrere her, thi I selv kommer her sjelden; landets styrke er for liden, til at I skulde drage hid med en hel hær, men at I oftere kommer her med få folk, er heller ikke rådeligt, thi her ere mange, som ej ere at lide på.« Denne tale vakte megen vrede hos kongen, sköndt han beholdt sine tanker

hos sig selv; thi så plejede han, når der bragtes ham vigtige tidender. Han spurgte da, om Thorolf var hjemme i Torgar? »Det er han næppe,« svarede Hårek, »han er nok så forsigtig en mand, at han tager sig i agt for eders magt; thi han kan vel tænke, at ikke alle ere så tavse, at I jo vil få nys om denne tidende; han rejste strax op til Alost, såsnart I havde begivet eder på vejen.« Kongen talte kun lidet om denne sag til andre mænd, men det lod til at han fæstede lid til det, der var ham forebragt. Da han drog sin vej videre frem, ledte Hilderides sönner ham sömmelig ud med gaver, og han lovede dem sin nåde. Men desuden gave brødrene sig ærende i Nummedalen, og indrettede det således, at de hist og her traf sammen med kongen, som ofte lånte øre til deres meddelelser.

13. Om Thorgils Gjallande.

En af Thorolfs hjemmemænd, og den han mest agtede af alle sine huskarle, var Thorgils Gjallande. Han havde på vikingetogene været hans stavnbo og mærkesmand[1]; havde været med i slaget i Hafursfjord, hvor han styrede Thorolfs skib; desuden var han både stærk og modig, og kongen havde efter slaget givet ham vennegaver, og lovet ham sin gunst. Når Thorolf ikke var hjemme, forestod Thorgils gården på Torgar, og havde fuldkommen rådighed i sin husbondes fraværelse; også nu havde Thorolf, för han drog hjemmefra, leveret Thorgils al den Finneskat, som han havde hævet på fjeldet, og som tilhørte kongen, og befalet ham, at bringe den til kongen, hvis han ikke selv kom hjem, förend denne forlod den nordlige del af landet. Thorgils ladede derfor skatten på en stor byrding[2], der tilhørte Thorolf, og

---

[1]) den, som førte mærket eller fanen i forstavnen. [2]) lastskib.

sejlede med omtrent tyve mand sönderpå efter kongen, og traf ham inde i Nummedalen. Da Thorgils nu blev stædt for kongen, bragte han ham Thorolfs hilsen, og sagde, at han kom nu med den Finneskat, som Thorolf sendte ham. Kongen så på ham, men svarede intet; man mærkede, at han var vred. Thorgils gik da bort, og tænkte at finde en bedre lejlighed til at tale med kongen. Han henvendte sig til Ølver Hnufa, og fortalte ham, hvorledes det var gået ham, og spurgte ham, om han vidste noget om, hvad der var i vejen? »Nej,« svarede Ølver, men jeg har mærket, at kongen tier stille hver gang Thorolf bliver nævnet, siden den tid vi vare i Leka, og jeg formoder, han må være bleven bagvasket. Om Hilderides sönner har jeg hørt, at de havde en lang enetale med kongen, og af deres ord kan man let skönne, at de ere fjender af Thorolf; men jeg skal snart få dette at vide af kongen.« Ølver begav sig derpå til kongen og sagde: »Eders ven Thorgils Gjallande er kommen hid med skatten fra Finmarken, som er eders ejendom. Den er denne gang meget större, end den har været för, og langt bedre varer; han vil gerne rejse snart tilbage igen; vær så god, konge, og gak hen at se den; thi ingen har för set så gode gråvarer[1].« Kongen svarede ikke noget, men gik dog derhen hvor skibet lå. Thorgils bar strax varerne op, og viste kongen dem. Men da denne så, at det var sandt, at varerne vare langt flere og bedre, end de för havde været, så opklaredes hans åsyn, og Thorgils fik nu lov at tale med ham. Han bragte kongen nogle bæverskind, som Thorolf sendte ham, og endnu flere kostbarheder, som han havde fået på fjeldet. Derover blev kongen munter, og spurgte, hvorledes det var gået med Thorolfs rejse? hvilket Thorgils da berettede

---

[1]) pelsvarer.

omstændelig. »Det er dog stor skade,« sagde da kongen, »at Thorolf ikke skal være mig tro, og kunde tænke på, at blive min banemand. Da toge mange af de tilstedeværende til orde, og sagde alle med en mund, at det måtte være slette menneskers bagvaskelse, hvis sligt var forebragt kongen, og at Thorolf var ganske uskyldig. Til slutning sagde endelig kongen, at det vilde han også helst tro, hvorpå han talte venlig med Thorgils om allehånde ting, og forlod ham uden vrede. Da Thorgils kom hjem til Thorolf, fortalte han alt, som det var gået til.

14. Om Thorolf.

Om vinteren drog Thorolf atter op til Finmarken med hundrede mand, og handlede med Finnerne. Denne gang drog han langt østerpå, og da man der fik nys om hans rejse, kom nogle Kvener til ham, og sagde, at de vare sendte af kong Faravid af Kvenland. Kyrelerne hærgede nemlig på hans rige, og han bad desårsag Thorolf at komme ham til Hjælp; han lovede ham derfor ligeså meget bytte som kongen fik, og hver af hans mænd så meget som to af kongens. Hos Kvenerne var det lov, at kongen ved byttets deling skulde have trediedelen, og desuden forlods alle skind af bæver, sobel og askrake[1]). Thorolf forestillede sine folk dette, og overlod dem at afgöre, om man skulde give sig på denne færd eller ej; men da der var udsigt til så stort bytte, så mente de fleste, at man skulde forsøge det; hvorfor det blev besluttet, at de skulde tage med sendebudene. Finmarken er et vidt udstrakt land; mod vesten ligger havet, hvorfra der går store fjorde ind i landet, ligeledes mod norden og helt øster om; men mod sönden er Norge.

[1]) egern eller jærv.

Landet er fuldt af fjeldbygder, dels i dalene, dels ved søerne; thi i Finmarken er der overordentlig store søer og imellem dem vide skovstrækninger; og fra den ene ende til den anden overskæres det af den höje fjeldkede Kølen. Da Thorolf nu var kommen østerpå i Kvenland til kong Faravid, beredte de sig til toget, fire hundrede mand stærke, af hvilke Nordmændene udgjorde det ene, og kom frem til fjeldet, hvor de traf paa de Kyreler, der havde fejdet på Kvenerne. Såsnart disse mærkede ufred, samlede de sig, og droge imod Kvenerne, håbende sejer, som för. Men såsnart slaget begyndte, gik Nordmændene drabelig frem, da deres skjolde vare stærkere, end Kvenernes, så at Kyrelerne lede et stort nederlag, og kong Faravid og Thorolf gjorde et overordentligt stort bytte, hvorpå de vendte tilbage til Kvenland. Thorolf forlod kong Faravid i venskab, drog ned fra fjeldet til fjorden Vefsner, og så til sin gård paa Sandnæs. Efter nogen tid tog han om våren til Torgar, og her hørte han, hvorledes Hilderides sönner om vinteren havde været i Throndhjem hos kong Harald, og hvorledes de på alle måder havde søgt at bagvaske ham hos kongen. Man fortalte ham også meget om, hvad det egenlig var deres bagvaskelse gik ud på. Men Thorolf svarede: »Det er langt fra at kongen vil fæste tro til sligt, om også sådan lögn bliver ham forebragt; thi der er aldeles ingen grund til, at svige ham, der har bevist mig så meget godt og intet ondt, og det er langt fra at jeg vil tilföje ham nogen men, om jeg end havde lejlighed dertil; heller vil jeg være hans lensmand, end hedde konge, når jeg skal dele denne værdighed med en anden, der kan göre mig til træl, hvilket öjeblik han vil.

15–16. Om Harald og Hårek; samt kongen og Thorolf.

Om vinteren havde Hilderides sönner selv tolvte været hos kong Harald, og havde sine hjemmemænd og naboer med sig. Disse brødre gave sig ofte i tale med kongen, og vedbleve, som för, at bagtale Thorolf. Blandt andet spurgte Hårek: »syntes I godt om Finneskatten, konge, som Thorolf sendte eder?« »Ja,« svarede kongen. »Hvad vilde I da ikke have sagt,« vedblev Hårek, »hvis I havde fåt alt det I skulde have! men det var langt fra; den störste del undslog Thorolf. Han sendte eder tre bæverskind til foræring, men jeg ved med vished, at han selv beholdt tre halve snese, som med rette tilhørte eder; og således er det vel også gået med det andet. Hvis I derimod betroede os brødre sysselet, skulde vi sandelig bringe eder langt mere.« Alt hvad de nu således sagde mod Thorolf, det bekræftede deres ledsagere, så at kongen blev overmåde vred.

Om sommeren drog Thorolf med halvfemsindstyve veludrustede mænd til Throndhjem, for at bringe kong Harald Finneskatten. Der blev anvist ham plads i gæstesalen. Strax den første dag kom Ølver Hnufa til sin frænde, og fortalte ham, hvorledes han var bleven bagvasket, og at kongen lånte øre dertil. Thorolf bad ham derfor, at tale hans sag hos kongen; »thi jeg selv,« sagde han, »vil ikke kunne give ham mange gode ord, hvis han heller vil tro slette mænds lögne, end fæste lid til min sanddruhed og ærlighed, som han har haft prøver på.« Næste dag kom Ølver igen til Thorolf, og sagde, at han havde talt med kongen, men kunde ligeså lidet som för blive klog på ham. »Så får jeg selv gå til ham,« sagde Thorolf; hvilket han da også gjorde. Han kom ind, da kongen sad tilbords, og hilste. Kongen takkede,

og befalede at skenke for ham. Thorolf sagde, at han bragte nu kongens skat af Finmarken, og endnu andre ting, hvorved han håbede at vise ham sin taknemlighed. Hvortil kongen svarede, at han ikke ventede sig andet af Thorolf end godt, og havde heller ikke forskyldt andet. »Skjöndt,« sagde han, »hvor omhyggelig du er for at tækkes mig, derom hører man vel forskellige meninger.« »Meget falskelig må jeg da være bedömt,« sagde Thorolf, »hvis nogen siger, at jeg har vist utroskab imod eder; de, der forebringe dig sligt, må mere være dine venner end jeg, og sikkerlig mine fuldkomne fjender; men det vil komme dem dyrt at stå, når vi engang ene kunne afgöre den sag.« Thorolf gik derpå bort; og næste dag udredte han skatten i kongens nærværelse. Da alt var frembåret, tog Thorolf nogle bæver- og sobelskind, og sagde, at dem vilde han forære kongen. Mange af dem, der stode hos, sagde, at det var vel gjort, og kongens venskab værd. Men kongen sagde, at Thorolf havde taget sin lön forud. Hvorpå Thorolf svarede, at han havde gjort alt hvad der stod i hans magt, for at behage kongen. Var han alligevel ikke fornöjet, så var det ikke hans skyld. Kongen kendte ham og hele hans opførsel fra den tid, da han var hos ham i hans følge, og det var underligt, om han nu troede ham anderledes sindet end den gang. Kongen svarede: »Den gang du var hos os, Thorolf, skikkede du dig vel i alle måder; det er derfor best, at du igen tager til min hird; bær mit mærke, og forestå mine hirdmænd, da vil ingen kunne bagvaske dig, og jeg kan have din adfærd for öje både nat og dag.« Thorolf så til begge sider af sig; der stode hans huskarle. »Det vil blive mig tungt,« sagde han, »at give disse mænd afsked; for min rang og for dine forleninger må du råde, konge; men disse mine følgesvende vil jeg ikke skille mig ved, sålænge jeg har føde at give dem,

selv når jeg ikke har andet, end mig selv, at stole på. Det er min bön og begering, konge, at I vil tage hjem til mig til gæstebud; hør da selv sådanne mænds ord, som I har lid til, hvad vidsnesbyrd de bære i denne sag, og handl da efter eders overbevisning!« Kongen svarede og sagde, at han ikke tiere vilde tage til gilde hos Thorolfs. Denne gik da bort og lavede sig til hjemrejsen; men såsnart han var taget bort, overgav kongen Hilderides sönner de forleninger i Helgeland, som Thorolf hidtil havde havt, såvel som Finnefærden. Han inddrog desuden gården i Torgar, og alt det, Brynjolf havde ejet, og overlod bestyrelsen af det altsammen til Hilderides sönner. Derefter sendte han mænd med jærtegn til Thorolf, for at bekendtgöre ham denne anordning. Denne lod da alt det løsøre, han kunde føre med sig, bringe ombord på et skib, og sejlede med alle sine mænd, både frigivne og trælle, til sin gård på Sandnæs, og havde ikke ringere følge, eller førte mindre pragt, end forhen.

17. Om Hilderides sönner.

Hilderides sönner overtoge sysselet i Helgeland uden modsigelse, formedelst kongens overmagt, men mange af Thorolfs frænder og venner havde meget derimod. Om vinteren droge de med tredive mand op på fjeldet; men Finnerne gjorde meget mindre af disse sysselmænd, end den gang Thorolf kom, så at de med langt större uvillie, end ellers, betalte skatten. Thorolf derimod tog med hundrede mand op på fjeldet, og drog strax øster til Kvenland til kong Faravid, med hvem han gjorde et nyt tog med firehundrede mand til Kyreleland, hvor de plyndrede omkring i bygderne, og gjorde stort bytte. Om foråret vendte han tilbage til sin gård, og sendte sine mænd dels på skredfangst[1]) til Våge, dels på sildefiskeri,

[1]) skred, d. e. fisk, som anvendes til stokfisk.

og samlede hjem til sin gård al den fangst, der kunde göres. Han havde et stort og veludrustet havskib, der var malet ovenfor søgangen og havde blå- og rødstribede sejl. Dette lod han sætte i stand, og bemande med sine huskarle, og efter at have ladet det med stokfisk, huder og lyse skindvarer[1]), samt en stor del gråskind og andre skindvarer, som han havde fået på fjeldet, lod han det sejle over til England, for at købe klæde og andre fornødenheder. I England gjorde de godt købstævne, og ladede skibet med hvede, honning, vin og klæde. De havde god bør, og kom om høsten tilbage til Hordeland. Den samme høst vare Hilderides sönner komne til kongen, for at bringe ham skatten. Kongen var selv tilstede ved udredningen. »Er nu al den skat udredt,« sagde han, »som I fik i Finmarken?« »Ja,« svarede de. »Den er både meget mindre og slettere,« sagde kongen, »end da Thorolf krævede den, og I sagde jo dog, at han handlede ilde med sysselet.« »Det er godt, konge,« svarede Hårek, »at du har lagt mærke til, hvor megen skat der plejer at komme fra Finmarken, thi du kan da let beregne dit tab, hvis Thorolf bliver ved at øde Finneskatten for dig. Vi vare der i vinter med tredive mand, efter de forrige sysselmænds sædvane; men så kom Thorolf med hundrede mand, og vi hørte, hvorledes han havde ladet sig forlyde med, at han vilde tage os brødre og alle de mænd, vi havde med os, af dage, fordi du havde givet os bestyrelsen af det syssel, han selv vilde have. Vi så da ingen anden udvej for os, end at undgå ham og sørge for vor sikkerhed; og derfor kom vi kun så kort bort fra bygderne på fjeldet, imedens Thorolf med en hel mandeskare drog igennem Finmarken, bemægtigede sig al handel, og lod sig betale skat af Finnerne. Og

---

[1]) hermelinskind.

hvorfor vil han således forhindre eders sysselmænd fra at komme til Finmarken, uden fordi han agter at göre sig til konge både over den og over Helgeland og hele landet der nordpå. Det er sandelig underligt, at I lader alt dette gå ustraffet hen. Et sikkert bevis på, hvor meget gods han har trukket af Finmarken, er den knar[1]), den störste i Helgeland, der i dette forår blev udrustet på Sandnæs. Hele ladningen derpå tilhørte Thorolf, og den bestod, tænker jeg, næsten aldeles af gråvarer, og uden tvivl fandtes der flere bæver- og sobelskind, end Thorolf har bragt dig. Dette skib førte Thorgils Gjallande, og sejlede med det over til England. Vil du vide, hvorledes det gik til dermed, så lad spejde efter Thorgilses færd, når han kommer her tilbage; thi jeg tror næppe, at noget handelsskib i vore dage har havt så stor en ladning inde; og når alt kommer til alt, så er hver penning derpå din ejendom, o konge!« Alt hvad Hårek således sagde, det bekræftede hans ledsagere, og der var ingen tilstede, som kunde modsige det.

18. Thorolfs skib bliver taget.

Der var den gang hos kong Harald to brødre fra Vigen, ved navn Sigtryg Snarfare og Halvard Hårdfare. Deres mødreneæt stammede fra Vestfold, og de kunde regne sig i slægt med kongen. Disse store, stærke, modige, i løb, skifærd, skibsføring og andre idrætter veløvede mænd vare ikke synderlig elskede af almuen; men kongen gjorde meget af dem, og brugte dem til sine sendefærd både inden- og udenlands, snart til at lade nogen henrette, eller til at inddrage gods og deslige. Disse brødre fulgte nu også med kongen, da han drog på gæsteri i Hordeland. En dag lod han dem kalde til

[1]) et handelsskib.

sig, og befalede dem, at tage deres følgeskab, og spejde efter det skib, som Thorgils Gjallande om sommeren var sejlet med til England, og når de havde fundet det, at bringe ham skibet og ladningen, men lade mændene, hvis de ikke satte sig til modværge, drage deres vej. brødrene vare strax færdige, og toge hver sit langskib, for at opsøge Thorgils. De fik spörgsmål på ham, at han var kommen fra England, og sejlet nordefter. De sejlede da efter ham, og traf skibet i Furesund, kendte det strax, overrumplede mandskabet, der ikke tænkte på nogen fare, og førte dem våbenløse til land, så at de ikke havde andet, end hvad de gik og stod i. Derpå trak de bryggerne ind fra kysten, hvor skibet lå, hug landtovene over, og bragte skibet med ladningen til kongen. Da ladningen blev båren op af skibet, så kongen, at det var storgods, og at Hårek ikke havde löjet. Men Thorgils og hans ledsagere måtte nu se sig om efter en befordring, og tyede til Kveldulf, som de fortalte det slette udfald af deres rejse. Kveldulf tog dog vel imod dem, og sagde, at nu gik hans anelse i opfyldelse, at Thorolf ingen varig lykke måtte vente sig af venskabet med kong Harald. »Det pengetab, han nu har lidt,« vedblev han, »kunde endda være hvad det var, når kun ikke værre ting følger efter; men jeg frygter bestandig for, at han ikke vil betænke, hvor ringe hans kræfter ere imod den overmagt, han har for sig.« Og han bad derpå Thorgils at sige til Thorolf: »Det er mit råd, at han skal forlade landet, thi måske han bedre kan komme an hos den engelske, danske eller svenske konge.« Derpå forsynede han Thorgils og hans mænd med en roskude med tilbehør, samt tjelding, levnetsmidler og alt hvad de kunde behøve til rejsen; og de sejlede da nordpå til Thorolf, og bragte ham tidende om alt hvad der var forefaldet. Thorolf tog sig den lidte skade temmelig let, og sagde, at det vilde ikke skorte

ham på gods; det var jo godt at have fællig med kongen. Han købte sig derpå mel og malt, og hvad han ellers behøvede for sine folk, men beklagede, at hans huskarle nu ikke kunde få så smukke klæder, som han havde tiltænkt dem. Derpå solgte eller pantsatte han sine jorder, men holdt samme hus som för, og havde heller ikke færre folk, end forrige vinter, snarere flere; og på gilder og gæstebud for sine venner anvendte han endnu mere end för. Den hele vinter blev han hjemme.

19. Thorolfs hærtog.

Da nu våren kom, sneen smæltede og isen skiltes, lod Thorolf et stort langskib sætte i søen og tiltakle, besatte det med sine huskarle, og havde over hundrede mand hos sig, lutter smukke, udvalgte og velbevæbnede folk; med den første gunstige vind sejlede han derpå langs ned med kysten af landet, snart inden- snart udenskærs, og der forefaldt intet mærkeligt, förend han kom øster i Vigen. Der spurgte han, at kong Harald opholdt sig der, og vilde om sommeren drage til Oplandene. Indbyggerne erfarede intet om Thorolfs færd, thi han sejlede med god bør videre til Danmark, og derfra til Østerleden, hvor han hærgede om sommeren, men uden at vinde stort bytte. Om høsten sejlede han tilbage til Danmark, og kom der på den tid, da Øreflåden[1]) skiltes ad. Der havde, som sædvanlig, været en stor del norske skibe, men alle dem lod han sejle forud, uden at give sig tilkende. En aften kom han til Mostersund[2]), hvor der lå en stor knar, der ligeledes var kommen fra Øre[3]). Befalingsmanden på den var en af kong Haralds fogeder,

---

[1]) således kaldtes de handelsskibe, der hver sommer samledes i Øresund fra alle de omliggende lande.

[2]) en havn i Halland. [3]) Helsingør eller Skånør.

Thorer Thruma, der forestod kongens gård på Thruma, en stor gård i Vigen, hvor kongen ofte opholdt sig, og til hvis fornødenhed Thorer nu var sejlet hen, for kongens penge at købe tunge varer, malt, hvede, og honning. Thorolf lagde med sit skib til knarren, og bød Thorer at værge sig; men da denne ikke havde folk nok til at stå sig mod overmagten; så overgav han sig; hvorpå Thorolf tog skibet med hele ladningen, og satte Thorer i land på øen. Med begge sine skibe sejlede han så nordpå til han kom til Elven[1]), hvor de bleve liggende, for at vente på nattens frembrud; og da det var blevet mörkt, roede de med langskibet op i floden, og lagde til på øen Hisingen ved den gård, som Halvard og Sigtryg ejede, og som beboedes af deres tvende yngre brødre, Thord og Thorgeir. De kom til gården för dagningen, sloge mandkreds omkring den, og råbte hærråb, så at alle derinde vågnede og løb efter deres våben. Thorgeir flygtede strax ud af sit sovekammer hen til skigården[2]), som gik rundt om gården, greb fat i en af pælene, og svingede sig over. I nærheden stod Thorgils Gjallande, som svang sit sværd efter Thorgeir, traf ham i hånden, og hug den af ved pælen, hvorpå Thorgeir løb til skoven. Men hans broder Thord blev fældet med over tyve mand. Derpå ranede Thorolfs folk alt, og afbrændte gården; sejlede så igen ud af floden til havs, og nordpå i Vigen. Her traf de på et stort handelsskib ladet med malt og mel, og tilhørende nogle indbyggere i Vigen; også dette anfaldt Thorolf, satte folkene i land, og bemægtigede sig skib og gods. Således havde han nu tre skibe, hvormed han sejlede forbi Folden[3]), og ad den sædvanlige vej

---

[1]) Gøtelven.

[2]) plankeværk eller höjt stakit

[3]) Kristianiafjord og egnen deromkring.

forbi Lindesnæs. På vejen lagde de til ved næssene, og hug strandhug. Da de vare komne nordenfor Lindesnæs, sejlede de længer ud til havs, men ranede dog hvor de kom til land. Endelig drejede Thorolf ind i Fjordene til sin fader Kveldulf, hvem han fortalte, hvad han havde taget sig for om sommeren. Efter et kort ophold fulgte faderen og hans broder Grim ham til skibet; og förend de toge afsked med hinanden, sagde Kveldulf: »Det er nu gået, Thorolf, som jeg sagde dig, för du drog til kong Haralds hird, at hverken du eller nogen af os frænder vilde times lykke deraf. Du har heller ikke brudt dig noget om min advarsel, ikke at kappes med kong Harald; thi hvor modig og dygtig du end i alle henseender er, så har du dog for stakket en lykke til at stille dig ved siden af kong Harald, som alle have måttet bukke under for, hvor stor magt og hvor mange mænd de end have at byde over. Det bæres mig nu for, at det er sidste gang vi vil ses, og. sköndt du efter naturens løb skulde overleve mig, så frygter jeg dog, at det vil anderledes föjes.« Thorolf gik nu ombord, og sejlede hjem til Sandnæs, hvor han lod alt det erhværvede bytte bringe til sin gård, og satte skibet op. Han havde nu tilstrækkelig føde for sine mænd, blev bestandig hjemme, men havde ikke færre folk, end forrige vinter.

20–21. Halvard og hans broder drage mod Thorolf.

Imedens Thorolf var på hærtoge, opholdt kong Harald sig i Vigen, tog derfra om høsten til Oplandene, og siden til Throndhjem, hvor han blev vinteren over. Brødrene Sigtryg og Halvard, der imidlertid havde spurgt, hvorledes Thorolf havde handlet med deres ejendom på Hisingen, og al den skade, han havde anrettet på mænd og gods, mindede ofte kongen derom, såvel som hvorle-

des Thorolf havde ranet kongens og hans undersåtters ejendomme, og bade kongen om orlov til, med deres sædvanlige mandskab at måtte hjemsøge Thorolf. Kongen svarede: »Vistnok kan ingen fortænke eder i, at I tage Thorolf af dage, men jeg frygter, det skorter eder på lykke til det værk; I kunne være dygtige og drabelige mænd nok, men hans mage ere I dog ikke.« Det, svarede de, vilde jo vise sig, når kongen gav dem orlov; de havde tit vovet sig mod mænd, som ikke havde tilföjet dem så svare fornærmelser, og havde sædvanlig gået af med sejeren. Såsnart det vårede, og folk begyndte at sejle ud, bleve de ved at gentage deres begering, at de måtte drage mod Thorolf og dræbe ham, indtil kongen gav dem tilladelse. »Jeg ved,« sagde han, »at I ville bringe mig hans hoved og en stor del kostbarheder, hvis I ellers komme tilbage; men nogle ymte, at hvis I sejle nordpå, så ville I komme til at bruge både årer og sejl, for igen at komme derfra.« De gjorde sig på det snareste færdige med to skibe og to hundrede mand, og sejlede med nordostvind udaf fjorden; men det er modvind, når man vil nordpå langs med landet.

22. Thorolfs fald.

Da brødrene droge afsted, var kong Harald på gården Lade i Throndhjem, og lod strax efter i största skynding fire skibe sætte i stand, med hvilke han roede over Throndhjems fjord over Beiterssø til eidet ved Elda. Der lod han skibene blive liggende, og drog over eidet til Nummedalen. Her lod han bönderne skaffe skibe, hvorpå han gik ombord med sin hird, der udgjorde fire hundrede mand. Han havde sex skibe, alle vel besatte med mænd og våben. De havde et hvast modvejr, og roede dag og nat: til lykke vare nætterne lyse. Om aftenen efter solbjerg kom de til Sandnæs, hvor de så et

tjeldet langskib ligge i søen, hvilket de kendte for Thorolfs. Han havde besluttet at forlade landet, og havde ladet brygge mundgåt til rejsen. Kongen befalede sine mænd at gå op fra skibene, og lod sit mærke bære frem Der var ikke langt til gården. Thorolfs vardmænd[1]) sade inde og drak, så der var ingen på varden, og heller ingen andre ude. Kongen lod da mændene slå kreds om stuen; de opløftede et krigsråb, og der blev blæst i kongeluren, Men såsnart Thorolf og hans folk hørte dette, løb alle til sine våben, thi hver mands fulde væbning hang over hans rûm[2]). Derpå lod kongen udråbe ved stuedøren, at kvinder, börn og oldinge, trælle og tyende skulle gå ud. Husfruen Sigrid gik da ud med alle kvinderne, og de mænd, som havde fået lov dertil. Sigrid spurgte om Berdlakåres sönner vare der tilstede. De gik begge to frem, og spurgte, hvad hun vilde dem. »Følger mig til kongen!« sagde hun: De gjorde så. Og da hun var kommen til kongen, sagde hun: »Er det forgæves, herre, at mægle forlig imellem eder og Thorolf!« Kongen svarede: »Vil Thorolf give sig i min vold på min nåde, så skal han beholde liv og lemmer, men hans mænd skulle lide straf efter deres skyld.« Derefter gik Ølver Hnufa til stuen, og lod Thorolf kalde, og sagde ham kongens vilkår. Thorolf svarede strax, at han intet tvunget forlig vilde indgå med kongen; »men bed ham,« sagde han, »at give os lov til at gå ud, og lad da lykken dele os imellem!« Ølver gik til kongen, og sagde ham Thorolfs begering; men kongen svarede: »Sætter ild på stuen! jeg vil ikke øde mine mænd, og stride med ham herude; kommer han ud, da vil han tilföje os megen mandeskade, sköndt han har færre mandskab end vi.«

---

[1]) vogtere eller udstillede poster.

[2]) det sæde han plejede at have i hallen.

Der blev da sat ild på stuen, som snart fængede, thi tømmeret var tört og væggene tjærede, og taget tækket med næver[1]. Thorolf befalede sine mænd at bryde fjællebeklædningen op, for at komme til bjælkelaget i gavlen, og så at bryde skjoldpanelet; og da de således vare komne til bjælkerne, toge så mange mand, som kunde komme til, fat på en af bjælkerne, og skøde den med den ene ende ud i hjörnet af bygningen, så hårdt at alle spigerne sprang, så at væggen gik isönder, og der blev en stor udgang. Thorolf gik da først ud, dernæst Thorgils Gjallande, og så den ene efter den anden. Nu begyndte der en heftig kamp, en stund næsten uvis, sålænge som stuen tjente dem til ryghold, og kongen tabte da mange folk? men da stuen begyndte at brænde, trængte luen dem, og da faldt adskillige af dem. Thorolf sprang da frem, og hug til begge sider; hvo han sårede, behøvede ikke at lade sine sår forbinde. Han søgte hen mod kongens mærke, men i samme öjeblik faldt Thorgils Gjallande. Thorolf nåede skjoldeborgen, gennemborede mærkesmanden, og sagde: »tre fod kom jeg for kort[2])«, og i det samme stode sværd og spyd igennem ham; men kongen selv gav ham banesåret, og Thorolf faldt frem for hans fødder. Da råbte kongen, at man skulde holde inde med blodbadet, og lod sine folk gå ned til skibene. Ølver Hnufa og hans broder befalede han at tage deres frænde Thorolfs lig, og sørge for, at det med de øvrige faldne fik en sömmelig jordefærd, samt at lade deres sår forbinde, om hvis liv der kunde være håb; men han forbød at plyndre, »thi alt dette gods,« sagde han, »er min ejendom.« Da kongen nu var kommen ombord med de fleste af sine folk, gik

---

[1]) bark.

[2]) thi ellers kunde han have nået kongen selv.

han, medens folkene forbandt sine sår, omkring på skibet, og så på dem. Han så en af sine mænd forbinde et svadesår[1]), og sagde, at det sår havde Thorgils ikke givet, thi anderledes bed hans våben; »få,« sagde han, »tænke på at forbinde de sår, han gav; stor skade er det for en sådan mand!« Strax om morgenen lod kongen hejse sejl, og styrede rask sönderpå; henimod aften stødte de i alle sundene ved øerne på en stor mængde roskibe, der vare på vejen til Thorolf; thi denne havde haft sine spejdere ude helt ned til Nummedalen og rundt om på øerne, og de havde erfaret, at Halvard og hans broder vare komne söndenfra, for at anfalde Thorolf. Disse brødre havde imidlertid haft modvind, og ligget omkring i forskellige havne, indtil der kom nys om dem til de nordlige dele af landet, hvoraf alt dette hærløb var opkommet; nu, da det snart rygtedes, hvad der var sket, og at kongen havde ladet sine skibe blive i Nummedalen, var taget langvejs til Throndhjem, og med de skibe, han der havde liggende, var sejlet til Lade, nu vendte de tilbage til kongen med liden ære. Ølver Hnufa og Eyvind Lambe opholdt sig nogen tid på Sandnæs, for at bringe alt i orden. De lode valen[2]) begrave, stædede Thorolf til jorden efter gammel skik, og rejste bautastene for ham; de lode de syge helbrede, og bragte boet i orden for Sigrid. Det meste husboned, bordboned og klædningsstykker vare brændte, men resten i god behold. Da de vare færdige dermed, begave de sig tilbage til kongen i Throndhjem. I nogen tid vare de stille og gave sig ikke af med nogen. En dag gik de begge for kon-

[1]) d. e. et sår når hugget spræller af imod et ben, modsat marvsår eller hulsår, altså et bredt, men ikke dybt, og derfor heller ikke farligt sår.

[2]) de faldne.

gen, og Ølver sagde: »Vi brødre ville bede dig om orlov, konge, til at drage hjem til vore gårde; thi efter hvad der her er forefaldet, have vi ikke sind til at dele drik og sæde med dem, der bare våben på vor frænde Thorolf.« Kongen betragtede dem, og afslog det kort; hvorpå de gik tilbage til deres rum. Næste dag lod kongen dem kalde ind til sig i målstuen[1]), og sagde: »I skulle nu få besked på eders begering at drage hjem. I have været en tidlang hos mig, og opført eder som velsædede og dygtige mænd, og jeg har altid været fornöjet med eder. Du Eyvind, skal nu drage til Helgeland; jeg vil gifte dig med Thorolfs enke, Sigrid på Sandnæs, give dig alt hans gods, og mit venskab, om du kan bevare det. Men Ølver skal blive hos mig; ham kan jeg ikke skille mig fra for hans skaldeidræts skyld.« Brødrene takkede kongen. Eyvind sejlede med et godt skib og kongens jærtegn til Sandnæs, hvor Sigrid modtog ham vel, og föjede sig i kongens villie. De havde to börn sammen. Eyvind Lambe blev i kongens gunst, sålænge de levede.

23. Hilderides sönner dræbes; og Ketil Hæng sejler til Island.

En af Thorolf Kveldulfsens bedste venner og hans nære frænde var Ketil Hæng, en sön af Thorkel jarl i Nummedalen og Ketil Hæng på Rafnistas datter Rafnhilde. Han var med i den samling på Helgeland, da man vilde komme Thorolf til hjælp, men som opløste sig, da kong Harald kom sejlende nordfra efter Thorolfs død. Hæng havde tresindstyve mand med sig, og styrede til Torgar, hvor Hilderides sönner opholdt sig med få

---

[1]) talestuen, audienssalen.

folk. Han fældede dem der på gården, og bemægtigede sig deres gods. Derpå lod han alt sit flyttelige gods bringe ud på to knarre, de största han kunde få, og gik ombord med kone og börn, og alle de mænd, der havde været i ledtog med ham. Hans fosterbroder Baug, en ætstor og rig mand, styrede den ene knar. Få år för denne tid vare Ingolf og Hjörleif sejlede ud for at bebygge Island; der var megen tale blandt folk om denne færd, og det hed sig, at der var godt land at få. Hæng sejlede nu ud, for at opsøge landet, og kom mod sönderkanten. Men da der var hvast vejr, og der ikke var havneligt formedelst de stærke brændinger, sejlede de længer imod vesten forbi sandene; hvorpå de endelig, da vejret lagde sig, og brændingen mindskedes, kom til mundingen af en stor flod. Det var Thjorså, som den gang var både stridere og dybere, end nu. De lossede skibet, og undersøgte landet østen for den ydre Rangå, men om foråret tog han land imellem Thjorså og Markarfljot, fra fjeld til strand, og byggede sig en gård på Hove ved den østre Rangå. Samme forår fødte hans kone ham en dreng, Rafn. Hæng gav Baug land i Fljotshlid, hvor han boede på gården Hlidarende; og desuden uddelte han land til sine skibsfolk og til sine fire sönner. Hans femte sön, Rafn, der siden blev den første lovsigemand[1]) på Island, og boede på Hove efter sin fader, var den berömteste af dem alle.

24. Kveldulfs sorg.

Imedens alt dette forefaldt, levede Thorolfs broder Grim hjemme hos faderen. Vinteren efter at Thorolf havde forladt dem, var Grim bleven gift med Bera, eneste barn af en rig lensmand i Fjordene, ved navn Yngvar.

[1]) Are Frode regner Ulfljot for den første lovsigemand.

Han var da fem og tyve år gammel, og allerede da skaldet, hvoraf han fik navnet Skallegrim. Faderen Kveldulf var endnu en rask og rørig mand, men overlod dog sin sön bestyrelsen af gård og gods. Skallegrim, der lignede sin fader i væxt og styrke, udsende og sindelag, valgte, som han, stærke og dygtige mænd til hjemmemænd, og desuden havde de mange frigivne og andre, som vare opvoxne der på stedet, og næsten jævnaldrende med Skallegrim.

Da Kveldulf nu spurgte sin sön Thorolfs fald, blev han så bedrøvet over denne tidende, at han lagde sig til sengs af kummer og alderdom. Skallegrim kom ofte til ham, og talte godt for ham, og bad ham muntre sig, og sagde, at af alle onder var det det værste at tabe modet og at søge sengen. »Lad os hellere,« sagde han, »se til hvorledes vi hævne Thorolf; måske træffe vi nogle af de mænd, som have været med at fælde ham; og hvis ikke, så gives der nok andre, hvis tab vilde gå kongen nær.« Men Kveldulf kvad:

Thorolf, min sön! ak er fældet,
(Nornen er grum) overvældet,
midt i hans fagreste alder
hærfaders stemme ham kalder.
Ælde har Thor overvunden[1]),
også min skranke blev funden;
higer min hu end derefter,
hævn mægte ej mine kræfter.

Kong Harald drog om sommeren til Oplandene, og om høsten til Valders og til Vors. Ølver Hnufa var med og gav sig tit i tale med kongen, om han ikke vilde give bod for Thorolf, lade Kveldulf og Skallegrim få enten

---

[1]) efter fortællingen om Thors rejse til Udgårdsloke.

bøder eller en hædersbevisning, hvormed de kunde være tilfreds. Kongen afslog det ikke aldeles, når de ville begive sig til ham. Desårsag rejste Ølver til Fjordene, for at besøge Kveldulf. Denne spurgte ham nöje ud, hvorledes alt var gået til på Sandnæs, da Thorolf faldt? hvilken stordåd hans sön havde øvet, för han faldt? hvo der bar våben på ham, hvor han blev mest såret, og hvorledes han endelig var falden? Ølver fortalte ham alt, at kongen havde givet ham et sår, der alene var nok til hans bane, og at Thorolf faldt forover næsten på kongens fødder. »Det glæder mig,« sagde Kveldulf, »thi det er et gammelt ord, at den, der falder forover, vil blive hævnet, og at hævnen vil ramme den, som står foran ham; men lidet rimeligt er det, at den lykke bliver os beskæret.« Ølver sagde dem fremdeles, at, hvis de vilde drage til kongen, for at kræve bod, så håbede han den rejse vilde blive dem til hæder, og bad dem og forestillede dem, at de skulde göre et forsøg. Men Kveldulf svarede, at han ikke kunde rejse for sin alders skyld, og vilde blive hjemme. »Vil du rejse, Grim?« spurgte da Ølver. Men heller ikke han havde lyst dertil, og mente, at kongen vilde finde ham lidet ordsnild, og han selv vilde ikke kunne bede længe. Det skulde heller ikke behøves, vedblev Ølver, thi både han og de andre skulde tale godt for ham, som de kunde. Og eftersom Ølver brugte al sin overtalelse, så lovede Grim endelig at rejse, når han fik alt gjort i stand dertil. Tiden blev aftalt, og Ølver vendte tilbage til kongen.

25. Skallegrims rejse til kongen.

Til den omtalte rejse valgte Skallegrim de stærkeste og modigste mænd blandt hans hjemmemænd og naboer,

tolv i tallet; mange af dem vare hamramme[1]) og en af dem kulbider[2]). De gik ombord på en rofærge, sejlede sydpå, og lagde ind i Ostrefjord, hvorfra de begave sig landvejs til Vors. På deres vej måtte de over en sø, som de roede over på en båd, men derfra var ikke ret langt til den gård, hvor kongen var på gæsteri. Da Grim kom der, var kongen gået til bords. Ude i gården traf de nogle mænd, og Grim bad en af dem kalde Ølver Hnufa ud. Manden gik ind i stuen, hen hvor Ølver sad, og sagde til ham: »Her ere komne nogle mænd, tolv i følge, hvis man ellers kan kalde dem mænd, thi de ligne mere thurser[3]), end menneskelige skabninger.« Ølver stod strax op og gik ud, thi han kunde nok tænke hvem det var; han omfavnede sin frænde Grim, og bad ham følge med ind i stuen. Grim sagde til sine ledsagere: »Her er det nok skik, at man går våbenløs ind til kongen; sex af os skulle gå ind, men de andre sex blive udenfor og passe vore våben.« De gik nu ind. Ølver gik hen for kongen; Skallegrim stod bagved ham; og Ølver sagde, »Nu er Kveldulfs søn Grim kommen hid, og vi ville takke dig, konge, hvis du som vi håbe, lader denne rejse være ham til held; mange har du bevist hæder, som havde mindre krav derpå, og som stå tilbage for ham i de fleste idrætter. Og sikkerlig vil du göre det, konge, da denne sag ligger mig så meget på hjerte, hvis du ellers agter min bön noget værd. Ølver talede længe og snildt, thi han var en meget veltalende mand. Mange andre af hans venner gik også for kongen, og understøttede hans begering, Kongen så sig om, og fik

---

[1]) som våben ikke kunde bide på, egenlig de som skifte ham eller skikkelse.

[2]) om Starkad (Stærkodder) fortælles ligeledes, at han i sin barndom lå i asken tæt ved ilden og var en kulbider.

[3]) jætter.

öje på en mand, der stod bagved Ølver, sit hoved höjere, end de andre, og skaldet. »Er det Skallegrim?« spurgte kongen, »hin höje mand?« Grim bekræftede det. »Det er da min villie,« vedblev kongen, hvis du forlanger bod for Thorolf, at du skal blive min mand, og træde her i hirdlov, og tjene mig. Måske din tjeneste da vil tækkes mig så vel, at jeg giver dig bøder efter din broder eller anden hæder, ligeså stor som den jeg har vist din broder Thorolf; men du må da også søge at bevare den bedre end han.« Skallegrim svarede: »Det var noksom bekendt, hvor langt fremmere Thorolf i alle henseender var, end jeg er; men han havde dog ingen lykke til at tjene dig, konge. Derfor vil jeg heller ikke tage denne beslutning. Jeg vil ikke tjene dig, fordi jeg ved, at jeg vil have lidet held til at vise dig en sådan tjeneste, som jeg ønskede, og som værd kunde være; jeg finder mig endnu udygtigere dertil, end Thorolf.« Kongen tav og satte sig ned, ganske blodrød i ansigtet. Ølver vendte sig strax om, og bad Grim gå ud. De gik ud, og toge deres våben; og Ølver bad dem skynde sig bort. Han fulgte dem med mange andre til søen, og sagde til Skallegrim, förend de skiltes ad: »Anderledes min frænde faldt din rejse til kongen ud, end jeg ønskede; jeg opmuntrede dig meget til den, men nu vil jeg bede dig jo för jo heller at tage hjem, og ikke nærme dig kong Harald, förend det ser fredeligere ud imellem eder, end nu; og vogt dig vel både for kongen og hans mænd!« Grim tog nu med sine ledsagere over søen, men Ølver gik hen til de skibe, der vare opsatte ved brædden, og forhug dem således, at de for öjeblikket vare ubrugelige; thi han så kongens mænd i fuld fart komme ned fra gården, stærk bevæbnede. Kong Harald havde nemlig sendt dem for at dræbe Grim. Kort efter at Grim var gået, udbrød han nemlig: »Det ser jeg på denne store

skaldede mand, at han har fuldt op af ulvesind, og vil blive til skade for mænd, hvis tab vil gå mig meget nær. Betænker det, I som have noget udstående med ham, at han vil intet spare, når han ser sin lejlighed. Sætter derfor efter ham og dræber ham!« De fore da strax afsted, ned til søen, men da ikke et skib var i brugelig stand, vendte de igen tilbage til kongen, og sagde, at Grim måtte være undkommen over søen. Skallegrim drog til sin fader Kveldulf, der syntes vel om, at hans sön ikke var gået i kongens tjeneste, og gentog sin forrige yttring, at de kun vilde have skade af ham at vente og ingen oprejsning. De overlagde nu ofte med hinanden, hvad de skulde göre, og bleve enige om, at de, ligeså lidet som andre, der havde ufred med kongen, kunde blive i landet, men måtte drage bort. Og de fik da lyst til at tage til Island, der skulde være et godt land, hvor flere af deres venner og frænder vare tagne hen, og hvor man ikke engang behøvede at købe jord, men kunde vælge bosteder efter behag. De besluttede da at bryde op, og udrustede tidlig på våren deres skibe. De havde to store knarre, og tredive våbendygtige mand på hver, foruden kvinder og börn, og toge alle deres løsøre med sig. Men deres jorder torde ingen købe, af frygt for kongen. Da alt var færdigt, sejlede de bort, og kom ud til den øsamling, der kaldes Solunder, der består af mange store øer, så gennemskårne af viger, at kun få kende alle de derværende havne.

26–27. Brødrene Halvards og Sigtrygs drab.

På denne tid var kong Haralds morbroder og fosterfader, Guttorm, død; da kongen var bleven enevoldskonge over Norge, havde han givet denne sin frænde Vestfold, Østeragde og Ringerige og alt det land, hans fader Halfdan Svarte havde besiddet. Efter Guttorms død

sendte kongen brødrene Halvard og Sigtryg til købstaden Tønsberg, hvor Guttorm havde haft sit sæde, dels for at se til riget, dels for at føre Guttorms sönner tilbage med sig til kongen. Dé havde lykkelig udført dette ærende, og sejlede på tilbagevejen over Sognsø med god bør og klart vejr, da de bleve bemærkede af Kveldulf og Skallegrim. Disse spejdede nemlig bestandig på den almindelige søvej; og Skallegrim var meget skarpsynet, fik öje på brødrenes skib, og kendte det. Det var det samme, som Thorgils för havde ført. Skallegrim lod nu holde öje med dem, hvor de lagde til havn om aftenen, og vendte derpå tilbage til Kveldulf, og fortalte ham hvad han havde set, hvorledes han havde kendt skibet, og det var det, som Halvard og hans broder havde taget fra Thorgils, og som för havde tilhørt Thorolf, og at der uden tvivl vare mænd ombord, som det var værd at göre jagt på. De satte da begge bådene i stand, og havde tyve mand på hver; Kveldulf styrede den ene, Skallegrim den anden. De roede hen for at opsøge skibet, og da de vare komne til det sted, hvor skibet lå, lagde de til land. Brødrene havde tjeldet over skibet, og vare gangne til ro; men vagtmændene, som sade ved enden af bryggen sprang op, da de så Kveldulfs folk komme, og råbte ud til dem på skibet, at de skulde stå op, der var ufred på færde. Brødrene grebe strax til våben, men da Kveldulf med sine folk var kommen til enden af bryggen, gik han ud på skudbryggen. Han havde i hånden et våben af det slags, som kaldtes bryntrold, lod sine mænd følge skibsbord, og befalede dem at hugge tjeldene ud af kloverne[1]); han selv stormede tilbage mod lyftingen[2]), og da kom berserksgangen over ham, såvel som

[1]) hvori de vare befæstede langs med siderne af skibet.
[2]) i bagstavnen.

over flere af hans folk: de dræbte alt hvad der kom dem i vejen. Det samme gjorde Skallegrim, der var gået ud over frembryggen, overalt hvor han for frem på skibet. Således bleve de ved, indtil skibet var ryddet. Da Kveldulf var kommen til lyftingen, svang han sit bryntrold, og hug Halvards hjelm og hoved igennem, så våbenet sank i til skaftet, og rykkede det derpå så hårdt til sig, at han svingede Halvard i luften, og slyngede ham ud overbord. Skallegrim ryddede fremstavnen, og dræbte Sigtryg. Mange sprang overbord, men Skallegrims mænd sprang i deres egne både, roede til, og dræbte alle dem, der vare sprungne i søen. Over halvtresinstyve mand satte livet til med Halvard. Men Skallegrim og hans fader bemægtigede sig skib og gods. To eller tre mænd, som de ikke agtede for noget, toge de tilfange og skænkede dem livet, for at erfare hvem der havde været på skibet, og hvad dets bestemmelse var. Og da de havde fået alt dette at vide, eftersâ de valen[1]), der lå på skibet. Det fandtes da, at de fleste vare sprungne overbord og havde tilsat livet. Blandt dem var også Guttorms sönner, den ene tolv, den anden ti år gammel, begge meget håbefulde drenge. Derefter gav Skallegrim de mænd, hvis liv han havde sparet, deres frihed, og befalede dem, at drage til kong Harald, og forkynde ham omstændelig hvad her var sket, og hvem der havde øvet det. »Og denne kvædling,« sagde han, skulde I bringe kongen:

Hævnen er fuldbragt,
kongen til foragt!
Nu går ulv og örn
over ynglings[2]) börn.

---

[1]) de faldne.

[2]) konges.

Halvards hugne lig
flöj i Norges vig;
og Snarfares[1]) side
glenten grå skal slide.«

Derpå førte de skibet med ladningen ud til deres egne skibe, og skiftede om således, at de ladede det tagne skib, men ryddede det mindste af deres egne, fyldte det med sten, hug huller i det, og sænkede det; og såsnart de fik bør, sejlede de ud til havs. Man plejer i almindelighed at sige, at de, der gå berserksgang, så længe de ere i denne tilstand, ere så stærke, at intet kan modstå dem, men såsnart den forlader dem, blive de langt afmægtigere, end ellers. Således gik det også Kveldulf; da han var kommen til sig selv igen, følte han sig så afkræftet af den nys holdte kamp, at han måtte gå til seng. Han førte befalingen over det skib, de havde taget fra Halvard. De havde god bør, og fulgtes i lang tid ad, så de kunde se hinanden; men da de vare komne langt ud til havs, tiltog Kveldulfs sygdom, så man måtte befrygte hans død. Da han mærkede dette, kaldte han sine skibsfolk til sig, og sagde, at uden tvivl vilde deres veje snart skilles ad. »Jeg har ellers aldrig været lyg,« sagde han, »og derfor er det nok nu på det sidste. Skulde jeg dø, som jeg tror, da görer mig en kiste, og lad mig fare overbord. Anderledes går det nu, end jeg tænkte; det var ikke på den måde jeg håbede at komme til Island og der tage land. Bringer min sön Grim min hilsen, når I komme til ham, og siger ham, at hvis han kommer til Island, og jeg, imod forventning, skulde komme did ferend han, så må han vælge sig bosted nærmest ved det sted, hvor jeg er kommen i land.«

[1]) Halvard broder, Sigtryg Snarfare.

Kort efter døde Kveldulf, og hans skibsfolk lagde ham, som han havde befalet, i kiste, og skøde den overbord. Efter Kveldulfs død tog en af hans gamle venner, Grim den Håleyske, overbefalingen over skibet; han var en ætstor og rig mand, der just formedelst sin nöje forbindelse med Kveldulf og hans sön Thorolf var falden i kongens unåde. De nærmede sig nu Island, og kom sönderpå; men da de havde hørt, at Ingolf havde taget bopæl på vestsiden, så styrede de derom. Da de vare komne udenfor Reykenæs, så de fjorden åbne sig, og styrede derind med begge skibene; men da det blev hvast vejr med megen væde og tåge, bleve de igen skilte fra hinanden. Grim den Håleyske sejlede endelig ind ad Borgefjord, alle skær forbi, og lod kaste anker, til vejret lagde sig og klarede op; så oppebiede de flodtiden, og førte skibet op i mundingen af en flod, som hedder Gufå. Her bleve de den første vinter, beså landet både oppe og ude, og de vare ikke gåede ret langt, förend de i en vig fandt Kvedulfs kiste, som der var dreven i land. De førte den hen til det nærmeste næs, satte den ned der, og ladede stene op omkring den.

28. Skallegrims landnam.

Skallegrim kom i land der hvor et stort næs gik ud i søen, og ovenfor næsset var et smalt eid. Der udlossede de deres ladning, og kaldte det Knarrenæs. Skallegrim beså landet, og fandt, at der var meget myrland, og vidtudstrakte skove og vid afstand imellem fjeld og strand. Da de beså længer sydpå langs med søen, fandt de en stor fjord for sig, og da de droge indad langs med denne, stødte de endelig på deres venner fra det andet skib, Grim den Håleyske og hans medfølgere. Det var et glædeligt møde, og de andre fortalte Skallegrim, hvorledes Kveldulfs lig var kommen

der til land, og at de havde jordet det; fulgte ham derpå hen til stedet, og viste ham, at der kort derfra var et bekvemt sted til at fæste bopæl. Om vinteren bleve de hver på sit sted; men derefter tog Skallegrim alt landet imellem fjeld og strand, nemlig alle Myrerne op til Borgebraun og sydpå til Havnefjelde, samt hele bjerglandet fra det sted hvor floderne böje sig mod havet. Om foråret førte han sit skib til fjorden, ind i den våg, der lå nærmest det sted, hvor Kveldulf var kommen i land, og opførte der en gård, som han kaldte Borg. Fjorden kaldte han Borgefjord, og efter denne fik atter hele herredet eller landstrækningen navn. Grim den Håleyske gav han land söndenfor Borgefjord på Hvanøre. Da han om foråret lod drive sit kvæg ud langs med søen, traf de på et lille næs, hvor der vare nogle alfter; det kaldte de Alftenæs. Efterat Skallegrim dernæst havde uddelt land til sine skibsfolk beså han landet endnu dybere inde; først drog han langs med Borgefjord, til fjorden hørte op, og så med floden imod vesten, som han kaldte Hvidå; thi hans medfølgere havde aldrig för set de floder, der udspringe fra jöklerne, og vandet syntes dem derfor at have en underlig farve. De fulgte Hvidå, indtil de foran sig så en anden flod, der kom nord fra fjeldene; den kaldte de Nordå. Så fulgte de langs med denne, til de stødte på en anden med et ringe vandfald, hvilken de kaldte efter fjeldkløfterne, hvorfra den udsprang. De satte over den, fulgte så Nordå, satte også over den, vendte tilbage til Hvidå, og fulgte den. På en gang så de en å tværs for dem falde i Hvidå; den kaldte de Tværå. Alle disse floder vare meget fiskerige. Efter således at have beset landet, vendte de tilbage til Borg.

29. Skallegrims idrætter, og flere nedsættelser.

Skallegrim var en særdeles driftig mand, og havde idelig mange arbejdsmænd omkring sig. En af hans bestræbelser gik især ud på, at åbne ny erhvervskilder, såvidt som naturen tilbød sådanne, for at forskaffe menneskene føde; thi i begyndelsen havde de, i forhold til menneskemængden, kun få kvæg; og det, man havde, måtte hele vinteren igennem gå om i skovene, og skaffe sig selv føde. Skallegrim var også en god skibsbygger; og drivtömmer var der ingen mangel på ved vestkanten af Myrerne. På Alfenæs lod han bygge en gård, så at han der førte sin anden husholdning; derfra lod han drive havfiskeri, sælhundefangst og æggesamling, hvoraf der var overflødighed; og herfra lod han drivtømmer opsamle og føre til sig; der kom også store hvaler til kysten, som man, når man vilde, kunde skyde med spyd; og næsten alle dyr, som man vilde göre jagt på, havde endnu ikke lært at kende mennesker, hvorfor de let lode sig fange. En tredie gård havde Skallegrim ved søen på vestsiden af Myrerne, hvor man endnu bedre kunde samle drivtömmer. Der lod han så korn, og kaldte den: på Agre. Udenfor lå nogle øer, hvor der fandtes hvaler; dem kaldte han Hvalsøerne. Desuden lod han sine folk nedsætte sig langs op med floderne, for laxefangstens skyld. Da hans kvæg begyndte at formere sig, tyede fårene sommeren igennem op til fjelds, og han bemærkede da, at det kvæg, som gik på hederne, blev langt större og federe, samt at fårene holdt sig godt om vinteren i fjelddalene, uden at drives ned. Derfor lod Skallegrim en gård anlægge oppe ved fjeldet, og indrettede husholdning der for en af sine folk, der skulde passe fårene, hvoraf han allerede da havde en anseelig hob.

Kort efter at Skallegrim var kommen til landet, kom

et skib til Borgefjord, på hvilket Oleif Hjalte var ombord med kone, börn og andre frænder; det var en rig, ætstor og forstandig mand, der havde besluttet at nedsætte sig i landet. Han var hos Skallegrim den første vinter, og fik derefter en landstrækning söndenfor Hvidå, hvor han anlagde en gård på Varmelæk. Hans sönner vare Rage i Laugardal, og Thoraren Ragesbroder, der blev lovsigemand på Island næst efter Rafn Hængsön.

Kong Harald Hårfager lod det ikke blive ved at inddrage alle Kveldulfs, Thorolfs og Skallegrims ejendomme, men han forfulgte også alle dem, der med råd eller dåd havde deltaget i Skallegrims voldsomheder, för han forlod landet, samt alle deres frænder og slægtninge; nogle lod han afstraffe, andre søgte enten at skjule sig indenlands eller måtte aldeles forlade landet. Blandt disse var også Skallegrims svigerfader, Yngvar, der besluttede at sejle til Island, hvor han havde hørt der var land nok at få hos Skallegrim. Han var også den første vinter på Borg; men derefter overlod Skallegrim ham sin gård på Alftenæs tillige med omliggende landstrækning, og byggede sig i dets sted en anden gård på Knarrenæs.

Skallegrim var en god jernsmed; og smæltede en stor del råjern[1]) om vinteren. Han lod en smedie bygge i nærheden af søen, langt borte fra Borg, og i god afstand fra skoven. Men da han ikke kunde finde nogen sten, der var hård og jævn nok til på den at hamre jernet, thi på dette sted fandtes ingen stene, men kun lutter sand og grus langs med søen; så skød han en aften, da de andre vare gangne til sengs, et otteåret skib ud, og roede ud til Midfjordsøerne, lagde sig for anker, steg overbord, dykkede under til havets bund, og bragte en stor sten op med sig, som han lagde i skibet. Derpå

[1]) raude er en art jernmalm, der findes i landet selv.

roede han til land, og bar stenen hen til sin smedie, og lagde den udenfor døren; denne sten brugte han siden til at hamre jern på. Den ligger endnu der med en stor del hammerskæl ved siden, og man kan se på den, dels hvorledes den ovenpå er banket, dels hvorledes den har været slidt af brændingen, hvor den lå, og at den ikke ligner de andre stene på dette sted; nu kunne fire mand ikke løfte den. Skallegrim selv var særdeles ivrig ved sit smedearbeide, men hans huskarle knurrede over, at de måtte stå så tidlig op. Da digtede han denne vise:

Årle må smeden, som agter
gods at eje, sig rejse!
Viddes broder[1]) i bælgen
bruser sin morgenlovsang.
Medens den gnistrende malmstang
minde[2]) jeg lader hans ånde,
svinger, o muntre svende!
svinger de stærke hamre!

31. Skallegrims börn.

Skallegrim og Bera fik en stor mængde börn, men alle de første døde. Da fik de en sön, som blev vadnet[3]), og kaldet Thorolf; da han voxte til, blev han snart stor af væxt og skön af udseende, og alle fandt at han lignede Thorolf Kveldulfsen, som han var opkaldt efter. Han overgik alle sine jævnaldrende i styrke, og blev en udmærket idrætsmand; derhos var han altid mild og munter, så at alle folk holdt af ham, og hans fader

---

[1]) Vinden. [2]) kysse. [3]) I slutningen ef hedenold var det skik at overøse börnene med vand (ausa vatui) i det man gav dem navn. Dette omtales allerede i digtene Rigsmål og Hafamål.

og moder elskede ham også meget. Skallegrim og hans kone havde to døttre, Sæun og Thorun, der også artede sig vel i deres opvæxt. Fremdeles fik de en sön, der blev vadnet og givet navn. Han kaldtes Egil. Da han voxte til, viste det sig snart, at han vilde blive styg og mörk af åsyn, som faderen; han havde også sort hår. Tre år gammel var han allerede så stor og stærk, som andre drenge på sex til syv år. Han blev snart målklygtig og ordvis; men var just ikke god at komme til rette med, når han legede med andre drenge. Om våren drog Yngvar til Borg, for at byde Skallegrim ud til sig, og indbød tillige sin datter Bera, hendes sön Thorolf og hvilke mænd Skallegrim ellers vilde tage med. Skallegrim lovede at komme, hvorpå Yngvar drog hjem, for at lave til gilde, og lod brygge øl. Men da nu tiden kom, da Skallegrim og Bera skulde drage afsted til gildet, toge de Thorolf med sig, samt adskillige huskarle, så at de i alt vare femten i følge. Egil talte til sin fader om at han vilde med; »jeg er jo lige så nær dertil, som Thorolf,« sagde han; men faderen svarede: »Nej, du skal blive hjemme; du kan ikke begå dig imellem flere, hvor der drikkes stærkt, og selv når du ikke er drukken, er du ikke god at have med at göre.« Skallegrim steg nu til hest, og red bort; men Egil var meget misfornöjet med sin lod; han gik ud af gården, og traf et af Skallegrims øg, sprang op, og red efter faderen. Han havde vanskelig ved at finde over myrerne, da han ikke kendte vejen; men af og til, når krat og skov ikke betog ham udsigten, så han dog Skallegrims ridt. Silde om aftenen, da folk allerede sade ved drikken, kom han til Alftenæs, og gik ind i stuen. Såsnart Yngvar så ham, tog han glad imod ham, og spurgte, hvorfor han kom så silde? Egil fortalte da samtalen med hans fader. Men Yngvar satte ham hos sig, lige overfor Skallegrim og Thorolf.

Og da man til lystighed ved gildet gav sig til at kvæde viser, kvad Egil følgende:

Kommen er jeg dog til Yngvars
arne, han som lyngorms leje
(gerne ham jeg gæste vilde)
giver hædersmænd i hallen.
Du, som landomslyngers lyse
leje øder, mener du vel,
at du sådan treårs sangsmed,
som mig overgår, kan finde?[1])

Yngvar syntes godt om denne vise, og takkede Egil for den. Dagen efter bragte han Egil som skaldskabslön tre snegleskaller og et andeæg. Ved drikken kvad derfor Egil nok en vise om digterlönnen:

Sværdets tappre svinger gav til
skaldelön den muntre Egil
trende fagert vundne hvirvler,
tavse vrag fra havets bølger;
og den sorte havrands trinde
sæde med de mörke pletter
gav den gæve fjordesejler,
for at glæde liden Egil.

Overhovedet gjorde Egil megen lykke ved sit skaldskab. Mere mærkeligt forefaldt der ikke på denne rejse; og Egil drog atter hjem med Skallegrim.

---

[1]) Dette vers er, såvel som det følgende, temmelig nær grundskriften, for at vise, hvorledes Egil, sköndt et barn, havde opfattet de digterske omskrivninger. Lyngormens leje er guldet, og ligeså landomslyngerens, d. e. midgårdsormens eller i almindelighed ormens leje; og den, som øder eller ødsler med guldet, er en sædvanlig omskrivning på en mand.

32. Om Brynjolf Herse eg hans sön Björn.

På Ørland i Sogn boede der en herse ved navn Björn. Hans sön Brynjolf tog arv efter ham, og havde to sönner, Björn og Thord, der endnu vare unge. Björn var en dygtig sømand, der snart drog i viking, snart i købfærd, og overhovedet var en anseelig mand. En gang var han til et stort gilde i Fjordene, og så der en fager mø, som hugede ham meget. Han spurgte sig for om hendes slægt, og hørte, at hun var en søster til hersen Thorer Roaldsön, hed Thora, og kaldtes ladhånd[1]). Björn bejlede til hende; men broderen Thorer afslog det. Imidlertid forsynede Björn sig med folk, drog om høsten på en skude til Fjordene, på en tid da Thorer ikke var hjemme, førte Thora bort med sig, og hjem til Ørland. der bleve de om vinteren, og Björn vilde holde bryllup med hende. Men faderen Brynjolf misbilligede meget Björns dåd, og fandt den usömmelig, da der imellem Thorer og ham i så lang tid havde hersket venskab. »Derfor, Björn,« sagde Brynjolf, »skal du ikke hos mig holde bryllup med Thora uden hendes broder Thorers tilladelse, men hun skal blive så vel behandlet, som om hun var min datter og din søster.« Og alting måtte være i Brynjolfs hus som han vilde have det, hvad enten Björn syntes godt eller ilde derom. Brynjolf sendte desuden mænd til Thorer, for at tilbyde ham forlig og erstatning for Björns færd; men Thorer forlangte, at Björn skulde sende Thora hjem; uden det vilde intet forlig kunne tilvejebringes. Og Björn vilde på ingen måde lade hende fare, skiöndt Brynjolf trængte derpå. Således led vinteren. Ved begyndelsen af foråret talte Brynjolf og Björn en dag om deres sager, og den første spurgte den

---

[1]) som bærer lad eller armbånd.

anden, hvad han nu vilde tage sig for. Björn svarede, at han vilde forlade landet, og havde mest lyst til, når faderen vilde give ham et langskib, at drage i viking. Men Brynolf frygtede for, at han vilde anrette endnu mere forstyrrelse, og lovede ham et købmandskib med varer, for at han kunde sejle til Dublin, hvorhen der den gang skete hyppig sejlads. Björn viste sig fornöjet hermed, og alting beredtes til hans rejse. Men da han nu var færdig, og der blæste en god bør, gik han på en båd med tolv mand, roede ind til Ørland, og gik op til gården, og hen til hans moders dynge eller kvindestue. Hun sad derinde med mange kvinder tilligemed Thora. Björn sagde, at Thora skulde drage med ham, og de førte hende bort; men hans moder forbød strengelig kvinderne, at sige et ord derom inde i huset; thi fik Brynjolf det at vide, så vilde han blive meget forbittret, og der vilde rejse sig en stor tvist imellem fader og sön. Thoras klæder og kostbarheder og alt, hvad hun behøvede at have ved hånden, bleve indpakkede, og alt dette tog Björn og hans folk med sig. Om natten roede de ud til skibet, satte sejl til, og seilede ud ad Sognsø, og så til havs. De måtte kæmpe med modvind og søgang, og tumlede længe om på havet, thi de havde fast besluttet at holde sig så langt fra Norge, som muligt. Endelig bleve de under et hvast vejr drevne til den østlige side af Hjaltland[1]), hvor de satte til, og landede ved Mosø. Her lossede de skibet, bare ladningen op til den derværende borg, trak skibet op, og satte det i stand.

33. Björn drager til Island.

Noget för vinteren kom der et skib til Hjaltland fra Ørkenøerne, og bragte den tidende, at der om høsten

---

[1]) Shetland.

var kommet et langskib til øerne med kong Haralds sendebud; de bragte Sigurd jarl kongens befaling, at lade Björn Brynjolfsen dræbe, hvor han fandtes; og lignende budskab var sendt til Syderøerne, ja lige til Dublin. Björn erfarede denne tidende, samt at han var erklæret for landflygtig fra Norge. Strax da de vare komne til Hjaltland, havde han holdt bryllup med Thora; og de sade om vinteren på Mosøborg. Men strax om foråret, da havet begyndte at lægge sig, satte han sit skib ud, og gjorde sig færdig til afrejsen, for at sejle til Island. De kom til den sydlige side af landet, men bleve atter drevne ud i søen. Ingen af dem, der vare ombord, havde för været på Island. De besøgte mundingerne af flere fjorde, indtil de endelig kom til et næs, hvor der lå en ø udenfor, og hvor der var et dybt sund imellem øen og næsset. Her fæstede de skibet. Der gik en vig op vesten for næsset, og ved vigen lå en stor borg. Björn gik med nogle mænd på en båd, og befalede dem, at tie med alt deres rejse angående, som kunde volde dem nogen fare. De roede til gården, gave sig i tale med nogle mænd, og fik da at vide, at stedet hed Borgefjord, gården Borg, og bonden Skallegrim. Björn kendte strax hans navn, og gik hen til ham. Skallegrim spurgte, hvem de vare? Björn nævnte sig og sin fader. Denne kendte Skallegrim godt, og tilbød Björn alt hvad han monne behøve, hvorfor denne takkede. Da spurgte Skallegrim, hvilke flere anseelige mænd der vare på skibet? Björn sagde, at Thora Roaldsdatter var der, søster til Thorer Herse. Derover blev Skallegrim meget glad, og sagde, at det var en følgelig ting, at han viste sin fostbroder Thorers søster al den forekommenhed og hjælp, han kunde; hvorpå han indbød både Björn og hende til sig med alle deres skibsfolk. Björn tog med tak derimod; ladningen blev bragt fra skibet op i tunet

ved borgen, hvor de rejste deres boder, og skibet ført op i en derværende å. Björn og alle hans skibsfolk levede som gæster hos Skallegrim, der aldrig havde færre mænd hos sig, end tresindstyve værgagtige karle.

34. Om Skallegrim og Björn.

Om høsten da der vare ankomne skibe fra Norge til Island, udbredte sig det rygte, at Björn var løben bort med Thora imod hendes frænders råd, samt at kongen havde gjort ham landflygtig fra Norge. Da dette kom Skallegrim for øren, kaldte han Björn til sig, og spurgte ham, hvorledes det var gået til med hans giftermål? og om det var sket med frænders råd? »Jeg havde ikke ventet mig,« sagde han, »af Brynjolfs sön, at du skulde skjule sandheden for mig.« Björn svarede: »Hvad jeg har sagt dig er sandt, Grim! men du må ikke bebrejde mig, at jeg ikke har sagt mere, end du spurgte om: jeg skal nu vedgå hvad sandt er: rygtet har ikke löjet, og giftermålet skete ikke med broderen Thorers samtykke.« Da blev Skallegrim meget vred, og sagde? »Hvor torde du da være så djærv, at komme hid til mig! Vidste du ikke, hvor nöje venskab der finder sted imellem mig og Thorer?« Björn svarede: »Vel vidste jeg, at der imellem eder herskede fostbrødrelag og fortrolig venskab; men jeg for hjem til dig, fordi jeg blev dreven her til lands, og fordi jeg vidste, det kunde ikke nytte at ville undgå dig. Det være nu dig overladt, at bestemme min lod; men jeg venter mig ikke uden godt af dig, thi jeg er din hjemmemand.« Nu kom Skallegrims sön Thorolf til, og søgte med mange forbønner at bevæge sin fader til, ikke at regne Björn dette til onde, siden han nu dog engang havde taget imod ham. Mange andre forenede deres bønner med hans, så Skallegrim endelig lod sig berolige og sagde, at Thorolf fik da at råde. »Tag du

mod Björn!« sagde han, »og vis dig imod ham, så du kan have ære deraf!«

35. Thorolfs udenlandsfærd.

Thora fødte om sommeren et barn; det var en pige, som blev vadnet og fik navn, og kaldtes Asgerde. Bera satte en kvinde til at passe barnet. Björn og alle hans skibsfolk bleve om vinteren hos Skallegrim, hvor da Thorolf indgik venskab med ham, og næsten altid var i hans selskab. Og da våren kom, gik Thorolf engang til sin fader, og spurgte, hvad råd han havde udtænkt for sin vintergæst Björn, og hvorledes han vilde sørge for hans bedste? Grim spurgte, hvad Björn mente. »Jeg tror,« svarede Thorolf, »at han helst vilde drage til Norge, når han kunde leve der i fred; og mig tykkes, fader, du kunde vel sende nogle mænd til Norge, at byde forlig på hans vegne; Thorer vil sikkert lægge megen vægt på dine ord.« Og så længe blev Thorolf ved med sine bønner, til Skallegrim gav efter, og fik nogle mænd til om sommeren med ordsending og jærtegn at drage til Thorer Roaldsen, for at tilvejebringe forlig imellem ham og Björn. Såsnart Brynjolf fik dette at vide, gjorde også han på sin side sig al umage; og Thorer, der indså, at Björn nu ikke havde noget at frygte, tilstod ham endelig forliget. Skallegrims sendemænd bleve om vinteren hos Thorer, vendte først næste sommer tilbage, og bragte om høsten efterretning om forliget. Björn var den tredie vinter hos Skallegrim; men næste forår beredte han sig med sit følge til bortrejse. Da han nu var færdig, sagde Bera, at hun vilde beholde sin fosterdatter Asgerde hos sig, hvilket forældrene også tillode, så at pigebarnet blev tilbage, og fødtes op hos Skallegrims. Dennes sön Thorolf besluttede, at følge med Björn, og fik det nødvendige til rejsen af sin fader. De sejlede ud

om sommeren, og kom lykkelig og vel til Sognsø, hvorfra Björn sejlede ind til Sogn, og drog så til sin fader. Thorolf fulgte med ham, og Brynjolf tog glad mod dem begge. Derefter blev der sendt bud til Thorer Roaldsen, og et stevnemøde blev aftalt imellem ham og Brynjolf, til hvilket Björn også indfandt sig. De indgik forlig med hinanden, og Thorer udredte alt det gods, som Thora havde stående i hans gård; hvorpå Thorer og Björn bekræftede deres venskab og svogerskab. Björn var nu hjemme på Ørland hos sin fader, og Thorolf levede som en gæsteven af dem begge.

36. Om Erik Blodøxe og Thorolf.

Kong Harald Hårfager plejede ellers at opholde sig en stor del af året i Hordeland eller i Rogeland, hvor han havde flere store kongegårde, men denne vinter var han i den nordlige del af landet. Da Björn og Thorolf nu havde været en vinter i Norge, og våren kom, udrustede de et skib, samlede mandskab, og droge om sommeren i viking til Østerleden, og vendte hjem igen om høsten, efter at have samlet sig meget gods. Og da de kom hjem, spurgte de, at kong Harald var i Rogeland, og vilde blive der vinteren over. Kong Harald begyndte da at blive gammel og løg, men hans mange sönner voxte stærkt til. Erik, senere kaldet Blodøxe, som var hans kæreste sön, var endnu ung og blev opfostret hos hersen Thorer Roaldsen, som stod i megen gunst hos kongen. Da Björn og Thorolf kom hjem, droge de først til Ørland, men derfra sejlede de til Fjordene, for at besøge Thorer. De gjorde rejsen på en karve, der blev roet af tolv til tretten mand på hvert bord, og havde en besætning af tredive mand. Dette skib, som de havde taget i viking om sommeren, var smukt malet ovenfor søgangen og særdeles fagert. Da de nu kom til Thorers,

bleve de vel modtagne, og forbleve der i nogen tid; skibet lå imidlertid tjeldet udenfor gården. En dag, da de fulgtes ad ned til skibet, bemærkede de, at kongesönnen Erik også var der; snart gik han ud på skibet, snart igen op på landet, og blev stående, og betragtede skibet. Da sagde Björn til Thorolf: »Kongesönnen beundrer vort skib; byd du ham det til foræring! thi jeg er vis på, at det vil være os til stor hjælp hos kongen, hvis Erik anbefaler os hos ham, og efter hvad jeg har hørt, bærer han endnu noget nag til dig for din faders skyld.« Thorolf svarede, at det uden tvivl var et godt råd; hvorpå de gik ned til skibet, og Thorolf sagde; »Du betragter dette skib nöje, kongesön! hvorledes tykkes dig om det?« »Godt,« sagde han, »det er et særdeles fagert skib.« »Så vil jeg give dig det,« sagde Thorolf, »hvis du ikke vil forsmå det.« »Det gör jeg ikke,« sagde Erik, »hvis lönnen derfor ikke synes dig for ringe, mit venskab; men lever jeg, kan det altid være noget.« Thorolf svarede, at den lön var ham langt mere, end skibet var værd. De skiltes nu ad, og fra den tid af viste kongesönnen sig altid mild imod Thorolf. Björn og Thorolf kom nu i tale med Thorer, og spurgte ham, om han troede, der var noget om, at kongen bar nag til Thorolf. Thorer tilstod, at så havde han hørt. Björn forestillede ham da, at han skulde drage til kongen, og tale Thorolfs sag; »thi vi to ville dele ve og vel med hinanden,« sagde han; »så handlede han mod mig, da jeg var på Island.« Det kom da så vidt, at Thorer lovede at tage til kongen, og bad dem at forsøge på, om kongesönnen Erik ikke vilde tage med ham. Da de henvendte sig til Erik derom, var han villig til, at lægge et godt ord ind for dem hos hans fader. Derpå droge Thorolf og Björn deres vej til Sogn; men Thorer og Erik kongesön udrustede den karve, han nylig havde fået til foræring, og sejlede

sönderpå for at opsøge kongen, som de traf i Hordeland. Han tog venlig imod dem, men de opholdt sig der nogen stund, for at træffe et belejligt öjeblik, når kongen var i godt lune. De sagde da, at Skallegrims sön Thorolf var kommen der til landet, og bade kongen at mindes, hvad godt hans frænder havde bevist ham, og ikke lade ham undgælde hvad faderen havde gjort, da han hævnede sin broder. Thorer talte derom med al myghed. Men kongen svarede temmelig kort, at han og hans slægt havde fristet megen vanskæbne af Kveldulf og hans sönner, at Thorolf formodenlig var sine frænder lig, der alle vare stolte og overmodige mænd, som aldrig holdt måde, og lidet brød sig om, med hvem de havde noget at skifte Derpå tog Erik ordet, og sagde, at Thorolf havde vist sig imod ham som en ven, og foræret ham en herlig kostbarhed, det skib hvorpå de vare komne. »Jeg har lovet ham,« sagde han, »mit fuldkomne venskab; men skal dette være forgæves, så ville få herefter søge min gunst. Du vil ikke tillade, min fader, at sligt skal være tilfældet med den mand, der allerførst gav mig en så anseelig foræring.« Det kom da så vidt, at kongen, förend de skiltes ad, lovede, at Thorolf skulde have fred for ham. »Men jeg vil ikke,« sagde han, »at han kommer hid til mig; du, Erik, kan vise ham, og flere hans frænder, så meget venskab, du vil; men enten vil du finde dem mygere mod dig, end de have vist sig imod mig, eller også du vil komme til at fortryde din forbön, især hvis du lader dem blive længe hos dig.« Derpaa sejlede Erik Blodøxe og Thorer hjem til Fjordene, og sendte bud til Thorolf, for at lade ham vide udfaldet af deres ærende hos kongen. Om vinteren var Thorolf og Björn hos Brynjolf; men derefter sejlede de i mange somre i viking, og tilbragte vintrene snart hos Brynjolf, snart hos Thorer.

37. Bjarmelands færd; og Thorolfs hjemrejse.

Erik Blodøxe fik derefter del i regeringen, og havde bestyrelsen af Hordeland og Fjordene, og antog hirdmænd, Et forår besluttede han at drage til Bjarmeland, og forsynede sig med de mest udsøgte folk til denne rejse. Thorolf var med i stavnen på hans skib, og bar hans mærke; han var da meget stor og stærk, som hans fader. På denne rejse forefaldt adskillige mærkelige ting. Erik holdt et stort slag ved floden Vina i Bjarmeland, og sejrede; og på denne rejse fik han også Øsser Totes datter, Gunhilde, en særdeles smuk, kløgtig og meget troldkyndig kvinde, som han førte hjem med sig. Thorolf stod i megen gunst hos hende. Han plejede nu at tilbringe vinteren hos Erik og somrene i viking.

En sommer gjorde han sig færdig til en købmandsfærd og agtede at drage til Island for at besøge sin fader. Han havde nu været længe hjemmefra, og samlet sig meget gods og mange kostbarheder. Da han nu var færdig, begav han sig til kong Erik, der, förend de skiltes ad, leverede ham en øxe, som han vilde forære Skallegrim. Denne øxe var en meget stor kostbarhed; den var stor, havde krumme fremstående hjörner, og var belagt med guld; skaftet var med ophöjet arbeide af sølv. Thorolf havde en lykkelig rejse, og kom med sit skib til Borgefjord, hvorfra han strax for op til sin fader. Dette var et glædeligt møde. Skallegrim tog nu også ned til skibet, for at byde Thorolf velkommen, og lod skibet sætte op; men sönnen tog selv tolvte hjem til Borg. Da han nu var kommen hjem, bragte han Skallegrim kong Eriks hilsen, og overleverede ham den øxe, kongen havde sendt ham. Skallegrim tog imod øxen, holdt den i vejret, og så i nogen tid på den, men sagde ikke noget, og hængte den derpå op ved sin plads i stuen.

Engang om høsten lod Skallegrim nu en stor mængde øxne drive hjem til Borg, som han vilde slagte. Han lod da to øxne lede hen under husvæggen, således at deres halse hver fra sin side, kom over hinanden, og tog så en anseelig hellesten, som han skød ind under halsene. Derpå gik han til med øxen, hin kongegave, og hug på en gang begge øxnene, så at hovederne gik af. Men øxen sprang ned på stenen, der lå nedenunder, så at hele eggen sprang af, og den rævnede helt op i hærdningen. Skallegrim så på eggen, sagde ikke et ord, men gik ind i ildhuset, steg op paa en blok, og skød øxen op over dörbjælken, og der lå den vinteren over i røgen. Da nu foråret kom, tilkendegav Thorolf, at han om sommeren agtede at rejse udenlands. Skallegrim frarådte det. »Godt er det,« sagde han, »at age hjem med hel vogn; du har nu,« vedblev han, »allerede gjort en hæderlig rejse, og det er et gammelt ord, at megen færd kan blive ukær. Tag hellere her imod så meget gods, som du finder tilstrækkeligt til at blive en gild mand.« Men Thorolf svarede, at han vilde göre en rejse endnu, hvortil han havde driftige grunde; »og når jeg da næste gang,« sagde han, »kommer tilbage, så vil jeg nedsætte mig her. Din fosterdatter Asgerde skal göre denne rejse med mig, for at besøge sin fader; det bad han mig om, da jeg forlod Norge.« Skallegrim svarede da, at han måtte selv råde derfor; hvorpå Thorolf drog til sit skib, og gjorde det i stand. Da han var færdig, førte de skibet ud til Digrenæs, hvor de ventede på bør. Asgerde gik ombord med ham. Men förend Thorolf forlod Borg, gik Skallegrim hen, og tog øxen, hin kongegave, ned fra dörbjælken og gik ud med den. Skaftet var nu ganske svart af røg, og øxen selv forrusten. Skallegrim betragtede eggen, gav derpå Thorolf øxen, og kvad en vise, hvori han sagde, at eggen var sprungen istykker på den

troløse øxe; det var derfor bedst; han tog den tilbage med dens tilrøgede skaft, den forhadte kongegave, som det aldrig havde været værd at føre ud til Island.

39-41. Egils og Skallegrims lege. Samt Thorolfs og Egils udenlandsrejse.

Skallegrim havde megen gammen af styrkeprøver og lege. Boldtspil vare iblandt andet den gang meget almindelige, og der på egnen vare mange stærke mænd; men ingen overgik dog Skallegrim i styrke, sköndt han nu begyndte at ældes. Hans sön Egil gav sig meget af med at brydes, var meget heftig og vredladen, og vilde aldrig lade sig gå på af nogen; og alle vidste noksom at undervise sine sönner, at de skulde give efter for ham. Engang blev der nu imod begyndelsen af vinteren bestemt en boldtspilleleg på markerne ved Hvidå, hvilken leg blev meget talrig besøgt; thi man tog derhen vide om fra herrederne, og Skallegrims hjemmemænd forsömte sig ikke heller. En af de fornemste iblandt dem hed Thord Granesen, dengang endnu en ganske ung mand, som holdt meget af Egil Skallegrimsen. Denne, som da gik i sit syvende år, bad Thord om, at tage ham med til legen; og Thord föjede ham i hans ønske, og satte ham op bagved sig på hesten. Da de nu vare komne til legestedet, bleve mændene inddelte til legen; men der var også kommet adskillige smådrenge, som indrettede sig en anden leg. Da nu alle vare fordelte, havde Egil fået til sin lod, at lege med en anden dreng, ved navn Grim, som var ti eller elleve år gammel og stærk efter sin alder. Men da de havde begyndt deres leg, var Egil den svageste, og Grim forsömte ikke at bruge alle sine kræfter imod ham. Derover blev Egil vred, løftede boldttræet i vejret, og slog til Grim. Men denne

greb fat på ham, og slog ham af alle kræfter ned i jorden, pryglede ham dygtig af, og truede med at lemlæste ham, hvis han ikke vilde styre sig selv. Såsnart Egil var kommen på benene igen, gik han ud af legen, men de andre drenge råbte efter ham. Han løb strax hen at lede Thord Granesen op, og klagede ham sin nød. »Jeg skal gå med dig, og det skulle vi nok hævne,« sagde Thord. Hvorpå han gav ham en skægøxe, et den gang almindeligt våben, som han just havde i hånden. De gik nu hen til stedet, hvor drengene havde deres leg. Grim havde netop grebet boldten, og gav sig til at løbe, de andre drenge efter ham. Da løb Egil mod Grim, og hug ham øxen i hovedet, så den blev siddende i hjernen. Hvorpå Egil og Thord gik bort, hen til deres stalbrødre. Myremændene grebe til våben; de andre ligeså. Oleif Hjalte tilligemed hele hans følge forenede sig med mændene fra Borg, der således vare langt mandstærkere, så at det ikke kom til videre strid for denne gang. Men heraf rejste sig dog store trætter imellem Oleif Hjalte og faderen til den dræbte dreng, ved navn Hegg. De holdt tilsidst et slag med hinanden på det såkaldte Laxfit ved Grimså, og der faldt syv mand; Hegg blev dødelig såret, og hans broder faldt. Hvad Egil angår, så lod hans fader Skallegrim, da drengen var kommen hjem, sig just ikke forlyde med noget, men hans moder Bera sagde, at der i Egil stak en viking, og det vilde vise sig, når han havde alder dertil, og man skaffede ham et hærskib. Da kvad Egil den vise:

Så mente min moder,
at mig skulde købes
et flej[1]) og fagre årer,

---

[1]) en art skib.

at fare afsted med vikinger,
at stande i höjen stavn,
og styre hin dyre knar,
og så til havn at holde,
og hugge dem ned for fode.

Da Egil var bleven tolv år gammel, var han så stor af væxt, og få lignede ham i störrelse og styrke, og i legene overvandt han de allerfleste. Just den vinter, da han fyldte sit tolvte år, gav han sig meget af med lege; og han og Thord Granesen, der da var en snes år gammel, og ligeledes en stærk mand, kom den vinter ofte til i legene at være Skallegrims modstandere. Engang holdtes der således en boldtleg sönder i Sandvig ved Borg. Thord og Egil vare imod Skallegrim, der tilsidst blev træt, så at de andre fik magten over ham. Men om aftenen efter solbjerg tog det en værre vending for Thord og Egil; Skallegrim gjorde sig nemlig da så stærk, at han greb Thord, løftede ham i vejret, og kastede ham så voldsomt mod jorden, at benene knustes i ham, og han døde på stedet. Derpå greb han efter Egil. Men en af Skallegrims trælkvinder, ved navn Thorgerde Bråk, der havde fostret Egil i hans barndom, en rask kvinde, stærk som en karl og desuden troldkyndig, råbte i det samme til faderen: »Hames[1]) du nu, Skallegrim, mod din egen sön?« Skallegrim gav da slip på Egil, men hug efter hende. Hun böjede sig, undgik hugget, og løb bort; Skallegrim efter hende. Således bleve de ved at løbe helt ud til enden af Digrenæs; der sprang hun ned

---

[1]) Skallegrim fik undertiden, som vi forhen have set, berserksgang, der var en art bevidstløst raseri, ved hvilket man troede, at berserken ligesom for ud af sin ham, eller gik, som vi sige, fra sig selv. Heraf udtrykket: at hames, at fare i en anden ham, d. e. at gå berserksgang.

fra bjerget i søen. Men Skallegrim kastede en stor sten efter hende, og satte hende den lige imellem skuldrene, så at hun aldrig kom op mere. Dette sted kaldtes siden Bråksund. Om aftenen efter, da de kom hjem til Borg, var Egil meget vred. Skallegrim satte sig til bords tilligemed alle de andre; men Egil havde ikke indfundet sig på sin plads. Han gik hen i ildhuset til en mand, som var Skallegrims værkstyrer og husfoged, og som Skallegrim holdt særdeles meget af; ham hug Egil banehug, og gik så til sit sæde. Skallegrim sagde ikke noget hertil, og denne sag havde ingen videre følger; fader og sön talte ikke et ord til hinanden, hverken godt eller ondt. Og således gik nu denne vinter.

Næste sommer var det, at Thorolf, som för er fortalt, kom til Island. Og da han havde været der en vinter over, udrustede han om foråret sit skib i Bråksund. Da han nu var ganske færdig, gik Egil hen til sin fader, og bad ham om lov til at rejse med. »Jeg vil fare udenlands med Thorolf,« sagde han. Skallegrim spurgte, om han havde talt med Thorolf derom? »Nej,« svarede Egil; hvorpå faderen bad ham, først at göre det. Men da Egil nu gav sig i tale med Thorolf derom, så viste denne kun liden lyst til at tage ham med. »Når din fader,« sagde han, »her i sit eget hus ikke kan styre dig, så kommer det mig voveligt for, at tage dig med mig udenlands; thi der nytter det dig ikke at vise et sådant sind, som her.« »Så kommer nok ingen af os til at rejse,« sagde Egil. Næste nat rejste der sig et stærkt uvejr, og vinden bar ud på søen. Da det nu var blevet mörkt, og det var flodtid, kom Egil hen hvor skibet lå, gik ud på skibet, udenom tjeldingerne, og hug tovene over, som gik udenbords; derpå skyndte han sig op over skibsbryggen, skød den strax ud, og hug de tov over, som vare oppe på landet. Skibet drev da

ud på fjorden. Men såsnart Thorolf og hans folk mærkede, at skibet drev, sprang de i en båd; vejret var imidlertid så hårdt, at de intet kunde udrette, og skibet drev over til Andekil, og op på stranden der. Egil gik hjem til Borg. Da man erfarede Egils skalkestykke, dadlede de fleste det; men han sagde, at det skulde ikke vare længe, förend han tilföjede Thorolf endnu större skade og fortræd, hvis denne ikke vilde tage ham med sig. Flere gave sig imidlertid til at mægle imellem dem, så at det blev enden derpå, at Thorolf tog mod Egil, der således drog udenlands med ham om sommeren.

Såsnart Thorolf var kommen ombord, tog han øxen som Skallegrim havde givet ham, og kastede den overbord i dybet, så den aldrig mere kom op. Han havde en lykkelig overfart, og landede ved Hordeland, hvorfra han strax drog til Sogn. Her var imidlertid Brynjolf død om vinteren, og hans sönner havde skiftet arv. Thord havde fået gården Ørland, som faderen havde boet på, og var gået kongen tilhånde, og bleven lensmand. Björn havde derimod til sin lod fået en anden god og anseelig gård, og var ikke gået kongen tilhånde. Han kaldtes derfor Björn Höld[1]; han var en velhavende og storsindet mand. Thorolf begav sig strax efter sin landing til ham, bragte ham sin datter Asgerde. Der blev da et glædeligt møde. Asgerde var en meget smuk kvinde, forstandig og dannet og meget ferm i alle kvindelige øvelser. Fremdeles begav Thorolf sig til kong Erik. Og da de fandtes, bragte han kongen Skallegrims hilsen, og sagde, at han med taknemmelighed havde taget mod kongens

---

[1]) Hölder kaldtes i Norge de fornemste bönder, som levede uafhængige på deres gårde, og ansås for de næste i rangen efter herser og kongelige lensmænd.

sending[1]); og lod derpå fremhære et godt langskibssejl, hvilket Skallegrim efter hans sigende sendte kongen til foræring. Kong Erik tog vel imod gaven, og tilbød Thorolf at blive hos sig om vinteren. Thorolf takkede for tilbudet, men svarede, at han først måtte begive sig til Thorer, hos hvem han havde et vigtigt ærende. Derefter drog Thorolf, således som han havde sagt, til Thorer, og blev vel modtaget. Thorer tilbød ham at blive hos sig; Thorolf svarede, at det vilde være ham kært; »men jeg har en mand med mig,« sagde han, »der må modtages med samme gæstfrihed, som jeg; det er min broder; han har aldrig för været hjemmefra, og jeg må derfor drage omsorg for ham.« Thorer svarede, at der var intet i vejen, om Thorolf vilde tage endnu flere mænd med sig, og hvad hans broder angik, da vilde han blive en prydelse for Thorers følge, hvis han havde nogen lighed med sin broder. Derefter drog Thorolf til sit skib og lod det sætte op på land; men han og Egil toge til Thorer herse. Thorer havde en sön, ved navn Arinbjörn; han var noget ældre end Egil, udmærket af sin alder og en dygtig idrætsmand. Egil gav sig meget af med ham, og var næsten altid i hans selskab. Men imellem brødrene herskede der just ikke megen omgang.

42. Thorolf bejler til Asgerde.

Thorolf Skallegrimsen gav sig så i samtale med Thorer, hvad han vilde synes om, hvis Thorolf friede til hans frænke Asgerde. Dette optog Thorer venlig, og svarede, at han vilde befordre denne sag. Derpå drog Thorolf med et godt følgeskab til Sogn, kom til Björns gård, og blev vel modtaget. Björn bød ham blive hos

---

[1]) nemlig hin ovenomtalte øxe.

sig så længe han vilde. Derpå kom Thorolf frem med sit ærende, og bejlede til hans datter Asgerde. Faderen tog det vel op, gjorde ingen vanskeligheder, og sagen blev afgjort. Forlovelsen gik for sig, og bryllupsstævnet blev fastsat; gildet skulde stå hos Björn om høsten. Derefter vendte Thorolf tilbage til Thorer, og fortalte ham udfaldet af sin rejse. Denne yttrede sin glæde over giftermålet. Og da stævnetiden nærmede sig, da Thorolf skulde tage til gildet, bød han mænd at følge med sig, først Thorer og Arinbjörn og deres huskarle, så mægtige bönder, så at han havde et talrigt følge af gode mænd med sig. Men strax ved stævnedagen, da Thorolf skulde drage hjemmefra, og brudemændene vare komne, blev Egil så syg, at han ikke kunde tage med. Thorolf og hans ledsagere begave sig derimod på vejen, som bestemt var, på et stort veludrustet langskib.

43. Om Ølver og Egil.

En af Thorers huskarle hed Ølver; han forestod bestyrelsen af hans gård, indkrævede hans tilgodehavende, og var hans pengeforvalter. Han var den gang over sine bedste år, men endnu rask og rørig. Nu traf det sig så, at Ølver vilde göre en udfart for at indkræve Thorers landskyld, som var bleven stående tilbage om våren; han havde dertil en rofærge med tolv af Thorers huskarle på. På samme tid begyndte Thorer at komme sig, og stod op; han fandt det da altfor kedsommeligt hjemme, når alle de andre vare borte, og sagde til Ølver, at han vilde tage med ham. Ølver fandt, at en god stalbroder var ikke overflødig, og der var plads nok til ham på skibet, så Egil gjorde sig færdig og havde sine våben med sig, sværd, håndspyd og skjold. På vejen fik de imidlertid et hårdt vejr med stærke storme,

så de gave sig til at ro stærkt til, og kom således til Atleø, hvor de lagde til land. Der oppe på øen ikke langt fra stranden var en gård, der tilhørte kong Erik, og blev bestyret af en mand ved navn Bård, kaldet Atleø-Bård, en flink og dygtig arbejdsmand, der vel ikke var af stor slægt, men var meget afholdt af kong Erik og dronning Gunhilde. Ølver og deres folk trak deres skib op af flømålet[1]), gik så op til gården, og traf Bård udenfor, hvorpå de fortalte ham om deres rejse, og sagde, at de ønskede at blive der om natten. Bård, som så, at de vare meget våde, fulgte dem hen til et ildhus[2]), der lå afsondret fra de andre huse, og lod her göre en stor ild for dem, så de fik deres klæder törrede. Og da de vare færdige dermed, kom Bård igen og sagde: »Nu ville vi sætte spise og drikke for eder, thi jeg kan tænke, I længes efter at sove, så forkomne som I ere.« Dette behagede Ølver vel. Man satte da et bord frem, og gav dem mad, nemlig brød og smör, og satte store kar med skyr[3]) for dem. Bård sagde: »Det gör mig meget ondt, at der ikke er øl herinde, så at jeg kunde beværte jer, som jeg vilde; I komme nu til at bjærge eder med hvad her er.« Men Ølver og hans ledsagere vare meget törstige og søbede skyret. Derpå lod Bård noget havreøl bringe ind, og de drak da det. »Det skulde ret fornöje mig,« sagde Bård, »hvis jeg havde nogen bedre drik at byde eder.« Halm skortede der ikke på; og han bad dem da lægge sig derpå og sove.

44. Bårds drab.

Den samme aften kom kong Egil og Gunhilde til Atleø, og Bård havde ladet anrette et stort gilde, for

---

[1]) Det sted, hvortil havet stiger ved flod.

[2]) Hus med ildsted. [3]) eller skør, skørmælk.

at tage imod dem; thi der skulde være diseblot[1]). Der holdtes da et prægtigt gæstebud, og der var drik nok inde i stuen. Kongen spurgte, hvor Bård var henne, siden han ingensteds så ham. En mand svarede, at han var ude, og sørgede for sine gæster. »Hvad er det for gæster», sagde kongen, »som han mener heller at burde opvarte, end at være inde hos os.« Manden svarede, at der vare komne nogle af Thorer herses huskarle. »Gak strax efter dem,« sagde kongen, og kald dem herind!« Det skete. De kom da ind, og kongen tog venlig mod Ølver, og bad ham tage plads i höjsædet lige over for sig, og hans ledsagere nedenfor ham. De gjorde så, og Egil sad næst ved Ølver. Der blev nu båret øl om til dem; mange skåler gik rundt, og man skulde ved hver drikke hornet ud. Da det nu led ud på aftenen, havde mange af Ølvers folk fået mere, end de kunde bære; somme spyede derinde, men somme nåede at komme udenfor dören. Bård var meget ivrig med at bringe dem drik, men Egil tog hornet, som han havde rakt Ølver, og drak det ud. Bård sagde, at han havde en stærk törst, og bragte ham strax hornet fyldt på ny, og bad ham tømme det. Egil tog det og kvad.

Du sagde för, der mangel var
på drik, og dog du fulde kar
til diseblot lod bære;
du löjst med liden ære.
Dit fule sind, med vind og blæst,
du viste imod fremmed gæst,
og lod os se for öje
hvad svig vi måtte döje.

Bård bad ham drikke, og holde op med sine spottegloser.

---

[1]) Offergilde for diserne eller gudinderne.

Egil drak hvert horn, der kom til ham, eg desuden for Ølver med. Da gik Bård hen til dronningen, og sagde, at der var en mand, som beskæmmede dem; aldrig drak han så meget, at han jo endnu klagede over törst. Dronningen og Bård blandede da uting i drikken, og lod den bringe ind. Bård signede skålen, og gav den derpå til opvartningskvinden, som bragte Egil den, og bad ham drikke. Da tog Egil sin kniv op, stak sig i hånden, tog så imod hornet, og ristede runer derpå, og besmurte dem med sit blod. Han kvad derhos:

På hornets rand vi riste vil
de stærke runer, og dertil,
når vi med blod dem væde,
kraftord derover kvæde.
Så drikke vi af hjertens lyst,
og se om drikken, os blev kryst,
om øllet, Bård os byder,
er uden men og lyder.

Hornet sprang itu[1]), men drikken løb ned i halmen[2]). Nu begyndte Ølver at få ondt, hvorfor Egil stod op, tog ham ved hånden, og førte ham til dören. Han kastede sin kappe om på den venstre side, og holdt på sit sværd under sin overkjole. Men i det de kom til dören, kom Bård efter dem med et fuldt horn, og bad dem drikke til afsked. Egil stod i dören, han tog mod hornet, og drak det ud, og kvad:

Mig bar han øl, thi Ølver fik
sig sjælesot af denne drik,
og bliver bleg om næsen;
mig skrækker ej det væsen.

---

[1]) nemlig ved runernes tryllekraft. [2]) som var strøet på gulvet.

Dit arge sind, din tryllemagt,
jeg trodser dem med stolt foragt,
og tømmer hornets kilde,
sköndt du det mener ilde.

Egil kastede strax hornet fra sig, greb sit sværd, og trak det ud. Det var mörkt i stuen. Han stak sværdet midt igennem Bård, så spidsen stod ham ud igennem ryggen, og Bård faldt død ned, imedens blodet strömmede ud af hans sår. I det samme faldt Ølver om. Egil løb ud af stuen; det var bælmörkt, og han satte i fuldt løb bort fra gården. Men i stuen mærkede man, at Bård og Ølver vare faldne; kongen kom til, og lod lys bringe ind, og man så da, hvad der var sket, at Ølver lå der sandsesløs, men Bård dræbt, og hele gulvet flød i blod. Kongen spurgte da, hvor den store mand var bleven af, der havde drukket mest om aftenen. De andre svarede, at han var gået ud. »Søg ham op!« sagde kongen, »og bring ham til mig!« Der blev ledt efter ham omkring i gården, men han fandtes ikke. Da kongens mænd kom ind i ildhuset, så de Ølvers følgesvende ligge der, og spurgte dem, om Egil havde været der? De hørte, at han var løbet derind og havde taget sine våben, men var derpå gået igen. Dette berettede de kongen, der befalede sine mænd at skynde sig alt hvad de kunde, at tage alle de skibe, der vare på øen, og om morgenen, såsnart det var blevet lyst, skulde de ransage hele øen, og dræbe manden.

45. Egils flugt.

Egil løb afsted hele natten, og søgte hen hvor der lå skibe; men hvorsomhelst han kom til stranden, fandt han mænd for sig; og han for således den hele nat omkring, uden at få noget skib. Da det begyndte at

lyse, var han stædt på et næs, hvorfra han så over til en anden ø, der ved et forfærdelig langt sund var skilt fra Atleø. Han fattede da sin beslutning; han tog nemlig sin hjelm, sværd og spyd, brød dette af skaftet, som han kastede ud i søen, men våbene svøbte han i sin kappe, gjorde en bylt deraf, og bandt sig den fast på ryggen. Derpå styrtede han sig i havet, og vedblev at svømme til han nåede øen. Den hed Saudø; det var kun en lille ø, der var begroet med krat; der gik meget kvæg, både nød og får, som hørte dem på Atleø til. Da han var kommen op på øen, vred han vandet af sine klæder: det var da blevet lys dag, og solen var kommen på himlen. Strax da det var blevet lyst, lod kong Erik øen randsage; men det gik kun langsomt, da øen var stor, og Egil fandtes ikke. Kongen lod da sine mænd fare over til de andre øer, for at lede efter ham. Det var om aftenen at tolv mænd roede over til Saudø, dels for at søge efter Egil, og dels for at tage noget slagtekvæg med fra øen. Egil, der så dem komme mod øen, lagde sig da ned i noget krat, og skjulte sig för skibet kom til land. De lode tre mænd blive tilbage ved skibet, men ni gik op i land, og delte sig således, at tre fore hver sin vej. Da der nu var kommen en höj imellem dem og skibet, stod Egil op; sine våben havde han allerede på rede hånd. Han gik skrås ned til søen, og frem langs med kysten, og de, som passede på skibet, vidste ikke af noget, för Egil på en gang kom over dem. Den ene hug han strax banehug; men den anden gav sig til at løbe; det gik just op ad en skrænt. Egil hug efter ham, og hug den ene fod af ham; den tredie var løbet ud på skibet, greb en stang, og vilde skyde fra, men Egil trak skibet til sig, og sprang ud på det; de skiftede hug i nogen tid, för Egil fik ham dræbt, hvorpå han kastede ham overbord. Derpå tog han årerne, og

roede bort med skibet, for således afsted den hele nat og den næste dag, og standsede ikke, för han kom til Thorer Herse. Mændene, som vare komne over på Saudø, bleve der i flere nætter, de slagtede noget af kvæget, for at få føde, gjorde ild på, og søde det; de rejste et stort bål på den side af øen, som vendte mod Atleø, stak ild deri, og gjorde således en vide [1]). Da man så denne fra Atleø, roede nogle over, og førte dem, der endnu vare levende, tilbage til øen. Kongen var da borte, og var taget hen til et andet gilde. Hvad Ølver og hans ledsagere angår, da gav kongen dem ingen skyld for denne sag, og lod dem fare i fred. De vare komne hjem förend Egil; men Thorolf og Thorer vare dog komne endnu för. Ølver fortalte dem hvad der var forefaldet, Bårds drab, og den hele hændelse, så vidt som han vidste, thi hvad der var blevet af Egil, kendte han ikke til. Thorolf, og ligeledes Arinbjörn, bleve meget nedslagne herover, thi de frygtede for, at Egil ikke skulde komme tilbage. Men næste morgen kom Egil hjem, og såsnart Thorolf erfarede det, gik han hen til ham, og spurgte på hvad måde han var undkommen, og hvad der var forefaldet på hans flugt. Egil kvad da:

I konning Eriks höje sal
og i Gunhildes muntre hal
jeg stod, og fandt, hvor gæve,
gæstmilde der dè leve.
Sålunde har jeg dem forladt,
at trende hen til Helhjems [2]) nat
af deres mænd jeg sendte,
som længe la'r sig vente.

---

[1]) eller baun, en dynge træ, som man stak ild i, for at give tegn.

[2]) underverdenens, dødens.

Arinbjörn tyktes vel om denne hans dåd, og sagde til sin fader, at det var hans pligt at forlige Egil med kongen. Thorer svarede: „Uden tvivl vil folk finde, at Bård havde fortjent sin død, men det ligger dog også altfor meget i Egils æt, ikke at se sig for og at undgå kongens vrede; det vilde falde de fleste tungt nok, men jeg skal for denne gang se at forlige ham med kongen". Thorer rejste da til kongen, men Arinbjörn blev hjemme, og forsikkrede, at en skæbne skulde overgå dem alle. Da Thorer nu var kommen til kongen, bød han bod for Egil, tilbød sin borgen, og overlod sagen til kongens dom. Kongen var meget vred og vanskelig at komme til orde med. Det sandedes nu, sagde han, hvad hans fader havde spået, at disse frænder vare ikke at lide på; og han bad Thorer, selv om han tilstod noget forlig, at drage omsorg for, at Egils ophold i hans rige ikke blev af lang varighed. „For din skyld, Thorer", vedblev han, „vil jeg tage pengebøder for hine dræbte mænd". Han bestemte da en pengebod, således som ham selv syntes; men Thorer betalte alt, og for derpå hjem.

46. Om Thorolfs og Egils hærtog.

Thorolf og Egil bleve vinteren over hos Thorer, men om foråret udrustede de et stort langskib, og forsynede sig med mandskab dertil. Om sommeren sejlede de til Østerleden, og hærgede, og erhværvede sig meget gods, og holdt mange træfninger. De styrede til Kurland, og sluttede først fred med indvånerne på en halv måned, og holdt købstævne[1]) med dem. Men da denne tid var udløbet, gave de sig til at hærge, og lagde til på for-

[1]) marked, en hvis tid, i hvilken de frit skulde handle med hinanden.

skellige steder. En dag lagde de til ved mundingen af en stor flod, hvor der var en stor skov oppe i landet. De besluttede her at göre landgang. Folkene bleve delte i hobe, tolv mand i hver. Først gik de igennem skoven, og da var der ikke ret langt, för bygden begyndte. De gave sig da til at plyndre, og dræbte indbyggerne; men disse flyede for dem, så de tilsidst ingen modstand fandt. Da det led imod aften, lod Thorolf sine folk ved luren samle, for at gå ned til skibene, hvorpå mændene, hver eftersom de vare stædte, vendte om til skoven; men da Thorolfs folk vare samlede, og alle bleve mynstrede, fandtes det, at Egil ikke var kommen ned med sin trop. Det begyndte da allerede at mörknes af natten, så man troede ikke at kunne få ham opsøgt. Egil var med tolv mand gået igennem en skov, og de så da store sletter og bygder for sig. Kort fra dem stod der en gård, som de stævnede til; og da de vare komne did, løb de ind i husene, men bleve ingen mennesker var. De toge alt det gods, som de forefandt, alt hvad løst var. Der vare mange huse, så at de bleve opholdte der længe, og da de nu vare komne ud, og bort fra gården, så havde der imidlertid imellem dem og skoven samlet sig bevæbnede folk, som gave sig til at anfalde dem. Der strakte sig en höj skigård [1]) fra gården henimod skoven. Da befalede Egil, at de andre skulde følge ham, således at deres forfølgere ikke kunde komme til at anfalde dem fra alle sider. De gjorde så. Først gik Egil, siden den ene efter den anden, så nær, at man ikke kunde skille dem ad. Kurerne søgte fast imod dem, men anfaldt dem dog mest med spyd og skudvåben, og vovede sig ikke så nær, at det kunde komme til hugkamp. Da nu Egil og hans folk gik frem langs med skigården, så de uforvarendes

[1]) plankeværk, stakit.

en anden skigård, der kom fra den anden side, og strax efter stødte til den første, så at de dannede en bugt med hinanden, og standsede deres gang. Kurerne trængte dem i aflukket; nogle stak med spyd og sværd igennem skigårdene, og andre kastede våben på dem. Egils folk bleve sårede, dernæst håndtagne [1], og alle bleve bundne førte hjem til gården. Bonden, som ejede den, var en mægtig og rig mand, og havde en voxen sön. Der blev da rådslået om, hvad man skulde göre ved dem, og bonden mente, det var bedst at hugge dem ned tilhobe. Men sönnen forestillede, at det var nu så mörkt, at man ingen fornöjelse kunde have af at pine dem, og bad, at man skulde bie til næste morgen. De bleve da skudte ind i et hus, og fast bundne. Egil var både med hænder og fødder bunden til en pæl. Da huset nu var fast låset, gik Kurerne ind i stuen, for at få mad, vare meget lystige og gave sig til at drikke. Egil anvendte alle sine kræfter, og rykkede i pælen, til den løsnedes i gulvet; endelig faldt den om, og han smøgede sig fra den. Derfter løste han sine hænder ved tændernes hjælp, og da han først fik fri hånd, løste han båndene på sine fødder, og endelig sine stalbrødre. Da alle således vare blevne løse, så de sig allevegne om, hvor de skulde finde en udgang. Væggene på huset vare dannede af store bjælker, men i den anden ende af huset var en flad beklædning af bræder. Der løbe de hen, og brøde bræderne op, og kom da ind i et andet husrum, hvis vægge ligeledes vare af tömmer. Her hørte de nogen tale nede under deres fødder, ledte allevegne omkring, og fandt endelig en dör paa gulvet. Og da de havde lukket denne op, var der en dyb grav derunder, og derfra kunde de

---

[1]) fangne.

høre menneskestemmer. „Hvem er her?" spurgte da Egil. En røst svarede ham, at han hed Åge. Egil spurgte, om han vilde op af graven, hvortil den anden svarede ja. Egils folk toge da nogle af de reb, hvormed de havde været bundne, lode dem gå ned i graven, og trak tre mænd op. Åge fortalte dem da, at de andre to vare hans sönner; de vare danske mænd, som vare blevne hærtagne forrige sommer. „I vinter", sagde han, „havde jeg det nogenlunde godt; jeg havde en stor del af böndernes gods under min varetægt, men mine sönner måtte trælle, og vare meget modfaldne. Om foråret besluttede vi da at løbe bort, men bleve fundne, og så satte ned i dette hul". „Du må være vel bekendt med husets lejlighed", sagde Egil, „hvor kunne vi snarest vente at komme bort"? Åge sagde, at der var endnu et brædeværk; når de brøde det op, så vilde de komme ind i en kornlade, og så kunde de gå ud som de selv vilde. Egils folk brøde da brædeværket op, kom ind i laden, og derfra ud. Det var bælmörkt. Hans ledsagere sagde da, at de skulde skynde sig ad skoven til; men Egil sagde til Åge, at siden han kendte husene deromkring, så måtte han kunne give dem anvisning, hvor der var noget bytte at få. Åge svarede, at der skortede ikke på gods; der var et loftkammer, hvor bonden selv sov, og der var der våben nok. Egil bad dem da at gå med derhen; og da de vare komne op ad trappen, så de, at loftkammeret var åbent, der var lys inde, og tjenestemænd, som redte sengene. Egil befalede da nogle, at blive udenfor, og passe på, at ingen kom ud; selv løb han ind, greb fat på våbnene, som der var en mængde af, og dræbte alle de mænd, der vare derinde. Alle fik sig der en fuldstændig våbenrustning. Åge gik derpå hen til et sted, hvor der var en lem i lofttiljen, lukkede den op, og

sagde, at de skulde gå ned der i underskemmen[1]). De toge lys med sig, og gik ned. Der havde bonden sit beste gods og allehånde kostbarheder og meget sølv. De toge da hver så meget de kunde bære, og bare det ud. Egil tog iblandt andet en temmelig stor mjødkande, og bar den under sin arm. Men da de vare komne til skoven, standsede Egil og sagde: »Dette er en slet færd og ingen brav kriger værdig; vi have stjålet bondens gods, uden at han ved noget deraf; den skam skal aldrig blive siddende på os; lad os nu vende tilbage til gården, og forkynde dem hvad der er sket.« Men alle modsatte sig, og sagde, at de vilde ombord. Da satte Egil mjødkanden ned, gav sig til at rende, og løb til gården. Men da han var kommen did, så han tjenestesvende gå fra køkkenet med fade, som de bare ind i stuen. I ildhuset så han en stor ild med kedler over, og der gik han hen. Man havde flyttet store tömmerstokke hjem, og således gjort ild på, som skik var, nemlig ved at stikke ild i den ene ende af stokken, hvorpå den da brænder af sig selv. Egil greb en af stokkene, gik hen til stuen og stak den med den luende ende op under hellefadet og så op i næveren[2]), og der gik snart ild deri. Kort derfra lå der en del træ; det bar han hen for stuedören. Ilden trængte snart igennem tagbræderne; men de, der sade inde i stuen og drak, mærkede intet, för luen slog ind igennem taget. Da løbe de til dören, men her var det just ingen let sag at komme ud, både for det træ, der var opstablet, og tillige fordi Egil passede på dören, og dræbte de fleste, der søgte at komme ud, snart i dören selv og snart udenfor. Bonden spurgte, hvo der rådte for ilden[3])? »Den mand«, svarede Egil, »råder nu

[1]) værelset nedenunder.

[2]) barken, hvormed huset var tækket.

[3]) efter hvis befaling den var anlagt.

for ilden, som du mindst havde tænkt det om i går aftes; og ikke skal du bede om hedere bagning, end den jeg tænder op; mygt[1]) bad skal du have for det myge leje, du gav mig og mine stalbrødre. Det er den samme Egil, som du lod fjedre[2]) og binde til pælen i det hus, I låsede så omhyggelig; nu skal jeg lönne dig for din modtagelse, som du har fortjent.« I det samme tænkte bonden at liste sig ud i mörket, men Egil stod tæt ved, og hug strax både ham og mange andre banehug. Det varede kun et öjeblik, för stuen brændte og faldt ned; og den största del af de folk, som vare derinde, omkom. Egil gik tilbage til skoven, fandt sine stalbrødre, og de gik alle ned til skibet. Mjødkanden som han havde taget med sig, sagde Egil, at han vilde have forlods af godset; den var vel at mærke, fuld af sølv. Thorolf og hans folk bleve meget glade, da Egil kom; de styrede strax fra land, da morgenen brød frem. Åge og hans sönner fulgte med Egil. De sejlede længer hen på sommeren til Danmark, lagde sig også der i vejen for købmandsskibene, og plyndrede hvad de kunde få.

47. Købstaden Lund brændes.

Harald Gormsen[3]) havde da, efter sin fader Gorms død, taget mod regeringen i Danmark. Landet var den gang meget udsat for hærgninger, thi der lå mange vikinger omkring i farvandene. Da Åge nu havde nöje kundskab om Danmark både til lands og til søs, så udspurgte Egil ham meget, på hvilke steder der kunde ventes godt bytte; og da de vare komne til Øresund, sagde Åge, at der oppe i landet lå en stor købstad, der hed Lund, hvor der kunde göres et godt bytte, men bor-

---

1) blødt. 2) lægge i fjedder eller bånd.
3) eller Harald Blåtand.

gerne vilde rimeligvis sætte sig til modværge. Det blev da forelagt krigerne, om man skulde beslutte sig til opgang eller ej. Meningerne vare delte, nogle rådte til, andre fra, men endelig skød man sagen ind for styremændene[1]. Thorolf foretrak opgang, og da han nu spurgte Egil om hans mening, kvad denne:

Lader os, o kække kriger!
(modet ved hver stordåd stiger)
op til dalefiskens gærde[2],
gå med vore sværde!
Op til Lund vi ile
uden rast og hvile,
og för solens dalen
höjnes om os valen!

Man beredte sig da til opgang, og drog til købstaden. Men såsnart borgerne mærkede, der var ufred, så stævnede de imod, og satte mænd til at værge den trævold, hvormed staden var omgivet[3]. Der begyndte en hård kamp. Egil søgte med sin trop fast frem imod borgledet[4], og skånede sig ikke, så der blev et stort mandefald af borgerne. Han skal selv have været den første, der trængte ind i borgen, og da de andre fulgte ham, så flyede borgerne, og lede et stort nederlag. Han og Thorolf plyndrede derpå købstaden, og fik meget gods, og stak ild på byen, förend de forlode den. Derpå droge de igen ned til deres skibe.

---

[1]) eller befalingsmændene over skibene, nemlig Thorolf og Egil.

[2]) Dalens fisk er en slange, dens gærde eller leje er en lund; det hele er således en omskrivning på byen Lunds navn.

[3]) eller efter en anden læsemåde: den træborg, der lå ved byen.

[4]) porten.

48. Om gildet hos Arfinn jarl.

Thorolf styrede nordpå forbi Halland og da de fik modvind, løbe de ind i en havn, dog uden at plyndre. En jarl, ved navn Arnfinn, var ikke langt derfra oppe i landet; og såsnart han spurgte, at vikinger havde lagt der til land, sendte han sine mænd ned til dem, for at erfare, om de vilde have fredland der eller krig. Thorolf svarede, at de agtede ikke at hærge, thi de havde ingen grund til at fare frem med hærskjold, og landet var jo heller ikke rigt. Da jarlen fik dette budskab, og så, at han ikke behøvede at samle folk for den sag, så red han uden hær ned til vikingerne, gav sig i samtale med Thorolf, og bød ham endelig til gilde hos sig med så mange folk han vilde tage med. Thorolf lovede at komme; og på den bestemte tid sendte jarlen dem heste imøde. Både Thorolf og Egil rejste, og havde tredive mand med sig. Jarlen tog vel imod dem; man fulgte dem ind stuen, der blev strax budet dem mundgåt, og de bleve siddende der til aften. Men förend spisebordene bleve fremsatte, sagde jarlen, at man skulde kaste lod om sæderne; mand og kvinde skulde drikke sammen, såvidt som par vare til, og de, som vare tilovers, for sig selv. Man bar altså sine lodder i skød, og jarlen tog dem op. Han havde en smuk datter, der var i sin fejreste alder, og loddet faldt så, at Egil skulde sidde hos jarlsdatteren om aftenen. Hun gik omkring på gulvet for at more sig. Egil stod nu op, og gik hen til den plads, hvor jarlens datter havde siddet om dagen; men da man nu skulde til at bænkes, gik jarlsdatteren hen til sin plads og kvad:

Hvad vilt du, svend i sædet mit?
Ej grådig ulv du gav ret tit

den varme brad, mit eget
jeg her vil have heget.
Du hørte ej, hvor ravn i høst
gol over valen, ej dit bryst
sværdeggens hvasse støtte.
i slagets bulder mødte.'

Egil tog og satte hende ned hos sig, og kvad:

Faret jeg haver med blodige sværd,
fulgt af de hungrige ravnes hær,
og spyd med den gjaldende spidse
jeg slynged mod vikingers isse;
vi fægted i slagtumlens hede,
og ild flöj om mændenes sæde;
i borgledet lode vi ruge
i ro de blodige buge.

Egil og møen drak nu sammen om aftenen, og vare meget muntre. Gildet var fortræffeligt, såvel nu som næste dag. Derpå vendte vikingerne tilbage til deres skibe, efter at de havde forladt jarlen som venner og skiftet gaver indbyrdes.

Thorolf og Egil sejlede nu videre frem til Brennøerne, som den gang var et almindeligt tilflugtssted for vikingerne, eftersom der sejlede mange købmandsskibe imellem øerne. Åge og hans sönner vendte hjem til deres gårde; han var en velhavende mand, og ejede adskillige gårde i Jylland. Han skiltes fra de andre i kærlighed, og de forsikkrede hinanden om bestandigt venskab. Ved begyndelsen af høsten sejlede Thorolf og Egil videre frem forbi Norge, og kom til Fjordene, hvor Thorer Herse tog vel imod dem, men endnu mere hans sön Arinbjørn. Denne bød strax Egil at blive der om vinteren, som han med tak tog imod; men da Thorer fik det at vide, sagde

han, at denne indbydelse var nok vel brad, thi han vidste ikke, hvad kong Erik vilde sige dertil, da han efter Bårds drab havde erklæret, at han ikke vilde have Egil der i landet. »Du kan nok, fader,« sagde Arinbjörn, »mage det så hos kongen, at han ikke bryder sig om Egils ophold hos os; du byder, som billigt er, din måg Thorolf til at blive her, og jeg og Egil, vi skulle have samme vinterfred.«[1]) Heraf så Thorer nok, at hans sön vilde have sin villie heri. Både fader og sön tilbøde da Thorolf vinterfred, hvilket tilbud han også modtog; og således bleve de der, tolv i tallet, om vinteren. Blandt deres mænd vare to brødre, Thorvald Ofse og Thorfinn Strange, nære slægtninge af Björn Höld og opfødte med ham. Det var store, stærke, heftige og fremlystne mænd, som havde fulgt med Björn i viking; men siden, da han havde slået sig til ro, gave de sig i selskab med Thorolf, og vare i stavnen på hans skib. Og da Egil fik befaling over et skib, blev Thorfinn hans stavnbo.[2]) Disse brødre fulgte altid med Thorolf, der agtede dem höjest af alle sine skibsfolk; de vare derfor også denne vinter i hans følge, og sade brødrene nærmest. Thorolf sad i höjsædet ligeover for husbonden Thorer, og drak skål om skål med ham; Egil ligeså med Arinbjörn; men alle mindeskåler[3]) skulde gå hele gulvet rundt[4]).

---

[1]) Ligesom der om vikingerne siges, at de have fredland på steder, hvor de vare visse på at kunne forblive uanfægtede, således siges de også at have vinterfred på det sted, hvor de efter vikingstogene om sommeren droge hen, for at tilbringe vinteren i ro.

[2]) Ved søslagene stred man i almindelighed fra forstavnene; besætningen her bestod derfor af udvalgte folk. Den, der førte befalingen over dem, kaldtes stavnbo eller stavngemmer.

[3]) skåler for guderne eller berømte mænd.

[4]) eller med andre ord: tømmes af alle og hver mand.

Om høsten begav Thorer Herse sig til kong Erik, der tog meget nådig imod ham; og da de vare komne i samtale med hinanden, bad Thorer kongen ikke at regne ham det til onde, at han havde Egil hos sig om vinteren. Også dette tog kongen gunstig op, og sagde, at Thorer kunde få det med ham, som han vilde, men en anden mand vilde det ikke have bekommet så vel, hvis han havde taget mod Egil. Men da Gunhilde hørte, hvad de talte om, udbrød hun: »Jeg tænker, Erik, at det går nu som sædvanlig, at du lader dig let foresnakke noget, og husker ikke længe hvad ondt man har gjort dig; du vil ikke høre op med at drage Skallegrims sönner frem, för de have fældet dig nogen af dine nærmeste frænder. Men om du end ikke bryder dig noget om drabet på Bård, så er det samme ikke tilfælde med mig.« Kongen svarede: »Du ansporer mig mere til grusomhed, Gunhilde, end nogen mand kunde göre; der var dog en tid, da Thorolf var dig kærere, end han nu er; men i alt fald vil jeg ikke tage det ord tilbage, som jeg har givet disse brødre.« »Ja vist,« svarede hun, »var Thorolf vel antaget her, förend Egil fordærvede det for ham, men nu ser jeg ingen forskel imellem dem.« Thorer vendte hjem, og fortalte brødrene både kongens og dronningens ord.

49. Thorvald Ofses drab.

Gunhildes brødre, sönner af Øssur Tote, hedde Eyvind Skreya og Alf Askmand[1]). De vare endnu unge, men dog fuldvoxne, store og stærke, og meget stridbare. De stode på den tid mest i anseelse hos kong Erik og Gunhilde, men vare ikke afholdte af almuen. Om som-

---

[1]) Askmænd bruges undertiden som fællesnavn for vikinger; af ask, en art vikingeskibe.

meren skulde der holdes et stort blot[1]) på Gule[2]), hvor der var et anseeligt hovedhov[3]), hvilket i mængde besøgtes af folk fra Fjordene, fra Fjaler og fra Sogn, og af næsten alle stormænd deromkring, Kong Erik tog også derhen. Da sagde Gunhilde til sine brødre: »Ser til, at I mager det så i dette talrige møde, at I får en af Skallegrims sönner dræbt, og helst dem begge.« De lovede det. Da nu også Thorer Herse lavede sig til at tage derhen, lod han Arinbjörn kalde til sig, og sagde: »Jeg tager nu hen til blotet, men vil ikke have, at Egil skal komme did; jeg kender Gunhildes svig, Egils heftighed og kongens magt; det skal falde vanskeligt, at passe alt dette sammen. Men Egil vil ikke blive tilbage, med mindre også du bliver hjemme. Thorolf og hans andre følgesvende skulle derimod følge med mig; han skal da blote og søge held både for sig og sin broder.« Derpå sagde Arinbjörn dette til Egil, at han måtte blive hjemme, »vi begge to,« sagde han; og dermed var Egil fornöjet. De andre droge med Thorer til blotet, hvor der var samlet en stor mængde mennesker, og holdtes store drikkelag. Thorolf fulgte bestandig med Thorer, så de ikke forlode hinanden hverken nat eller dag. Eyvind sagde derfor til Gunhilde, at han så ingen lejlighed til at dræbe Thorolf; hvorpå hun bad ham i det mindste at rydde en af hans mænd af vejen, hellere en end slet ingen. En aften var kongen allerede gået til sengs; ligeså Thorer og Thorolf; men Thorfinn og Thorvald sade endnu efter. Da kom brødrene Eyvind og Alf, og satte sig hos dem, og vare meget lystige. Først drak de alle tilhobe; derpå gave de sig til at drikke til halvs;

---

[1]) offer, blodigt offer, med offergilde.
[2]) eller Gaular, som forhen er bemæaket.
[3]) Hov eller hof, tempel.

Eyvind og Thorvald drak sammen, samt Alf og Thorfinn. Da det nu led ud på aftenen, kom det under drikken først til stiklerier, så til skændsmål, endelig til skældsord. Da sprang Eyvind op, trak sin dolk frem, og gennemborede Thorvald, så han fik banesår. Derpå sprang de op på begge sider, både kongens mænd og Thorers huskarle. Men alle mænd derinde vare uden våben, da der var hovshellighed[1]); adskillige mænd gik da imellem, og fik de mest rasende skilte ad; og videre forefaldt der ikke den aften. Eyvind havde begået drab i helligdommen, og var derved bleven varg[2]), så at han strax måtte fare bort. Kongen tilbød at give bod for den dræbte, men Thorolf og Thorfinn svarede, at de aldrig havde taget mod mandebøder[3]), og i dette tilfælde vilde de mindst göre det. Hermed skiltes de ad, og Thorer drog hjem. Da Eyvind nu ikke turde være noget sted, hvor de norske love gjaldt, så sendte kong Erik og Gunhilde ham ned til Danmark til kong Harald Gormsen, der tog vel imod ham og hans ledsagere; han kom did på et stort langskib, og denne konge gjorde Eyvind til sin landværnsmand imod vikingerne, da han var en dygtig kriger.

Da foråret kom, rustede Thorolf og Egil sig atter at fare i viking, og agtede sig endnu en gang til Østerleden. Men da de vare komne til Vigen, sejlede de sönderpå langs med Jyllands kyst, og hærgede der. Så

---

[1]) hovet eller templet var så helligt, at ingen måtte gå derind med våben. Af dette sted ses, at denne hellighed også udstraktes til nærliggende steder på den tid da offringer holdtes.

[2]) eller varg i ve. Varg er en ulv. Således kaldtes den, der begik et drab, på et helligt, til guderne indviet sted (ve); han blev derved fredløs.

[3]) Det ansås nemlig for hæderligere, isteden for at tage mod mandebøder, at skaffe sig selvhævn.

fore de videre frem til Frisland, og tilbragte på dette tog en stor del af sommeren. Derefter vendte de igen tilbage til Danmark; men da de vare komne til det sted, hvor Danmark og Frisland grændse sammen, og havde lagt til land, kom der om aftenen, som man vilde begive sig til ro på skibene, to mænd til Egils skib, og sagde, at de havde et ærende til ham. De bleve da fulgte til ham, og sagde, at Åge den rige havde sendt dem did, for at lade ham vide, at Eyvind Skreya lå ude for Jyllands side[1]), og vilde passe dem op, når de sejlede tilbage: han havde samlet så mange folk, at de ikke vilde kunne stå sig imod ham, hvis de traf sammen med dem alle; selv havde han to lette skibe, og lå der i nærheden. Da Egil nu havde fået denne tidende, nedtoge hans folk strax tjeldingerne, og han befalede dem at sejle så stille som muligt, hvilket de gjorde. I dagningen kom de til Eyvinds skibe, der lå for anker, lagde strax frem til angreb, og anfaldt dem både med sten og våben. Mange af Eyvinds folk faldt, men han selv sprang overbord, og svømmede til land tillige med alle de andre, der frelste livet. Men Egils folk bemægtigede sig skibene med ladning og våben. Hen på dagen vendte de tilbage til Thorolf, der spurgte, hvor Egil havde været henne, og hvor han havde fået de skibe fra, som han havde med sig, hvorpå da Egil fortalte, at han havde taget dem fra Eyvind Skreya. Han kvad da også:

Vi her ved Jyllands side
lod skarpe odde bide;
hin viking, som beskermed
Danriget, vi os nærmed,
og lod med ydske svende
ham strandens dybde kende;

[1]) Den vestlige kyst af Jylland.

thi Eyvind Skrey i blæsten
sprang ned af bølgehesten.

Thorolf sagde, at nu havde de nok maget det så, at det var dem lidet rådeligt, at gæste Norge i høst. »Nu vel,« svarede Egil, »så opsøge vi os et andet sted.«

50. Kong Adelsten af England.

På denne tid da Harald Hårfager regerede i Norge, herskede Alfred den mægtige over England, den første enevoldskonge i England af sin stamme. Efter ham fulgte hans sön Edvard, fader til Adelsten den sejersæle, der opfostrede Hagen den gode. På denne tid havde Adelsten tiltrådt kongedömmet i England efter sin fader; men strax rejste alle de høvdinger sig, som havde mistet deres riger under hans forfædre; thi de håbede nu, da der sad en ung konge ved roret, lettest at erholde dem tilbage. Det vare både Britter, Skotter og Irer, der stode op imod ham. Kong Adelsten samlede derfor en hær, og gav både fremmede og indenlandske mænd sold, når de vilde træde i hans tjeneste. Brødrene Thorolf og Egil, der imidlertid vare sejlede til Saxland[1]) og Flæmingeland[2]), spurgte, at kongen af England behøvede krigsfolk, og at der var bytte at vente, og besluttede desårsag at begive sig did med deres folk. De kom om høsten til kong Adelsten, som tog vel imod dem, og fandt, at de kunde være ham til god hjælp; og da han havde talt nogen stund med dem, tilbød han dem at træde i hans sold og blive hans landværnsmænd. Og de bleve nu således enige, at de gik i hans tjeneste. England havde længe været kristent den gang, da dette skete, og kong Adelsten var en så from konge, at han kaldtes Adelsten

[1]) Den nordlige del af Tydskland. [2]) Flandern.

den trofaste (den gudhengivne). Kongen bad brødrene om at lade sig primsigne[1]). Det var nemlig den gang skik, at både købmænd og de, der gik i sold hos kristne mænd, gjorde dette, fordi de, der vare primsignede, havde lige godt samkvem både med kristne og med hedninge, og kunde holde sig til den tro, som de selv vare mest hengivne. Thorolf og Egil opfyldte også begge kongens bön, og lode sig primsigne. De havde i det hele tre hundrede mand, som gik i kongens sold.

51. Om Olaf Skottekonge.

Olaf den røde hed en konge i Skotland. På fædrene side var han af skotsk, men på mødrene af dansk slægt, og nedstammede fra Regnar Lodbrog. Skotland regnede man i sammenligning med England for at være som en tredie del af dette rige; Northumberland derimod for en femte del. Det sidste strakte sig op ad den østlige side af England, og grændsede til Skotland. Hovedstaden der hed Jorvig.[2]) I gamle dage havde det haft danske konger, men nu tilhørte det Adelsten, som lod det bestyre ved to jarler, Alfgeir og Gudrek, hvilke tillige sade der til landværn, såvel imod Skotternes anfald, som imod de danskes og norskes, der hærgede meget på landet, og mente at have store fordringer derpå. I Northumberland vare der nemlig så godt som ingen indvånere, der jo enten på fædrene eller mødrene side vare af dansk æt, og mange vare det på begge sider. I Bretland[3]) regerede to brødre, Ring og Adils, som vare skatskyldige under kong Adelsten, og havde den forret, at når de

[1]) At primsigne (af de latinske ord primus, først, og signum, tegn) betyder at lade sig betegne med korsets tegn, til bevis på, at man hyldede kristendommen, endsköndt man endnu ej lod sig døbe

[2]) York. [3]) Wales, hvis indbyggere nys kaldtes Britter.

vare i kongens hær, skulde de og deres folk være forrest i fylkingen[1]) foran kongens mærke. Disse brødre vare udmærkede hærmænd, og ikke så ganske unge. Alfred den mægtige havde berøvet alle skattekongerne deres navn og vælde, så at de forrige konger og kongesönner kaldtes nu jarler; og dette varede ved under hans regering og under hans sön Edvard. Men Adelsten var kommen ung til regeringen, og af ham troede de at have mindre at frygte; mange, som för havde været tro og hengivne, bleve derfor nu upålidelige.

52. Krigsrustning.

Olaf Skottekonge samlede en stor hær, for at gå til England; og da han var kommen til Northumberland, drog han frem med hærskjold. Jarlerne, som regerede der, samlede en hær imod ham, og det kom til et stort slag, i hvilket kong Olaf sejrede; Gudrek jarl faldt, og Alfgejr tog flugten med den störste del af sin hær. Kong Olaf underlagde sig hele Northumberland. Alfgeir drog til kong Adelsten, og forkyndte ham sin ulykke, hvorpå kongen, da han hørte, at der var falden en så stor hær ind i hans rige, sendte bud ud til alle sider til jarler og andre befalingsmænd, for at stævne folk til sig. Selv begav han sig, med de folk han kunde få samlet, på vejen mod Skotterne. Olaf Skottekonge havde imidlertid, da det rygtedes, at han havde sejret og bemægtiget sig en stor del af England, fået en langt större hær, end Adelsten, og da forenede en del af befalingsmændene sig med ham. Blandt andre stødte Ring og Adils, der allerede havde samlet en stor hær, til ham, og tilsammen havde de en forfærdelig mængde folk. Da kong Adelsten erfarede alt dette, holdt han stævnemøde med

---

[1]) den til slag opstillede hær.

sine høvdinger og rådgivere; spurgte dem, hvad der nu var rådeligst, og forklarede dem omstændelig alle tilhobe hvad han vidste om Skottekongens færd og styrke. Derom vare alle enige, at Alfgeir jarl var meget strafskyldig, og havde fortjent at miste sin værdighed. Men iøvrigt blev det bestemt, at kong Adelsten skulde vende tilbage til den sydlige del af England, og derfra bestandig nordefter samle folk til sig; thi man frygtede for, at det vilde gå for sent med at få en tilstrækkelig mængde samlet, hvis ikke kongen selv stillede sig i spidsen af hæren. Over den allerede samlede hær gjorde kongen Thorolf og Egil til høvdinger, således, at de skulde befale over alle de folk, som vikinger havde bragt kongen; Alfgeir derimod beholdt endnu befalingen over sine egne folk; og befalingsmænd over de mindre afdelinger indsattes af kongen selv.

Derefter skikkede brødrene sendebud til kong Olaf med det ærende: at kong Adelsten vilde hesle ham valplads[1]), og bestemme et sted til slag paa Vinhede ved Vinaskoven; at de skulde holde op med at hærge i hans land; og at den, som vandt sejer i slaget, skulde råde for Englands rige. Mødet skulde ske efter en uges forløb, og hvo, der kom først, skulde bie en uge efter den anden. Den gang var det skik, at såsnart der var heslet valplads for en konge, så vilde det være æreløs gerning, hvis han hærgede før slaget var holdt. Olaf standsede derfor sin hær, lod være at hærge, og oppebiede stævnedagen[2]). Da førte han sin hær til Vinhede. Norden for denne stod en borg, i hvilken kong Olaf lagde sig med

[1]) Når et slag, således som her, i forvejen blev aftalt at holdes til en vis tid, på et vist sted, så blev den bestemte valplads forud omgivet med hesselstænger, og dette kaldtes at hesle valpladsen.

[2]) den bestemte dag.

störste delen af sine folk; thi ud fra den strakte sig store herreder, fra hvilke han lettere kunde få den nødvendige tilførsel af levnetsmidler. Men nogle af sine mænd sendte han op på heden, hvor slaget skulde holdes, for at de kunde udvælge teltsteder og bringe alting i stand för hæren kom. Da disse nú kom til den hesledede valplads, fandt de den omgivet med rundt om nedsatte hesselstænger. Det gældte om, at et sådant sted, hvor en stor hær skulde fylkes[1]), var jævn og slet, og her fandtes også en ganske jævn hede. På den ene side løb der en flod, på den anden var der en stor skov. Men selv hvor der var kortest imellem floden og skoven, var det dog et meget langt stykke vej. Der havde kong Adelstens mænd slået deres telte, så at disse stode helt hen imellem skoven og floden. De havde teltet således, at der i hver tredie telt vare slet ingen mænd, og ellers kun få i de andre; men nu, da kong Olafs mænd kom til dem, havde de samlet sig i mængde uden for alle teltene, så at de andre ikke kunde gå derind. Adelstens mænd sagde, at alle deres telte vare fulde af folk, så at de neppe kunde få plads. Og teltene stode desuden så höjt, at man ikke kunde komme til at se op over dem, og bedømme, om der vare mange eller få i dybden. Kong Olafs mænd troede derfor, at der var en umådelig hær. De gave sig nu til at rejse telte nordenfor heslerne, hvor marken havde en jævn skråning. Kong Adelstens mænd sagde for resten dag for dag, at deres konge vilde snart komme eller var allerede ankommen til den borg, der lå söndenfor heden; og der strömmede folk til dem både nat og dag.

Da nu den bestemte stævnetid var udløben, sendte Adelstens mænd et budskab til kong Olaf, så lydende,

[1]) stilles i slagorden.

at kong Adelsten var slagfærdig, og havde en stor hær, men han bad Olaf betænke disse hans ord, at de skulde ikke udgyde så mange menneskers blod, som det nu havde udseende til; at han skulde drage hjem til Skotland, og da vilde Adelsten give ham som vennegave en skilling sølv af hver plov over hele sit rige; og de skulde holde fred og venskab med hinanden. Da dette budskab kom til kong Olaf, var han just ifærd med at ordne sin hær, og agtede at bryde op. Men nu standsede han sin færd for den dag, og tilbragte den med rådslagning, og hans høvdinger med ham. Meningerne vare ulige. Nogle skyndede meget til at modtage tilbudet, thi det vilde altid være et hæderligt tog, når de kom hjem, efter at have fået så mange penge af Adelsten. Andre frarådte, og mente, at anden gang vilde Adelsten byde dem endnu langt mere, når de forkastede dette. Og denne mening beholdt overhånd. Sendebudene bade da kong Olaf om tid til at forhøre hos kong Adelsten, om han vilde udrede endnu mere for fredens skyld; de udbade sig en dag til hjemrejse, en anden til overlæg og den tredie til tilbagerejse. Dette tilstod kongen dem. Sendemændene rejste da hjem, og kom tilbage den tredie dag, som bestemt var. De forkyndte nu kong Olaf, at Adelsten vilde give alt det han för havde tilbudet, og desuden til deling imellem kong Olafs hær en skilling til hver fribåren mand, en mark til hver underordnet befalingsmand, som befalede over tolv mand eller flere, en mark guld til hver hirdstyrer[1]), og fem mark guld til hver jarl. Dette lod kongen bekendtgöre for sine folk, og det gik ligesom forrige gaug, at nogle rådte fra, andre til. Men tilsidst gav kongen sin endelige bestemmelse, at han

[1]) befalingsmand over en afdeling af hirden eller mændene ved kongens hof.

vilde antage dette tilbud, når dertil endnu föjedes, at kong Adelsten skulde lade ham beholde hele Northumberland med alle dertil hørende skatter og skyld Sendebudene bade igen om en frist af tre dage, samt at kong Olaf da vilde sende mænd hen at høre kong Adelstens beslutning, om han vilde opfylde denne fordring eller ej; de mente imidlertid, sagde de, at han nok vilde göre alt, for at freden kunde komme i stand. Kong Olaf tilstod deres forlangende, og sendte siden mænd til kong Adelsten, som de traf i borgen sönden for heden. Her fremførte de deres ærende og fredsvilkåret; og kong Adelstens mænd forklarede tillige, hvilke tilbud de havde gjort kong Olaf, og hvorledes det forhen havde været de forstandigste mænds råd at opsætte slaget, sålænge kongen ikke var kommen. Men kong Adelsten gav nu snart sin endelige besked i denne sag, og talte så til sendemændene: »Bringer disse mine ord til kong Olaf, at jeg vil give ham orlov til at fare hjem til Skotland med sin hær, når han først har tilbagebetalt alt det gods, han med uret har taget her i landet. Lader os så slutte fred imellem vore lande, og ikke hærge på hinanden. Lægger hertil, at kong Olaf skal blive min mand, og tage Skotland til len af mig, og være min underkonge. Drager nu tilbage«, sagde han, »og forkynder ham disse mine ord!« Sendemændene vendte strax tilbage om aftenen, og kom til kong Olaf henimod midnat. De vakte ham, og forkyndte ham kong Adelstens ord. Kongen lod strax sine jarler og andre høvdinger kalde, og lod sendemændene komme, for at berette udfaldet af deres ærende og Adelstens ord. Men da dette var kundgjort for krigerne, istemmede de alle, at der nu ikke var andet for, end at berede sig til slag. Sendemændene berettede tillige, at Adelsten havde en stor hær, og at han først var kommen til borgen samme dag, som de

selv vare komne did. Da sagde Adils jarl: »Nu sandes mine ord, konge, at I vilde få prøve på Englændernes listighed. Her have vi ligget og biet en lang tid, imedens de droge alle deres tropper til sig. Da vi kom her, var deres konge endnu langt borte, og medens vi have ligget stille, have de samlet en stor mængde folk. Det er nu mit råd, konge, at vi brødre bryde op strax i nat med vore folk; måske de nu ikke frygte for nogen fjende, efter at de have spurgt, at deres konge er nær med en stor magt. Vi ville da gjöre anfald på dem, og når vi drive dem på flugt, ville de dels miste en del folk, dels blive mindre modige i slaget.« Kongen fandt, at dette råd var godt, og svarede, at de andre vilde gjöre deres folk færdige, såsnart det blev dag, og komme dem til undsætning. Og efter at dette var stadfæstet, sluttede de mødet.

53. Slaget.

Ring jarl og hans broder Adils droge endnu om natten med deres hær sönder frem på heden. Men da det blev lyst, så Thorolfs vagter dem drage frem, hvorpå der blev blæst hærblæst. Man hærklædte sig, og fylkede, og delte hæren i to fylkinger. Thorolf befalede over den ene, Alfgeir jarl over den anden, og mærket blev båret foran ham. I den sidste fylking vare dels hans egne folk, dels de, der vare komne til fra herrederne, så at den var langt talrigere end Thorolfs. Thorolf var således væbnet: han havde et bredt og tykt skjold, en stærk hjelm paa hovedet, og var gjordet med sværdet Lang, et stort og godt våben. I hånden havde han et spyd, hvis fjedder[1]) var to alen lang, med en firkantet od,

[1]) Den nederste del af spydet.

meu opad var fjedren bred. Falen[1]) var både lang og tyk; skaftet ikke længer, end at man med hånden kunde nå til falen, og overmåde tykt. I falen var en jernstang, og hele skaftet var jernbeslået. Dette slags spyd kaldtes brynthvarer[2]). Egil var rustet ligesom Thorolf. Han var gjordet med sværdet Nad[3]), et fortrinligt våben, som han havde fået i Kurland. Ingen af dem havde brynje på.[4]) De satte deres mærke op, hvilket blev båret af Thorfinn Strange. Alle deres folk havde norske skjolde og fuldstændig norsk hærboned[5]). Alle norske mænd, som fandtes i hæren, vare i denne fylking. Thorolf og Egil fylkede i nærheden af skoven, men Alfgeirs fylking drog langsmed floden. Adils jarl og hans broder så, at de ikke kunde overraske dem, og gave sig da til ligeledes at fylke sin hær. De dannede to fylkinger, og havde to mærker. Adils stillede sig mod Alfgeir jarl, Ring imod vikingerne. Nu begyndte slaget, og de gik vel frem paa begge sider. Adils jarl gjorde et heftigt anfald, så at Alfgeir jarl måtte vige; men desto djærvere satte Adilses mænd ind på ham, så han endelig måtte tage flugten. Han red med en flygtende skare sönder over heden, til han kom til den borg, hvor kongen var. Da sagde jarlen: »Til borgen, mener jeg, er det ikke rådeligt at drage, thi hvad andet end bebrejdelser kunne vi vente af kongen, efter at have flyet for kong Olaf. Vor sag er ikke bleven bedre ved denne flugt, og vi have af ham kun vanære at vente.« Han fortsatte derfor sin flugt sönderpå, og blev ved at ride dag og nat, til han kom vester til Jarlsnæs[6]). Her fik han sig et

---

[1]) den midterste del af spydet imellem fjedderen og skaftet.

[2]) brynjebor. [3]) dette navn betyder en slange.

[4]) så at de strede med ubedækket bryst.

[5]) rustning, klæder og våben. [6]) I Wales.

skib, og sejlede over til Valland, hvor han havde en del af sin slægt, og kom aldrig mere til England. Adils forfulgte de flygtende, men ikke ret langt, og vendte så igen tilbage til slaget, for at anfalde på ny. Da Thorolf så dette, sagde han til Egil, at han skulde vende sig imod ham, og lod mærket bære derhen; han opmuntrede sine mænd til at følge mandig efter, og at slutte sig tæt sammen. »Lad os holde op under skoven«, sagde han, »så at vi have den i ryggen, at de ikke kunne anfalde os fra alle sider.« De gjorde så, trak langs med skoven, og der begyndte en hård kamp. Egil søgte mod Adils, og det var et skarpt våbenskifte; styrken var hel ulige, men der faldt dog flest på Adilses side. Thorolf blev så rasende, at han kastede skjoldet på ryggen, greb spydet med begge hænder, sprang således frem, og hug eller stak til begge sider. På begge sider sprang de tilbage for ham, men han dræbte mange, og banede sig således en vej frem til Ring jarls mærke, dræbte mærkesmanden, som bar det, og hug mærkestangen ned. Derpå satte han jarlen spydet for brystet, og drev det igennem hans brynje og krop, så at det kom ud imellem hærderne, løftede ham op på spydet over sit hoved, og skød endelig halen af spydet ned i jorden. Alle, både jarlens egne mænd og hans fjender, så, hvorledes jarlen opgav ånden på spydet. Derpå trak Thorolf sit sværd, og hug til begge sider; hans mænd fulgte ham, så der faldt mange Britter og Skotter, men nogle flyede. Men da Adils jarl så sin broders fald, det store mandefald i sin hær, og at nogle gave sig på flugt, samt at han selv blev hårdt trængt, så tabte også han modet, og løb mod skoven til. Han flyede med sin trop ind i skoven, og da gav hele jarlernes hær sig på flugt. Thorolf og Egil satte efter de flygtende, og tilföjede dem endnu et stort nederlag,

hvorpå den flygtende hær splittedes ad hen over heden. Adils jarl havde ladet sit mærke tage ned, så at ingen vidste hvor han drog frem, og desuden begyndte det brat at mörknes af natten. Thorolf og Egil vendte tilbage til sine hærboder[1]), og strax efter kom kong Adeldelsten med hele sin hær. Denne rejste sine telte og beredte sig til kamp; ligeså kong Olafs hær, der kom kort efter. Kong Olaf erfarede nu, at begge jarlerne Ring og Adils vare faldne tilligemed en stor del af deres folk.

54. Thorolfs fald.

Kong Adelsten havde tilbragt den forrige nat i den ovenfor omtalte borg, og spurgte der, at der havde stået et slag på heden. Han lod da hele hæren bryde op, og drog nordpå til heden. Her indhentede han nöjagtige efterretninger om det holdte slag, og takkede Thorolf og Egil, der havde begivet sig til ham, for den vundne sejer. De bleve samlede der om natten. Ved dagens frembrud vakte kong Adelsten sin hær, holdt samtale med sine høvdinger, og anordnede fordelingen af sine tropper. Først anordnede han sin egen fylking, og stillede i spidsen af den de raskeste tropper, over hvilke han satte Egil til befalingsmand. Thorolf derimod gav han befalingen over hans egne folk og endnu nogle andre, der skulde støde til dem; og dette skulde være den anden fylking, som skulde angribe den del af den fjendtlige hær, der fægtede løst uden at danne nogen fylking. Skotterne pleje nemlig ofte at stride løse uden at være fylkede, løbe til og fra, og komme frem på forskellige steder; dem, som da ikke tage sig i agt, tilföje de ofte

---

[1]) telte eller barakker.

megen skade, men sprede sig igen på marken, såsnart man vender sig imod dem. Egil forestillede kongen, at han ikke vilde skilles fra Thorolf i slaget, men derimod så han gerne, at de begge bleve stillede der, hvor det gik hårdest til; men Thorolf sagde, at de skulde overlade det til kongen, at ordne dem, som han fandt for godt. Og Egil svarede da: »I må nu råde, men denne anordning vil tit komme til at fortryde mig.« Nu gik mændene frem i kongens fylking, og satte mærket op; den stod på den åbne mark hen til floden, men Thorolfs ved skoven. Kong Olaf delte nu også sin hær i to fylkinger, og rykkede frem med den, han selv førte, mod kong Adelstens. Deres styrke var lige. Den anden af kong Olafs fylkinger, som befaledes af skotske jarler, og for det meste bestod af Skotter, rykkede frem i nærheden af skoven imod Thorolf, og var ligeledes meget stærk. Fylkingerne gik nu mod hinanden, og der begyndte snart et stort slag. Thorolf gik fast frem, lod mærket bære langs med skoven, og agtede at komme kongens fylking i de åbne skjolde[1]). De havde skjoldene for sig, og skoven dækkede dem til höjre side. Thorolf gik frem, så at der kun vare få mænd foran ham; men på en gang, da han mindst tænkte derpå, brød Adils jarl med sin trop frem af skoven, og de gennemborede strax Thorolf med en hel mængde spyd, så han faldt der ved skoven. Thorfinn, som bar mærket, veg da tilbage til den tættere del af fylkingen, men også dem anfaldt Adils, så det kom atter til en hård kamp, og Skotterne, som havde fældet høvdingen, råbte sejersråb. Egil, som hørte råbet, som så Thorolfs mærke vige tilbage, og nok kunde slutte, at Thorolf selv ikke fulgte

---

[1]) eller anfalde ham fra den side, hvor skjoldåbningerne vendte hen, det vil sige, falde ham i ryggen.

det, løb nu frem-imellem fylkingerne; og da han nåede sine mænd, fik han snart at vide hvad der var sket. Han opmuntrede dem da til fremgang, stillede sig selv i spidsen, med sit sværd Nad i hånden, søgte fremad, hug til begge sider, og fældte mange. Thorfinn bar strax mærket efter ham, og de andre fulgte. Det blev til en skarp strid. Egil gik frem til han mødte Adils jarl, og skiftede kun få hug med ham, før jarlen faldt med mange omkring sig. Og efter jarlens fald flyede hans trop; Egil og hans folk satte efter dem, og dræbte alle, de kunde nå; thi at bede om fred nyttede kun lidet. Men de skotske jarler stode heller ikke længe, da deres staldbrødre flyede, og vendte strax ryggen. Egil stævnede nu med sine folk imod kongens fylking, kom den i de åbne skjolde, og anrettede snart et stort nederlag, så at fylkingen opløste sig i hobe og enkelte flygtninge. Mange af Olafs mænd toge flugten. Vikingerne istemmede da sejersråb. Såsnart kong Adelsten mærkede, at kong Olafs fylking begyndte at brydes, så opmuntrede han sine folk, lod mærket bære frem, og gjorde så heftigt et anfald, at kong Olafs hær blev aldeles kastet, og der skete et stort mandefald. Kong Olaf faldt med største delen af sine folk; thi selv alle de, der begave sig på flugt, bleve dræbte, såsnart man kunde nå dem. Således vandt kong Adelsten en herlig sejer.

55. Egil jorder Thorolf.

Kong Adelstens mænd forfulgte de flygtende, men kongen selv red tilbage til borgen, og overnattede ikke för han nåede den. Også Egil forfulgte længe de flygtende, og vendte så tilbage til valpladsen, hvor han fandt sin broders lig. Han tog det op, vaskede det, og behandlede det videre, som skik var. De grove én grav, og satte Thorolf deri med alle sine våben og klæder.

Derpå spændte Egil, för han forlod ham, på hver af hans arme en guldring; endelig ladede de graven med stene, og øste muld derover. Da qvad Egil:

I strid han uforfærdet var,
jarlmandens bane[1]), kæk og snar;
i våbengnyet blodig
faldt Thorolf heltemodig.
Jorddækket står ved Vinas bred
min gæve broders hvilested,
hvis død har fyldt mit hjerte
med helnøds[2]) bittre smerte.

Og ved samme lejlighed kvad han:

Lighobe jeg på vestlig vang[3])
opdyngede ved mærkets stang;
Adils i våbenmødet
med Slangen blå[4]) jeg høded.
Ung Olaf stred mod Englands hær,
hjemsøgte den med stål og spær,
og Ring til kamp udæsked,
så ravnens törst blev læsket.

Derefter drog Egil med sin trop til kong Adelsten, og gik strax hen for kongen, der sad ved drikkebordet. Der var megen glam[5]) inde. Såsnart kongen så, at Egil var kommen ind, befalede han de andre at rømme den lavere bænk for ham og hans følge, og sagde, at Egil skulde sidde der i höjsædet ligeover for kongen[6]). Egil satte

---

[1]) Jarlens banemand. [2]) dødens elendighed. [3]) Englands mark. [4]) med hans sværd, som hed Nad eller Slange. [5]) stöjende glæde.

[6]) I de gamle haller stode to rader bænke, efter stuens længde, hver med sit höjsæde. På höjsædet i den höjere bænk sad husbonden selv, som på den fornemste plads, med ansigtet mod nord; lige over for ham i höjsædet på den lavere bænk anviste

sig da ned, og skød skjoldet ned for sine fødder. Han havde sin hjelm på hovedet, og lagde sværdet tværs over sine knæ; snart trak han det halv ud, snart skød han det tilbage i skeden; han sad rank og med barsk åsyn. Han havde et stort ansigt, en bred pande, store öjenbryn, mörke öjne, en kort, men tyk næse, vide og store læber, en meget bred hage og kindben, tyk hals og usædvanlig store skuldre; når han var vred, havde han et barsk og grumt åsyn; for resten var han vel voxen, ja höjere end nogen anden mand; havde ulvegråt og tykt hår, og blev tidlig skaldet. Da han nu sad således, som nys blev beskrevet, så skød han det ene af sine sammenstødende bryn ned mod kinden, det andet op mod hårrødderne. Han vilde ikke drikke, sköndt der blev båret til ham, men trak brynene op og ned. Kong Adelsten sad i höjsædet. Også han havde lagt sværdet over sine knæ; og da de således havde siddet en stund, drog kongen sit sværd ud af skeden, strøg en stor og god guldring af sin arm, og stak den på sværdspidsen; stod op, gik frem på gulvet, og rakte den over ilden til Egil. Egil stod op, trak ligeledes sit sværd, gik frem på gulvet, stak sit sværd ind i åbningen på ringen, drog den til sig, og vendte tilbage til sin plads. Kongen satte sig ligeledes i höjsædet. Men da Egil havde sat sig ned, drog han ringen på sin arm, og nu antoge hans bryn deres naturlige stilling. Derpå lagde han sværd og hjelm ned, og tog mod drikkehornet, som man bragte ham, og drak det ud. Og fra nu af drak Egil sin del og talte med de andre mænd. Derefter lod kongen to

man den fornemste gæst sæde; de øvrige sade til höjre og venstre af begge höjsæderne efter deres rang. Det sæde, der her anvistes Egil, var altså det fornemste næst efter kongens eget. I midten af hallen imellem begge bænkerader brændte en stor ild på gulvet eller på en forhöjning af stene.

kister bære ind; to mænd bare hver, og begge vare fulde af sølv. Kongen sagde: »Disse kister, Egil, skal du have, og hvis du kommer til Island, skal du bringe din fader dette, hvilket jeg sender ham til erstatning for hans sön; men nogle af pengene skal du skifte med dine og Thorolfs frænder, hvilke du selv holder for de anseeligste. Men til erstatning for din broder skal du selv her hos mig få land eller løsøre, hvad du helst vil; og vil du blive i længden hos mig, da vil jeg give dig hæder og værdighed, som du selv monne attrå.« Egil tog mod pengene, takkede kongen for sine gaver og venlige ord, begyndte da at glædes i hu, og kvad:

För sænked jeg af kummer fuld
mit öjenbryn, thi under muld
min tappre broder hviler,
og fra hans grav jeg iler.
Nu fandt jeg konge, som forstår
at gyde trøst i sjælens sår;
mit bryn sig atter hæver,
og smil på læben lever.

Derpå bleve de mænd tagne under lægebehandling, som vare komne fra slaget med livet.

Egil forblev hos kong Adelsten vinteren efter Thorolfs fald tilligemed de tilbageblevne af brødrenes hær, og han nød megen hæder hos kongen. Han digtede en drapa[1]) om kong Adelsten, hvori følgende kvæde forekommer:

Vidtberømte hersker fældte
trende konger, oprørshelte.
Ellas æt nu landet lyder,
og ved held sig fryder.

[1]) en stor lovsang.

Du om fædres navn kan værge,
höjest helt! det höjt vi sværge.
Her din ros, o herre, runger,
herligste blandt konger!

Og omkvædet er:

Landet frit og uden men
lyder bolde Adelsten.

Adelsten gav da fremdeles Egil til skaldelön to guldringe, hver på en mark, samt en kostelig kappe, som kongen selv havde båret.

Om foråret gav Egil tilkende, at han om sommeren agtede sig til Norge, for at se hvorledes det stod til med hans broders enke Asgerde. »De have store besiddelser«, sagde han, »men jeg ved ikke, om der er börn i live; hvis ikke, da tilfalder hele arven mig.« Kongen svarede, at det måtte stå til Egil selv at drage bort, hvis han fandt sin nærværelse så nødvendig; men det tyktes dog kongen bedst, at han stadfæstede sig der i landet under hvilke vilkår han selv vilde. Egil takkede, men sagde, at han først burde did, hvor pligten kaldte ham; og han håbede at komme tilbage, når han fik lejlighed dertil. Adskillige af hans folk bleve hos kongen, men resten fulgte med ham; han havde et stort langskib med en besætning af hundrede mand eller flere. Ved afskeden bad kongen ham komme snart igen, hvilket Egil lovede.

Da Egil var kommen til Norge, og havde skyndt sig til Fjordene, erfarede han, at Thorer Herse var død, og at Arinbjörn havde tiltrådt arven og var bleven lensmand. Han begav sig til Arinbjörn, og blev vel modtaget, og Arinbjörn bød ham at blive der. Egil satte da sit skib op, og sørgede for sine mænds ophold; selv blev han selvtolvte hos Arinbjörn om vinteren.

56. Egils giftermål.

Thorgeir Thyrnefod, der boede på øen Fenring i Hordeland på sin gård Ask, en rig og troldkyndig mand, havde efterladt sig tre sönner: Bergönund, der udmærkede sig ved sin höjde og styrke, men tillige var en trættekær mand, Atle den Korte, der var mere undersætsig, men bomstærk, og Had, som havde tilbragt sin ungdom i viking. Bergönund havde da giftet sig med Björn Hölds datter Gunhilde, og ført hende hjem til gården Ask. Men Thorolf Skallegrimsens enke Asgerde var hos sin frænde Arinbjörn. Hun havde med Thorolf en ung datter, der hed Thordis, og var der hos sin moder. Egil underrettede Asgerde om Thorolfs død, og tilbød hende sin forsorg. Hun blev meget bedrøvet ved denne tidende, og svarede rigtignok venlig paa Egils tilbud, men benyttede sig kun lidet deraf. Ud på høsten blev Egil meget sørgmodig, drak lidet, og sad ofte med hovedet skjult i sin kappe. Engang gik Arinbjörn hen til ham, og spurgte hvad han sørgede over. »Vel,« sagde han, »har du lidt et stort tab ved at miste din broder, men det er mandigt at bære det vel; mand skal efter mand leve[1]). Hvad kvæder du nu? Lad mig engang høre!« Egil svarede, at dette havde han for nylig kvædet:

> För, da jeg med ungdoms ild
> ubesindig var og vild,
> frodig hang og fyldig nok
> om mit hoved gyldne lok;
> nu, når skalden tænker på
> Bjergfolds dejlighed, han må

[1]) Den ene skal overleve den anden.

skamfuld skjule panden gold
i sin kappes vide fold[1]).

Arinbjörn spurgte hvad det var for en kvinde, han digtede elskovssang om? »Har du måske skjult hendes navn i visen?« sagde han. Da vedblev Egil:

Sorgen ved mit leje står,
følger mig hvorhen jeg går;
ry om dåd og våbenvælde
toner kun som klangløs bjælde.
Heltes ros og hæder stor
vandt jeg mig ved kongers bord,
vidt jeg for; men hvo kan vide,
hvad en kvinde bedst kan lide?

»Her«, sagde Egil, »må det gå, som det hedder, at alt skal man sige sin ven. Jeg vil da svare dig på dit spörgsmål, hvad det er for en kvinde jeg digter om, at det er din frænke Asgerde, og dertil beder jeg om din bistand.« »Det er vel fundet,« svarede Arinbjörn, »og visselig skal jeg göre mit til dette giftermål.« Egil kom nu med sit forslag til Asgerde, men hun henviste ham til hendes fader og hendes frænde Arinbjörn. Derefter talte Arinbjörn med hende, og fik det samme svar. Og Arinbjörn, som gerne så giftermålet gå for sig, rejste da med Egil til Björn, hos hvem Egil begyndte sit frieri

[1]) Navnet Asgerde er sammensat af ordene as, der også betyder ås, bjergås, og gerde, der i formen et gærde kommer nær i betydning til en fold; ved bjergfold har Egil således på en forblommet måde tilkendegivet sin elskedes navn Asgerde. Man erindrer, at han, efter hvad der för er fortalt, tidlig blev skaldet; lang hårvæxt ansås for en skönhed.

og bejlede til hans datter Asgerde. Björn tog vel derimod, og sagde, at heri vilde Arinbjörn have meget at sige. Denne skyndede til, og således blev enden, at Egil fæstede Asgerde, og brylluppet skulde stå hos Arinbjörn. Og da stævnetiden kom, holdtes der et prægtigt bryllupsgilde, og Egil var da meget munter den øvrige del af vinteren.

Om foråret satte Egil et købmandsskib i stand, for at sejle til Island. Arinbjörn rådte ham ikke at stadfæstes i Norge, sålænge Gunhilde havde så megen magt; thi hun bar endnu bestandig nag til ham, og dette var blevet endnu værre efter Egils møde med Eyvind Skreya ved Jyllandskysten. Da Egil nu var færdig, og fik bør, sejlede han ud, kom om høsten til Island, og styrede til Borgefjord. Han havde da været tolv år udenlands. Skallegrim, der nu begyndte at ældes, glædede sig meget over hans hjemkomst. Egil tog med Thorfinn Strange og en stor del af hans medfølgere sit vinterophold hos sin fader. Han havde bragt en uendelig hoben penge hjem; men man finder intet om, at han skiftede det sølv, som kong Adelsten havde givet ham, hverken med Skallegrim eller andre. Samme vinter blev Thorfinn gift med Skallegrims datter Sæun, og bosatte sig; fra dem nedstammede Björn Hitdælakappe.

Da Egil havde levet nogle år på Borg hos sin fader, kom der et skib fra Norge, og bragte den tidende, at Björn Höld var død, og at hans mâg[1]) Bergönund havde tilegnet sig alt hans efterladenskab. Alle løsøre havde han ført hjem til sin gård, jorderne havde han bortlejet, og enten forbeholdt sig al landskyld deraf eller selv taget dem i besiddelse. Da Egil erfarede dette, spurgte han sig nöje for, om Bergönund havde gjort dette på

[1]) svigersön.

egen hånd, eller om han havde mægtigere mænd til sin bistand, og han fik da at vide, at Bergönund stod i megen gunst hos kong Erik, men især hos Gunhilde. Om høsten slog Egil sig til ro; men næste år lod han sit skib sætte frem, fik sig en god besætning, og gik ombord med sin kone Asgerde, hvorimod Thorolfs datter Thordis blev tilbage. Da han var kommen til Norge, begav han sig strax til Arinbjörn, tog sit ophold hos ham og gav sig i tale med ham om det gods der i landet, som han formente at have fordring på. Arinbjörn svarede: »Den sag vil vanskelig have fremgang. Bergönund er en hård og trættekær mand, uretfærdig og gerrig, og nu har han meget hold af kongen og dronningen. Og Gunhilde, der, som du ved, er din store fjende, vil næppe opmuntre ham til at göre ret og rede i denne sag.« Egil sagde: »Kongen vil ikke nægte os lov og ret, og med din bistand tager jeg ikke i betænkning at håndthæve min fordring mod Bergönund.« De bleve da enige om, at Egil skulde tage en skude, og begive sig til Ask; han havde tyve mand med sig, sejlede til Hordeland, og traf Önund. Egil kom strax frem med sit ærende, og krævede deling af arven efter Björn; thi dennes døttre, sagde han, vare efter loven lige bettigede til arv, men Asgerde, mente han, var af nok saa höj slægt, som Önunds kone Gunhilde. »En dumdristig mand er du, Egil,« svarede Önund; »landflygtiggjort af kongen kommer du her i hans rige, og vælter dig ind på hans mænd og venner. Du skulde dog betænke, Egil, at jeg för har vendt op og ned på dine lige, og det for mindre sager, end denne, förend du kommer og kræver arv på din kones vegne, der, som hver mand ved, på sin mødreneside er trællebåren.« Således blev Önund ved at skælde en stund. Egil, som indså, at han intet vilde göre med det gode, stævnede ham da til tings, og skød sagen til

Guletingslov. Önund sagde: »Til Guleting skal jeg komme, og min skyld skal det ikke være, om du kommer uskadt derfra.« »Desuagtet,« svarede Egil, »vil jeg komme, og det må da gå, som det kan, med vor sag.« Egil sejlede nu hjem til Arinbjörn, og fortalte ham, hvorledes det var gået; og Arinbjörn, der naturligvis blev meget vred, fordi hans faster Thora blev skældt for en trælkvinde, begav sig til kongen. Men denne tog sagen temmelig tungt[1]). »Hidtil,« sagde han, »har du bestandig beskyttet Egil, og for din skyld har jeg ladet ham blive her i landet; men det synes mig dog for meget, at du vil tage ham i forsvar mod mine venner.« Arinbjörn svarede vel, at han kun bad om lovens beskyttelse, men kongen blev næsten vred, og dronningen, tænkte Arinbjörn, vilde nok blive det endnu mere. Han vendte da hjem, og sagde at de havde just ikke de bedste forhåbninger at gjöre sig. Vinteren gik, og tiden kom, da man drog til Guleting. Arinbjörn havde et talrigt følge, og Egil reiste med ham.

57. Egils og Önunds trætte[2]).

Kong Erik var tilstede, og havde et stort følge. Med ham fulgte Bergönund og hans brødre, ligeledes med en stor skare. Da man nu skulde tinge om mænds sager, gik begge parter derhen hvor dommen[3]) var sat, for at fremføre sine beviser, og Bergönund brugte mange store ord. Det sted, hvor dommen blev sat, var en jævn mark, hvor hesselstænger vare nedsatte i en kreds, og uden om gik snore, der kaldtes vebånd[4]). Inde i

[1]) Da man siger, at tage sig en ting let, så synes denne gamle talemåde også at burde optages.

[2]) proces. [3]) eller retten.

[4]) eller, med en mere dansk form, vibånd, de hellige bånd.

kredsen sade tolv dommere fra Fjordefylke, tolv fra Sygnefylke[1]), og tolv fra Hordefylke, hvilke tre tylfter skulde dømme i alle sager. Arinbjörn valgte dommerne fra Fjordefylke, og Thord fra Ørland dem fra Sygnefylke; alle disse holdt sammen. Arinbjörn havde et fuldbesat langskib med sig, samt flere småskuder og førselsskibe. Kong Erik havde sex eller syv langskibe, alle vel bemandede. Desuden var der en stor samling af bönder.

Egil begyndte at føre sin sag med opfordring til dommerne at dømme efter loven i hans og Önunds sag; derpå udviklede han, hvilken retmæssig grund han havde til at göre fordring på det gods, der havde tilhørt Björn Brynjolfsen; han viste, at Asgerde, Björns datter og hans ægtekone, var arveberettiget, at hun var odelbåren og lenbåren og hæderbåren[2]) efter sine forfædres slægt; og endelig opfordrede han dommerne til at tilkende Asgerde halvdelen af Björns arv, både land og løsøre. Da Egil havde endt sin tale, tog Bergönund ordet, og sagde: »Min kone Gunhilde er en datter af Björn og Oløf, som han har ægtet på lovlig måde. Gunhilde er Björns rette arving. Alt det gods, som Björn ejede, har jeg derfor taget til mig, thi jeg vidste, at hans anden datter, han havde nemlig endnu en, ikke var arveberettiget; thi hendes moder blev hærtagen[3]), og derefter taget til frille, men ikke efter hendes frænders råd[4]),

---

[1]) eller Sogn.

[2]) At hun var odelbåren, vil sige, at hun nedstammede fra bönder, der besade odel eller frit jordegods; lenbåren, at hun stammede fra mænd, der vare kongens lensmænd, altså endnu höjere i værdighed end blotte bönder; hæderbåren, at hun stammede fra hædersmænd, det vil sige, fra herser eller jarler eller konger, thi disse sagdes at bære hædersnavn.

[3]) fangen i krig eller bortført med magt.

[4]) hvilket var nødvendigt til lovligt ægteskab.

og ført fra land til land. Men du, Egil, agter, her som andensteds, at fare frem med uret og vold. Nu skal det lidet tjene dig; thi både kong Erik og dronning Gunhilde have lovet mig, at der skal ske mig lov og ret, såvidt som deres magt række. Jeg skal fremføre tilforladelige vidnesbyrd for kongen og dronningen og dommerne, at Thora Ladhånd, Asgerdes moder, blev hærtagen fra sit hjem hos sin broder Thorer, og anden gang fra gården Ørland fra Brynjolf; så for hun bort fra landet med vikinger, og var landflygtig fra Norge, og i denne landflygtighed avlede Björn med hende pigen Asgerde. Nu er det derhos en stor dumdristighed af Egil, at han vil göre alle kong Eriks ord til skamme. For det første,« sagde han, i det han vendte sig mod Egil, »at du er her i landet, efter at kongen har gjort dig landflygtig, og dernæst, hvad der er endnu mere, at du, som har giftet dig med en trælkvinde, vil kalde hende arvgangen. Jeg opfordrer da dommerne til at tildømme Gunhilde arven, og at erklære Asgerde for kongens trælkvinde, thi hun blev født imedens hendes fader og moder vare landflygtige efter kongens bud.« Arinbjörn blev meget forbittret, da han hørte Thora Ladhånd blive kaldt en trælkvinde; han stod op, og vilde ikke længer tie; så sig om til begge sider, og tog så til orde: »Vidner skulle vi fremføre, o konge, i denne sag, og lade dem kekræfte med ed, at der i forliget imellem min fader Thorer og Björn blev fastsat, at Asgerde, Björns og Thoras datter, skulde være ledt til arvs[1]) efter sin fader Björn; såvel som, hvad der er eder selv, konge, bekendt, at du ophævede Björns landflygtighed; og derved bleve alle de hindringer bortryddede, som vare i vejen for forligets fuldbyrdelse.«

---

[1]) indsat i alle et ægtefødt barns lovlige rettigheder.

Kongen svarede ikke strax på hans tale, så at Egil imidlertid kvad:

Trælbåren, o den fule gæk!
min husfru tör han skælde fræk;
som tyren, når den høder,
af arrigskab han gløder.
Nej, vid det, mand, min hustru skær
af herkomst og arvbåren er.
Vi vidner vil fremføre;
du dem, o konge, høre!

Derpå lod Arinbjörn sine vidner føre frem, tolv mænd, alle udvalgte, og som alle havde hørt på forliget imellem Thorer og Björn; og de tilbøde kongen og dommerne, at bekræfte deres vidnesbyrd med ed. Dommerne vilde tage mod deres ed, hvis kongen ikke forbød det. Kongen sagde, at han vilde hverken give lov dertil eller göre forbud. Men da tog dronning Gunhilde til orde: »Det er et stort under, o konge, at du lader denne store Egil forvikle alle sager for dig! Hvad om han tragtede efter dit kongedömme, vilde du da ikke sætte dig imod ham? Men vil du end ikke give nogen kendelse til Önunds fordel, så vil jeg ikke tåle, at Egil skal træde vore venner under fødder, at han med uret skal berøve Önund sit gods. Hvor er min broder Alf? Far med din trop hen til dommerne, og lad ikke denne uretfærdige dom få fremgang!« Alf og hans mænd droge da hen til dommen, skare vebåndene itu, brøde stængerne ned, og sprængte retten fra hinanden. Da blev der en stor tummel på tinget, men alle mænd vare våbenløse. Da sagde Egil: »Kan Bergönund høre mine ord?« »Jeg hører,« svarede Önund. »Så æsker jeg dig til holmgang,« vedblev Egil, »sålunde, at vi stride her paa tinget,

og den, som sejrer, tage land og løsøre, hvorom vi tviste; men du skal være hver mands niding, hvis du tör ikke.« Da svarede kong Erik: »Er du så meget begerlig efter at stride, Egil, så skulle vi give dig lejlighed dertil.« »Ikke,« svarede Egil, »vil jeg stride imod kongens vælde eller mod overmagt, men lige mod lige skal jeg aldrig fly, når det må forundes mig, og heller ikke skal jeg da göre forskel på mand, om han bærer hædersnavn eller ej[1]).« Da sagde Arinbjörn: »Lad os nu tage bort, Egil! for denne sinde ville vi intet udrette her os til gavn;« hvorpå han vendte sig med hele sit følge, for at gå bort. Men Egil vendte atter tilbage, og talte lydelig: »Skyder jeg til vidne dig, Arinbjörn, og dig, Thord, og alle de mænd, som mine ord kunne høre, lensmænd og lavmænd og menige almue, at jeg nedlægger forbud på alle de jorder, som Björn Brynjolfsen ejede, forbud dem at bebo og at dyrke og gavn deraf at nyde; forbud nedlægger jeg mod dig, Bergönund, og imod alle andre mænd, indenlandske og udenlandske, höje og lave. Og hvo der gör det, kalder jeg skyldig i lovbrud, i gudernes fortørnelse og i fredsforstyrrelse.« Derpå fulgte Egil med Arinbjörn, og de gik ned til deres skibe. Vejen førte over en temmelig lang bakke, så at man ikke kunde se skibene fra tingmarken. Egil var meget opbragt. Da de vare komne ned til skibene, talede Arinbjörn til sine folk, og sagde: »Hvilken ende det har taget med tinget, er eder alle vitterligt, og at retten blev os fornægtet. Kongen er meget vred, så at vore mænd have intet godt af ham at vente. Hver mand begive sig derfor på sit skib, og fare hjem, og den ene bie ikke på den anden!«

---

[1]) Da hædersmænd, som forhen er bemærket, ere herser, jarler og konger, saa ligger heri en skjult udæskning til kongen selv, om han skulde have lyst til at gå imod Egil, en imod en.

Derpå gik Arinbjörn selv ud på sit skib, og sagde til Egil: »Gak nu du med dine ledsagere på skuden, som ligger her ved langskibets udbord, og se til at komme først bort! Sejler om natten så meget I kunne, men ikke om dagen, og forder eder[1])! thi kongen vil göre sit til, at I kunne mødes. Når så alt dette har sat sig, så kom atter til mig, at vi kunne overlægge hvad der kan göres, for at bilægge tvisten imellem dig og kongen.« Egil fulgte Arinbjörns råd; de gik omtrent tredive mand i tallet på skuden, og roede rask til. Det var en særdeles hurtig sejler. En stor del andre skibe med Arinbjörns folk, skuder og rofærger, roede på samme tid ud af havnen; men langskibet, som Arinbjörn selv styrede, sejlede sidst, thi det var tungest under årerne. Og imedens den rasksejlende skude, som Egil styrede, fjernede sig brat fra den samlede flåde, kvad han endnu en sang om arven og jorderne, som man så svigefuld vilde berøve ham, og om hevnen som han endnu håbede at tage.

58. Om kong Erik og Egil.

Kong Erik hørte Egils sidste tale på tinget, og blev meget forbittret; men da alle mænd vare komne våbenløse til tings, gjorde han intet anfald. Derimod befalede han alle sine mænd, at skynde sig til skibene, og holde et husting på stranden, hvori han bekendtgjorde sin villie. »Vi skulle,« sagde han, »tage teltene ned på vore skibe, og ro efter Arinbjörn og Egil; og så er min villie, at vi tage Egil af live, hvor vi træffe ham, og ikke skåne nogen, som vil yde ham bistand.« Først roede de da hen til det sted, hvor Arinbjörns skibe havde ligget, men de vare alle borte. Derpå lod kongen dem ro nordpå ind i sundene, og da de vare komne til Sognsø, indhen-

[1]) skynder eder.

tede de Arinbjörns skibe, der roede ind i Saudungssundene. Kongen lagde strax til Arinbjörns skib, og spurgte om Egil var der; men Arinbjörn svarede, at kongen selv kunde se, at der inden borde kun vare kongen velbekendte mænd, og at Egil heller ikke vilde findes under tiljerne[1]); kongen måtte lade søge, om han vilde; Egil var med tredive mand gået ombord på en skude, og de vare tagne ud imod Stensund. Kongen befalede da sine folk at ro efter ham endnu dybere ind i sundene. En af hans hirdmænd, Ketil Hød, styrede kongeskibet, og viste de andre vejen; han var kongens nære frænde, og lignede ham meget i udseende. Förend Egil for til tinget, havde han ladet sit skib sætte i søen, og bragt ladningen ombord; og nu, da han havde forladt Arinbjörn, søgte han strax til Stensund for at finde sit skib, som lå der i havnen med telt over. De gik strax ombord, og lode skuden ligge ved roret imellem skibet og landet, med årerne på rede hånd. Næppe havde det begyndt at dages, för vagtmændene mærkede, at der kom skibe imod dem; og da Egil så, der var ufred på færde, stod han op, og befalede sine folk, at springe over på skuden; han og alle de andre grebe deres våben; og de to kister med sølv, som kong Adelsten havde givet ham, tog han med sig. De roede frem imellem landet og den snekke som var nærmest ved land blandt de ankommende skibe. Det var kong Eriks eget skib. Da de begge roede stærkt til, og det heller ikke var ret lyst, så løbe skibene mod hinanden, og lyftingerne[2]) stødte sammen. Da kastede Egil et spyd, og traf den mand, der sad ved roret midt på livet; men det var Ketil Hød, som strax døde. Nu råbte kong Erik til sine mænd at de skulde ro efter Egil; men i det skibene løbe forbi Egils købmandsskib, sprang

---

[1]) i rummet. [2]) bagstavnene.

nogle af kongens mænd op derpå, og alle de af Egils-folk, som ej havde fulgt hans befaling at gå ombord på skuden, bleve enten dræbte, eller måtte søge i land; der omkom således ti af hans mænd. Og imedens nogle af kongens skibe satte efter Egil, plyndrede andre købmands-skibet, toge alt hvad der var indenbords, og brændte skibet. De, som forfulgte Egil, gjorde det med megen iver, de grebe to fat på en åre, og skiftede endda til at ro; der skortede dem heller ikke på folk indenbords, hvorimod Egil kun havde et ringe mandskab, ikke mere end atten på sin skude. Det var da naturligt, at de indhentede ham. Men indenfor øen, imellem den og en anden ø, var det et temmelig grundt vadelsund[1]), og det var just ebbe. Her lod derfor Egil sin skude løbe ind, men snekkerne kunde ikke flyde der, og på den måde kom han fra dem. Kongen vendte da tilbage, men Egil drog nordpå, for at finde Arinbjörn. Denne forsynede ham med et andet skib, som kunde holde havet, og med så megen ladning, som han vilde have; hvorpå Egil satte det i sejlfærdig stand, besatte det med omtrent tredive mand, og gik ombord med sin kone Asgerde, der imidlertid havde opholdt sig hos Arinbjörn. De skiltes i venskab; og Egil kvad:

Guderne, der uret hade,
kongen det undgælde lade!
gid ham Odins vrede ramme
for mit gods, han tog med skamme!
folkets undertrykker fage
Frey og Njord fra landet jage!

---

[1]) vadel, af et vad, og at vade, betyder et sted med så lave vande, at man kan vade derover; en anden, i dansken mere almindelig, ligeledes afledt form er vedle, vejle.

Thor der land og lov beskermer,
tugte ham, der lov fornærmer!

59. Kong Erik dræber sine brødre.

Da kong Harald Hårfager begyndtes at ældes, delte han riget imellem sine sönner, og satte Erik til overkonge over dem alle; og efter en regering af halvfjerdsindstyve år afstod han riget til Erik, og anordnede, at hans og Gunhildes sön Harald, som han vadnede og gav sit navn, skulde være konge efter sin fader. Men da Harald Hårfager tre år efter døde i Rogeland, og var begravet ved Haugesund, opkom der en stor strid imellem hans sönner; thi Vigveringerne[1]) toge Olaf til konge, og Thrönderne Sigurd; og begge disse sine brødre fældte Erik i Tønsberg et år efter kong Haralds død. Dette ledingstog skete den samme sommer, som den nys fortalte trætte imellem Egil og Bergönund forud havde fundet sted på Guleting. Thi derefter lyste han Egil landflygtig over hele Norge, så at hvo der vilde måtte dræbe ham, og for så med sin hær fra Hordeland øster til Vigen, for at holde slag med sine brødre. Bergönund blev hjemme på sin gård, tilligemed sin broder Had, da han frygtede for at forlade den, sålænge Egil endnu var i landet; og kong Erik lod desuden en af sine frænder, Frode, en ung, smuk mand, blive tilbage til hans bistand; han sad på kongsgården Alrekstad, og havde en trop mænd hos sig. Hos Frode opholdt sig tillige kong Eriks og Gunhildes sön Rognvald, der dengang var en ti til elleve år gammel, og en meget håbefuld dreng. Arinbjörn fulgte med kongen i ledingen. Forinden havde imidlertid Egil lagt ud med sit skib, og styrede til et udvær[2]), som hedder Vitar, og som ligger udenfor Alda, og uden-

[1]) indbyggerne i Vigen. [2]) et fiskersted langt ude i havet.

for den sædvanlige søvej. Her lå nogle fiskere, af hvem han hørte, at kongen havde gjort ham landflygtig. Da kvad Egil:

Landets alf, der loven bryder[1]),
viden vandring[2]) nu mig byder;
kvinden har ham gjort forstokket,
som til brodermord ham lokked.
Også dette kun Gunhilde
voldet har, o den umilde!
Men som ung jeg lærte skönne,
hævn at få og svig at lönne.

Det blæste ikke synderlig: om nætterne var det fjeldvind, og om dagen blæste det fra søen. En aften satte Egil sejl til, og gik ud til havs, og fiskerne, der egenlig vare satte til at udspejde hans færd, roede tilbage til landet, og kunde nu berette, at han var sejlet til havs og havde begivet sig bort. Da Bergönund erfarede dette, sendte han alle de mænd fra sig, som han hidtil havde haft til sin beskyttelse, roede hen til Alrekstad, og bød Frode til gilde hos sig, thi han var velforsynet med øl. Frode tog nogle mænd med sig, og fulgte ham hjem, hvorpå de holdt et stort drikkelag, havde megen glæde, og tænkte ikke mere på nogen fare. Da Frode var taget hjemme fra, tog kongesönnen Rognvald en sexåret karve, og roede med ti til tolv ham meget hengivne mænd ud til kongsgården på øen Herdla, som hans fosterfader Skægthorer forestod, hvor han med glæde blev modtaget, og hvor der heller ikke skortede på drik.

60. Bergönunds og Rognvald kongesöns drab.

Egil sejlede da om natten ud på havet, men om

[1]) kongen, der skulde være landets alf eller beskytter, men som tværtimod bryder loven. [2]) landflygtighed.

morgenen lagde vinden sig og det blev lugn; de lode da sejlet falde, og bleve liggende i nogle dage, indtil der rejste sig en kuling. Da befalede Egil sine folk, at sejle mod land, thi skulde der komme en stærk storm på fra havet, så var det uvist, om de kunde nå land, og ufred kunde de vente sig næsten overalt. De sejlede da ind til Herdlas vær[1]), hvor de fandt en god havn, tjeldede over skibet, og bleve liggende der om natten. På skibet havde de en lille båd, som Egil selv tredie gik på, og roede om natten ind til Herdla. Han sendte en mand op på øen for at spejde, hvilken kom tilbage med den efterretning, at Rognvald kongesön og hans mænd vare der på gården, og sade ved drikkebordet; han havde truffet en af huskarlene, der var beruset, og denne havde sagt til ham: »Her skal drikkes ligeså godt, som hos Berg-Önunds, hvor Frode er henne med fire mand;« og han fortalte tillige, at der der, hos Önunds, var ingen uden de sædvanlige husfolk, samt Frode og hans mænd. Nu roede Egil tilbage til skibet, og befalede sine mænd at stå op og tage deres våben. Skibet blev lagt for anker, tolv mand bleve satte til at bevogte det, og med de andre atten mand gik Egil på efterbåden[2]), og roede ind ad sundene. De indrettede det så, at de om aftenen kom til øen Fenring[3]), hvor de lagde til i en lönvig. »Nu,« sagde Egil, »vil jeg alene gå op på øen for at spejde, og I andre skulle bie her efter mig.« Han havde sine sædvanlige våben, hjelm og skjold, var gjordet med sværd, og havde et huggespyd i hånden. Hatten havde han trukket over sin hjelm, gik op til en skov, og traf der nogle drenge med nogle store hyrdehunde; og da han spurgte, hvorfor de lå der, og havde så store hunde

[1]) en lille ø ved Herdla. [2]) den större båd, som fulgte med skibet. [3]) hvor gården Ask lå.

med sig, svarede de: »Du må nok være en stor tosse; har du ikke hørt, at her går en stor björn på øen, som anretter megen ødelæggelse, og dræber både mennesker og kvæg; der er sat pris på, hvo der kan dræbe den; vi våge hver nat her på Ask over vort kvæg, som er indelukt i foldene. Men hvorfor går du bevæbnet om natten?« Også af frygt for björnen,« sagde Egil, »den har forfulgt mig en del af natten, og der er nok få, som nu gå uden våben. Ser jer vel for! den er der i udkanten af skoven. Ere de alle gåede i seng på gården?« Drengen svarede, at Bergönund og Frode sade nok og drak endnu, som de gjorde hver nat. »Så siger dem hvor björnen er,« sagde Egil, »og jeg får nok at skynde mig hjem.« Han gik derpå bort, men drengen løb til gården og ind i stuen, hvor de sade og drak; alle vare gåede til sengs, undtagen Önund, Frode og Had. Da drengen nu havde sagt dem, hvor björnen var, grebe de deres våben, der hang hos dem, løbe strax ud, og op til skoven. Der strakte sig en udgående spids frem af skoven, og hist og her stode nogle buske. I disse sagde drengen, at björnen havde været. Og de så grenene røre sig, hvorfor de troede den var der. Bergönund sagde derfor til Frode og Had, at de skulde stille sig imellem dette sted og skoven, at björnen ikke skulde komme ind i denne; han selv løb derimod frem mod krattet med hjelm og skjold, gjordet med sværd, og med et spyd i hånden. Men den, der var i krattet, var Egil, og ingen björn. Næppe fik han öje på Bergönund, förend han trak sit sværd, og da der var en hank på hæftet, skød han det op på sin arm, tog spydet i hånden, og løb så frem mod Önund. Denne løb endnu stærkere til, og skød skjoldet for sig. Begge kastede deres spyd. Egil drejede sit skjold imod, så at Önunds spyd kun gav det en ridse, og faldt tilbage på marken; men Egils spyd

traf midt på Önunds skjold, gik igennem til langs op på fjedren, og sad fast i skjoldet, der nu blev tungt at bære. begge grebe til sværdet, men Önund fik neppe sit trukket halv ud, för Egil havde gennemboret ham; Önund ravede, Egil trak sit sværd hårdt ud, og hug til Önund, så hovedet næsten gik af; derpå tog han spydet ud af skjoldet. Had og Frode løbe strax til, da de så Önund falde, og Egil vendte sig imod dem. Spydet kastede han imod Frode, så det gik igennem hans skjold og bryst, og odden kom ud på ryggen; han faldt strax død bagover. Med sværdet vendte Egil sig så mod Had, og skiftede kun få hug, för Had faldt. Da kom hyrdedrengene farende til. Til dem sagde Egil: »Bliver her og passer på eders husbondes og hans ledsageres lig, at de ikke skulle slides af vilde dyr og fugle.« Han gik derpå sin vej, men var ikke kommen langt, förend elleve af hans folk kom ham imøde. Med dem besluttede han nu at vende til gården, og fare frem på hærmands vis. De løbe ind i husene, og dræbte femten eller sexten mænd, plyndrede alt, og ødelagde hvad de ikke kunde have med sig, dreve kvæget til stranden, slagtede det, og bare så meget ud på båden, som den kunde rumme. Derpå roede de ud forbi øerne. Egil, der sad til rors, var nu så vred, at ingen kunde få et ord af ham. Men da de styrede ud af fjorden mod Herdla, kom kongesönnen Rognvald med tolv mand dem imøde på sin karve; de havde fået nys om, at Egil lå ved Herdlas vær, og vilde bringe Önund efterretning derom. Egil kendte strax skibet, og styrede lige på dem. De stødte så heftig sammen, at karven kom til at hælde stærkt med det ene bord, og søen gik ind; hvorpå Egil strax sprang op, greb sit spyd, og råbte til sine mænd, at de ikke skulde spare nogen levende sjæl. Der gjordes liden eller ingen

modværge, så at Rognvald og hans tolv ledsagere bleve dræbte.

Egil roede nu til øen Herdla, og gik op til gården. Næppe bemærkede Thorer hans ankomst, förend han med alle sin hjemmemænd, karle og kvinder, skyndte sig fra gården, hvilken Egil ligeledes plyndrede. Derefter vendte de tilbage til skibet, og det varede ikke længe, för der rejste sig en gunstig vind fra landet. De gjorde sig da sejlfærdige. Og da nu alt var beredt, gik Egil op på øen, tog en hesselstang i hånden, og gik op på en bjersnås, der vendte ind imod landet. Her tog han et hestehoved, og satte det på stangen, brugte det sædvantige formæle[1]), og sagde: »Her sætter jeg op nidstang, og drejer dette nid imod kong Erik og dronning Gunhilde,« (han drejede i det samme hestehovedet ind imod landet,) »og jeg drejer dette imod alle landvætterne[2]), som bygge og bo her i landet, at de fare forvildede om og finde intet blivende sted, för de have jaget kong Erik og Gunhilde fra landet.« Nu skød han stangen ned i en fjeldridse, og lod den stå der; og ristede runer på den, som indeholdt hele hint formæle. Derefter gik han tilbage til skibet; de satte sejl til, og styrede ud på havet. Vinden tog til, og var gunstig, så at skibet for rask afsted. Da kvad Egil:

Dybet larmer; bølgen går
med sit hvide hovedhår,
og mod stavnens sider tætte
voldsom bryder vrede jætte[3]).

---

1) formular.

2) landets skytsguder.

3) jætten, d. e. vinden og voven. Ligeså strax efter: Gestils eller søkongens alf, og havets ulve, lutter omskrivninger på vinden og det oprørte hav.

Gestils alf med stærke slag,
planken slår; men för i dag
fnyste havets ulve over
mast og rå med dybets vover.

De havde en lykkelig rejse, og kom til Borgefjord, hvor de lagde i havn, og førte ladningen i land. Egil tog hjem til Borg, og hans rejsefæller søgte sig ophold andensteds. Skallegrim var nu bleven gammel og svag, så at Egil overtog bestyrelsen af gård og gods.

61. Skallegrims død.

Thorgeir, der var gift med en søster til Egils moder, Bera, og var kommen ud til landet med Yngvar, havde efterladt sig en sön Thord, der nu boede på sin faders gård Lambestad på Alftenæs. Om høsten, noget för vinteren, red Thord hen til sin frænde Egil på Borg, og bød ham til gilde hos sig, da han havde ladet brygge mundgåt. Efter en uges forløb vilde Egil tage derhen med sin kone Asgerde og ti til tolv mand; men da han var færdig, fulgte Skallegrim ham ud, omfavnede ham, förend han steg til hest, og sagde: »Det varer længe, Egil, för du betaler mig de penge, som kong Adelsten sendte mig; eller hvad tænker du der skal göres dermed?« »Trænger du meget til penge, fader?« svarede Egil; »det vidste jeg ikke. Jeg skal strax lade dig få sølvet, såsnart jeg ved, du behøver det, men jeg tror, du har endnu en eller to kister stående fulde af sølv.« »I mine tanker,« sagde Skallegrim, »har du fået din del af vore løsøre; så kan du vel også lade mig göre med mit hvad jeg vil.« »Visselig,« svarede Egil, »du behøver ikke at bede mig om lov dertil, og vil også råde dig

selv, uden at bekymre dig om mine ønsker.« Egil red derefter til Lambestad, hvor han skulde blive i tre dage; men endnu samme aften lod Skallegrim sin hest sadle, red hjemmefra, da de andre gik til sengs, og havde, da han for bort, en temmelig stor kiste på sine knæ og under armen en kobberkedel. Man har siden troet for vist, at han sænkede den ene eller begge dele ned i den såkaldte Krumskilde, og lagde en stor hellesten ovenpå. Han kom først hjem ved midnatstid, gik så til sit leje, og lagde sig med klæderne på. Men om morgenen, da det blev lyst, og husets folk klædte sig på; fandt man ham siddende på sengefjællen, og han var da død, og så stiv, at man hverken kunde rette hans lemmer eller flytte ham, hvormeget man end prøvede derpå. Man fik da strax en mand til hest, at han kunde skynde sig til Lambestad, for at bringe Egil denne tidende. Denne tog strax sine våben og klæder, og red hjem. Såsnart han var stegen af hesten, gik han ind i en art forstue, der var ved ildhuset, og hvorfra der førte en dör ind i huset; han gik ind, tog Skallegrim i skuldrene, böjede ham tilbage, lagde ham ned, og ydede ham lighjælp[1]). Derpå lod han væggen mod sönden bryde igennem; og da dette var gjort, tog han selv ved Skallegrims hoved, de andre ved fødderne, og således bare de ham tværs igennem huset, ud igennem den åbne væg, og hen til Nøstenæs. Her lode de telt slå over liget om natten. Næste morgen, da det var flodtid, blev det lagt i et skib, og roet ud til Digrenæs. Her lod Egil göre en höj yderst på næsset, hvori Skallegrim blev lagt tilligemed hans hest, våben og smederedskaber. At der blev lagt penge ned i höjen hos ham, finder man intet om. Nu overtog

[1]) denne bestod i at lukke ligets öjne, næsebor og mund.

Egil arven, land og løsøre; og Thorolfs og Asgerdes datter Thordis var hos ham.

62. Egils rejse til England.

Den samme sommer, da Egil Skallegrimsen seilede til Island, kom Harald Hårfagers sön Hagen Adelstensfostre, der var fostret i England, over til Norge, og blev taget til konge af Thrönderne. Således var han og hans broder Erik begge konger i Norge i en vinter, men om foråret samlede de på begge sider en hær. Hagens blev langt stærkere; thi isteden for, at hans fader havde trælgjort både store og små, gav han strax den lov, at hver mand skulde frit besidde sin odel. For Erik var der da ingen anden udvej, end at fly fra landet, og han tog bort med sin kone Gunhilde og deres börn. Arinbjörn herse, kong Eriks fostbroder og fosterfader til et af hans börn, den kæreste af alle hans lensmænd, fulgte med kongen. Først sejlede de til Ørkenøerne, hvor kong Erik giftede sin datter Ragnhilde med Arnfinn jarl. Derpå sejlede han til Skotland, og hærgede der; og endelig i samme hensigt til England. Her samlede kong Adelsten en hær, og gik imod Erik; men det kom til forlig imellem dem, således at kong Adelsten gav kong Erik bestyrelsen over Northumberland, imod at han blev Adelstens landværnsmand imod Skotter og Irer. Thi vel havde kong Adelsten efter kong Olafs fald gjort Skotterne skatskyldige, men de vare dog ikke at lide på. Om Gunhilde fortæller man, at hun lod øve seid[1]), og lod seide, at Egil Skallegrimsen aldrig skulde have ro på Island eller andensteds, förend hun fik ham at se. Den sommer, da Hagen og Erik strede om Norge, tilstædtes det ingen skibe at forlade landet; i den tid kom der derfor ingen

[1]) en art trolddom, hvormed man troede at kunne tilvende andre, også fraværende, ulykke og vanheld på legeme og sjæl.

skibe til Island eller nogen tidende fra Norge. Imidlertid sad Egil på sin gård; men den anden vinter efter Skallegrims død tabte han sin munterhed, og dette tog til, jo længere det led frem på vinteren. Da sommeren kom, gav han endelig tilkende, at han vilde sejle bort, og antog skibsfolk; han havde tredive mand på skibet. Asgerde blev tilbage for at passe gården, men Egil agtede sig til England, for at besøge kong Adelsten og se, hvorvidt denne konge vilde opfylde sine forrige løfter. Han blev dog sent færdig, og da han stak i søen, var vinden heller ikke gunstig, så det led hen mod høst, og vejret blev uroligt. De kom nordenfor Ørkenøerne, men her vilde Egil ikke lande, thi han frygtede for, at kong Erik skulde have magt der rundt om på øerne. De sejlede da til Skotland, men fik nu et stærkt stormvejr, så de havde ondt nok med at krydse forbi kysten her og det nordlige England. En aften, da det begyndte at mörkne og vejret var hvast, fandt de sig på en gang omgivne med skær både på udbord og foran stavnen, så der var ingen anden udvej, end at søge til land. Dette gjorde de også, men lede skibbrud, og kom til land ved mundingen af Humra[2]. Besætningen og det meste af godset blev bjærget, men skibet sloges itu. Da de nu traf på folk, hørte de en tidende, som tyktes Egil god, nemlig at kong Adelsten og hans rige vare i velmagt, og en anden, som tyktes ham farlig, at kong Erik Blodøxe og Gunhilde regerede der i landet, og vare kort fra det sted, hvor de vare landede, på borgen Jorvig. Dog hørte han også, at Arinbjörn herse var hos kongen og endnu stod i hans gunst. Han betænkte da, hvad råd han skulde gribe til; det vilde næppe lykkes ham, så kendelig som han var, at skjule sig, og forklædt at drage

---

[1]) floden Humber.

så lang en vej, indtil han kom til kong Adelstens rige; og han fandt det uværdigt, hvis han skulde blive greben på flugten. Han tog da mod til sig, fik sig endnu samme nat en hest, og red til borgen, hvor han ankom næste aften. Over sin hjelm havde han en sid hat, og fuldvæbnet var han også. Da han nu, ved at spörge sig for, havde fundet Arinbjörns bolig, steg han af hesten, og traf en mand, der sagde ham, at Arinbjörn sad ved måltidet. »Tjen mig i, min gode mand,« sagde han derpå, »at gå ind i stuen, og spörg Arinbjörn, om han helst vil tale med Egil Skallegrimsen ude eller inde? »Det ærende kan jeg sagtens udrette,« sagde manden. Hvorpå han gik ind i stuen, og sagde ganske höjt: »Her står en mand udenfor dören, så stor som et trold; han bad mig gå ind og spörge, om du ude eller inde vilde tale med Egil Skallegrimsen.« Arinbjörn svarede: »Gak og bed ham bie; jeg skal strax komme.« Manden gjorde det. Derpå lod Arinbjörn bordene tage bort, og gik ud med alle sine huskarle. Han hilste Egil, og spurgte, hvorfor han var kommen? Egil fortalte i få ord de vigtigste omstændigheder ved sin rejse, og udbad sig nu hans hjælp. »Har du truffet nogen her i borgen,« sagde Arinbjörn, »som have kendt dig, för du kom til mig?« »Nej,« sagde Egil. »Så tage da alle mænd sine våben!« sagde Arinbjörn. Og da dette var sket, gik de til kongsgården. Da de vare komne til hallen, klappede[1]) han på dören, bad der måtte lukkes op, og sagde hvo der var. Dörvogterne åbnede strax dören. Kongen sad endnu ved bordet. Arinbjörn befalede derpå, at de tolv mand stærk skulde gå ind, og udnævnte dertil Egil og ti andre. »Nu, Egil,« sagde han, »skal du bringe kongen dit hoved, og omfavne

[1]) bankede. Det er også i kæmpeviserne det sædvanlige udtryk; f. ex. han klapped på dören med kiste, fordi han havde ej skind.

hans fødder, men jeg vil tolke din sag.« Derpå gik de ind. Arinbjörn gik hen for kongen, og hilste ham. Kongen bød ham velkommen, og spurgte, hvad han vilde. Arinbjörn sagde: »Jeg bringer eder her en mand, som er kommen en lang vej for at besøge eder. Det er en stor hæder for eder, o herre, at eders uvenner af egen drift forlade fremmede lande, og endsköndt langt fra eder, ikke kunne bære tanken om eders vrede. Vis dig nu også som høvding mod denne mand, og tilstå ham god fred og forlig, eftersom han höjlig har fremmet din hæder, har faret over mange have og udstået store genvordigheder, og forladt hus og hjem for din skyld. Intet nødte ham dertil uden hans hengivenhed mod dig, min konge, thi på Island havde han intet at frygte af din vrede.« Da så kongen sig om, og fik öje på Egil, hvis hoved ragede over alle de andres; han kendte ham strax, så skarpt på ham, og sagde: »Hvor turde du være så dristig, Egil, at vove dig hid? da du sidst skiltes fra mig, havde du kun død af mig at vente.« Egil gik hen til bordet, greb kongens fod, og kvad:

Jeg kommen er på bølgens hest[1])
den lange vej; jeg kom som gæst
at nyde held og ære
hos Englands höje herre[2]).
Men jeg som ofte våben bar,
nu Haralds[3]) ætling fundet har,
hvis blik med strænghed luer
og straffende mig truer.

Kongen sagde: »Det er ikke fornødent at opregne hvad jeg har imod dig; dine forbrydelser ere så mange og store, at enhver vil indse, at du ikke kan komme herfra

[1]) skibet. [2]) kong Adelsten. [3]) Harald Hårfagers.

med livet; det kunde du også selv vide forud, at du af mig intet forlig havde at vente.« Og Gunhilde tilföjede: »Hvorfor ikke dræbe ham strax? Mindes du ikke, konge, hvad han har gjort? han har dræbt dine venner og frænder, ja din egen sön, og nidet dig selv. Når så man nogensinde så megen frækhed øvet mod en kongelig herre?« Arinbjörn sagde: »Har Egil talt ilde mod kongen, så vil han forsone det med en lovtale, der skal vare evindelig.« »Vi ville ikke høre hans lov,« sagde Gunhilde; »lad ham strax, konge, føre ud at halshugges! Jeg vil ikke høre hans ord, og ikke se ham.« Da sagde Arinbjörn: »Kongen vil ikke af dig lade sig egge til alskens nidingsværk; du vil ikke lade Egil dræbe i nat, thi nattedrab ere mord.« Kongen svarede: »Din bön skal være tilstået, Egil må leve i nat; tag ham hjem med dig, og bring mig ham i morgen!« Arinbjörn takkede kongen, og sagde: »Vi håbe, herre, at Egils sag vil tage en bedre vending. Har Egil fornærmet dig höjlig, så betænk også, at han har mistet meget ved dig og dine frænder. En herlig mand, Egils farbroder Thorolf, lod din fader tage af dage formedelst slette menneskers bagvaskelse, og uden al brøde. I selv, konge, fornægtede Egil lov og ret for Bergönunds skyld, og tragtede desuden efter hans liv, dræbte hans mænd, og plyndrede alt hans gods, ja gjorde ham landflygtig, og fordrev ham af landet. Og Egil er ikke den mand, der lader sig gå på. Men hver gang mand skal dömmes, da bör ikke blot hans brøde tages i betragtning, men også de grunde, som have skyndet ham dertil. Jeg skal nu bevogte Egil natten over.« Derpå gik Arinbjörn hjem med sit følge, og da de vare komne til gården, fulgte han Egil op på et lidet loftkammer, hvor de fortsatte deres rådslagning. Arinbjörn sagde: »Kongens vrede var stor, men jeg tror dog hans sind formildedes noget, för vi skiltes, og lykken må

nu råde for, hvo der vinder; men Gunhilde vil göre alt for at fordærve dig. Nu mener jeg, at vi skulle tage vor beslutning således: at du nemlig våger den hele nat for at digte et lovkvæde om kong Erik; jeg tror det var godt, om det blev en drapa på tyve viser, og du kan da kvæde den i morgen, når vi komme for kongen. Således gjorde min[1]) frænde Brage, da han faldt i unåde hos den svenske konge Björn; han digtede en tyveviset drapa på en nat, og frelste således sit hoved; og det samme kan måske lykkes dig.« Egil svarede: »Jeg skal forsøge det, når du så vil, men aldrig har jeg tænkt på at digte lovsange om kong Erik.« Arinbjörn bad ham forsøge; gik derpå bort, og lod spise og drikke bringe op til ham. Egil var nu ene om natten. Arinbjörn gik til sine mænd, og de sade ved drikkebordet til midnat. Da gik han med sit følge til sit sovekammer; men förend han klædte sig af, gik han atter op til Egil, og spurgte ham, hvorledes det gik med kvædet. Egil svarede, at han intet havde fået digtet; »her har siddet en svale ved gluggen[2])« sagde han, og pebet mig ørene fulde den hele nat, så jeg har aldrig kunnet have ro for den[3]).« Derpå gik Arinbjörn

---

[1]) i sagaen står der »din« vistnok ved en forvexling. Brage den gamle var Arinbjörns oldefader, men en slægtsforbindelse mellem Egil og Brage på mødreneside omtales ingensteds.

[2]) En åbning, hvori der kunde indsættes en ramme med en gennemsigtig hinde, eller som kunde lukkes med en luge; den tjente isteden for vindue.

[3]) skönt det ikke bestemt antydes her i fortællingen, kan man dog næppe være i tvivl om, hvorfor denne svale forstyrrede ham, at det nemlig er en virkning af Gunhildes seid og trolddom. Det skönnes også af det næstfølgende udtryk: hamløberske, d. e. en hex, der kunde påtage sig forskellig ham eller skikkelse, og i dette tilfælde havde omskabt sig til en fugl, for at forstyrre Egil. Arinbjörn holdt derfor vagt ved vinduet hele natten, at intet utydske skulde forstyrre digteren.

bort igennem dören, hvorfra man kunde komme op på huset, og satte sig ved loftsgluggen, der hvor fuglen havde siddet; han så, at en hamløberske for over på den anden side af huset. Arinbjörn blev siddende der ved gluggen den hele nat til det blev lyst; og efter at han var kommen der, digtede Egil hele drapaen, og fæstede sig den således i hukommelsen, at han kunde kvæde den om morgenen, da han kom til Arinbjörn. De passede nu vel på, når det var belejlig tid at gå til kongen.

63. Egil fremsagde sit kvæde.

Kong Erik gik som sædvanlig til bords, og havde et talrigt følge omkring sig. Såsnart Arinbjörn erfarede dette, begav han sig med sine fuldvæbnede mænd til kongsgården, medens kongen endnu sad til bords. Han krævede indgang i hallen, som heller ikke blev ham nægtet, hvorpå han og Egil gik ind med halvdelen af følget, men den anden halvdel blev stående udenfor dören. Arinbjörn hilste kongen, og denne bød ham velkommen. Arinbjörn sagde: »Jeg bringer nu Egil; han har intet forsøg gjort på at flygte i nat. Vi ønske nu at vide, hvad hans skæbne skal blive. Jeg håber, min herre, at I vil lade ham nyde godt af min forbön, thi det er mig særdeles magtpåliggende at I tilgiver ham. Jeg har vist eder ikke ringe tjenester, og hverken sparet handling eller ord for at forstörre eders hæder. Alle mine ejendomme, mine frænder og venner, som jeg havde i Norge, har jeg forladt, og fulgt eder, da alle eders andre lensmænd forlode eder; og det var rimeligt, thi du har bevist mig meget godt.« »Hold inde, Arinbjörn,« sagde Gunhilde, »og tal ikke så meget herom! Du har gjort vel mod Erik, og han har fuldelig lönnet dig derfor. Du skylder kong Erik mere, end Egil, og du kan ikke for-

lange, at Egil, efter alt hvad han har bedrevet, skal gå ustraffet fra kongens åsyn.« Da sagde Arinbjörn: »Dersom kongen og I, Gunhilde, have besluttet at nægte Egil fred, så er det i det mindste ædelmodigt, at give ham lov til at rejse og en uges tid til at fordre sig. Frivillig begav han sig hid til eder, og venter sig deraf tilgivelse; lad ham da fare, og lykken derefter dele eder imellem!« »Heraf ser jeg,« svarede Gunhilde, »at du er Egil mere hengiven end kong Erik. Skal Egil have en uges frist til at ride herfra i fred, så vil han i den tid komme til kong Adelsten. Men kong Erik kan ikke længer dølge for sig selv, at »alle andre konger ere nu hans overmænd. For kort siden vilde alle have fundet det utroligt, at han hverken skulde have villie eller magt til at hevne sin harm på enhver sådan mand som Egil.« »Ingen bravmand,« sagde Arinbjörn »vil kalde ham större, fordi han dræber en bondesön, en udenlands mand, som har givet sig i hans vold. Men tror kongen herved at indlægge sig berömmelse, så vil jeg give ham lejlighed til, at denne begivenhed kan blive endnu mere omtale værd. Thi fra nu af skulle Egil og jeg dele skæbne, så at en død skal ramme os begge; og dyrt, o konge, vil du da betale Egils liv, når vi alle ere fældede til jorden, og jeg og mine brave mænd. Andet havde jeg ventet mig af eder, end at I heller ville lade mig strække til jorden, end afstå mig en mands liv, som jeg bönfalder om.« Da svarede kongen: »Altfor megen iver viser du, Arinbjörn, for at yde Egil hjælp. Kun nødig vil jeg tilföje dig skade, hvis det kommer dertil, og hvis du heller vil tilsætte livet, end se ham dræbt. Men jeg har grund nok til at straffe Egil, hvad jeg så end lader göre ved ham.« Da kongen havde sagt dette, gik Egil frem for ham, og begyndte sit kvæde, og kvad höjt, og der blev strax en almindelig tavshed.

Hovedløsen[1]).

Første afdeling.

1.

Vester jeg for på hav;
Vidrer selv mig gav
vædsken af sit bryst[2]),
så jeg for med lyst.
Egen[3]) drog jeg ud
hist ved Isebrud[4]),
og i sindets knar[5])
hæders dræt[6]) jeg bar.

2.

Kongens hæder bød,
den mig sang indgød;
og til Englands skød;
bar jeg Odins mjød.
Hæder og ej tant,
kongens lov, for sandt,
(derfor lytter grant!)
ros for ham jeg fandt.

---

[1]) Dette digt, den første fuldstændige drapa, der er os overleveret, består af 3 hovedafdelinger, den første er en indledning på 5 strofer, den anden på 10 strofer kaldes **stef**, den begynder med et omkvæd og består af 3 underafdelinger eller stævmål hver på 3 vers ($1 + 3 \times 3 = 10$). Den sidste afdeling, eller digtets slutning består ligesom indledningen af 5 strofer; tilsidst en halv strofe, tilsat som en lykønskning.

[2]) Vidrer er Odin; hans brysts vædske poesi efter den eddiske fortælling om poesiens oprindelse.

[3]) skibet. [4]) omskrivning for Island eller Islands kyst.

[5]) sindets knar brystet; de gamle forestillede sig brystet som sjælens bolig.

[6]) poesi. De fire sidste linier gentage meningen af de fire første.

3.

Lyt, o konge, du,
kom det vel ihu,
hvad jeg kvæder nu,
når mig hører du!
verden ved jo dog
hvad vor konning vog[1]),
Vidrer varetog
valen som han slog.

4.

Sværdes glam lød fast,
skjolderanden brast;
under Gunnes[2]) blik
kongen fremad gik.
Sværdeelven[3]) flød,
höjt dens brusen lød;
malmets spådom[4]) klang
gennem luft og vang.

5.

Ej som skyers svæven
vakled darradsvæven[5]);
pilevangens[6]) række
fyldtes kun af kække.
glødende i blodet[7])
lued kæmpemodet,
og i våbentorden
bæved selve jorden.

---

[1]) hvor meget, d. e. hvor mange han fældte. Originalen har samme udtryk. [2]) krigsgudindens. [3]) blodet.

[4]) eller sang, våbenklangen.

[5]) Darrads væv er det stående slag; jevnfør Darradssangen, som meddeles i en af de følgende sagaer. [6]) skjoldborgen.

[7]) d. e. blodige, medens blodet strømmede. Originalen har samme udtryk.

Anden afdeling.

6.

Under Gunnes fjed
Mænd da segned ned;
men når død de fandt,
Erik hæder vandt. [1])

Første stævmål.

7.

Mer vil jeg sige,
hvis mænd tige[2]);
mer jeg spurgte,
hvad de gjorde.
vunder gløded
i kongemødet;
kården, hvistet
mod skjolde, bristed.

8.

Brynjeringe
ramte klinge;
sårets spader[3])
blodet bader.
Jeg ved, de sunke
for bæltets funke[4]),
Odin ege[5])
i jernets lege.

9.

Da bed odden fast,
da skar eggen hvast;
hine døden fandt,
Erik hæder vandt.

---

[1]) stroferne 6, 9, 12, 15 ere omkvæd.
[2]) tie. [3]) sværd, [4]) sværdet. [5]) krigere.

Andet stævmål.

10.

Kongen rødned sværd,
der var ravnes færd,
pil kom livet nær,
hen flöj blodigt spær.
Skotters bittre fjende[1])
mættede ulvinde.
Nares søster rådte,
og ørnens nadver trådte[2])

11.

Krigens traner flöj
over valens höj[3]);
nok af lunkne drik
sårets måger[4]) fik.
Da i oddekampen
ulv blev fro ved dampen,
og med hovedstavnen[5])
grådig hakked ravnen.

12.

Øxens vædske[6]) *flød*
ud i bølgens skød:
Erik ulven gav
lig på salte hav.

Tredie stævmål.

13.

Skarp pil flöj heden[7]),
da var ude freden;

---

[1]) Kong Erik.

[2]) Nares søster, døden, Hel, Lokes datter; hun trådte på ligene, ørnens måltid. [3]) dyngen af de faldne.

[4]) Krigens traner, sårets måger ere omskrivninger på rovfugle.

[5]) hovedets stavn, omskrivning på ravnens næb.

[6]) blodet. [7]) hen.

elmen[1]) blev dragen,
da blev mangen slagen.
Itu gik brodde;
end bede odde;
og buer snare
lod pile fare,

14.

Fra ringes fjære[2])
udkaster spære
sværdleges ypper,
af blod han drypper.
Her, som overalt,
stod han hvor det gjaldt;
over sø og by
for Eriks ry.

15.

Kongen buen trak
sårets bier[3]) *stak;*
Erik ulven gav
lig på salte hav.

Tredie afdeling.

16.

End vil jeg sjunge
for gamle og unge
kongens hæder,
som hver mand glæder.
Hilde lod han våge
på plankers måge,

---

[1]) buen af elm, omskrivning for buen.
[2]) ringes strand, land, sæde er omskrivning for hånden, hvorpå ringen sidder.
[3]) pilene.

og skærets age
om Geirs ski brage[1]).

17.

Armbaunen bryder
håndstenes yder;
mangel vil gerne
ringbryder fjerne[2]).
Ved Frodes mel[3])
glædes krigers sjæl;
smykker uden tal
haver kongen fal.

18.

Folk stode ikke
for kongens blikke,
når krumbuen klang
i fylkingsgang.
Han kaster brande[4]),
men fast på lande
holder hornklove[5]).
Han er værd at love.

---

[1]) Meningen af dette, meget forskellig fortolkede sted, således som den her er udtrykt, er den: han skyede ikke den idelige søkrig på bølgen, heller ikke bølgens bryden ved det farlige skær. Hilde er krigsgudinden, der efter den bekendte mythe vågede, for at vække de døde krigere til live på ny; plankernes måge eller fugl er skibet; skærets age, eller ryster brændingen: Geirs eller vikingens ski er skibet.

[2]) hidtil pristes kongens tapperhed, men Egil glemmer heller ikke den anden kongelige hoveddyd: gavmildhed. Armens baun eller flamme er ringen; håndstenen ædelsten.

[3]) efter en bekendt mythe guldet.

[4]) brand, omskrivning for sværd og våben, eller for guld og smykker. [5]) tilnavn for en helt: skjoldkløveren.

18.

Konge! hvad jeg nu
digted, kom ihu!
glad jeg var i hu
at mig hørte du.
Jeg kvad med munden
af hjertegrunden
Odins-sandsen[1])
i Joraglandsen[2])

20.

Kongen lov jeg bar,
folket lyttet har;
kvad jeg sang tilfreds
her i markegreds;
ud af latters ham[3])
ros for höjen gram[4]).
Så frem det for;
hørt blev mit ord.

21.

Slutningsvers.

Guld vorde ham gammen,
som öjet flammen,
som blodet åren
og sindet tåren!

64. Livet skænkes Egil.

Kong Erik sad opret, imedens Egil kvad, og så skarpt på ham. Og da drapaen var ude, sagde kongen: »På bedste måde er kvædet fremført. Og nu, Arinbjörn, har jeg betænkt, hvad enden skal være på min og Egils sag. Du har med megen iver taget dig af ham, siden du for

[1]) poesi. [2]) Joras glands, en omskrivning på Joras vig eller byen Jorvig, York.
[3]) brystet, sjælens bolig. [4]) konge.

hans skyld endog vilde stille dig i kamp med mig. For din böns skyld skal Egil nu have lov til at fare bort fri og felig. Men du, Egil, indret din færd så, at du, efter at have forladt denne stue, aldrig mere kommer mig eller mine sönner for öje, og kom aldrig mig eller mine folk nær. Thi endsköndt jeg nu giver dig dit hoved, fordi du begav dig i min vold, og jeg ikke vil øve nidingsværk på dig, så skal du dog vide for sandhed, at dette er intet forlig imellem dig og mig eller mine sönner og vore frænder, som ville hevne vor retfærdige sag.« Da kvad Egil:

Gerne jeg tager,
hvor styg den end er,
hjelmenes klint[1])
af kongens hånd.
Hvo har gævere
gave fået
af höjbåren herskers
hulde ætling?

Arinbjörn takkede kongen ærbødig for den ham beviste nåde og venskab; og fulgte derpå Egil hjem til sin gård. Her lod han siden sine folk sætte sig til hest, og fulgte Egil med hundrede fuldvæbnede mænd. De rede til de kom til kong Adelsten, som modtog dem vel, og spurgte Egil, hvorledes det var gået ham hos kong Erik? Han kvad:

Han mig lod de svarte syn[2])
beholde med de mörke bryn;
og ravnens hæse varselskrig
ej denne gang gjaldt Egils lig.

---

[1]) hovedet. [2]) hans sorte öjne.

Endnu jeg kan hos kongers sol[1])
frit råde for min arvestol;
og hæve Ales hat[2]) på ny
i Odins muntre våbengny.

Ved skilsmissen fra Arinbjörn gav Egil ham de to guldringe, hver på en mark, hvilke kong Adelsten havde givet ham. Hvorimod Arinbjörn gav Egil sværdet Dragvandel, hvilket han havde fået af Thorolf Skallegrimsen. Skallegrim havde fået det af sin broder Thorolf, og denne igen af Ketil Hængs sön Grim Lådenkind, thi det var det, som Ketil Hæng havde brugt i alle sine holmgange. De skiltes ad i megen kærlighed, og Arinbjørn vendte tilbage til Jorvig til kong Erik. Egils følgesvende og skibsfolk bleve der uantastede, og omsatte deres varer ved Arinbjörns hjælp; og ud på vinteren begave de sig ligeledes til den sydlige del af England til Egil.

65. Om Thorsten Eriksen og Egil.

Lensmanden Erik Alspag i Norge var gift med Thora, en søster til Arinbjörn, og havde store besiddelser i Vigen. Hans sön Thorsten var fulgt med Arinbjörn til England, og blev opfødt hos ham. Det samme efterår, som Egil var kommen til England, fik man der efterretning om, at Erik Alspag var død, og at kongens fogeder havde inddraget hans ejendomme under kongen. Arinbjörn og Thorsten bleve derfor enige om, at denne skulde tage til Norge, for at kræve sin arv tilbage, og om foråret udrustede de i denne hensigt et skib. Først drog Thorsten til London til kong Adelsten, og havde jærtegn og ordsending[3]) fra Arinbjörn, dels til kongen

[1]) Kong Adelsten.
[2]) vikingens hat, hjelmen.
[3]) ordsending er det mundlige budskab.

selv, dels til Egil, at denne skulde tale hans sag, at kong Adelsten nemlig vilde lade sin ordsending følge med til sin fostersön kong Hagen, at Thorsten måtte få sin arv og ejendom i Norge. Da Arinbjörn nu var kongen bekendt som en brav mand, så gjorde han heller ingen vanskeligheder; og Egil gav nu ligeledes tilkende, at også han om sommeren vilde tage til Norge, for at erholde det gods, som kong Erik og Bergönund havde berøvet ham, og som Bergönunds broder Atle den Korte nu havde bemægtiget sig; han håbede, at det vilde lykkes ham ved kongens ordsending. Kong Adelsten vilde gerne have beholdt Egil hos sig, og göre ham til sin landværnsmand, et tilbud, som Egil hverken vilde modtage eller afslå, men om hvilket han yttrede, at han i det mindste først måtte til Island, for at se til sin kone og sine ejendomme der. Kongen gav ham da et godt handelskib tilligemed en ladning hvede og honning, samt adskillige andre varer; og Egil begav sig ombord tilligemed Thorsten Eriksen eller, som han også kaldtes, Thorasen, efter at have taget en venlig afsked med kongen. De kom til Vigen, styrede ind i Oslofjord[1]), hvor Thorstens gårde lå oppe i landet, og droge videre frem til Romerige. Såsnart Thorsten var kommen til landet, gjorde han sine fordringer gældende, og ved sine mange anseelige frænders hjælp og ved kongens endelige dom, fik han alle sin faders ejendomme tilbage. Egil havde sit ophold hos ham med en del af sit følge, og da der ingen mangel var, tilbragte de meget fornöjelig vinteren.

66. Egils og Thorstens møde hos kongen.

Kong Hagen Adelstensfostre sad den vinter i Throndhjem. Mod enden af vinteren droge derfor Thorsten og

---

[1]) Kristianiafjord.

Egil med et følge af omtrent tredive mand, først til Oplandene, og så over Dovrefjeld til Throndhjem, hvor de fandt kongen. Thorsten udviklede ham sin sag, og fremførte vidner, at han var fuldberettiget til den arv, han gjorde fordring på, og han erholdt ikke blot kongens bekræftelse på sine ejendomme, men blev tillige lensmand, ligesom hans fader havde været. Egil gik også til kongen, og kom frem med sit ærinde, samt kong Adelstens ordsending og jærtegn. Han gjorde for sig og sin kone Asgerde fordring på halvdelen af Björn Hölds besiddelser, land og løsøre; tilbød at føre vidner og ed i sin sag; viste, hvorledes han allerede havde frembåret alt dette for kong Erik, men formedelst kongens magt og Gunhildes indflydelse ikke kunde erholde sin lovlige ret; han fremstillede, hvorledes det var gået på Guleting, og bad nu kongen forunde ham lovens beskyttelse. Kong Hagen svarede: »Efter hvad jeg har hørt, så fandt både min broder Erik og Gunhilde, at du, Egil, i eders skifte kastede större sten, end du kunde løfte, og at du må være vel tilfreds med, at jeg ikke har blandet mig i denne sag; thi vel var det ikke skæbnens villie, at jeg og min broder skulde forliges, men hans sön[1]) var dog min brodersön.« »Og dog, konge,» sagde Egil, »kan I ikke lade så vigtig en sag, som denne, gå uafgjort hen; thi hver mand i landet, indfødt eller fremmed, skal lyde eders bud eller forbud, og jeg ved, at I, som har sat lov og ret her i landet for hver mand, vil ikke unddrage mig dem mere end andre. Byrd og frændestyrke her i landet tror jeg at have så megen, at jeg kan måle mig med Atle den Korte. Men hvad mit forhold til kong Erik angår, da må jeg sige eder, at jeg har været hos ham, og skiltes således fra ham, at han bad mig fare i fred,

---

[1]) nemlig den af Egil dræbte Rognvald.

hvorhen jeg vilde. Jeg vil nu tilbyde eder, herre, mit følgeskab og min tjeneste; jeg ved, at der ere mænd hos eder, med hvilke jeg tör måle mig som kriger i åben mark; og det aner mig, at det ikke vil vare længe, för I og kong Erik komme til at prøve kræfter, hvis I leve; ja, det skulde gå underligt til, om I ikke engang må sande, at Gunhilde har et stort kuld börn[1].» Kongen sagde: »Min håndgangne mand, Egil, bliver du ikke. Du og dine frænder have hugget for store skår i min æt, til at det kan duge dig at stadfæstes her i landet. Far du ud til Island, og bliv der på din fædrearv; da vil du ingen men lide af mig og mine frænder, men her i landet ville uden tvivl vi frænder alle dine dage være de mægtigste. For min fosterfader kong Adelstens skyld, som jeg ved elsker dig meget, skal du imidlertid have fred her i landet, og nyde lov og landsret.« Herfor takkede Egil kongen, og bad ham at få hans visse jærtegn[2]) med til Thord på Ørland eller andre lensmænd i Sogn og Hordeland; og dette lovede kongen ham.

67. Egil fældte Ljot den blege.

Da Thorsten og Egil således havde endt deres ærender, begave de sig på tilbagevejen. Og da de vare komne over Dovrefjeld, tilkendegav Egil, at han vilde drage ned i Romsdal, derpå tage tilsøs, og ende sine ærender i Sogn og Hordeland; thi om sommeren vilde han göre sig rejsefærdig til Island. De skiltes da ad. Thorsten drog igennem Dalene til sit hjem, og fik, da

---

[1]) Læseren ville her erindre sig, at Hagen Adelstensfostre senere blev bekriget af Gunhildes sönner, og endelig fældet af dem. Det er anelsen, som foresvæver Egil.

[2]) nemlig kongens lejdebrev eller pas til lensmændene, at Egil måtte opholde sig i landet og søge sin ret efter loven.

han var forsynet med kongens jærtegn og ordsending, uden modsigelse sine fædrene besiddelser tilbage. Egil derimod tog selv tolvte til Romsdal, fik sig der befordring, og rejste til Møre, hvor han endelig kom til øen Hød. Her tog han som gæst ind på gården Almheim[1]), hvor lensmanden Fridgeir boede, en ung mand, der nylig havde tiltrådt sin fædrearv, og bestyrede den med sin moder Gyda, Arinbjörn Herses søster. Egil, der her blev modtaget som en god ven, fik om aftenen sæde næst ved Fridgeir, og hans ledsagere nedenfor ham. Der var god beværtning og holdtes et prægtigt drikkelag. Husfruen Gyda gav sig i tale med Egil, og spurgte til sin broder og andre frænder og venner, der havde fulgt ham til England, og hvorledes det var gået Egil selv. Denne fortalte hende alt omstændelig, og kvad, som han næsten ved enhver lejlighed gjorde, en vise om sin rejse. Egil var meget munter, men husets folk lode temmelig nedslagne; og han så en fager, velklædt mø, som han hørte var Fridgeirs søster; hun var ganske bedrøvet, og sad og græd uafladelig den hele aften, hvilket forekom ham og hans folk underligt. Næste morgen var det et så hårdt vejr, at ingen kunde vove sig på vandet. Da bade både Fridgeir og Gyda ham, at blive hos dem med sine følgesvende, til det blev rejsevejr, og han skulde da få med, hvad han behøvede. Egil takkede, og de lå vejrfaste[2]) der i tre dage, til det atter blev lugnt[3]). Da stode Egils folk op tidlig om morgenen, lavede alting til rejsen, fik derpå mad og øl, og efter at have siddet en stund derved, toge de deres klæder. Egil stod op, og takkede bonden og husfruen for deres gæstfrihed. De fulgte ham

---

[1]) Nuværende gård Alme på øen Hareid.

[2]) kunde ikke komme til at rejse for vejrets skyld.

[3]) eller vejret lagde sig.

på vejen. Da gav Gyda sig til at hviske med sin sön Fridgeir, og Egil ventede imidlertid på dem. Han sagde til møen: »Hvorfor græder du, pige? jeg har aldrig set dig fornöjet;» men hun kunde ikke svare, og græd endnu mere. I det samme hørte han Fridgeir sige höjt til sin moder: »Nu vil jeg ikke bede derom, da de stå færdige til deres rejse.» Men Gyda gik hen til Egil, og sagde: »Jeg vil nu sige dig, Egil, hvad der er i vejen med os. Her er en ulidelig mand ved navn Ljot den Blege, en berserk og holmgangsmand; han kom hid og bejlede til min datter, men vi betænkte os ikke, og gave ham strax afslag. Derfor æskede han min sön Fridgeir til holmgang, som skal stå i morgen på en ø, der hedder Vorl[1]). Nu vilde jeg bede dig, at følge med min sön. Var Arinbjörn her i landet, da vilde vi snart blive befriede for sådan en mand som Ljot.» »Det er min skyldighed, husfrue,» sagde Egil, »at göre det for Arinbjörns skyld.» De gik nu atter ind i stuen, og vare samlede hele dagen. Om aftenen kom Fridgeirs venner, som skulde følge med ham, og næste dag begave de sig til øen. Der var en fager mark, hvor holmstævnet skulde holdes, kort fra søen, og holmstedet var begrændset med stene, som vare lagte i en kreds udenom. Nu kom Ljot med sit følge, med skjold og sværd, en stor og stærk mand; i det han gik frem på marken henimod holmstedet, kom berserksgangen over ham, så han begyndte at tude idelig, og bed i sit skjold. Fridgeir var en smuk, velvoxen mand, men hverken stor eller stærk, og han havde aldrig för været i kamp. Da Egil så Ljot, kvad han:

Farlig nok kan denne færd
Fridgeir vorde; lad os hver
ham fra kampen holde,

[1]) eller Vors? Måske nuværende Rødø.

som hin mø mon volde,
mod en mand, der bider skjold,
bloter[1]) Gönduls[2]) dunkle vold,
der som Æger[3]) truer
med sit öjes luer.

Ljot så hvor Egil stod, hørte hans ord, og sagde: «Gak hid til holmen du store mand, og kæmp med mig, om du har lyst; det er et mere ligeligt møde, end når jeg strider med Fridgeir. Om jeg end fælder ham, det skal ikke göre mig til en större mand.» Da kvad Egil atter:

Fejghed var det, sjælesot,
denne bön at nægte Ljot;
brynje-ten[4])! vi lege
skulle med den Blege.
Kom, mit sværd! men vis ham ej
nogen skånsel på din vej!
skjold mod skjold vi føre
kampen ud på Møre.

Nu gjorde Egil sig færdig til holmgangen; han havde sit sædvanlige skjold, var gjordet med sværdet Nad, og havde Dragvandel i hånden. Han gik ind over grændsestenene, men Ljot var endnu ikke færdig. Da svang han sit sværd, og kvad:

Skjoldet fast i stærke hånd!
skarpe hug med hjaltets vånd[5])!
skjoldets måne stærk mod stød!
sværdets tunge blodig rød!
Så vi give Ljot sin rest,

---

[1]) offrer til. [2]) krigens valkyrie.
[3]) den rasende, en rasende jætte
[4]) brynjens ten eller stang er sværdet.
[5]) sværdhæftets vånd, sværdet.

lege med den Blege bedst;
så vi give kæmpen ro,
og hans lig til ørnens klo.

Da kom Ljot frem på kamppladsen, og fremsagde holmgangslovene, at den skulde bære nidingsnavn, som trådte ud over grændsestenene, der vare satte omkring holmgangsstedet. Derpå løbe de mod hinanden. Egil hug til Ljot; denne holdt skjoldet for sig. Men Egil gav det ene hug efter det andet, så at Ljot slet ikke kunde komme til at forsvare sig, og måtte vige hen til enden af pladsen. Men Egil for ligeså hurtig efter ham, og hug så djærvt, at Ljot sprang ud over grændsestenene, og langt hen på marken. Således gik det første anfald. Ljot bad nu om hvile, som Egil tilstod. De stillede sig da atter hen, og hvilede sig. Da kvad Egil:

Skuffed mit syn?
Jog ham mit bryn
hen over vange?
mon han var bange?
pilregnens stav[1])
tykkes ej brav,
tåler han ikke
skaldedes[2]) blikke.

Derpå sagde han til Ljot, at han nu skulde være færdig, at de kunde afgöre denne holmgang. Ljot sprang hurtig op, men Egil løb imod ham og hug strax til ham; og da gik han ham så nær, at den anden måtte springe tilbage, og i det samme gled hans skjold tilside. Da hug Egil til Ljot, traf ham ovenfor knæet, og hug foden af, så Ljot faldt, og var strax død. Derpå gik han hen til Fridgeir, og alle takkede ham for dette værk. Egil kvad:

[1]) kampens træ, omskrivning på en mand.
[2]) den skaldede, Egil selv.

Ond var hans færd,
døden vel værd;
Fridgeir betrygge,
det er mig lykke.
Kampen var skön,
det er min lön;
han[1]) bærer skammen,
mig var det gammen.

Ljots død blev lidet beklaget, thi han var en stor udådsmand. Han var svensk af æt, og havde ingen frænder der i landet, men var kommen did, og havde skaffet sig gods ved holmgange; han havde fældet mange brave bönder, efter først at have æsket dem til holmgang for deres jorders og odels skyld, og var derved bleven en meget rig mand både på land og løsøre. Egil tog hjem med Fridgeir, og blev nogen tid hos ham. De skiltes med megen kærlighed, og Egil bad ham, på hans vegne at indkræve Ljots efterladte ejendomme. Thi den gang var det holmgangslov, at når nogen æskede en anden til tvekamp, formedelst fordring på en vis ting, så skulde han, hvis han sejrede, have sejermålet eller den ting, for hvis skyld han havde æsket; blev han overvunden, skulde han løse sig med en vis bestemt sum; men faldt han på holmen, da havde han forbrudt alt sit gods, og den, der fældte ham, skulde tage arv efter ham. Det var også lov, at hvis udenlandsk mand døde, og ikke efterlod sig nogen arving der i landet, så faldt den arv til kongens gård.

Egil drog sin vej; fra Fjordene tog han ind i Sogn til Thord på Ørland, hvem han meddelte sit ærende og kong Hagens ordsending, og Thord lovede ham sin hjælp. Hos Thord tilbragte han en del af foråret.

---

1) Ljot.

68. Om Egils rejser, og holmgangen på Guleting.

På en rofærge sejlede Egil med tredive mand til Hordeland, og kom til Fenring. Ti mand lod han blive tilbage ved skibet, og med tyve gik han til gården Ask, lod Atle den Korte kalde ud, og sagde, at han havde et ærende at afgöre med ham. Atle tog sine våben, og gik ud med alle de våbenføre mænd, han havde hos sig. Egil gentog, ligesom för hos Bergönund, sin fordring på Björn Hölds efterladte gods, og fik lignende svar. Han stævnede da Atle til Guleting, og viste, at han havde kongens tilladelse at søge sin ret efter loven. Derpå vendte han tilbage til Sogn, og blev hos Thord på Ørland, til tingtiden kom.

Begge mødte på tinget, og begyndte at tale deres sag for dommerne. Da Egil havde fremsagt sit krav, tilbød Atle lavværn[1]), tylftered[2]), at han ikke havde noget af Egils gods i sin værge. Men da Atle gik for retten med sine edshjælpere, gik Egil imod ham, og sagde, at han ikke vilde tage mod hans eder isteden for sit gods. »Jeg vil byde dig en anden lov,« sagde han, »den, at vi skulle gå på holm[3]) her på tinget, og den tage da godset, som sejrer!« Det var, som Egil sagde, lov og gammel sædvane, at hver mand havde ret til at æske sin modpart til holmgang, hvad enten han havde sag at værge eller søge. Atle svarede, at han vilde ikke afslå Egil holmgang. »Thi du byder mig det,« sagde han, »som jeg selv burde kræve; harm nok har jeg at hævne på dig; du har fældet mine tvende brødre, og det er langtfra, at der sker mig min ret, hvis jeg imod al billighed heller skulde afstå mine jorder, end stride med

---

[1]) sagens lovlige forsvar.

[2]) tolv mænds ed.

[3]) holde tvekamp.

dig, når du selv tilbyder mig det.» De gave derpå hinanden hånden, og håndfæstede, at de skulde gå på holm, og hvo der sejrede skulde besidde de jorder, som de trættedes om. De gjorde sig altså færdige. Egil gik frem med hjelm på hovedet, skjoldet for sig, et spyd i hånden, og sværdet Dragvandel havde han fæstet på sin höjre arm; thi det var ikke nødvendigt ved en sådan lejlighed at føre draget sværd, når man kun havde det ved hånden, såsnart det behøvedes. Atle var udrustet på lignende måde; han var forsøgt i holmgang, stærk og modig. Der blev også fremledt en stor, gammel tyr, det så kaldte blotnød[1]), som den sejrende skulde slagte. Stundum blev kun et sådant fremledt, stundum havde også hver sit. Da de nu vare færdige til holmgangen, løbe de imod hinanden, og kastede først deres spyd, men intet af dem fæstede i den andens skjold, og begge bleve stående i jorden. Derpå grebe de til sværdet, gik fast frem, og hug til. Atle holdt stand. De hug tit og tungt, og skjoldene bleve snart ubrugbare. Da Atles var meget forhugget, kastede han det bort, tog sit sværd med begge hænder, og gav hug på hug. Egil gav ham et slag på axlen, men hans sværd bed ikke; han gentog det anden og tredie gang, og han havde let ved at få ram på Atle, der ingen beskermelse havde. Nu svang han sværdet af alle kræfter, men hvor han end hug, det bed ikke[2]). Nu så han nok, at der vilde intet komme ud af det på den måde, thi også hans skjold var blevet ubrugbart. Han kastede da sværd og skjold, løb imod Atle, og greb

---

[1]) Offerkvæg.

[2]) Man må antage, hvilket også det følgende vers viser, at Atle enten havde vidst at göre sig hård, så at sværd ej kunde bide på ham, eller havde fortryllet sin modstanders våben. Kun derved undskyldes Egils følgende fremgangsmåde.

ham i sine arme; og da viste sig forskellen på deres styrke, thi Atle faldt bagover; Egil kastede sig over ham, og bed hans strube over. Således lod Atle sit liv. Men Egil sprang op, løb hen til blotnødet, greb det med den ene hånd i kæben, med den anden i hornet, og kastede det omkuld, så at fødderne vendte i vejret og halsbenet brødes. Derefter gik han hen til sit følge. Han kvad:

Min blå Dragvandels skarpe egg,
som hidtil var min fjendes skræk,
og mangen stordåd øved,
hin korte Atle døved.
Derfor jeg måtte stole på
den kraft, som i min höjre lå,
på tænders stærke gærde,
som mægted mer end sværde.

Nu fik Egil alle de jorder, han havde trættet om, og på hvilke han gjorde fordring på sin kones, Asgerdes, vegne. Efter at han derpå havde opholdt sig nogen tid i Sogn, og föjet anstalter med hensyn til sine jorder, begav han sig til Vigen til Thorsten.

69. Egil rejser til Island.

Endnu den samme eller næste sommer sejlede Egil til Island, og landede i Borgefjord i nærheden af sin gård. Han satte sit skib op, udlossede sin ladning, og tog sæde på sin gård. Han var nu en meget rig mand, og havde et stort og prægtigt bo. Han blandede sig ikke i andres sager, og viste sig overhovedet forekommende mod alle sine naboer; men der var heller ingen, som dristede sig til at komme ham for nær. Således levede han nu adskillige år på sin gård. Med Asgerde havde han følgende börn: sönnerne Bödvar, Gunnar og Thorsten, døttrene Thorgerde og Bera, alle smukke og for-

standige börn. Det ældste var Thorgerde, dernæst Bera; Thorsten var det yngste.

70. Egil drager atter udenlands.

Da Egil fik tidende om, at Erik Blodøxe havde tilsat livet i viking, men Gunhilde og hendes sönner vare tagne til Danmark, samt at Arinbjörn igen var kommen til Norge, havde fået sine forrige forleninger og ejendomme, og stod i megen gunst hos kongen, så fik han atter lyst til at gæste Norge. Han satte da sit skib i stand, og forsynede sig med skibsfolk. Denne gang fulgte Önund Sjone med ham, en sön af Ane på Anabrekka, der var iblandt de mænd, Skallegrim havde givet land. Önund var en af de störste og stærkeste mænd der på egnen, ja nogle mente endog, at han var ikke fri for at være hamram; han havde tit gjort rejser imellem landene, og var noget ældre end Egil, men de havde længe plejet venskab med hinanden. Rejsen løb vel af, og de stævnede ind i Fjordene, hvor Arinbjörn Herse levede på sine gårde. Det var et glædeligt møde, og Egil tog selv tolvte ind til ham, men hans skibsfolk søgte kvarter deromkring. Egil havde ladet sig göre et prægtigt langskibssejl; det forærede han Arinbjörn tilligemed flere passende gaver. Om vinteren begav Egil sig til Sogn, for at indkræve sin landskyld, og vendte så tilbage til Fjordene, hvor Arinbjörn holdt et stort julegilde, og havde indbudet sine venner og herredets bönder. Til julegave gav han Egil en sid kappe af silke, guldsömmet, og helt ned besat med guldknapper, hvilken han havde ladet skære efter Egils væxt. Desuden forærede han ham ved julen en hel ny klædning af engelsk klæde med mange farver. Mange andre vennegaver uddelte han om julen til sine gæster; thi Arinbjörn var en særdeles gavmild

og ædelmodig mand. Egil digtede da en vise om hans gavmildhed og venskab.

71. Egils sorg.

Men efter julen viste Egil sig så bekymret, at han ikke talte et ord. Da Arinbjörn mærkede det, gav han sig i tale med ham, og spurgte, hvad ham fejlede? Hvis han var syg eller manglede noget, så vilde han se at råde bod derpå. Egil svarede: »Syg er jeg ikke, men jeg går og grubler over, hvorledes jeg skal få det gods jeg vandt, da jeg fældte Ljot den Blege; jeg hører, at kongens fogeder have optaget det og inddraget det under kongens eje[1])». Arinbjörn sagde: »Jeg tror ikke, det er mod landsloven, at du tilegner dig det; men nu synes det mig at sidde vel fast. Kongens gård har en vid indgang, men en snæver udgang. Vi have bestået mangt et vanskeligt pengekrav imod overmægtige mænd, men da kunde vi vente större hjælp af kongen end nu; thi venskabet imellem kong Hagen og mig er noget løst, endsköndt jeg må göre, som det hedder for et gammelt ord: Man må fejre[2]) den eg, hvorunder man skal bo.» »Imidlertid,» sagde Egil, »har jeg mod på, hvis loven er os med, at göre et forsøg, om kongen ikke også heri vil lade os vederfares ret; han skal være en retfærdig mand, som selv overholder de love, han giver her i landet. Det er uden tvivl bedst, at jeg tager hen til kongen, og hører hvad han siger til denne sag.» »Det kan jeg ikke tilråde,» sagde Arinbjørn; »din heftighed og djærvhed,

---

[1]) Fordi det nemlig, som ovenfor blev bemærket, var faldet efter en udenlandsk mand, der ingen arving havde i landet. Dette var efter de almindelige love, men i dette tilfælde kom de i strid med holmgangsloven, som bestemte at den sejrende var den fældtes retmæssige arving.

[2]) pynte, göre af.

Egil, passer ikke til kongens magt og sindelag, thi han er næppe din ven, og tror at have grund til ikke at være det. Det bedste er, at vi lade denne sag hvile og ikke tale derom. Men hvis du ønsker det, så vil jeg tage hen til kongen, og göre et forsøg.» Dette modtog Egil med megen tak. Kong Hagen opholdt sig den gang i Rogeland, men af og til også i Hordeland, og det var ikke vanskeligt at få adgang til ham. Det varede heller ikke længe efter denne samtale, för Arinbjörn tilkendegav sine mænd, at han vilde til kongen, og sejlede afsted med sine huskarle på et tyvesædet skib, hvorimod Egil måtte blive hjemme. Efter at han havde været nogen tid hos kongen, kom han frem med sit ærinde, hvorledes Egil Skallegrimsen var kommen der til landet, og troede at have fordring på Ljot den Bleges gods. »Man har sagt os, konge,» vedblev han, »at Egil har medhold i loven, men godset have eders fogeder inddraget under eders eje. Jeg kommer nu for at bede eder, herre, at Egil må nyde sin ret efter loven.» Kongen tav en stund, og svarede endelig: »Jeg ved ikke, Arinbjörn, hvorfor du påtager dig sådanne sager for Egil. Han har engang været hos mig, og da sagde jeg ham, at jeg ikke vilde vide noget af hans ophold her i landet at sige, af årsager, som ere eder vel bekendte. Nu tör Egil ikke ved at komme med fordringer til mig, som han gjorde ved min broder Erik. Og hvad dig angår, Arinbjörn, da vil jeg sige dig, at du ikke skal blive her et öjeblik længer i landet, såsnart du agter udenlandske mænd höjere end mig og mine ord; thi jeg ved, at din hu er hos din fostersön Harald Eriksen[1]), men i så fald er det bedst du tager til ham og hans brødre, og bliver hos dem. Og jeg tvivler på, at jeg vil have stor hjælp af sådanne mænd,

---

[1]) Erik Blodøxes sön, senere som konge Harald Gråfeld.

hvis det kommer til noget skifte imellem mig og Eriks sönner.» Da kongen tog sagen så tvært, så Arinbjörn nok, det ikke kunde nytte at drive den videre, og lavede sig derfor til hjemrejsen. Kongen var ogsaa uvenlig imod ham, siden han havde fået hans ærende at vide, men Arinbjörn havde ikke sind til at ydmyge sig for ham for denne sag. Da han nu kom hjem, og fortalte Egil udfaldet, samt sagde, at han ikke oftere vilde bringe slige sager for kongen, så blev Egil meget nedslået; han troede at lide et stort tab, og det med urette. Det var kun få dage efter, da Arinbjörn en morgen tidlig var i sit herberge med få mænd hos sig, og lod Egil kalde did. Og da han kom, lod Arinbjörn en kiste lukke op, og udredte til ham fyrretyve mark sølv. »Disse penge,» sagde han, »betaler jeg dig for Ljot den Bleges jorder. Det er en lön, som du fuldelig har fortjent af Fridgeir og hans frænder, fordi du frelste hans liv mod Ljot. Jeg ved, at du gjorde det af venskab for mig, og derfor bör jeg sørge for, at du i denne sag ikke bliver berøvet din lovlige adkomst.» Egil modtog pengene, og takkede Arinbjörn, og fik igen sin forrige munterhed.

72. Arinbjörns hærtog.

Denne vinter var Arinbjörn hjemme på sine gårde, men næste vår bekendtgjorde han, at han vilde fare i viking. Han havde tre store langskibe med en besætning af tre hundrede mand, hvoriblandt mange bondesönner. Egil styrede et af skibene, og mange af dem, der vare tagne med ham fra Island, ledsagede ham; men handelsskibet, hvorpå han var kommen fra Island, lod han føre til Vigen, og satte mænd til at drive handel med hans varer. Arinbjörn og Egil sejlede først til Saxland, og hærgede der om sommeren, og erhværvede sig gods. Men ved høstens tid hærgede de længer nordpå,

og lagde sig ved Frisland. En nat, da det var stille vejr, thi det er ellers vanskeligt at havne der, og der ere mange lave grunde, lagde de op i mundingen af en flod. Oppe i landet vare store sletter, og kort til skoven; markerne vare bløde, thi det havde regnet stærkt. Der besluttede de at gå op, og lode tredie delen af folkene blive ved skibene. De fulgte floden, gik imellem den og skoven, og så snart et torp for sig; siden et andet og et tredie; overalt flyede bönderne for dem. Der var jævnt land og store sletter. Store diger gennemskare landet, og stode fulde af vand; således havde indvånerne lukket for deres agre og enge; på nogle steder stode store pæle, og hvor vejen gik vare der broer eller bjælker lagte over. Da vikingerne vare komne langt ind i bygden, samlede Friserne sig i skovene, og da de vare blevne tre hundrede mand stærke, stævnede imod vikingerne, og leverede dem et slag. Dette endtes med Frisernes flugt, og vikingerne, der forfulgte dem, spredtes derved ad, så at kun få gik sammen. Således satte også Egil med nogle få mand efter en hel flok Friser. Disse kom til et dige, satte over det, og reve broen af. Men da Egil nu også kom med sine folk, betænkte han sig ikke, men sprang over diget, hvilket ikke var et spring for andre mænd, og heller ikke forsøgte nogen derpå. Da Friserne så, at at der var kun en mand efter dem, vendte de om, for at anfalde ham. Men Egil dækkede sig med diget, så de ikke kunde omringe ham; elleve anfaldt ham, men han dræbte dem alle. Derefter skød han broen over, og for tilbage over diget. De andre vare imidlertid vendte tilbage til skibene; og for at komme derhen, fulgte han skoven, for i nødsfald at kunne finde beskermelse der. Vikingerne havde ført meget hærfang og strandhug[1]) ned

[1]) bytte og røvet kvæg.

med sig. Såsnart de vare komne til skibene, slagtede nogle kvæget, andre bragte deres bytte ombord; endnu andre dannede ovenfor en skjoldborg, thi der var på ny kommet Friser ned, som skøde på dem; ja de dannede en anden fylking, Da Egil nu kom ned, og så hvorledes det stod til, løb han i en fart mod Frisernes hob, kastede skjoldet på ryggen, holdt spydet for sig med begge hænder, og sprængte alt hvad der var i vejen tilside. Således banede han sig en vej igennem fylkingen, og kom ned til sine stalbrødre, der tyktes at have fået ham fra den anden verden. Derpå gik de ombord, og sejlede til Danmark; og da de kom til Limfjorden, og lå ved Hals, holdt Arinbjörn husting med sine mænd, og gav dem sin beslutning tilkende, at han vilde opsøge Eriks sönner, som skulde være der i Danmark, hvor de havde tilhold om vinteren, når de om sommeren havde været i viking; de, som ikke vilde følge med ham, måtte have frit orlov at vende tilbage til Norge. For Egil anså han det bedst, at han tog til Norge, og så snart som muligt sejlede til Island. De fordelte sig nu på skibene; de fleste bleve dog hos Arinbjörn. Han og Egil toge venlig og kærlig afsked. Arinbjörn begav sig til Eriks sönner, og var i følge med sin fostersön Harald Gråfeld, som han ikke forlod sålænge de begge levede. Egil sejlede til Vigen, ind ad Oslofjord, hvor han fandt sit handelsskib, og tilbragte vinteren hos Thorsten Thorasen.

73. Sendefærd til Værmeland.

Kong Harald Hårfager havde underlagt sig Værmeland til søen Væner, og hævede skatter deraf; men på hans gamle dage, da Arnvid Jarl forestod det, gik det her som andensteds, at skatterne ikke bleve udredte så

nöjagtig, som i hans kraftige alder. Imedens hans sönner strede om regeringen i Norge, havde man opmærksomheden mindre henvendt på de fjernere skatlande. Nu da kong Hagen sad i ro i riget, søgte han at forskaffe sig samme herredömme, som hans fader havde haft, og sendte iblandt andet tolv mænd til Værmeland, som rigtig nok fik skatten af jarlen, men på tilbagevejen bleve de i Eideskov overfaldne af stimænd og dræbte. Det samme hændtes med endnu andre, som han sendte derhen, at mændene bleve dræbte, og pengene kom ikke; nogle mente derfor også, at Arnvid Jarl lod dem overfalde, og tog selv skatten. Nu sendte Hagen, medens han opholdt sig i Throndhjem, tredie gang nogle mænd til Thorsten Thorasen i Vigen med det budskab, at han skulde drage til Værmeland og kræve skatten på kongens vegne, og i andet fald forlade kongens rige. Thi kongen havde den gang hørt, at hans morbroder Arinbjörn havde begivet sig til Danmark, og var hos Eriks sönner, samt at disse havde mange tropper, og lå på hærtoge om sommeren; han havde derfor ingen lid til nogen af dem; thi af Eriks sönner måtte han vente sig ufred, såsnart de i selve landet fandt understøttelse til at anfalde ham. Af denne grund forfulgte han også Arinbjörns frænder og venner, tog nogle af dage, jog andre fra landet, eller tilföjede dem andet men. Alt dette indså Thorsten og Egil meget vel, da de talte sammen om kongens budskab, og den sidste fandt, at det for så gæv og anseelig mand, som Thorsten var, åbenbar var en sendelse, hvorved hans liv og velfærd skulde sættes i vove. Han henvendte sig derfor til kongens sendebud, hvis formand Koll var en landkyndig mand, der ikke blot havde rejst vide om i Norge, men også været længe i Danmark og Sverrig, og kendte både veje og mennesker. »Jeg ser nok,« sagde Egil, »sammenhængen med eders ærende; hvis Thorsten ikke vil rejse,

så skulle I selv göre det, for at kræve skatten.» Deri, svarede sendebudene, gættede han ret. »Men Thorsten vil ikke,» vedblev Egil. »Som en så anseelig mand er han ikke forpligtet til en så ussel rejse; men han vil göre hvad der er hans pligt, følge kongen selv, når denne begerer det, inden- og udenlands; så og hvis I ville have nogle mænd med herfra, da skal det stå eder frit for, og al anden befordring, som I forlanger af ham, er til eders tjeneste.» Sendebudene lagde nu over med hinanden, og bleve enige om, at de vilde tage imod dette tilbud, hvis Egil vilde drage med dem; »kongen,» sagde de, »har intet godt öje til ham, og vil allerede finde vor rejse god, hvis vi få ham ryddet af vejen; siden kan han jage Thorsten ud af landet, om han vil.» De sagde derfor, at de vare fornöjede med, at Thorsten blev hjemme, når de kunde få Egil med sig. Denne svarede: »Jeg skal befrie Thorsten fra denne rejse; hvor mange mand behøve I vel herfra?» Vi ere otte i alt,» sagde de; »lad os få fire til herfra, så ere vi tolv.» Det lovede Egil dem. Önund Sjone og nogle flere af hans medfølgere vare just tagne ned til havet, for at se til deres skib og nogle varer, som de havde givet en anden mand i forvaring, og de kom ikke hjem. Dette gjorde Egil meget ondt, thi han kunde ingen af dem få med, da kongens mænd skyndte på rejsen og vilde ikke bie.

74. Værmelands-færd.

Egil gjorde sig da færdig med tre andre mænd, og de havde, ligesom kongens mænd, heste og slæder. Der var falden megen sne, så vejene vare næsten ukendelige; og på deres vej over til Eid faldt der endnu mere, så de næppe kunde se hvor de vare. Det gik derfor sent med rejsen, thi såsnart de fore af fra vejen, sank hestene i. Mod aften holdt de, for at bede. Det var strax ved

en skovbakke. Da sagde kongens mænd til Egil: »Her skilles vore veje ad; her under bakken bor en bonde Arnald, som er en god ven af os, der ville vi tage ind; men såsnart I andre ere komne over bakken, ville I se en stor gård for eder, der tilhører den rige Armod Skæg; der kunne I være vis på beværtning; i morgen tidlig skulle vi træffes igen, og næste aften fare til Eideskov, hvor der bor en brav bonde ved navn Thorfinn.» Egil drog da med sine mænd op på bakken, men næppe vare de komne kongens mænd ud af syne, förend disse toge deres skier frem, stege på dem, og fore tilbage alt hvad de kunde. De løbe nat og dag, drejede om til Oplandene, og så over Dovrefjeld, og bragte kong Hagen efterretning om udfaldet af deres rejse. Egil drog om aftenen over bakken, men under store möjsommeligheder, thi såsnart de havde forladt hovedvejen, fandt de forfærdelig dyb sne, stejle klever og meget krat; hestene sank hveranden stund dybt i, så de måtte drage dem op, og over kleverne og skrænterne var det næsten umuligt at komme. Både heste og mennesker lede meget, men de kom dog over, og så da en stor gård for sig, som de strax tyede til. Då de vare komne i toften, så de Armod og nogle af hans svende stå der udenfor, hvilke råbte dem an, og spurgte om tidende. Såsnart han hørte, det var sendebud fra kongen, bød han dem ind. Huskarlene toge mod deres heste og køretøj, og Armod anviste Egil sæde i höjsædet på den lavere bænk, og nedenfor ham hans medfølgere. De talte nu en del om den besværlighed de havde haft, og hjemmemændene undrede sig höjlig, at de vare komne frem der, hvor ingen kunde køre, selv når der ingen sne var. Armod spurgte dem da, om det ikke var bedst, at de nu fik nogen nadver, og så begave sig til ro; så vilde hvilen smage dem bedst. Egil takkede. Der blev da sat et bord for dem med store

bøtter af skyr, og Armod sagde, at det gjorde ham ret ondt, at han ikke havde mundgåt at give dem. Da de vare meget törstige af møde, grebe de bøtterne og drak stærkt, især Egil; andre levnetsmidler kom der ikke. Der var mange tyende. Husfruen sad på tværbænken[1]) med de andre kvinder, men bondens datter, ti til elleve år gammel, løb på gulvet. Husfruen kaldte på hende, og hviskede noget til hende, hvorpå barnet gik hen til Egil, og kvad:

Min moder har sendt mig,
at göre bekendt dig:
dig, Egil, hun beder,
I vogte vel eder!
Hornhilde[2]) mon råde,
at I holde måde;
thi retter end bedre
vil gæsterne hædre.

Armod slog til pigen, og bad hende tie, hun gjorde aldrig andet, end forstyrre. Pigen gik bort, men Egil satte bøtten ned; den var næsten tom. Nu bleve også bøtterne tagne bort; husets folk gik til deres sæder, borde bleve satte frem over hele stuen, og besatte med levnetsmidler; der kom allehånde retter ind, og de sattes for Egil, som for de andre. Derefter blev der båret øl ind, og det var stærkt mundgåt. Man drak da enmænding[3]), hvorved hver mand skulde drikke sit horn ud, og der blev givet nöje agt på, at Egil og hans følgesvende ikke sparede sig. Egil drak først ufortrøden en tidlang, og

---

[1]) eller tværpallen, en bænk, på hvilken kvinderne sade afsondrede fra mændene.

[2]) Hornets hilde eller gudinde, omskrivning på en kvinde.

[3]) hver for sig, ikke tilhobe eller med forenede skåler.

når hans følgesvende ikke kunde, så drak han for dem. Således gik det, til bordene bleve tagne bort; da vare næsten alle drukne. Men ved hver skål, som Armod endnu drak, sagde han: »Jeg drikker dig til, Egil!« og huskarlene gjorde ligeså ved hans følgesvende, og brugte samme formæle; ja der var en mand sat til at skænke for Egil og hans folk, og han eggede dem bestandig til at drikke ud. Egil, som nok så, hvad dette skulde føre til, bad sine følgesvende at holde op, og drak endnu noget for dem, når de ikke kunde blive fri; men da han mærkede, at han heller ikke selv kunde tåle mere, sprang han op, gik hen til Armod, greb ham i skuldrene, og satte ham op mod stoleryggen, og spyede ham ind i ansigtet, så livet nær havde faret af ham. Huskarlene sprang op, og der blev en stor tummel. Egil gik tilbage til sit sæde, forlangte også et horn endnu, og drak nogen tid, men med gildesglæden var det forbi. Endelig toge han og hans følgesvende deres våben ned af væggen, hvor de havde hængt dem, gik hen til kornladen, hvor deres heste stode, lagde sig i halmen, og sov der om natten.

75. Egil forlader Armod, og kommer til Thorfinn.

Da det dagedes, stod Egil og hans ledsagere op, og gjorde sig rejsefærdige. Derpå dik de hen til Armods sovekammer, hvor han sov med kone og datter; Egil stødte dören op, gik hen til hans seng, trak sit sværd med den ene hånd, greb med den anden Armod i skægget, og trak han frem over sengefjællen. Men Armods kone og datter sprange op, og bade for hans liv. Sköndt Egil nu havde grund til at dræbe ham, skånede han dog for deres skyld hans liv, men skar hans skæg af ved hagen, og stak hans ene öje ud med sin finger, så det hang ned på kinden.

De droge nu deres vej, og kom ved dagverdstid til

Thorfinn, som boede ved Eideskov; her bedede de, og spiste dagverd, og spurgte efter kongens mænd, som skulde møde dem der. Thorfinn svarede, at der noget för dag havde været sex stærkvæbnede mænd, og en af hans huskarle, som havde kørt efter ved om natten, sagde, at han på vejen, længe för dag, havde mødt sex mænd, men det var Armods huskarle, og kunde ikke være dem, Egil spurgte efter. Medens de nu sade og spiste, så Egil, at der lå en syg kvinde på tværbænken, og spurgte hvem det var, og hvad hun fejlede. Thorfinn sagde, at det var hans datter Helga; hun havde længe lidt af en svær sygdom, ikke kunnet sove nogen nat, og var ligesom forhexet. »Have I brugt noget for hendes men?» sagde Egil. Thorfinn svarede, at der havde været ristet runer; det var en bondesön i deres nabolag, som gjorde det, og siden den tid var det blevet meget værre. »Skulde du vide nogen råd for slige men?» »Måske,» sagde Egil. Og da han havde spist, gik han hen til kvinden, og talte med hende, bad dem løfte hende op af lejet, og at lægge rene klæder under hende. Det skete. Derpå ransagede han lejet, og fandt et stykke fiskeben, hvorpå der vare runer. Han læste dem, skar dem ud, kastede det afskrabede i ilden, brændte alt fiskebenet, og lod hendes forrige klæder bringe ud at luftes. Da kvad han:

> Ingen skulde runer riste,
> för han dem ret at råde vidste;
> mangen mand fik ej den gave,
> at finde rede i mörke stave[1]).
> Ti lönstave[2]), falsk udkårne,
> fandt jeg på fiskebenet skårne;

---

[1]) dunkle runer. [2]) hemmelige runer.

det har løgenes lind[1]) i hjertet
meget og langvarig smertet.

Derpå ristede han andre runer, og lagde dem under hendes hovedpude. Da vågnede hun ligesom op af sövne, og sagde, at nu havde hun det godt, endsköndt hun endnu var krafteslés. Men hendes forældre bleve overmåde glade, og Thorfinn lovede Egil al den befordring derfra, som han ønskede.

76. Egil kom til Alf bonde.

Der Egil nu ikke vilde bie længer, tog Thorfinn sin sön og endnu to andre mænd med sig, for at følge ham på vej, thi han troede for vist, at Armod Skæg havde ladet baghold lægge sig i skoven, og kom de end lykkelig forbi det første, da vilde der rimeligvis være flere. Derpå svarede Egil i en vise, at han selv ottende ikke var bange for tolv. Da de vare komne ind i skoven, lå der også sex mand, for at lure på dem, men da de så dem så mandstærke, torde de ikke anfalde dem, og skjulte sig i skoven. Derpå vilde Egil ikke have Thorfinns følgeskab længere, men sagde de skulde vende hjem, og drog ene videre med sine folk. Mod aften stødte de på endnu et baghold af sex mand, som for imod dem, men Egil dræbte de to, og de andre flygtede. Endelig kom de ud af skoven, og toge ind hos en bonde Alf den Rige, en gammel mand, der var så ilde at komme tilrette med, at kun nogle få folk kunde holde det ud hos ham. Egil blev imidlertid godt modtaget, og spurgte ham en del ud om jarlen og de sendemænd, som kongen af Norge forhen havde sendt derhen efter skat, og hvad Alf sagde om jarlen var just ikke til det bedste.

---

[1]) omskrivning på en kvinde.

77. Egil krævede skatten.

Tidlig om morgenen drog Egil afsted, og gav Alf ved afskeden en skindkappe, som den anden takkede for, og sagde, at deraf kunde han få sig en låden overkjole. Om aftenen kom Egil til Arnvid jarls hird, blev vel modtaget, og der anvistes ham og hans ledsagere sæde næst ved höjsædet. Efter at have været der natten over, kom de frem med deres ærende og kongen af Norges ordsending, hvortil jarlen svarede, at skatten havde han udredt og leveret til kongens sendemænd, men hvor de havde gjort af den, vidste han ikke, om de havde bragt kongen den eller vare løbne bort af landet med den. »Men siden I,» vedblev han, »have pålidelige jærtegn, at kongen har sendt eder, så vil jeg udrede al den skat, der tilkommer ham med rette og levere eder den, men jeg vil ikke svare for, hvorledes det siden går eder med den.» Egil blev der i nogen tid, hvorpå jarlen udredte al skatten, noget i sølv, andet i gråvarer. Da de nu vare færdige, sagde han ved afskeden til jarlen: »Vi ville nu bringe kongen hvad vi have modtaget, men du må vide, jarl, at dette er langt mindre, end kongen tror at have ret til, foruden den mandebod, som han kunde vente sig for hans sendebud, som det hedder I have ladet dræbe.» Jarlen svarede, at det ikke var sandt, og dermed skiltes de ad. Såsnart Egil var borte, kaldte jarlen på sine to brødre, der begge hedde Ulf, og sagde til dem: »Den store mand, som har været her noget, bör ikke komme til kongen, det er let at skönne, hvad underretning han vil give om os, da han i vore åbne öjne torde sige os sligt, at vi have dræbt sendebudene.» Derpå befalede han dem, at lægge sig i baghold, hvilket han mente bedst kunde ske i Eideskov, og at tage så mange mænd med sig, at ingen af de andre kunde undkomme. Brødrene

begave sig derfor med tredive mand ind i skoven, hvor de kendte enhver sti. Der vare i skoven to veje, den ene gik over en bjergås med en brat klev og en eneste sti, og det var den korteste; den anden gik uden om åsen, der vare store moser, som der var lagt fældede træstammer over, og heller ikke der var der uden en vej. De lagde sig femten mand på hvert sted.

78. Egil og hans medfølgere fælde fem og tyve mand.

Egil tog ind til bonden Alf, og var der om natten. Om morgenen ved dagverden varede Alf ham ad, at der uden tvivl var baghold i skoven, og han havde ingen mænd at give ham med, som han kunde være tjent med; han skulde derfor bie, til vejen var sikker. Han fortalte, at han med sine huskarle havde været i skoven, hvor de fandt en betrådt vej, og der måtte have været mange samlede, men der var ingen anden rejst igennem skoven, siden Egil tog der igennem. Vilde Egil ikke tro ham, så måtte han selv se efter, og kunde da igen vende tilbage. Egil mente, at han og hans følge kunde nok stå sig, om de end havde med overmagt at göre, og tog afsted; men da de kom til vejen, som førte ind i skoven, så de spor både af mennesker og heste. Da sagde de andre, at det var bedst at vende om, men Egil svarede, at de skulde fortsætte deres rejse; det var ikke så underligt, om mænd vare tagne igennem Eideskov, det var jo en alfarvej. De fulgte da vejen, og fandt en mængde spor; men da de kom til det sted, hvor vejene skiltes ad, skiltes også sporene, så der var omtrent lige mange på begge steder. Da sagde Egil: »Nu tror jeg, at Alf bonde havde ret; lad os nu berede os på hvad der kan følge.« Derpå kastede de kapper og alle løse klæder af, og lagde dem i slæden. Egil havde en meget stor bast-

line med sig i sin slæde, thi langvejsfarende mænd pleje gerne at føre nogle reb med sig, hvis noget skulde gå i stykker på køretöjet. Han tog en stor flad sten, lagde den foran sit bryst, og befæstede den med linen, som han svøbte rundt omkring sig og bandt op over hærderne. De våre alle forsynede med skjolde, hjelme, hugvåben og stikvåben. Skoven strakte sig på begge sider hen til bygden, men i midten af den er der hist og her småskov og krat, på nogle steder ganske bart. Egil tog den korteste vej over bjergåsen, som nedentil var begroet med skov, men bar ovenpå toppen. Da de vare komne derop, løbe syv mand frem af skoven, op ad kleven efter dem, og skøde på dem. Egil og hans folk vendte sig, og stillede sig tværs over vejen imod dem; men i det samme kom der andre mænd ned imod dem fra spidsen af klippen, og kastede sten på dem, hvilket var langt farligere. Da sagde Egil til de andre, at de skulde fare ned i kleven, og dække sig det bedste de kunde, men han vilde gå op ad bjerget. Og da han var kommen op, fandt han otte mand for sig, der alle anfaldt ham. Han havde et hårdt skifte med dem, men dræbte dem alle. Derpå gik han hen på kanten af bjerget, og kastede store stene ned, som ingen kunde modstå, så at tre af Værmelænderne bleve der på stedet, og de fire, som undkom i skoven, vare sårede og forslåede. Nu tog Egil og hans folk deres heste, og kjørte til de kom over bakken. Men hine Værmelændere, der vare undkomne, bragte efterretning til dem, der vare ved mosen, hvilke nu stævnede frem ad den nedre vej, for at møde Egil. Vejen gik langsmed bakken, på den ene side blev den begrændset af mosen, på den anden længer henne af en klippe, og imellem begge var vejen ikke bredere end en god sti. Her fordelte Ulf sine mænd således, at han med ti mand vilde tage mod Egil oven-

for klippen, de andre skulde skjule sig i skoven, og falde ham i ryggen. Egil, der ikke vidste noget af alt dette, kom frem på den smalle vej, og blev strax anfaldet i ryggen; og imedens han værgede sig mod denne flok, kom Ulf frem fra den anden side af klippen. Nu vendte han sig imod dem, havde en hård kamp, men fældede endelig Ulf og de andre ti; hvorpå han ilede til sine ledsagere, der imidlertid havde værget sig imod den anden hob. Han fandt dem begge sårede, men da han kom til, bleve de tre af Værmelænderne dræbte, de andre toge flugten, og tyede ind i skoven. Egil havde mange sår, dog ingen store; han forbandt sine ledsageres, der heller ikke vare dødelige. De satte sig da i slæden, og rejste til dagens ende. Værmelænderne fik deres sår forbundne i den næste bygd, og bragte jarlen efterretning, at begge brødrene Ulf og fem og tyve af det øvrige mandskab vare faldne, og kun fem komne derfra med livet. Og jarlen kunde nu nok indse, hvad han havde at vente af kongen.

79. Egil kommer til Thorfinn; og kong Hagens hærtog.

Egil rejste nu til han kom ud af skoven, og kom om aftenen til Thorfinn, hvor han fik sine sår forbundne. Han blev der nogle dage. Bondens datter Helga var kommen på benene, og både hun og hendes forældre takkede Egil. Den mand, der havde ristet hende runer, boede kort derfra; og det kom da op, at han havde bejlet til pigen, men fået afslag; så vilde han forføre hende, men hun vilde ikke; da fandt han på at riste elskovsruner, men forstod det ikke tilgavns, og påførte hende derved hin sygdom. Da Egil vilde drage videre, fulgte Thorfinn ham på vej den hele dag med en ti til tolv

mand, til sikkerhed imod Armod; men denne, der havde spurgt Egils kamp og sejer i skoven, fandt det bedst at blive hjemme. Endelig kom Egil til Thorsten, hvor hans sår bleve lægte, og der blev han til foråret.

Thorsten lod nogle mænd drage til kong Hagen, for at bringe ham den skat, Egil havde hentet af Værmeland, og forkynde ham, hvorledes det var løbet af; og kongen, som fandt sin mistanke mod Arnvid jarl bekræftet, lod ham svare, at han frit måtte blive i landet, og der skulde herske fred og forlig imellem dem. Om sommeren drog kongen til Vigen, og gjorde derfra et tog ind i Værmeland, hvor han inddrev store bøder hos de bönder, han anså for skyldige, forjog jarlen, indsatte en anden, og tog gisler af ham og bönderne. Samme gang underlagde han sig Vester-Gøtland; gjorde også et tog til Danmark, hærgede der vide, og ryddede med to skibe tolv danske. Da gav han også sin brodersön Tryggve Olafsen kongenavn og bestyrelsen over Vigen.

Om sommeren gjorde Egil sit handelsskib færdigt, for at sejle til Island; men langskibet, som han om høsten havde ført med fra Danmark, gav han Thorsten ved afskeden. Til sin måg Thord på Ørland sendte han bud angående de jorder, han ejede i Sogn og Hordeland, og bad ham at sælge dem, hvis der fandtes lysthavere. Da han således havde besørget alt, og fik bör, sejlede han ud langsmed Vigen, så nordpå under Norge, og styrede så ud på havet. Han landede i nærheden af sin gård i Borgefjord.

80.–81. Egils døttres giftermål og Bödvars død.

På denne tid var herredet i Borgefjord og flere egne på den vestlige kant af Island blevne helt bebyggede. Alle landnamsmændene vare døde, men deres sönner eller sönnesönner levede, og boede der. Grim Sverting-

sen, en rig og ætstor mand, der siden blev lovsigemand, boede på Mosfjeld söndenfor heden. Han bejlede til Egils broderdatter Thordis, der var en meget fager mø, og Egil gjorde ingen forskel på hende og sine egne börn Og som han nu vidste, at Grim var en anscelig mand, så det var et godt parti, gav han sit minde, og udbetalte hende sin fædrenearv. En anden mand, Olaf, en sön af Höskuld Dalekolsen og den irske konge Myrkjartans datter Melkorka, den smukkeste mand på Island, bejlede til Egils datter Thorgerde, der også var en fager mø, höj, klygtig, noget heftig, men til daglig stille. Også dette var et anseeligt parti, så hun blev gift med Olaf, og drog hjem med ham til hans gård Hjardarholt i Laxådal, vester i Bredefjordsdale. Øssur Eyvindsen, en broder til Thord Gode i Ölfus, fik Egils datter Bera.

Egils sön Bödvar var da i sin opvæxt, en meget håbefuld dreng, fager, stor og ligeså stærk, som Egil eller Thorolf havde været på hans alder; Egil elskede ham meget, og drengen holdt ligeledes af ham. En sommer var der kommen et skib i Hvidå, og der var stort købstævne, Egil havde købt en del ved, som han lod sine huskarle føre hjem på et otteåret skib. Engang bad Bödvar at han måtte tage med dem, og de tillode det; men de vare kun sex på det otteårede skib, og da floden kom silde den dag, måtte de bie til ud på aftenen. Da hævede der sig en frygtelig storm fra sydost, som, i forbindelse med strömmen, satte fjorden i oprør, hvilket ikke er noget usædvanligt der. I dette uvejr forgik skibet, så at alle satte livet til, og næste dag dreve deres lig til land. Bödvars kom op ved Einarsnæs. Egil red strax ud for at søge efter ligene, og fandt Bödvars. Han tog det op, satte det på sine knæ, og red ud med det til Digrenæs til Skallegrims höj. Han lod höjen åbne, og lagde Bödvar der ned hos Skallegrim, hvorpå höjen

igen blev lukket. Dermed blev man først færdig ved solens nedgang. Derefter red Egil hjem til Borg, gik strax hen til den alkove, som han plejede at sove i, lagde sig, og skød skåden for. Ingen vovede at tale et ord til ham. Ja, man fortæller, at han den dag havde snævre hoser[1]) på, og en tætsluttende rød fustanskjortel[2]), der stod åben oventil, men på siden var den hægtet, og da de nu satte Bödvar ned i höjen, siger man, at Egil svulmede således op, at både kjortel og hoser rævnede på ham. Heller ikke den følgende dag lod han alkoven lukke op, nød hverken spise eller drikke, men blev således liggende den dag og natten efter, og intet menneske vovede at tale til ham. Men den tredie morgen lod Asgerde en mand sætte sig på en hest, for så hastig som muligt at ride til Hjardarholt, og sige Thorgerde alt hvad der var forefaldet, og bede hende at komme til Borg. Han ankom der om eftermiddagen; men Thorgerde lod strax sin hest sadle, tog to mænd med sig, og de rede om aftenen og natten til de kom til Borg, hvor hun strax gik ind i ildhuset[3]). Asgerde hilste hende, og spurgte, om hun havde spist nadver. Thorgerde svarede höjt[4]): »Ingen nadver har jeg fået, og ingen vil jeg have, förend hos Freya[5]). Jeg kender mig ingen bedre råd, end min fader, og vil ikke leve, når min fader og broder ere borte.» Hun gik derpå hen til alkoven, og råbte: »Fader! Luk dören op, og lad os begge vandre en vej sammen!» Egil skød skåden fra, hvorpå Thorgerde gik op i hvilekammeret, og lagde sig i en anden seng, som

---

[1]) her uden tvivl i den ældste betydning: benklæder og strømper, der gik ud i et. [2]) fustan er en art bomuldstöj.

[3]) eller omtrent hvad vi kalde dagligstue.

[4]) nemlig således, at Egil kunde høre det.

[5]) efter døden, mente man, kom kvinderne til gudinden Freya.

stod der. Da sagde Egil: »Det er smukt af dig, min datter, at du vil følge din fader; megen kærlighed har du vist imod mig, men hvad håb er der, at jeg kan overleve en sådan harm?» Nu tav begge en stund; da sagde Egil: »Hvad er det, min datter? tygger du på noget?« »Jeg tygger søl[1]),» sagde hun, »thi jeg tænker, at det da skal blive værre med mig; ellers vil jeg komme til at leve for længe.» »Er det skadeligt?» sagde Egil. »Meget,» svarede hun, »vil du have noget?» »Ja, hvorfor ikke?» sagde han. Men noget efter råbte hun, og bad om drikke; man gav hende et horn med vand. Da sagde Egil: »Ja, det kommer af tangen, man törster kun mere derefter.» »Vil du ikke drikke, fader?» sagde hun. Han tog mod hornet, og drak meget begerlig. Da sagde Thorgerde: »Nu have de dog narret os; det er jo mælk.» Da bed Egil et stort stykke ud af hornet med sine tænder, og kastede det bort. »Hvad skulle vi nu göre?» vedblev Thorgerde, »nu er det dog forbi med vort forsæt. Nu vilde jeg ønske, fader, at vi heller levede så længe, at du kunde digte et arvekvæde om Bödvar, og jeg vil riste det på kevle[2]), og derefter kunne vi dø, om os så synes. Længe vil det vare, förend din sön Thorsten digter et kvæde om sin broder, og heller ikke er det sömmeligt, at der ej drikkes arveøl efter ham, men hvorledes skal det ske? ingen af os vil være med der[3]).» Egil svarede, at det var lidet rimeligt, at han nu kunde

---

[1]) en art spiselig tang.

[2]) en rund stok eller stav, hvorpå man plejede at indskære runer.

[3]) efter at Thorgerde ved sin elskelige forstillelse først har fået sin fader til at nyde noget, minder hun ham om de hellige pligter, at fejre den dødes minde og at holde gravøl efter ham. Sönnen Thorsten var enten slet ikke skald, eller endnu for ung. Arveøllet, hvis et sådant engang fandt sted, vilde dog først kunne holdes efter lang tid, når de begge vare døde.

digte, om han prøvede derpå; »men forsøge det, vil jeg«, sagde han. Hans anden sön Gunnar var også død kort för, og hertil sigter han i kvædet, der lyder så:

Sönnetabet.

1.

Ve mig! ja, det langsomt går,
tungen nu at røre;
fremfor lyset ej formår
mødig sjæl at føre
Vidrers rov[1]); o, den er trang,
tung den vej at træde,
når en sjæl skal avle sang,
som har tabt sin glæde.

2.

Dybt i brystet, dump og hul,
slumrer klare tone;
stiger langsomt fra sit skjul
op til luftens zone;
klangen, som fra jætters hjem
i de årle dage
Odin drog alvældig frem[2]),
vorder klage! klage!

3.

Ham, som var så brødefri,
(visselig, det sårer!)
ham, som sorgen gik forbi
smilende i tårer,
mine dages håb, min hu,
stædte jeg til jorde,

---

¹) Odins rov, det er poesi.

²) Dette sigter til den mythiske fortælling om poesiens oprindelse.

og hans hvide lok endnu
hvidere skal vorde.

4.

Nu min æt til ende går,
egen lig, hvis grene
fældes af, og stammen står
stivet og alene.
Karsk er ej den mand, der har
vædet med sin tåre
frændes lig, da han det bar
hen på sidste båre.

5.

Frænders fald? Det også mig
för har voldet sukke;
så jeg ikke moders lig,
faders-höj sig lukke?
Sköndt jeg ved, det er kun støv
hvad jeg ej kan glemme,
mindets træ jeg giver løv
med min svage stemme.

6.

Men det var et voldsomt skår,
som den grumme bølge
gjorde i min frændegård,
i min faders følge.
Hvilket gab! Jeg stirrer stum
på den brustne række,
på det store, øde rum
inden husets vægge.

7.

Hjemsøgt har mig grumme Ran[1])
hårdt min sjæl bedrøvet;
hvad jeg vil, ej mer jeg kan,
venneløs, bedøvet.
Havet sled det stærke bånd,
som min slægt omslynged,
mine lænders ættevånd,
som mig selv forynged.

8.

Uret har jeg hævnet för,
vold jeg för har tvungen,
men mod Æger[2]) mon jeg tör
røre sværdetungen?
Hvis jeg torde, mon jeg kan
Ægers mø[3]) den kolde
såre med slagvrimlens brand[4]),
tæmme mellem skjolde?

9.

Når det stormer over sø,
kan jeg havet dæmpe?
når det kuler under ø,
stormens magt bekæmpe?
Nej, for folkets öjne må
jeg, lig markens stubbe,
marvløs og foragtet stå
som en fattig gubbe.

10.

Havet har min lykkering
brudt itu i kvelde;

---

[1]) havgudinden. [2]) havguden. [3]) bølgen. [4]) sværdet.

o det er en bitter ting,
frænders fald at tælle;
siden han, som helst jeg gad
her på jorden eje,
vandrede så tidlig ad
evig yndes veje[1]).

11.

O, jeg ved, at i min sön
æmnet til det onde
også lå, endnu i lön,
men udvikles kunde;
hvis som voxen mand han drog
sværd i våbenvrimlen,
förend Hærgauts[2]) hænder tog
ham herfra til himlen.

12.

Men hver ædling, der er glad
ved sin næstes hæder,
visselig vil sande hvad
jeg som fader kvæder:
han var god, og han var brav,
gæv han vilde blevet;
mig han var en støttestav,
kun i ham jeg leved.

13.

Ofte Thor jeg tænker på
og de gamle minder,
også vi må jo bestå
kamp mod jættekvinder[3]);

---

[1]) en smuk omskrivning på det andet liv. [2]) hærens gaut, Odin.

[3]) Thors bestandige strid med jætter og jættekvinder er bekendt af mythologien; her må man ved jættekvinder, mod hvilke også vi kæmpe, tænke på livets genvordigheder, lidenskaber, o. desl.

og når da selv helligdom
had og hovmod krænker,
ser jeg mig bekymret om,
og vemodig tænker:

14.

Hvo skal nu som trofast thegn[1])
byde trods min fjende?
rejse om min gerning hegn,
værne om mit minde?
Hvo skal nu stå gubben bi,
når uvenner sigte
ham for fejgt forræderi,
og når venner svigte?

15.

Thi kun falsk og fuldt af svig
fremmed hjerte banker,
og som vindpust ændre sig
Isefolkets[2]) tanker.
Frænde er ej frænde huld,
hader selv ubårne[3]),
og sin broders lig for guld
sælger den uvorne.

16.

Ingen ved hvad sön er værd,
værd i fryd og smerte,
uden den, der fjern og nær
bar ham i sit hjerte;
ingen ved, hvad frænde snild[4])
vorde kan for frænde,

---

[1]) en udmærket mand.
[2]) Islændernes. [3]) ufødte, barnet i moders liv. [4]) god.

uden den, som broder gild
lærte det at kjende.

17.

Hobens færd jeg hader; fred
bære de til skue,
men de le, når nidings sned
nabos velfærd true;
biers skib[1]) for fulde sejl
om i gårde farer,
kvindes brøst og gubbes fejl
er jo gængse varer.

18.

Men hvad ændser hobens id
nu min trætte tanke,
siden mjødens drot[2]) ublid
gav mig större anke?
Tankens vogn[3]) at styre, mig
svigter vante styrke,
og jeg stirrer kummerlig
ud i nattens mörke.

19.

Siden sygdoms hede brand
tog fra verdens øde
ham, min sön[4]), som ingen mand
sigte kan for brøde;
som sin tunge vogted snild,
gæv iblandt de gæve,

---

[1]) det summende, travle rygte. [2]) poesiens konge, Odin.
[3]) d. e. hovedet.
[4]) han mener sin sön Gunnar, der døde af sygdom.

ham, som dannis, venlig, mild
vel var værd at leve.

20.

Siden han, der ofte slog,
manden i sin vrede[1]),
op til guders sæde tog
al mit jordlivs glæde,
ættens ask, det bedste skud
udaf Kveldulfs-stammen,
slægtens gren, hvis bladebrud
var min hustrus gammen.

21.

För på spydets höje drot[2])
led jeg til det sidste,
thi med ham jeg stod mig godt,
det for vist jeg vidste;
nu han har sin gunst fortrudt,
vendt fra mig sin kerre,
og vort venskab har han brudt,
sejrens höje herre.

22.

Egen fordel drev mig ej,
når til Viles broder[3]),
når til guders fyrste jeg
gudhengiven bloder[4]).
Dog gav Mimers ædle ven[5]),
når jeg tæller efter,
stedse bod for sorg igen,
og i svaghed kræfter.

---

[1]) Odin. [2]) Odin. [3]) Odin. [4]) offrer. [5]) Odin.

23.

Herlig idræt[1]) gav han mig,
ulvens overvinder[2]),
ufordunklet ry i krig,
dåd, der aldrig svinder,
og det sind, at på min færd
kunde folk mig kende,
at i mig fredniding[3]) hver
så sin visse fjende.

24.

Nu mig dobbelt tab nedslår,
tiden ej mig trøster;
thi på næsset[4]) hisset står
Narves blege søster[5]).
Mig hun ondt forkynder ej,
der er jo min glæde.
Kom kun, Hel! din mörke vej
vil jeg fro betræde.

Alt som Egil kom længer frem i kvædet, tiltoge hans kræfter, og da det var færdigt, fremsagde han det for Asgerde, Thorgerde og sine øvrige husfolk. Derpå stod han op, og satte sig i höjsædet. Kvædet kaldte han Sönnetabet. Siden lod han også holde arveøl for

---

[1]) d. e. digterbegavelsen, som han havde modtaget af Odin, skaldekonstens gud.

[2]) Odin, der i Ragnarok kæmper med Fenrisulven.

[3]) den, der troløs bryder sit ord.

[4]) Digrenæs, hvor sönnen var höjlagt.

[5]) døden eller Hel.

sine sönner efter gammel sædvane; og da Thorgerde rejste hjem, gav han hende skönne foræringer.

70. Arinbjörn kommer til Norge.

Egil boede nu en lang tid på Borg, og opnåede en höj alder. Man finder ikke, at han havde trætter med nogen mand her i landet, heller ikke har man hørt noget om, at han holdt holmgange eller havde blodige stridigheder, siden han stadfæstede sig på Island. Han havde et prægtigt bo, og der skortede ham ikke på penge, begge dele noget, som han satte pris på. Han skal ikke siden have forladt landet, mest vel fordi han ikke kunde være i Norge formedelst sine för fortalte stridigheder med kongerne der.

Kong Hagen Adelstensfostre regerede endnu længe over Norge, men mod slutningen af hans regering kom Eriks sönner did, og gjorde fordring på riget. Hagen holdt mange slag med dem, og vandt altid sejer; det sidste stod på Fitje på øen Stord i Hordeland, hvor Hagen også sejrede, men tillige fik sit banesår. Nu kom Eriks sönner til regeringen; og Arinbjörn Herse var hos Harald Eriksen, blev hans rådgiver, fik befalingen over hæren og landværnet, samt Fjordefylke til forlening. Han var en dygtig og sejersæl kriger. Da Egil Skallegrimsen erfarede, at der var bleven kongeskifte i Norge, samt at Arinbjörn var kommen tilbage til sine gårde, og atter holdtes meget i ære, digtede han et kvæde om ham, der lød således[1]):

---

[1]) Af dette digt er blot den første halvdel opbevaret samt slutningsstrofen, der findes i Olav Hvideskalds afhandling.

Arinbjörns drapa.

1.

Gerne jeg kvæder
til kongens ros,
kvær jeg tier
om kerring-id;
åbent jeg sjunger
om ædlings dåd,
fast jeg tier
om folkelögne.

2.

Gluffe jeg giver
gæk tilbage;
villig jeg kvæder
om venner mine.
Set har jeg mangen
mildings[1]) sæde;
farløs[2]) stod jeg
i folkgrams[3]) gårde.

3.

Fordum jeg var
hos ynglings sön[4]),
pådrog mig mægtig
manddrots vrede;
djærvhat drog jeg
på dunkle lok[5]);
hersernes herres
hus jeg søgte.

---

[1]) Konges.
[2]) frygtløs, af gl. dansk fare, d. e frygt. [3]) folkekonges.
[4]) hos en konge af Ynglingestammen, nemlig Erik Blodøxe.
[5]) jeg trodsede kongens vrede.

4.

Der alvældig
med Ægers hjelm[1])
sad lovsjungen
landets hersker.
Stird[2]) i hu
styrer kongen
våde[3]) klinge
i Jorvigs stad.

5.

Ej var det månskin
mildt at skue;
skyløs var ikke
Eriks brå;
hvas som øglens
edderblik
skød fra hans pande
skrækkens gisel[4]).

6.

Dog jeg torde
drotten bringe
bolstrets mages
bolde værd[5]),

---

[1]) skrækkens hjelm, der omtrent svarer til Pallas' skjold med Medusahovedet, udtrykker her kongens majestæt og den skræk, han indjog sine fjender.

[2]) stiv, barsk, stridig. [3]) nemlig af blod.

[4]) stråle, nemlig hans skarpe öjekast.

[5]) bolstrets mage er hovedet, der hviler på bolstret eller puden; ved hovedets værd mener han digtet Hovedløsen; han vil altså sige, at han, kongens barskhed uagtet, torde fremsige sit digt.

så Yggs skål[1])
skummende kom
til hver mand
høre-munde[2]).

7.

Ej hamfagert[3])
hölder tyktes
skaldgods[4]) mit
i skates[5]) huse,
da ulvgråt
for Yggs mjøden[6])
hattestob[7])
mig hilmer[8]) gav[9]).

8.

Da jeg det fik,
fulgte med gaven
svarte sig[10])
under sænket bryn;
og hin mund,
som mit Hovedløsen[11])
bar med bön
for budlungs[12]) knæ.

---

[1]) eller Odins bæger, Odins drik, d. e. poesien, digtet. [2]) d. e. øren, hvormed man drikker digtermjøden. [3]) med fager ham, smukt.
[4]) det gods han fik for sit skaldskab, d. e. hans hoved.
[5]) kongens. [6]) Yggs mjød, d. e. poesi, digt.
[7]) hattens stob, d. e. hovedet.
[8]) hilmer, den hjelmprydede, d. e. kongen.
[9]) meningen er den samme, som i Egils forhen anførte vers, kap. 64: at hans ulvgrå hoved, som han indløste, var stygt.
[10]) med de svarte sig eller vandsvælg mener han sine sorte öjne.
[11]) d. e. mit digt Hovedløsen. [12]) kongens.

9.

Tænders rad
med tungen fik jeg,
øreteltet[1])
med indre gange.
Bedre end guld
gaven tyktes,
som mig krigerske
konning gav.

10.

Dengang stærk
stod ved min side,
bedre end mange
mænd på tinge,
ven fuldtro,
som fast jeg kunde
tryggelig tro
i trængsels stund.

11.

Arinbjörn,
ædlest høvding,
ene mig værged
mod ødlings[2]) had;
kongens ven,
som aldrig svigted
i hærføre
hilmers gårde.

12.

Og om hin stærke
ætte-støtte

---

[1]) det ydre øre. [2]) kong Erik.

minded min dåds
djærve forsvar:
»Om Kveldulfs sön
kvad Halfdans ætling:
skade var det
for slig en mand!«[1])

13.

Vennefalsk
vorde jeg kaldt,
og en usling
ved Vidrers bæger[2]),
lov uværdig,
og løfteskænder,
hvis ej gengeld
for gavn jeg yder.

14.

Let nu ses,
hvor sætte jeg skal
bragmåls fødder[3]),
for brat at stige
frem for mængdens
forskende blik
med hersens[4]) herlige
hæder på læben.

---

[1]) dersom brudstykkerne af denne strofe ere rigtig læste af fortolkerne, så er tankegangen denne: I forrige strofe roser Egil Arinbjörn for den hjælp, han ydede ham hos kong Erik; nu tilföjer han, at det var ikke blot ham, han elskede, men hele hans æt; den djærveste i denne, Thorolf, hædrede han ved at minde om hine ord, som Halfdans sön eller ætling (kong Harald Hårfager) sagde ved hans fald (kap. 22). [2]) som digter.

[3]) versets fødder, dermed mener han de i gamle vers almindelige studler eller rimbogstaver. [4]) d. e. Arinbjörn.

15.

Let er at lave
med lydens høvl[1])
min vens
værdige ros.
Thi æmner
adelgode
trende, tvende
på tunge mig ligge.

16.

Først jeg nævner
hvad fleste vide,
hvad for al verdens
øren lyder:
hvor mildsindet
mændene tykkes
Björn kaldet bord
for birkens skræk.[2])

17.

Det al verden
under tyktes,
hvor han var gavmild
mod gæster alle;
men Grytbjörn[3])
gods i mængde
og fæmon fik
af Frey og Njord.

---

[1]) lydens høvl er tungen; billedet er taget af tömmerhåndværket; digtertungen er høvlen, men den besungne vens dyder og ædle egenskaber er tömmeret.

[2]) omskrivning på navnet Arinbjörn eller Arnebjörn. Birkens skræk er ilden; ildens bord er arnen; det hele altså Arnebjörn.

[3]) atter en omskrivning for Arnebjörn; af gryt, sten, arnestene.

18.

Ja, udi Hroalds
hovedstamme
odel og arv
var der i fylde;
og venneridt
fra alle sider
på vindhallens
vide gulv. [1])

19.

Han, som en hilding [2]),
havde i eje
lyse brynvangs
luende spanger [3]);
gudernes yndling
gaver uddelte
ven af hver helt,
der hæder søgte [4]).

20.

Det han besidder,
der savnes vide,
det, som er mer,
end meget guld.
Ej er let at skæfte
alle mænds spyd;
kort er der ej
mellem kongers huse [5]).

---

[1]) vindhallens eller himlens gulv eller bund er jorden. [2]) konge.

[3]) der står: øren-spandes-drag-reb eller drag-ild, der skal betyde pandesmykker. For pandens omskrivning har jeg sat brynenes vang, der i det mindste giver en klarere mening.

[4]) texten er her uvis.

[5]) meningen er denne: det er ikke let at skæfte hver mands spyd, d. e. at göre alle til pas (se Havamal v. 127). Der er ikke kort

21.

Aldrig blev nogen
hos Arinbjörns,
når han steg ud
af sengens langknar[1]),
hilset med håd[2])
og hadske ord,
med øxens
øde tomter[3]).

22.

Fæ[4]) er han gram,
hin Fjordenes mand[5]),
drabelig er han
mod Drøpners afkom[6]);
såg han giver[7])
sönner hine[8]);
ringe han hader,
og hodd[9]) han vejer[10]).

---

vej mellem kongehuse, d. e. kongeligsindede, ædelmodige, gavmilde mænd bo ikke i hvert hus. Arinbjörn derimod har den sjeldne lykke, at være elsket af alle, og viser kongelig gavmildhed og ædelmod imod enhver.

[1]) forlod hans hus; sengens knar (skib) er huset. [2]) spot.

[3]) med tomme hænder: tomhændet; ubönhørt; øxens tomter eller sæde ere hænderne; som omfatte øxen. Arinbjörns ædelsind og menneskekærlighed var så stor, at aldrig har nogensinde en mand forladt hans hus ledsaget af spot eller ubönhørt (uden gaver).

[4]) gods. [5]) Arinbjörn, der havde hjemme i landskabet Fjordene.

[6]) ringe, efter mythen om ringen Dröpner, at der af den hver niende nat dryppede andre ringe.

[7]) anklager, forfølger. [8]) Dröpners sönner, ringene.

[9]) hodd, det tydske hort (f. Ex, i Nibelungenhort), skat, rigdom.

[10]) dræber. Alle disse udtryk betegne et og det samme: at han hader guld, det vil sige: er gavmild. Digteren viser til slutning sin kunst ved i denne og følgende strofe at sammenhobe alle udtryk for hans hoveddyder.

23.

Hæder han elsker,
hin Fjordens mand,
ros ham forfølger
og folkeyndest;
höj og velsignet
alder han nåed,
sköndt han idelig
våben førte.
— — — —[1])

24.

Årle jeg våged,
ord jeg sanked
med mål-ternes[2])
morgen-id.
Lov-stak[3]) jeg laded,
som længe skal
ubrydelig stå
i Brages tun.

71. Om Einar Skåleglam og Egil.

Einar Helgesen, en broder til Osvif den spage, nedstammede fra Björn Østræne, der havde nedsat sig i Bredefjord. Endnu ganske ung var han stor, stærk og en god idrætsmand, begyndte også at digte, og var meget lærebegerlig. En sommer på tinget gik Einar, der nylig var kommen hjem fra en rejse, hen til Egils bod, og gav sig i tale med ham. Talen faldt snart på skaldskab, en genstand, som morede dem begge; og efter den tid

[1]) her er et stort hul i digtet. [2]) talens terne, tungen.
[3]) han sammenligner sin udødelige lovsang med en stak eller vedkast der ikke kan nedbrydes, billedet er endnu taget af tömmerhåndværket, hvor digteren er tömmermesteren, men digtet det optömrede tårn med stave og bjælker.

kom Einar tit til Egil, og de indgik venskab med hinanden. De talte ofte om deres rejser; Egil vilde gerne høre tidende østenfra eller fra Norge, og spurgte til sine venner, samt til dem, han anså for sine uvenner; ligeledes spurgte han meget efter, hvorledes det stod til med stormændene; Einar derimod spurgte Egil om, hvorledes det för var gået ham på hans rejser, og om hans storværker, og den samtale hugede altid Egil, thi det var noget, han gerne vilde fortælle om. Engang spurgte Einar ham, ved hvilken lejlighed han vel havde vist det största mod og tapperhed? Da kvad Egil:

En gang otte mænd jeg slog,
tøsset[1]) elleve jeg vog;
ene gav jeg alle døden,
vargen[2]) brad i morgenrøden.
Hårdt vi skjoldets skælvekniv[3])
skiftede, med liv mod liv;
for min stærke valhöjs funke[4])
asken[5]) føg som avnebunke.

Siden var Einar længe udenlands hos konger og jarler. Han var meget gavmild, men havde sjelden penge, og var ellers en tapper og brav mand. Han var hirdmand hos Hagen jarl Sigurdsen. Den gang var der megen ufred i Norge, da Hagen jarl og Eriks sönner holdt slag med hinanden, og joge hinanden ud af landet.

---

[1]) to gange; i Frisland og Værmeland. [2]) ulven.
[3]) kniven, som bringer skjoldet til at skælve, sværdet
[4]) valdyngens funke eller ild, sværdet.
[5]) asken, asketræet kan betegne mand, skjold, sværd, skib o. s. v. Fortolkerne tale herved iblandt andet om et søslag, men da Egil åbenbar her sigter til sine bedrifter på sin Værmelandsfærd (kap. 78), så er alt sådant grebet af luften.

Kong Harald Eriksen (Gråfeld) faldt ved svig i et slag i Danmark, ved Hals i Limfjorden, hvor han stred med Harald Knudsen, kaldet Guldharald, og derpå denne med Hagen jarl. Med kong Harald faldt også samme gang Arinbjörn Herse. Da Egil spurgte denne sin gamle vens fald, kvad han:

Nu de falde fra, de birtings-
mænd[1]), som fordum mjøden yded,
de, som ødte Yngves tingdag[2]);
hvo skal jeg nu slige søge?
dem, som hist bag jordens bælte,
hvor som nagler øer ligge,
dækkede med digelsneen
djærve kæmper høgens höjfjeld[3]).

---

[1]) Birtingsmænd, de lyse, klare, berømte mænd (af bjart, birt, bert, d. e. klar, skinnende), et ord, der vel fortjener på ny at optages i sproget; thi birting er uden tvivl her det samme, som det der i svenske og danske kæmpeviser forekommer i Birtingsland, Birtingsbjerg, Birtingsskov, Birtingsborg eller, som det også noget fordrejet hedder, Bærtingsskov, Brattingsborg. Efter nogle skal Birtingsland stå for Bretagne, men dette kan i det höjeste kun gælde i en enkelt vise; af de andre forbindelser ses, at dette ikke er den rette oprindelse til ordet birting, der i oldnordisk bruges om al slags klarhed.

[2]) som ødte guldet eller vare gavmilde; Yngve er en søkonges navn; søkongens ting eller forsamlingssted er havet; havets dag eller ild er guld.

[3]) dem, som hist i Norge viste höjmodig gavmildhed mod kæmper. Jordens bælte er havet; at øerne i dette hav sidde som naglerne i et bælte, er et smukt billede; når man tænker på den række af øgrupper, som slynger sig ned langs med Norges kyster. Digelens sne er det smæltede sølv eller de deraf forfærdigede smykker; høgens höje fjeld er armen eller hånden; at dække armen med sølv er at beklæde den med smykker.

Einar Helgesen skald kaldtes også Skåleglam[1]). Han digtede en drapa, som kaldtes Vellekla (guldmangel), om Hagen jarl, men denne, som var vred på Einar, vilde i lang tid ikke lade den kvæde for sig. Da sang Einar:

Jeg yrkede[2]) om krigerdrot,
om ham, som styrer landet godt;
imedens andre helte sov,
jeg pønsede på jarlens lov.
Hvor længtes jeg at komme hid!
men hvad blev lönnen for min id?
Den frækne konge[3]) finder: få
i skaldskab slet mig slægte på.

Velan, så lad os søge til
en jarl, der ynder sang og spil!
sejl lad os hejse höjt i rå
og til Sigvalde[4]) styre så!
Han, som i borgen sidder gild
min drapa ej forskyde vil
med skjold på arm vi gange fri
og frejdig ud på Endils ski[5]).

Jarlen, der ikke vilde tillade Einar at drage bort, lod ham

---

[1]) anledningen til dette hans tilnavn fortælles i Jomsvikingesaga. Hagen jarl forærede ham nemlig to vægtskåler af brændt sølv og hel forgyldte, tillige med tvende tilhørende lodder, det ene af guld, det andet af sølv. Disse lodder vare gjorte i skikkelse af små billeder (gudebilleder). Når man vilde erfare skæbnen, så tænkte man sig ved lodderne en vis betydning, og gik det nu lykkeligt, så at det kom op, som man ønskede, da blev loddet ligesom uroligt i vægtskålen, og bevægede sig, så at man kunde høre glam deraf. [2]) digtede.

[3]) eller jarl; disse udtryk kunne bruges iflæng af digterne.

[4]) den danske jarl Sigvalde, høvedsmand i Jomsborg.

[5]) vikingens ski, skibet.

da fremsige sit kvæde, og forærede ham derpå et skjold som var en stor kostbarhed. På det var der indgravet adskillige fornsagn[1]), imellem det udhuggede arbeide vare lagte spanger[2]) af guld, og det hele var besat med stene. Einar sejlede tilbage til Island, og opholdt sig hos sin broder; men om høsten tog han hen til Borg, for at besøge Egil. Han traf ham ikke hjemme, thi Egil var taget nordpå i herrederne, men ventedes hjem. Einar biede efter ham i tre dage; længere var det ikke sæd[3]) at

---

[1]) gamle begivenheder.

[2]) plader, der dannede ligesom indfatning for eller skillerum imellem det udhuggede arbejde. Dette ord, en spang (ikke spange), i flert. spange eller spanger (sv. spång, spänger), forekommer temmelig ofte i vore kæmpeviser, og betegner enhver smal plade eller flade; derfor også en bro eller et brædt over en bæk, f.Ex. når det i kæmpevisen hedder:

han kastede runer på spange,
som liden Kirsten over skulde gange,

hvor hensynsformen: på spange, er det samme som: på bro; ligeledes pladerne i et smykke, f. Ex. når det hedder:

af da faldt mit hovedguld,
og spangene skiltes ad;

og således forekommer ordet ofte, som i spangebrynje, spangemile o. s. v. på samme måde, som i skjoldets beskrivelse her ovenfor, hvor spangerne dannede ligesom små broer eller fremstående flader imellem de forskellige partier af de arbeider, der skulde forestille gamle begivenheder. — Hvad selve disse arbejder angår, da bruger grundskriftet om dem ordet: skrevet, hvilket nogle forklare ved: malet, så at der på skjoldet vare malerier med farver; jeg har troet at burde foretrække den oprindelige betydning: indgravet, så at meningen er den, at der vare figurer indskårne, hvilke dog vistnok, til endnu större tydelighed, også ved forskellige farver vare udhævede fra hinanden; på samme måde som runer, der hos de gamle først bleve indskårne, og derefter endnu mere fremhævede ved farver.

[3]) det var ikke sæd, ikke skik, sædvane; heri ligger også: det var ikke sædeligt, ikke sömmeligt. Ordene sæder, sædelig have nemlig deres oprindelse af det gamle ord sæd, skik.

blive hos sine bekendte, og han tog derfor atter bort. Men förend han red bort, gik han hen til Egils plads, ophængte der hint dyrebare skjold[1]), og sagde til husfolkene, at det var en foræring fra ham til Egil. Samme dag kom denne hjem, og da han kom ind til sin plads og så skjoldet, spurgte han, hvor denne kostbarhed var kommen fra? Man sagde ham, at Einar havde været der, og at det var en foræring fra ham. Da sagde Egil: »Se mig til den usling! Tænker han, jeg skal våge over hans skjold, og give mig til at digte om det[2])! Tag mig min hest, jeg vil ride efter ham og dræbe ham.« Man sagde ham, at Einar var reden tidlig om morgenen og allerede nu måtte være kommen til Dalene[3]). Siden digtede Egil en drapa, i hvis begyndelse han omskrev Einar Skåleglams hele navn.

Einar og Egil holdt venskab med hinanden, sålænge de levede. Men om skjoldets endelige skæbne fortælles, at Egil engang havde det med sig til et bryllup på Videmyre, og der blev det fordærvet ved at falde i et kar sur mælk. Da lod han boneden[4]) tage af det, og der fandtes i spangerne tolv øre guld.

---

[1]) hjemme havde nemlig hver mand sit skjold hængende på væggen bagved sin sædvanlige plads.

[2]) ligesom den, der opfostrede en andens barn, derved erklærer sig selv for ringere end faderen, således var også skalden ringere end den høvding, han besang, hvad enten det nu var for at forherlige ham selv personlig eller noget af hans. Når da Egil modtog skjoldet, og som skald ved en sådan lejlighed måtte digte, så stod Einar i samme forhold til ham, som en konge eller jarl til den ringere skald; og at Einar blot kunde tænke derpå, var mere, end Egils stolthed kunde tåle. Egils ord kunne dog også betragtes som ironi.

[3]) til Bredefjordsdalene, hvor hans broder boede.

[4]) alt det, hvormed det var belagt og besat.

83. Om Thorsteu Egilsen.

Da Egils sön Thorsten voxte til, blev han en overmåde smuk mand, hvid af hår, skær i hud, stor og stærk, dog ingenlunde som hans fader. Han var en forstandig, mild og stille mand, som ikke fornærmede nogen. Egil holdt ikke ret af ham, og Thorsten var heller ikke ham så meget hengiven; men moderen Asgerde og Thorsten elskede inderlig hinanden. Egil begyndte nu at ældes meget. En sommer da Thorsten skulde ride til altinget, men Egil blev hjemme, fandt Asgerde og Thorsten på, uden faderens vidende at tage den silkekappe, som Egil havde fået af Arinbjörn, ud af hans kiste, for at Thorsten kunde have den på til tings; men den var ham for lang; og da folk gik i optog til lovbjerget, slæbte den efter ham, og fik en bræmme af smuds forneden. Da han var kommen hjem, gemte Asgerde kappen på dens sædvanlige sted: men lang tid efter, da Egil lukkede sin kiste op, så han, at kappen var bleven smudsig, og spurgte Asgerde, hvorledes det var gået til? Hun fortalte ham da sandheden. Da kvad Egil:

Arving jeg fik; jo en herlig
arving fik jeg, tarvtig[1]), kærlig!
Egen sön har sveget mig;
det jeg kalder kvegen[2]) svig!
Kunde ej den ungersvend
bie, til de stærke mænd
bar mig bort, og satte stene
om mit legems trætte bene!

Thorsten blev derefter gift med Jofrid, en datterdat-

---

[1]) til min tarv, hos Peder syv: tartig.

[2]) levende, stærk; det er samme ord som findes i ordet kvægsølv; han vil sige: det kan man ret kalde svig.

ter af Olaf Feilan sön af Thord Geller, og som för havde været gift med Tunge-Odds sön Thorod. Kort efter døde Asgerde, og nu afstod Egil gården til Thorsten, og drog selv hen til Mosfjeld til sin måg Grim; thi af alle mennesker, der endda vare i live, elskede han mest sin stifdatter Thordis. En sommer kom der et skib ud, og lagde til i Leiruvåg[1]; styremanden var en norsk mand, en af Thorsten Thorasens huskarle, som bragte Egil til foræring et herligt skjold. Dette tog Egil med tak imod, og digtede vinteren efter en drapa, som han kaldte Skjolddrapaen, og hvis begyndelse var:

Hører, mænd, på fossens fald,
folkesangens höje gjald!
Lyt, o kongethegn[2], på sangen,
som skal fylde vangen!
Over Hordelandets fjelde
skal den hæve sig med vælde,
fare frem med Odins ravne[3]
trindt om Norges havne.

84. Om Önund Sjone og hans sön Steinar.

Önund Sjone, der boede på Anabrekka, blev gammel og svagsynet; han afstod derfor gården til sin sön Steinar, en særdeles stærk mand, men lidet tækkelig, trættekær, heftig og vanskelig at komme til rette med. Mellem ham og Thorsten Egilsen på Borg kom det snart til brud. Söndenfor Havslæk, som dannede grændsen imellem deres ejendomme, strækker sig nemlig en mose, kaldet Staks-

[1]) et sædvanligt landingssted i nærheden af Mosfjeld.

[2]) kongens mand, Thorsten Thorasen.

[3]) Odins ravne, som han lod fare ud for at indhente kundskab, vare Hugen, tænkning, og Munen, hukommelse, de samme som befordre udbredelsen af skaldens sange.

myr, som om vinteren står under vand, men om foråret er der en herlig græsgang for kvæget. Når Steinars kvæg nu blev drevet til Havslæk, så gik det ofte ind på Staksmyr, og derover klagede Thorstens huskarle. Det brød Steinar sig ikke om, og således gik det stille af den første sommer. Men da Steinar lod det samme ske næste år, så gav Thorsten sig i tale med ham derom, dog altsammen i venskab, og bad ham holde sit kvæg på sit eget, ligesom för; men Steinar svarede, at det måtte gå hvor det vilde, blev hidsig, og de kom i noget ordskifte derom. Derefter lod Thorsten det fremmede kvæg drive bort, men da Steinar fik det at vide, satte han en af sine trælle til at vogte det, og denne drev det hen på alle egnene söndenfor Havslæk. Dette mærkede Thorsten en dag, da han gik og så til sin husholdning, og dræbte trællen, hvorpå han rev noget af et gerde ned, og tilhyllede liget dermed. Det blev fundet af nogle kvinder, som fortalte Steinar det. Om vinteren gjorde denne en rejse ud til Snefjeldsstrand, hvor han så en særdeles stor og stærk træl, ved navn Thrond, og købte ham for tre mark sølv, hvilket var halvdelen mere, end man ellers gav for en middeltræl. Da han nu var kommen hjem med ham, sagde han, at han vilde give ham let arbejde; han skulde passe hans kvæg. »Du skal ikke,« sagde han, »spörge nogen om, hvor du vil lade det græsse, men søge de bedste græsgange, der ere på myrerne; jeg tænker, du har både mod og styrke til at stå dig imod Thorstens huskarle; og kommer Thorsten selv, så skøtter du vel heller ikke stort om hans godord.« Derhos gav han ham en stor øxe, hvis eg næsten var alen lang og hårhvas[1]). Thrond lå nu med sit kvæg på Staksmyr. Thorsten sendte en af sine huskarle hen, for

---

[1]) så skarp, at den kunde skære et hår over.

at göre ham opmærksom på grændseskellet; men trællen svarede, at det var ham det samme, hvem jorden hørte til, han lod sit kvæg gå der, hvor der var den bedste græsgang. Thorsten lod det endnu gå hen, men da Thrond blev ved at ligge der med sit kvæg nætter og dage, stod han op en morgen med solen, og gik ud på myrerne. Der ved Havslæk står ens skovklint, hvor Thrond lå og sov, og havde løst sine sko af. Thorsten gik op på klinten, og havde ingen andre våben, end en lille øxe. Han stødte med skaftet til Thrond, så han vågnede. Denne sprang op, greb sin øxe med begge hænder, svang den i luften, og spurgte, hvad han vilde? Thorsten svarede, at han vilde sige ham, at denne jord tilhørte ham, men de andres græsgang var på hin side af bækken; det var ikke så underligt, om trællen som fremmed ikke kendte grændseskellet så nöje. Men trællen svarede som för, at han sköttede lidet om, hvis jord det var, hans kvæg måtte gå, hvor det syntes bedst om det. »Da skulde jeg dog tro,« sagde Thorsten, »at jeg selv må råde for min jord, og ikke Steinars trælle.« Thrond svarede: »Du er dog ikke så klog en mand, som jeg troede, siden du agter din værdighed så lidet[1]) at du vil have nattebol[2]) under min øxe; jeg tænker mit våben er bedre end dit, og at jeg er dobbelt så stærk. Her skal du se, hvor meget jeg bryder mig om dine trusler!« Og i det samme satte han sig ned, og bandt sin sko. Da løftede Thorsten sin øxe, og hug Thrond over halsen, så at hovedet faldt ned på brystet; hvorpå han stablede stene omkring liget, tilhyllede det, og gik så hjem til Borg. Nu red Steinar fuldbevæbnet til Borg, og spurgte efter Thorsten. Man svarede ham, at han sad inde. Han bad da, at Thorsten

---

[1]) at falde for en træl ansås uværdigt for fri mænd.

[2]) natteleje, døden.

vilde komme ud, han havde et ærende til ham. Da Thorsten hørte dette, tog han sine våben, gik ud i dören, og spurgte Steinar, hvad hans ærende var? »Har du du dræbt min træl Thrond? sagde Steinar. »Ja,« svarede Thorsten, »ingen anden skal du give skyld derfor.« »Jeg ser da,« sagde Steinar, »at du har i sinde at værge om din jord som en drabelig mand, siden du har dræbt to af mine trælle. Det er just ingen stordåd. Nu vil jeg give dig lejlighed til en större, thi herefter skal jeg ikke sætte nogen anden til at passe mit kvæg, men det skal få lov til både nat og dag at gå på din eng.« »Forrige sommer,« sagde Thorsten, »dræbte jeg din træl, fordi I kom ind på mit, men lod eder så græsse, hvor I vilde, lige til vinter; nu har jeg dræbt nok en træl for dig af samme grund, og resten af sommeren må du göre som ifjor; men hvilken sommer herefter du bliver således ved at bemægtigede dig min græsgang, da vil jeg dræbe hver mand, der følger med kvæget, om det så er dig selv.« Derpå red Steinar igen hjem.

85. Egil på tinget.

Kort efter red Steinar op til Einar på Stafaholt, som var godordsmand, bad ham om hjælp, og bød ham penge. Men Einar svarede, at hans hjælp vilde kun være ham til liden nytte, hvis han ikke fik endnu flere anseelige mænd på sin side. Steinar tog da op til Reykedal til Tunge-Od, som var hovgode for hovet, hvortil der betaltes hovtold af alle dem indenfor Skardshede, og høvding i Borgefjord söndenfor Hvidå; også ham bød Steinar penge, Tunge-Od tog imod dem, og lovede ham sin hjælp. Næste forår rejste Einar og Tunge-Od med Steinar og et talrigt følge hen at stævne Thorsten for trællenes drab, og

gjorde påstand på fjörbaugsgård[1]) for hvert drab; thi efter loven skulde der betales bøder for en træls drab inden tredie dag; og to fjörbaugssager[2]) regnedes lige med en skovgangssag[3]). Thorsten gjorde derimod ingen modstævning for den fornærmelse, han havde lidt; derimod sendte han nogle mænd til Grim på Mosfjeld, for at underrette ham om det forefaldne. Egil lod ikke til at bekymre sig meget derom; men underhånden forhørte han sig dog om den hele sammenhæng med Thorstens og Steinars trætte, og hvilke mænd den sidste havde fået på sin side. Thorsten Egilsen red til vårtinget med et et stort følge, og kom en nat för de andre; han og hans tingmænd rejste deres boder; men da de vare færdige dermed, lod han sit tingfølge rejse en bod langt större end alle de andre, men den blev stående ganske tom. Steinar kom ligeledes med Tunge-Od og Einar, og rejste deres boder. Tinget var talrig besøgt, og man begyndte nu at rådslå om sine sager. Thorsten tilbød ikke forlig, men svarede alle dem, som vilde mægle, at han agtede at lade dom gå i sagen; han fandt ikke, at Steinars søgsmål for trællenes drab var af betydenhed, da de havde givet grund nok dertil. Steinar gjorde sig derimod meget til af sin retfærdige sag, han havde loven for sig, og mandsstyrke nok til at forfølge den. Om aftenen skulde retten sættes, og med dens anordning havde Thorsten meget at göre, thi således havde det været, medens Egil besad godord og høvdingskab. De vare på begge sider fuldvæbnede. Da så man fra tinget, at der kom en flok ridende langs med åen, og deres skjolde blinkede i solen.

---

[1]) den mindre fredløshed.

[2]) eller sagar som pådrage den skyldige den mindre fredløshed.

[3]) den större fredløshed.

Da de kom til tinget, red der en mand i spidsen for dem med en blå kappe, en gylden hjelm på hovedet, et med guld indlagt skjold på armen, og med et krogspyd i hånden, hvis fal[1]) ligeledes var beslået med guld; han var gjordet med sværd. Det var Egil Skallegrimsen, der kom med et følge af firsindstyve mænd, alle så fuldvæbnede, som om det var til et slag. Han havde sørget for at få de bedste[2]) og stridbareste böndersönner med sig fra egnen ved Mosfjeld. Med denne flok red han hen til den bod, som Thorsten havde ladet rejse, og som hidtil havde stået tom. De stege af hestene, og Thorsten gik med hele sin flok hen til sin fader, og bød ham velkommen. Egil lod sit rejsetöj bringe ind i boden, og hestene drive ud på græs. Og da alt dette var bragt i stand, gik han med Thorsten og hele deres følge hen på tingbakken, hvor de satte sig på deres sædvanlige sted. Derpå rejste Egil sig, og sagde höjt: »Er Önund Sjone her på tingbakken?» Önund svarede ja, og vedblev: »Det glæder mig, Egil, at du er kommen hid; nu vil alting blive godt med den trætte, de her have for.» »Er det efter dit råd,» sagde Egil, »at din sön sagsøger min, og kommer her med et følge, for at göre ham til en urdmand[3])?» »Nej,» svarede Önund, »jeg har ingen skyld i deres ufred; tværtimod har jeg bedet min sön meget at slutte forlig med Thorsten, som jeg stedse har søgt at skåne for enhver ubehagelighed, og det formedelst det nöje venskab, der har hersket imellem os to,

---

[1]) den midterste del af spydet. Se s. 168.

[2]) det vil sige, de fornemste af fødsel; således betyder i middelalderen gode mænd overalt adelbårne.

[3]) urd, eller som det i Norge udtales, ur, betyder en stenet eng. Urdmand er da ensbetydende med skovgangsmand eller den, der som fredløs måtte søge sit opholdssted i urder og skove.

Egil, fra vor første ungdom af.» »Det vil da snart vise sig,» sagde Egil, »om dette er dit alvor eller ej. Jeg mindes vel de dage, da vi begge vilde have fundet det utroligt, at vi nogensinde skulde have sag med hinanden, eller kunde så slet holde råde med vore sönner, at de ikke skulde begynde på slig dårskab, som det her ser ud til. Det synes mig da bedst, medens vi endnu ere i live og stå deres trætte så nær, at vi tage denne sag under os og forlige den, og ikke lade Tunge-Od og Einar hidse vore sönner sammen som stridshingste. Lad dem så se sig om efter en bedre indtægtskilde, end denne!» Da stod Önund op, og sagde: »Da har ret, Egil; det er os i sandhed usömmeligt at være på et ting, hvor vore sönner kives, og aldrig skal den skam gå os over, at vi ikke vare mænd for at forlige dem. Det er min villie, Steinar, at du nu overdrager mig denne sag, og lader mig fare dermed, som jeg finder for godt.» »Det ved jeg dog ikke,» svarede Steinar, »om jeg således vil lade min sag falde; thi jeg har allerede søgt understøttelse hos andre stormænd, og vil ikke ende den uden med Ods og Einars samtykke.» Derpå gav han sig til at tale med Od, der på ny lovede ham sin hjælp, og mindede ham om hvad han kunde vente sig, når Egil skulde dömme i sagen. Da sagde Önund: »Jeg behøver ikke at lægge denne sag under Ods tungerødder; ham skylder jeg hverken godt eller ondt, men Egil har bevist mig meget godt, og ham tror jeg bedre end nogen anden, og vil også heri råde. Du skal ikke trøstes ved, min sön, at have os alle imod dig; hidtil har jeg kunnet styre for os begge, og så vil jeg endnu.» »Du er meget heftig i den sag, fader,» sagde Steinar, »og tit, tænker jeg, ville vi komme til at fortryde det.» Derpå voldgav Steinar sagen til Önund, så at denne måtte sagsøge eller forlige den efter loven; og strax da Önund havde overtaget den,

gik han hen til Thorsten og Egil, og sagde: »Nu, Egil, må du alene skalte og valte i denne sag, som du vil; thi jeg tror dig bedst til at afgöre såvel denne min sag, som alle andre.» Derpå gave Önund og Thorsten hinanden hånd, og skøde til vidne på, at Egil Skallegrimsen skulde alene uden betingelse afgöre denne sag, som han vilde, der på tinget. Nu gik folk hjem til sine boder; og Thorsten lod tre øxne lede hen til Egils bod, og lod dem slagte til tinggilde. Da Steinar og Od kom hjem til deres bod, sagde denne, at han anså sig løst fra sit løfte, hvilket Steinar tilstod, og sagde, at han havde handlet som en brav, og dette skulde intet skår göre i deres venskab.

86. Om Egil og Önund Sjone.

Dagen efter gik Egil Skallegrimsen hen på tingbakken med Thorsten og hele deres flok. Der kom også Önund og Steinar, samt Tunge-Od og Einar. Og da folk havde talt deres sager, stod Egil op og sagde: »Er Steinar og hans fader Önund her, så at de kunne høre mine ord?» Önund svarede Ja. Egil vedblev: »Så vil jeg nu afsige forligsdommen imellem Steinar og Thorsten. Min fader Grim kom hid til landet, og tog alle Myrerne i besiddelse og hele herredet der omkring, fæstede selv bopæl på Borg, men gav sine venner land der omkring, hvor de siden boede. Han gav Ane bopæl på Anabrekka, der hvor hans sön Önund siden har boet med sin sön Steinar. Vi vide alle, Steinar, hvor grændseskellet går imellem Borgs og Anabrekkas jorder, at det er Havslæk. Det var heller ikke af uvidenhed, Steinar, at du lod græsse på Thorstens jord og tilegnede dig hans ejendom. Troede du da, at han var så vanartet fra sin slægt, at han ustraffet vilde lade sig noget frarane af dig? Thi både du, Steinar, og ligeså du, Önund, må vide, at det

land, Ane besad, det fik han af min fader Grim. Thorsten dræbte to trælle for dig; det vil være indlysende for alle, at de ere faldne på deres gerninger, og ere ubodsmænd[1]), ja om de endog havde været fri mænd, så vilde de dog være ubodsmænd. Men fordi, Steinar, du lod dig det falde ind at frarane min sön Thorsten hans landejendom, som blev ham overdraget af mig, og som jeg havde arvet efter min fader, derfor skal du have forbrudt dit land på Anabrekka uden at få erstatning derfor; heller ikke skal du have bopæl eller hjem her i herredet söndenfor Langå, og forlade Anabrekka för fardag, eller strax efter fardag falde uhellig[2]) for enhver, der vil yde Thorsten hjelp, hvis du ikke vil fare bort og ikke i alle dele vil efterkomme denne min dom.» Da Egil havde endt, og satte sig ned, krævede Thorsten til vidne på hans afgörelse. Da sagde Ønund Sjone: »Det ville mænd finde, Egil, at denne din afgörelse er noget skak[3]). Hvad nu mig angår, da har jeg hidtil gjort alt mit til at jævne deres udstående; men herefter skal jeg tilföje Thorsten al den skade, jeg kan.» »Derom tænker jeg som så,» svarede Egil, »at jo længer trætten med os varer, desto værre vil det blive for dig og din sön; jeg troede, Önund, at du vidste, at jeg har för forsvaret min ret imod sådanne mænd, som du og din sön ere. Men Od og Einar, som have pustet til ilden i denne sag, have derved indlagt sig en herlig ære.»

87. Om Thorgeir Blund.

Thorgeir Blund var en sönnesön af Ketil Blund, en ætstor og rig Nordmand, der havde fået land af Skalle-

[1]) for hvilke der ingen mandebod blev betalt.
[2]) uden at drabsmanden kan drages til ansvar.
[3]) skæv, vrang.

grim, og hvis sön, Geir den rige, ægtede Skallegrims datter Thorun. Denne Egils söstersön var også med på tinget, og havde ydet Thorsten megen hiælp i denne sag. Hidtil havde han boet söndenfor Hvidå, men nu ønskede han at få land på Myrerne. Dette syntes Egil godt om, og opmuntrede sin sön til at modtage ham. De lode derfor Thorgeir nedsætte sig på Anabrekka; men Steinar flyttede ud over Langå, og nedsatte sig ved Leirulæk. Egil vendte tilbage til Mosfjeld, og skiltes venlig fra sin sön.

Dermed var dog striden med Steinar ikke tilende. Han lagde sig selvtolvte i baghold, for at overfalde Thorsten, der dog lykkelig undgik. Hos Thorsten var der nemlig en mand, ved navn Ire, så rask tilfods som nogen, og særdeles skarpsynet; han var en udlænding og en af Thorstens frigivne, men førte dog endnu opsigt med hans kvæg, og brugtes især til, om våren at drive det kvæg, der ikke gav mælk, til fjelds, og om høsten at føre dem til foldene. Efter fardag agtede nu Thorsten atter at lade kvæget drive til fjelds, og han og hans huskarle rede otte i tallet op til fjelds, medens Ire var i foldene. Thorsten havde desuden endnu et andet værk for om våren, nemlig at rejse et gerde over den såkaldte Grisetunge, hvormed mange af hans værkmænd vare beskæftigede. Da han nu havde efterset sine huskarles gerning, red han atter hjem; men i det han kom ligeover for den plads, hvor tingstedet var, kom Ire løbende ham imøde, og sagde, at han vilde tale med Thorsten under fire öjne. Denne befalede derfor sine ledsagere at ride forud, medens de talte sammen. Ire fortalte nu Thorsten, hvorledes han vilde have faret hen at se til fårene, men i skoven (hvorved han tillige nöjere beskrev stedet) så han tolv spyd skinne, samt nogle skjolde; og Thorsten anede nu nok, at det var et bag-

hold, som Steinar havde lagt der, for at overfalde ham. Hvad havde han nu at göre? Han sagde så höjt, at hans ledsagere tydelig kunde høre det: »Hvor mon han kan have så travlt med at hitte mig, at jeg ikke kan ride min vej hjemad ligefrem, men skal göre en omvej? Men,» vedblev han, »skulde Ølvald være syg, så vil han synes underlig om, at jeg afslår det.» Han lod nemlig, som om en af hans naboer, Ølvald, havde sendt bud efter ham. Ire løb nu alt hvad han kunde op til fjelds, men Thorsten sagde til sine ledsagere: »Det bliver en lang omvej, vi komme til at göre, hvis vi nu først skulle ride til Ølvaldsstad; Ølvald har sendt bud efter mig, og hvis det er en sag, der ligger magt på, så tænker han vel, at det er det mindste jeg kan göre for den oxe, han gav mig forrige høst.» De rede da ned over myrerne, langs med en å, og traf endelig en af Ølvalds huskarle. Thorsten spurgte, hvorledes det stod til hjemme? og huskarlen svarede, det stod godt til, og at Ølvald var i skoven for at hugge ved. »Jeg troede han var syg,» sagde Thorsten, »men så sig til ham, at hvis han har noget vigtigt at afgöre med mig, så må han komme til mig på Borg; jeg har nu ikke stunder at bie, men må ride hjem.» Så gjorde han. Siden spurgtes det rigtignok, at Steinar med elleve andre havde ligget på hint sted, for at lure på ham. Men Thorsten lod som han ikke havde mærket til noget eller hørt noget derom.

Om høsten tog Thorsten til et gilde hos en af sine frænder på Alftenæs, med tre huskarle og sin sön Grim, der da var ti år gammel; og da de vare komne over Langå ad vejen til Ørridaå, så de Steinar og Önund med deres huskarle, som arbejdede på marken. Disse satte strax efter Thorsten, og nåede ham ved en lille hol[1],

[1] höj; ordet forekommer også i danske navne, som Holebæk, nu Holbæk.

ved Langeholt, hvor det snart kom til kamp. På Steinars side vare sex voxne mænd foruden hans sön, der også var ti år gammel. Thorsten og hans sön vare stegne af hestene, og havde søgt op på holen; sin sön Grim havde han befalet, at han skulde løbe ind i skoven. Dette møde så folk fra de andre gårde, som også vare ved deres arbejde på marken, og da de løbe hen for at skille dem ad, fandt de to af Thorstens og en af Steinars huskarle døde og nogle sårede. Efter striden ledte Thorsten efter sin sön Grim, og fandt ham meget såret, men Steinars sön lå død ved siden af ham. Da Thorsten sprang på sin hest, råbte Steinar efter ham: »Render nu, Thorsten hin hvide[1])?» hvortil Thorsten svarede: »Længer skal du rende, för uge er omme.» Thorsten red nu med sine folk ud over myren, og de havde hans sön Grim med sig, men da de kom ud i holtet[2]), som er der, døde drengen, og de begrove ham i holtet, der siden blev kaldet Grimsholt; stedet, hvor de havde stredet, hedder også endnu Kampholen. Thorsten red til Alftenæs efter sin bestemmelse, og blev der til gæstebud i tre dage. Da bøde flere sig til at følge ham hjem, men han afslog det, og red tilbage selv anden. Og den samme dag, da Steinar kunde tænke, at Thorsten vilde tage hjem, red han også ud langs med søen, og da han kom til den mæl[3]), som er der nedenfor Lambestad, så lagde han sig der i baghold. Da Thorsten kom, stod han på mælen med sit dragne sværd Skrymer, og stirrede hen ad vejen efter Thorsten. Men manden på Lambestad lagde mærke til hans færd, løb ned, greb ham fat under armene, og tumlede sålænge om med ham, at Thorsten imidlertid kom forbi. Manden løb derpå hjem, forfulgt af Steinar, slog dören i efter sig, og undgik

---

[1]) d. e. den blege, rædde. [2]) skoven. [3]) sandstrækning.

Steinar, der hug efter ham, så at sværdet blev siddende i vindskeden. Dagen efter sendte Thorsten en huskarl ud til Leirulæk, og lod Steinar sige, at vilde han vel fare, skulde han flytte på den anden side af Borgehraun. Da forlod Steinar endelig egnen, og drog ud til Snefjeldsnæs. Thorgeir Blund var også en så slet nabo, at den fredelige Thorsten, der i lang tid bar over med ham, endelig fik ham til at flytte til Flokedal.

88. Egil Skallegrimsens død.

Egil blev meget affældig i sin alderdom; syn og hørelse slog ham fejl, og han var heller ikke sikker på sine fødder. En dag gik han ude i gården på Mosfjeld, snublede og faldt. Nogle kvinder, der så det, gave sig til at le, og sagde: »Nu er det ude med dig, Egil, siden du ikke kan gå ene.« »Mindre spottede kvinder os,« sagde Grim bonde, »da vi vare unge;« men Egil kvad:

Öjet glipper, glepsk[1]) er foden,
gubben faldefærdig snubler;
blød er marven nu i benets
bor[2]), og øret knap kan høre.

Egil tabte endelig aldeles sit syn. En dag om vinteren, da vejret var koldt, gik han hen til ilden for at varme sig. Kokkepigen yttrede da, at det var underligt, slig en mand, som Egil havde været, skulde ligge sådan for fødderne af dem, at de ikke kunde komme til at forrette deres gerning. »Godt ord igen,« sagde Egil, »lad du kun mig varme mig, og lad os se at forliges om pladsen.« »Stå op,« sagde hun, »og gak hen til din egen plads, og lad os forrette vort arbejde!« Egil rejste sig, gik hen til sin plads, og kvad:

---

[1]) bedragersk; om Erik Glipping bruges dette tillægsord.
[2]) benets bor, benpiben.

Blind jeg hen til brande vakler,
beder ildens Syn[1]) om skånsel;
harmen[2]) på mit hoveds hvide
volde hende ikke rører.
För mit ord for gæve konger
gammen var, og Adelstenen
hædred mig i gildeshallen
for de höje jarlers åsyn.

En anden gang gik Egil også hen at varme sig; da spurgte en mand ham, om han frøs om fødderne, og varede ham ad, at han ikke skulde strække dem for nær hen mod ilden. »Ja,» sagde Egil, »men det er en vanskelig sag for mig, at styre mine ben ret, da jeg ikke kan se; ynkeligt er det, at miste sit syn!» Og da kvad han:

Mig lang er tiden,
jeg ligger affældig,
fjern fra kongers
fagre borge.
Jeg haver to enker[3]),
som altid fryse;
de arme kvinder!
til ild de trænge.

Imedens Hagen den Mægtige endnu regerede i Norge, gik Egil Skallegrimsen i de firs, og da var han endnu en rask og rørig mand, på det nær at han var blind. Om sommeren da man lavede sig til at ride

[1]) Syn er en gudindes navn; ildens Syn eller gudinde en omskrivelse på pigen. [2]) sorgen, bekymringen.

[3]) en enke kaldes med samme ord (hæll), som en hæl; og hælen kan igen stå for foden. Således kommer Egil til at bruge ordet enker, når han mener sine fødder. Dette slags billeder kaldte man i oldtiden at digte i gåder eller digte skjult, tvetydigt (yrkja ofljóst).

til tings, bad han Grim om, at han måtte ride med ham. Dette syntes Grim ikke om, og da han kom til at tale med Thordis, fortalte han hende hvad Egil havde bedet om, og bad hende at udfritte hvad han havde under den bön. Thordis gik da hen at lede Egil op; at tale med hende var gubbens störste glæde. Og da han traf ham, sagde hun: »Er det sandt, frænde, at du vil ride til tings, sig mig engang hvad vil du göre der?« »Det skal jeg sige dig,« svarede Egil, »hvad jeg har tænkt på. Jeg har i sinde at tage de to kister med mig, som jeg fik af kong Adelsten, og som ere fulde af engelske sølvpenge, at tage dem med mig til tinget, og så vil jeg lade kisterne bære til lovbjerget, når der ere allerflest folk samlede. Derpå vil jeg strø sølvet rundt omkring. Og da skulde det gå underligt til, om de alle gave sig til at skifte det ligelig imellem sig; snarere vil der blive en støden og en hurlumhej, ja kanske hele tingmængden omsider kan komme i hårene på hinanden.« Thordis sagde: »Det er et kosteligt indfald, der ikke vil glemmes sålænge landet er bebygget.« Derpå gik hun hen til Grim, og fortalte ham Egils påfund. »Nej,« sagde Grim, »aldrig skal han komme til at iværksætte så fortvivlet et indfald.« Og da Egil igen gav sig i tale med Grim om tingrejsen, modsatte denne sig, og fik ham snakket derfra, så at Egil blev hjemme, men han var dog misfornöjet derover og temmelig vranten. Medens tinget stod på, skulde man på Mosfjeld drive kvæget til fjelds, og Thordis, som var beskæftiget dermed, var oppe på sæteren. En aften da man vilde gå til sengs på Mosfjeld, kaldte Egil på to af Grims trælle, og befalede dem at hente sig en hest, han vilde tage til bad. Og da han var færdig, gik han ud, og havde sine to sølvkister med sig. Han steg til hest, og for med trællene ned over toften og hen under den bakke, som er der; der så man

sidst til dem. Næste morgen, da folkene stode op, så de Egil stavre omkring i holtet østenfor gården, og han ledte hesten efter sig; hvorpå de gik hen til ham, og bragte ham hjem. Men hverken trællene eller kisterne så man noget til mere, og har haft mange meninger om, hvor Egil havde skjult sine penge. Østenfor gården Mosfjeld er der en fjeldkløft, hvor der ved bradtø samlede sig en stor vandsamling, men efter at vandet er løbet bort, har man der i kløften fundet engelske penge; så nogle mene, at Egil har skjult sit gods der; men andre tro, at han har kastet det i de store og overordentlig dybe kær, som findes nedenfor toften. Söndenfor åen ere varme bade, og kort derfra store jordhuler; og der mene igen andre, at han har skjult det, thi der har man ofte set höjild[1]). Egil sagde, at han havde dræbt trællene, samt at han havde skjult kisterne; men hvor han havde gjort af dem, det åbenbarede han ikke noget menneske[2]). Om høsten efter faldt han i den sygdom, som blev hans bane. Da han var død, lod Grim liget iføre gode klæder, og derpå føre ned til Tjaldenæs. Der blev gjort en höj, i hvilken Egil blev lagt med sine våben og klæder.

89. Slutning.

Grim på Mosfjeld blev døbt, da kristendommen blev lovtagen på Island, og lod opføre en kirke ved sin gård; og Thordis skal da have ladet Egils lig føre til kirken.

---

[1]) ild, som troedes at brænde på gamle höje, hvor skatte vare skjulte.

[2]) helten troede at få det gods, han havde vundet på sine toge, med sig til Valhal. Det blev derfor heller ikke betragtet som noget, der burde arves, men enten nedlagt med ham i höjen, eller, som her, skjult af ham selv, at han kunde være det vis. Der, hvor sådant gods var nedgravet, troede man at se ild brænde.

En bekræftelse derpå er det, at da der siden blev bygget en anden kirke på Mosfjeld, og den, som Grim havde ladet opføre ved Risbro, blev nedbrudt, og man gravede kirkegården, så fandt man under det sted, hvor alteret havde stået, menneskeben, der vare langt större, end andre menneskers, og af gamle mænds sagn sluttede man, at det var Egils. Præsten Skapte Thorarensen[1]) tog da Egils hjerneskal, og satte den paa kirkegården; den var usædvanlig stor, men især forunderlig tung, og ganske bølget og stribet som stribede muslingskaller. Skapte, der vilde overtyde sig om dens tykkelse, tog da en temmelig stor håndøxe, svang den med sin ene hånd, og slog på hjerneskallen for at knuse den, men der hvor slaget traf, hvidnede hjerneskallen vel, men fik hverken dal eller sprække; hvoraf man da kan slutte, at den kunde stå sig mod småmænds hug, imedens der var hud og kød på den. Egils ben bleve nedlagte yderst i kirkegården på Mosfjeld.

Thorsten Egilsen lod sig også døbe, og byggede en kirke på Borg. Han var en gudhengiven og vel sædet mand, blev gammel, døde af sot, og blev begravet på Borg ved den kirke, han selv havde ladet bygge. Med Jofrid havde han ti börn: sönnerne Grim, Skule, Thorgeir, Kollsvend, Hjörleif, Halle, Egil og Thord, af hvilke Grim, som för er fortalt, døde tidlig; døttrene: Helga den Fagre og Thora. Fra ham nedstammer en stor slægt, adskillige stormænd og mange skalde, hvilken hele slægt kaldes Myremændenes slægt, og som alle ere komne fra Skallegrim. Det holdt sig længe i denne æt, at mændene vare stærke og stridbare; nogle udmærkede sig også ved kløgt. Men for resten var deres dannelse forskellig; thi nogle af Myremændene vare meget hæslige,

[1]) han levede i midten af det 12te århundrede.

og i ætten have dog også været de smukkeste mennesker, der have været fødte på Island, f. Ex. Thorsten Egilsen, hans søstersön Kjartan Olafsen, og Hal Gudmundsen, samt Thorstens datter Helga den Fagre, som Gunlaug Ormstunge og Skald-Rafn strede om. Thorstens sön Thorgeir var den stærkeste af de brødre, men Skule den största. Denne boede på Borg efter sin faders død, var længe i viking, hvor han deltog i syv slag, og var Erik Jarls stavnbo på skibet Jernbarden i slaget ved Svolder, hvor kong Olaf Tryggvesen faldt.